המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ו', ער"ש פ' מקץ א' טבת (ר"ח) תשמ"ז (2 בינואר 87)
דף היומי: בבלי — בבא קמא קי"א; ירושלמי — כתובות ז

שנה ל"ז גליון 10678
80 אג'ח כ' מע"מ

הרב שמואל יצחק בורנשטיין הוכתר לאדמו"ר מסוכטשוב רדומסק

בסעודה שנערכה ביום רביעי בערב הוכתר הרב שמואל יצחק בורנשטיין שליט"א לאדמו"ר מסוכטשוב רדומסק.

הרב שמואל בורנשטיין הוא בנו של האדמו"ר רבי מנחם שלמה בורנשטיין זצ"ל מסוכטשוב-רדומסק ורבה של שכונת יד אליהו בתל-אביב שנפטר לפני שמונה עשרה שנה.

תכונה רבה ניכרה בין החסידים, בשבועות האחרונים, לקראת ההכתרה, ביום רביעי בערב לאחר תפילת ערבית והדלקת נר חנוכה ערך האדמו"ר את ה"שולחן" הראשון בהשתתפות חסידים ומעריצים רבים מרחבי הארץ.

שמחה והתרוממות רוח גדולה שררה בין החסידים בתחושה כי כית צדיקים יעמד לעד.

ארגוני העצמאים שותפו בדיונים על עיסקת חבילה

אין התקדמות במו"מ לקיצוץ התקציב

מאת סופרנו הכלכלי

ממלא מקום ראש הממשלה ושר האוצר המשיכו אתמול את המגעים להפעלת עיסקת חבילה חדשה במשק, ונפגשו עם ראשי חברות העובדים, ונציגי ארגוני העצמאיים.

זו הפעם הראשונה שארגוני העצמאיים משותפים בדיונים לקראת עיסקת חבילה במשק. לפני מספר ימים איימו העצמאיים, לעתור לבג"ץ, אם לא ישותפו בדיונים. שלשום נפגש בענין זה השר אמנון רובינשטיין עם שר האוצר משה נסים, ואתמול נפגשו העצמאיים עם השר גד יעקובי, שתמך בדרישתם להוות גורם רביעי לכל מהלך כלכלי במשק.

ארגוני העצמאיים, דורשים להנהיג מיד את הרפורמה במסים, ולבטל לאלתר את האפליות הקבועות בחוק נגד העצמאיים — המחייבים אותם לשלם מסים גבוהים הרבה יותר.

בראש מעייניהם של אנשי חברת העובדים, שנפגשו אף הם עם השרים פרס ונסים, עומד ענין המצוקה של קונצרן הבנייה סולל בונה.

ראשי חברת העובדים דורשים סיוע ממשלתי של 160 מליון שקל לקונצרן ההסתדרותי. במערך תומכים בדרישה זו, אך במשרד האוצר שוררת התנגדות חריפה, בטענה שסולל-בונה לא קיים את התחייבותו לפטר עובדים, במסגרת הסדר פריסת-החובות לפני מספר חודשים.

ממלא מקום ראש הממשלה, שמעון פרס, אמר אתמול בירושלים, כי הוא מקווה שהמשק נמצא לפני הסכמה, לדבריו יש להתחיל על סדר עדיפויות ולבצע מיד את הרפורמה בשוק ההון. הרפורמה במס יכולה לחכות, ואפשר להכניס בה שינויים.

נראה, כי בתחילת השבוע הבא, תיערך פגישה בין כל גורמי המשק לגבי כינון עיסקת החבילה.

באשר לקיצוץ בתקציב המדינה לא חלה אתמול כל התקדמות, ועדיין לא נקבע מועד לכינוס הקבינט הכלכלי, שאמור היה לסיים עוד ביום שלישי את דיוניו על הקיצוץ בתקציב המדינה. לפי שעה מוסכם רק קיצוץ של 250 מתוך 486 מיליון שקל שדורש שר האוצר.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עד מעונן ויורד גשם בצפון הארץ ובמרכזה.

תשקיף לשבת — מעונן חלקית ויתכן גשם בצפון הארץ.

הטמפרטורות: ירושלים 6 עד 11, חיפה 8 עד 15, תל אביב 8 עד 16, באר שבע 6 עד 15.

החשמן של ניו־יורק הגיע - והתנצל

החשמן של ניו יורק ג'ון או'קונור התנצל עם בואו לישראל על התקרית שבגללה הוא לא ייפגש עם ראשי השלטון.

או'קונור הגיע אתמול בבוקר מירדן דרך גשר אלנבי והתקבל על ידי נציגי משרד הדתות, המינהל האזרחי והותיקן.

בנצלו את נוכחותם של אמצעי התקשורת מהארץ ומהעולם, ביקש או'קונור להביע את התנצלותו והסביר כי אי ההבנה לקראת ביקורו לישראל נגרמה בגללו.

"אני רוצה ל.התנצל מעומק לב על פישנה ששגיתי וגרם לעם ישראל ולמנהיגיו תחושה של פגיעה מכוונת, זו לא היתה טעות מכוונת", הדגיש או'קונור.

לדבריו הטעות נגרמה בשל אי בקיאותו בכללי הפרוטוקול, וכן בשל המהירות הרבה בה הוכן ביקורו במזרח התיכון ומשום שהוא עצמו חדש בתפקיד. הוא ציין כי הוא יעשה כל מאמץ לפצות על טעותו בביקורו בישראל.

אחרי הצהרים ביקר אצל ראש עירית ירושלים טדי קולק (עתי"ם).

4,000 סטודנטים הפגינו בפקין

פקין — למעלה מארבעת אלפים סטודנטים המשיכו אמש להפגין ברחובות פקין, למרות הודעתו של האחראי על האוניברסיטה, כי חבריהם שנעצרו שוחררו כולם ע"י השלטונות.

סגן נשיא אוניברסיטת פקין, סיאה יאן קסון, הודיע למפגינים, כי תביעתם בדבר שחרור העצורים נתמלאה, ועל כן דרש מהם להפסיק את ההפגנה ולשוב לקמפוס.

הסטודנטים קיבלו את דבריו בתשואות, אבל למרות זאת המשיכו בהפגנתם וצעדו יחד עם סגן נשיא האוניברסיטה לעבר כיכר טיאן אן מן. תוך כדי כך פרצו כמה מחסומים של המשטרה אך ללא מעשי אלימות. (ע"צ).

מטען חבלה התפוצץ בכפר סבא

לא נפגע איש ולא נגרם נזק

מטען חבלה התפוצץ אתמול סמוך לשעה 7.15 בבוקר ליד תחנת אוטובוס בשכונת גאולים בכפר סבא. לא נפגע איש ולא נגרם נזק.

למקום הפיצוץ הגיעו כוחות משטרה ומשמר הגבול, בפיקודו של מפקד תחנת משטרת כפר סבא, סנ"צ אודי אסטליין, והכביש נסגר לתנועה.

חבלן המשטרה ערך סריקה במקום, כדי לוודא שאין מטענים נוספים ולאחר כמחצית השעה נפתח הכביש לתנועה.

המשטרה פנתה לציבור לשמור על ערנות ולהזעיק את המשטרה בכל חשד לחפץ חשוד.

כתבת עתי"ם מוסיפה, כי בשנה החולפת נמצאו מטעני חבלה ב־4 תחנות אוטובוס בעיר ובמקרה אחד נקטעה כף ידו של פועל נקיון, לאחר שמטען חבלה התפוצץ בפח אשפה, סמוך לתחנת אוטובוס ברחוב ויצמן בעיר.

הרה"צ ר' משה אדלר זצ"ל

קהל רב של חסידים ואנשי מעשה ליוו אמש למנוחות את הרה"צ החסיד רבי משה אדלר זצ"ל שנפטר אתמול באופן פתאומי.

המנוח זצ"ל היה בנו של הרה"צ ר' נתן נטע אדלר זצ"ל ונין ונכד לאדמו"ר בית לעלוב.

היה איש חסיד למופת וכל אורחות חייו והנהגותיו היו לסמל ולדוגמה של פשטות וצניעות מבלי להבליט את עצמו.

כל רגע היה מוקדש אצלו ללימוד התורה, לא החסיר יום שלא למד שמונה עשרה פרקים משניות אותה ידע בעל פה ובכל חודש היה מסיים את המשנה כולה.

היה מקושר בלב ונפש לכ"ק מרן האדמו"ר מלעלוב שליט"א הקפיד בכל שנותיו שלא להחסיר כל הזדמנות מלשהות בצל קדשו, עד בלילות החנוכה השנה שהה בכל ערב אצל האדמו"ר בעת הדלקת הנרות בביתו בבני ברק.

שנים רבות ידע סבל ומכאוב, אשר קיבל אותם באהבה ובשמחה מבלי לבטל את סדרי והנהגות חייו בלימוד התורה ודבקותו העילאית בחסידות הצרופה.

אתמול בשעת תפילתו כשהוא מעוטף בטלית ותפילין חש ברע והשיב נשמתו הטהורה לבוראה.

בהלווייתו שיצאה מביהמ"ד דחסידי לעלוב בבני ברק השתתף קהל רב של חסידים ואנשי מעשה וכן בירושלים שילוהו למנוחות במרומי הר הזיתים תוך שהם מבכים על אבדן כלי חמדה.

השאיר אחריו דור ישרים יבורך הממשיכים בדרכי אבות.

כוחות צ'אד פלשו לאזור המוחזק ע"י לוב

אבידאן — שלטונות צ'אד אישרו, כי הצבא חדר לחלק הצפוני של המדינה המוחזק ע"י לוב.

דובר השגרירות של צ'אד הודיע בפריס, כי הצבא הלאומי של צ'אד, בהנהגת הנשיא חיסן האברה, תקף עמדות של הצבא הלובי ביום רביעי בקרבת זואר, נווה מדבר שהוחזק ע"י הכוחות המורדים של גאוקוני וידייה, נכבש בשבוע שעבר ע"י כוחות לוב.

בהודעה צבאית שפורסמה בבירה אנג'אמנה נאמר, כי כוחות צ'אד הרגו 50 לובים, שבו 14 ותפסו טנק ותחמושת קלה.

היתה זו הודעה ראשונה של צ'אד, כי כוחותיה עברו את הקו הרוחב 16, החוצה מדינה גדולה זו במרכז מדבר סהרה לשניים.

צרפת התומכת בממשלתו של האברה הודיעה כבר קודם לכן, כי כוחותיה בצ'אד לא יעברו את הקו הרוחב הזה.

פרשנים צבאיים מסרו, כי טור צבאי של אלף חייל, שיצא מן הבירה אנג'אמנה עוד לפני עשרה ימים, התחבר אל הכוחות הנאמנים לגאוקוני, שהפך לבן בריתו של האברה לאחר מאבק של 20 שנים שניטש ביניהם. (ע"צ וע"ד)

במוצ"ש "הדינר השנתי" של "מפעל הש"ס הכללי"

חברי הנשיאות, אדמורי"ם, ראשי ישיבות ומשלחת מחו"ל יפארוהו בנוכחותם ★ ביום ב' המבחן ה־50

מאת סופר "המודיע"

"הדינר השנתי" לציון מלאת 4 שנים לייסוד "מפעל הש"ס הכללי" יערך במוצ"ש, זאת חנוכה באולם "הדר" בגבעתיים. את החגיגה מארגנת אגודת ידידי ואוהדי המפעל במטרה למהר "למפעל לצאת ממצוקתו ולהבטיח במשימות שהטילו עליו גדולי התורה, חברי הנשיאות, בעצה אחת עם מייסדו ונשיאו כ"ק האדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג שליט"א.

מהנהלת מפעל הש"ס נמסר, כי כל ההכנות נשלמו וכי ההיענות היתה מעל למצופה, מלבד נדיבי העם, ה"תמכין דאורייתא", שפנו מיוזמתם למשרד המרכזי לקבל "כרטיס כניסה" במחיר הנקוב שבלעדיו לא תותר הכניסה כן הגיעו אברכים רבים, חברי מפעל הש"ס, על מנת להתנדב לכל משימה שתוטל עליהם להצלחת ה"דינר" שהכנסותיו קודש לגדול מפעלי התורה בארץ ישראל

מלבד ההכנות ל"דינר", נשלמות כל ההכנות למבחן ה"חמישים" שיתקיים בשמונה נקודות בארץ, ביום שני הקרוב.

ב"דינר" שיתקיים במוצ"ש הבטיחו בואם והופעתם גדולי האדמורי"ם וראשי הישיבות. הרואים לעצמם זכות להשתתף במסיבה של מצוה זו למען "מפעל הש"ס", שהרים את קרן התורה בישראל. ורישומו ניכר כיותר בין כתלי הישיבות והכוללים.

● קהיר — העתון "אל-אהאלי" מוסר, כי משלחת של אנשי קיבוצים מישראל תגיע בינואר לקהיר, כדי לחתום על עיסקה עם אנשי עסקים מצרים, בתחום ייצור החלב ומוצריו. בהתאם לעיסקה תייצא ישראל מוצרי חלב למצרים.

זכור!!

לתת דמי חנוכה לאלמנה הצועקת ולילדיה המתחננים במר נפשם

אנא בואו לעזרתם!!

פרטים בעמוד ט'

ערכים
רח' רבי-עקיבא 160 ת.ד. 2007 בני ברק 51120
טל. 704898, 706062

הודעה חשובה

המפגש השני יתקיים במוצש"ק ט' טבת ב־10.1.87

ולא כפי שפורסם

פרטים בעמוד ח'

מנהל אדמינסטרטיבי

למוסד צדקה וחסד אמריקאי בירושלים
דרוש מנהל ממוצא אמריקאי

לניהול המשרד דובר אנגלית ואידיש שוטפת
רצוי מגורים בירושלים

הזדמנות מיוחדת לאדם המתאים

נא להתקשר לטל. 03-786017
— סודיות מובטחת —

בס"ד, ל' כסלו תשמ"ז

שרה בוטו — רמלה
נתן תורג'מן — באר-שבע

מאורשים

בס"ד, אור ליום שישי א' טבת תשמ"ז

ברכת מזל טוב לבבית

לידידנו הנכבד

הרה"ח ר' נטע נח סקולסקי הי"ו

ולרעיתו פקידת משרדנו המסורה

גב' עליזה תחי'

לאירושי הבן נ"י עב"ג תחי'

בורא עולם בקנין השלם זה תבנין לשם ולתפארת

בית "המודיע"

רק רגע

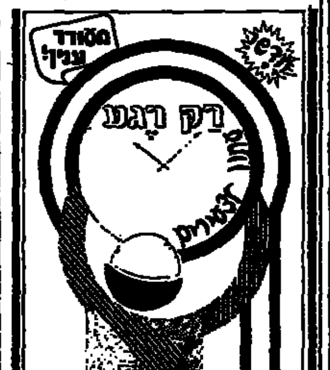

השבוע

יופיע אי"ה

גליון מס' 2

של

העתון המרתק המעניין והמומלץ לצעירים

להשיג:
בחנויות המכלת העיתונים והספרים

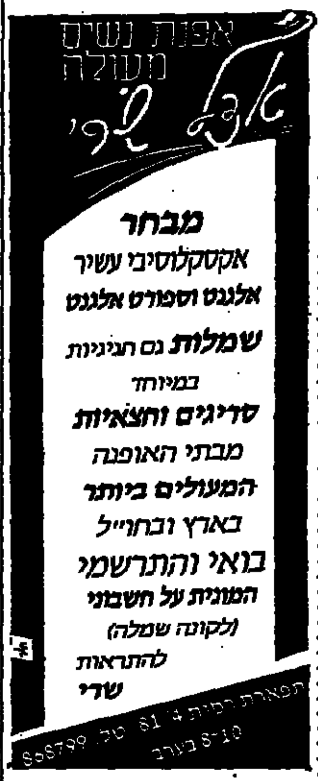

למוסד תורני

העוסק בקרוב רחוקים

דרושים

גובים בכל הארץ

תנאים טובים למתאימים

לפרטים טלפון 03-497650 בשעות הערב

המכון לחקר המשנה
ת.ד. 7278 ירושלים

שפע ברכות ואיחולים לבביים

לחבר המכון, ברוך הכשרון, המחנך הדגול

הרב יהושע דבורקס הי"ו

ולנו"ב תחי'

להולדת הבת בשעטומ"צ

תזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים

עקב גנבה

כל מי שנתן לנו שיק לתאריך החל מ־2/1/87 מתבקש לבטל את השיק ולהכנס אלינו להסדיר את הענין בהקדם

תודה ובברכה

"מדם" ר' עקיבא 90 בני ברק

טל: 03-704989 בבית: 796305

בית הכנסת "חזון איש"

נוסד ע"י יחיאל לדרמן ז"ל ★ שכון חזון איש בני ברק

הספד מר

במלאת שלושים לסילוקו של האי גברא רבא ויקירא אשר היה מהעומדים בראש המערכות הצבוריות להגדיל כבוד התורה ואשר עמד בראש קרן השביעית ואתרא קדישא באמנם של גדולי הדורות ולא מחזיק טיבותא לנפשיה

הרה"ג ר' נחום יואל הלפרין זצ"ל

בן הרה"ח ר' חיים יעקב זצ"ל

יספידוהו הרבנים הגאונים:

רבי ניסים קרליץ שליט"א

רבי חיים ברים שליט"א

רבי שלום שבדרון שליט"א

רבי יעקב גלינסקי שליט"א

רבי משה מרדכי שולזינגר שליט"א

ביום ראשון אור לד' טבת תשמ"ז בשעה 8 בערב בבית הכנסת "חזון איש" — לדרמן רח' רשב"ם 19 בני ברק

הופיע חוברת מס' 50

גליון חודש טבת של

חטף פתח

חוברת השבצים ושעשועים מרתקים לכל המשפחה

פרסים לפותרים:

פרס ראשון — 70 ש"ח

ועוד 4 פרסים ספרים

5 פרסי קסטות

מערכת: טל. 02-533009, הפצה: טל. 02-520096

להשיג בחנויות למכשירי כתיבה

המסורה

הוצאה לאור • הפצה • בתי מסחר ספרים

הופיע

מהדורה נוספת של הספרים המבוקשים

מעשיהם של צדיקים

על כל חמשה חומשי תורה באריזת סט יפה

★

הפצה ראשית אברמוביץ קוטלר 5 ב"ב

★

ירושלים: רח' חבקוק 5 ת.ד. 5656 טל. 286588

אזכרה

במלאות שנה לפטירת חתני, בעלי, אבינו וסבנו היקר באדם

הרה"ח יהודה אריה רוזנר ז"ל

תתקיים אזכרה ביום שני ד' טבת תשמ"ז בשעה 2.30 בצהרים בבית העלמין סגולה (חלקת ספינקא) פתח תקוה

אוטובוס יצא בשעה 2 מרח' ר' טרפון 20 בני ברק

המשפחה

סריגי קידמה Kidma לנשים

מבצע חנוכה!!!

חולצות ★ חליפות ★ חצאיות ועוד

החל מ־10 ש"ח

המכירה תתקיים ב"אולמי שיר" רח' ירושלים (פינת ר' עקיבא) בני ברק

החל ממוצאי שבת

ב' בטבת (3.1.87) תשמ"ז בשעה 18.00 ולמחרת ביום ראשון החל משעה 16.00

10% הנחה למביא מודעה זו

כל שמלה "פנינה" בחנוכה מבצע!

כל הקודמת הרווחה... שמלת פנינה

כל המלאי (הפנינים) במחיר הזדמנות

המבצע לשבוע ימים בלבד

פנינה – רח' ההשמונאים 5 בני-ברק

בחנוכה פתוח רצוף מ־16.00-8.00

כמו"כ ניתן להשיג בחנויות הנבחרות

ברוך דיין האמת

המומים ומזועזעים בפטירתה של אשתי, אמנו וסבתנו היקרה רודפת צדקה והסד

מרת רחל שולמן ע"ה

לבית סובול

אשת יבלחט"א רבי יצחק יעקב שולמן נ"י

ההלויה התקיימה אתמול בהר הזיתים בירושלים

המתאבלים מרה

משפחות: שולמן, בורשטיין, פוטולסקי, ברגר, גולדברג

יושבים שבעה: בבית המנוחה רח' אמרי בינה 28 בלוק ח' כניסה ג' קרית-צאנז, ירושלים

אצלנו עדיין לא אחרת את הזכיה...

במבצע המכירות הענק במוצש"ק בלבד!

כל קונה זוכה!!!

★ בהנחות ניכרות על המלאי! ★ בשי יקר ערך!

וכמובן באיכות המעולה של רהיטי פרנק

במוצש"ק פתוח עד חצות

נצלו את ההזדמנות בבית אפירון

ר' עקיבא 16 בני-ברק טלפון: 03-797317

مكان الأصل

הד היום

בין ישראל והוותיקן

מ/ה. מערכת היחסים בין מדינת ישראל לבין מדינת הוותיקן ברומא, הן בבחינה של "לא קרירי ולא חמימי", הבדלי גישות בין שתי המדינות קיימות ועומדות מאז יסודה של מדינת ישראל. ראש הכנסיה הקתולית מסרב באופן עקרוני לקיים יחסים דיפלומטיים עם מדינת ישראל, הוא אמנם קבל אישים ישראליים, אולם עד עתה לא הכיר בישראל, אולי כדי לא להרגיז את המדינות הערביות, מדינות שבהן רבים הם השייכים לעדות הנוצריות. ישראל מצידה עושה הכל כדי להבטיח את הגישה החופשית לאתרי הפולחן המקודשים לעדה זו. גישה זו הובטחה להם גם לאחר איחודה של ירושלים.

יתרה מזו, ממשלת ישראל הבטיחה לשמור על הסטטוס קוו של אותן עדות ואיננה מתערבת בעניניהם שלהן בכל הנוגע לזכויות שהן שמורות להן עוד בימי המנדט ולפני כן במשטר העותומני. נציגים מוסמכים של אותן עדות מעולם לא התלוננו על קיפוח זכויותיהן ואף נהנים ממעמד חוכיות מיוחדות שלא זכו בהן עדות אחרות. גם לא מוסדות יהודיים כמו פטור ממכס.

יחס מיוחד זה לא היה בו לשנות את עמדתו של הוותיקן כלפי מדינת ישראל. ראש הכנסיה הקתולית דהיום לא שינה דבר בנקודה זו. לא מזמן חזר ראש הכנסיה על עמדתו בדבר בנקודה זו. לא מזמן חזר ראש הכנסיה הקתולית על עמדתו בדבר עתידה של ירושלים ומוסיף לעמוד על הדרישה לתת לה מעמד בינלאומי.

החשמן ג'והן אוקינור, שהוא הקרדינאל של ניו יורק, המבקר באיזור סירב. לפי הוראות הוותיקן, לקיים פגישות רשמיות עם ראש הממשלה ונשיא המדינה, מחשש שהדבר יתפרש כהכרה בזכותה של ישראל על ירושלים. הוא הסכים לכל היותר להיפגש עם השר הממונה על עניני הדתות ועם ראש עירית ירושלים וראה לכן צורך להתנצל על כך בהודעה שמסר בעת ביקורו בירושלים, אולם התנצלות זו לא שינתה את עמדתו העקרונית לא להיפגש עם אותם אישים ממשל־תיים בלשכותיהם. גם לא כדי להחליף דעות בשאלות העומדות על הפרק.

מעמדה של ישראל בירושלים לא נפגע על ידי כך מאר מה, אולם יש לרשום את העובדה לזכרון, כיון שהיא מפגינה בצורה חותכת את העובדה שנציגי הכנסיה הק־תולית לא השלימו עם שלטונה של ישראל בירושלים, אף לא זו שנמצאת מעבר לקוים שחצו בין שתי חלקי העיר.

אמנם, גם מדינות אחרות, ביניהן ארצות הברית ממשיכות לקיים את השגרירויות שלהן מחוץ לירושלים. אולם אין זה מונע מנציגים רשמיים לעלות לירושלים ולפגוש אישי ממשלה בכירים בלשכותיהם כאן. לא כן הוותיקן, המיצג את הכנסיה הקתולית. הקרדינאל מניו יורק קבל הוראה חד משמעית ובהיארכיה של הכפופים להוראותיו ויתר אף על פגישות עם ראשי מדינת ישראל. אלה השיבו לו כאותו יחס וסרבו אף לפגוש אותו מחוץ לירושלים או בקבלת פנים שתיערך לו באחד ממלונות הבירה. וכך ראוי היה להיעשות.

לא היינו נזקקים לתקרית דיפלומטית זו, שבוודאי יהיו לה הדים רחבים בעולם הקתולי, אלמלא באותה שעה מתחוללת סערה ציבורית בשאלה, אם בתי מלון שיש להן הכשר מטעם הרבנות, רשאים לערוך חגיגות סילבסטר שהוא חגא נוצרית מובהקת. עמדת הרבנות בנושא זה טבע מתוך הכרה שאין לקיים נשפים וסעודות פומביות לי־הודים, ולשמש בזה את ההבדלים ההיסטוריים בין העדות.

גם אם החשמן מניו יורק לא היה מגלה יחס שיין זה לנוכחות הישראלית בירושלים אין מקום לחגיגות נוצריות בבתי מלון שבהם מתאכסנים יהודים, אולם יש בגישה זו, שהיא גישה אנטי ישראלית, לתת חיזוק למעמדתה של הרבנות. אף... שזו איננה זקוקה לכך. חגיגות נוצריות שנעשו ליהודים יש בהן כדי לטשטש גבולות.

בריטניה חשופה לחדירת יחידות חבלה סובייטיות

לונדון — בריטניה היא היעד החשוף ביותר מבין מדינות נאט"ו לחדירה מצד יחידות חבלה מיוחדות של בריה"מ, משום שאין לה כוח הגנה פנימי ראוי לשמו, נאמר בדו"ח שפורסם.

הקולונל מייקל היקי, בעבר חבר במטה הכללי של משרד ההגנה הבריטי, אמר כי בתקופה של מתיחות לפני התלקחות מלחמה, יוכלו כוחות "ספצנאז" סובייטיים להסתנן לבריטניה למטרות חבלה בתעשיה ורצח.

מחבלים ומרצחים של "ספצנאז" יוכלו להסתנן לבריטניה במסווה של אורחים ולנסות למצוא מקום בתוך האוכלוסיה.

הדו"ח של היקי, שהוכן עבור המכון להגנה אירופית וללימודים אסטרטגיים, מציין כי בריטניה לא תהיה מסוגלת להגן על שירותיה הציבוריים, תעשיותיה ומערכת התחבורה שלה משום שחסרים לה כוחות הגנה אזרחית.

הדו"ח טוען כי בעיתות מלחמה תהיה בריטניה מסוגלת לגייס רק 0.4 אחוז מתושביה הכשירים, לעומת 52 אחוז בשוויץ, 39 אחוז בשוודיה, ו־29 אחוז בנורווגיה, חברה בנאט"ו.

היקי קרא להקמת הגנה אזרחית ארצית של מתנדבים, אשר חבריה יקבלו הכשרה בסיסית בהפעלת נשק וקורסים תקופתיים לריענון.

מפעל הש"ס הכללי בהיכלי התורה

לידידנו ואוהדנו מוזמני ה"דינר השנתי"

שיערך אי"ה במוצש"ק זאת חנוכה, באולמי "הדר" גבעתיים
הרינו בזה להביא לתשומת לבכם כדלהלן

- ★ המעמד יחל אי"ה בשעה 7:30 בדיוק
- ★ בכניסה לאולם יחולקו למוזמנים כרטיסי מקומות הישיבה
- ★ מחוסר מקום – אין מקומות לנשים
- ★ לא להביא ילדים
- ★ סדרי התחבורה במודעה נפרדת

ברוכים הבאים בשם ה'

בס"ד

מוסדות "חסד לאברהם" בארה"ק
בנשיאות כ"ק
האדמו"ר מסקולען שליט"א
ומוסד לבנות הלפרין

במלאת שלושים לפטירתו של האי גברא רבא ותיק וחסיד עדין ואציל נפש רודף צדקה וחסד באמן ומסור לבית סקולען חבר הנהלת מוסדותינו שהיה לעזור מוסדותינו במשך שנים רבות

הרב החסיד ר'
נחום יואל הלפרן ז"ל

יתקים הספד לנשים במוסדותינו
רח' מהרש"ל 22
ביום שני ד' טבת בשעה 5.00

ההנהלה

יום ו' ער"ש א' טבת מ"ז
ב' דר"ח טבת
ז' דחנוכה

ביום שלישי הקרוב - הבחירות למינהלת שכונת "הר־נוף" בי־ם

מרן הגרא"מ שך שליט"א במכתב לאברכי השכונה: "לבוא ביום הבחירות ולהשתתף עם הצבור החרדי - כי מכל זה יצא כבוד שמים" ★ הערכות מקיפה

— מאת סופר "המודיע" —

ביום שלישי הקרוב תתרכנה הבחירות למינהלת שכונת "הר־נוף" בירושלים, בחירות שתוצ־אותיהם יקבעו את אופי ניהולה של השכונה והתייחסות לצר־כיה המגוונים. הבחירות מתקיי־מות במתכונת של הבחירות לרשויות המקומיות, היינו: בחי־רת רשימות לחברות במינהלת ובחירה אישית של יו"ר המינה־לת.

הרב ישעיה בקשט, מראשי הקהל הקהילה של חסידי בוסטון בהר־נוף והעומד בראש רשימת קהילה זו, הוא המועמד המוסכם לראשות המינהלת הן ע"י קהילת בוסטון והן מטעם רשימת "אגודת ישראל" שסימנה את"י. שהיא רשימתם של צבור האברכים ובני־תורה בשכונת הר־נוף. על מקום במינהלת מתמודדות גם רשימות של צבור דתי־לאומי וכן רשימה של נציגי צבור חילוני.

בשבוע שעבר, ביקרה משלחת מיוחדת מטעם הוועד הנבחר של צבור האברכים ובני תורה בהר־נוף במעונו של מרן הגאון רבי אליעזר מנחם שך שליט"א ראש ישיבת פוניבז' המגלה התעניינות מיוחדת בנעשה בשכונה והוא הפקיד בי־דיהם מכתב אל צבור האברכים.

ראש הישיבה שליט"א כותב במכתבו: "לבוא ביום הבחירות ולהשתתף עם הצבור החרדי, ול־היות חבר לדבר מצוה וזה קיום התורה והמצוות, כי מכל זה יצא כבוד שמים". ובסיום: "ואשרי למי שזוכה בתקופתנו שכל־כך העזובה רבה, שיש לו חלק בחיזוק וקיומה של היהדות החרדית — והברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת".

נציגי הוועד שהיו אצל מרן הגרא"מ שך שליט"א מסרו כי ראש הישיבה שוחח עמם על כל הפרטים שנגעו להרכבת הרשימה, על מצע רשימתם וכן על עניין מועמדותו המוסכמת של הרב בקשט לראשות המינהלת — וקיבלו ממנו ברכה ועידוד לה־צלחה.

שואלין ודורשין 30 יום...

רעיון, פרי הגיגו של אברך ת"ח פורסם לפני שנתיים בעתוננו בתאריך זה — ועקב תועלתו המרובה, פנו גם השבוע למערכת לחזור עליו בקצרה.

כל הלומד ב"משנה ברורה" את הלכות פסח למן תחילתם ועד סיומם, במתכונת של לימוד דף אחד ליום — הרי שאם יחל בכך בר"ח טבת (וזאת כדי שיקבע יום מסוים לחשבון הדפים), יסיים לימוד כל ההלכות היסודיות הללו עד מספר ימים קודם חג הפסח הבעל"ט, וירכוש בכך ידע רב ברבות מן השאלות הנוגעות ממש להלכה ולמעשה.

קבוצת אברכים שהפנתה הבקשה לפרסם הדברים שוב, מעידה בעצמה כי לה גרם לימוד בסדר זה תועלת מרובה ועז רצונם להיות בין מזכי הרבים.

יו"ר המזכירות הפידגוגית לוועדת החינוך:

"קיימת הסתייגות ממפגשים בין תלמידים דתיים לחילוניים"

יו"ר ועדת החינוך: "למורים נמאס מהחינוך לדמוקרטיה"

מר דוד פור, יו"ר המזכירות הפידגוגית, אמר השבוע לוועדת החינוך והתרבות, כי בתקופה האחרונה קיימת הסתייגות של מנהלים ומחנכים לגבי קיום מפגשים בין תלמידים דתיים וחילוניים, בשל המטען הרגשי הכרוך בכך. הוא אמר שנלמדו לקחים ממפגשים לא מוצלחים יהודים וערבים ולאחרונה מצ־ליחים מפגשים אלה לשנות עב־דות בקרב אוכלוסית התלמידים.

ח"כ נחמן רז, יו"ר הוועדה, טען שיש עייפות מסויימת של המורים מלעסוק בדמוקרטיה, גם בשל הביקורת הפוליטית שניתכה על הנושא. הוא ביקש ממשרד החינוך לא להרפות ולהכניס את הנושא בתוך המערכת.

אלוף הראבן, מנהל מכון ון־ליר, אמר שאחוז אחד של תלמי־דים יהודים וערבים נפגש, ביניהם. גורמים פוליטיים עושים מזה הון, הוא הציע למשרד להקים צוות תגובות שישלח לבתי הספר הנ־חיות כיצד לפעול במקרים של מהומות בין יהודים וערבים.

מר שמואל טולידאנו מ"מע־נה", אמר כי בתי הספר לא יודעים כיצד להתמודד עם חינוך לדמו־קרטיה, שהתלמידים והמורים פוחדים מהנושא ושמשרד החינוך לא מכשיר את המחנכים, ולא נותן להם כלים לעסוק בנושא.

חוגים רבים הביעו תקוה כי הלכי הרוח האמיתיים בקרב הצ־בור הרחב אכן יקלטו במשרד החינוך, החייב לראות את הבעיות האמיתיות באור הנכון ולא לבטוח למגמשים מסוכנים "לאנשי חינוכים".

ביום שני הקרוב-ה"דינר" השנתי של "עזרת תורה" דאמריקה בישראל

ה"דינר" השנתי של "עזרת תורה דאמריקה בישראל", יתקיים ביום שני הקרוב במלון רמדה קונטיננטל בתל אביב.

מהועדה המכינה נמסר, כי ההכנות הגיעו לשיאן עם בואם של אורחים רבים ל"דינר", ורבים אחרים שהבטיחו את השתתפותם.

מחותנים עומד להגיע לארץ הרה"ג ר' מנחם מנדל גטינגר, גזבר עזרת תורה בניו יורק וחתנו של הגרי"י הענקין שהיה נשיאה השני של עזרת תורה. כן ישתתפו ב"די־נר" גדולי תורה רבנים וראשי ישיבות מהארץ ובחו"ל.

ה"דינר" השנתי של "עזרת תורה דאמריקה בישראל" הפך מזה מספר שנים לאירוע תורני רב חשיבות בו משתתפים מסלתה ושמנה של יהדות התורה בישראל.

תוחמר בדיקת הרכבים העוברים בגשרי הירדן

בעקבות הגילויים האחרונים על "ניצול מעמד בכיר" להברחות מטבע ונשק

מאת סופרנו המדיני

בעקבות הגילויים על ראשי הכנסיות הנוצריות, שניצלו את החסינות המיוחדות שהוענקו להם במעברי הירדן, כדי לסמוך בהן ברחת מטבע ולפעמים גם נשק, החליטו שלטונות ישראל שכל המכוניות והשברות דרך גשרי הירדן, יעברו את הבדיקה המ־קובלת, כולל מעבר דרך מגלי רנטגן מיוחדים, לגילוי חפצים חשודים וכדומה.

ההוראה הישראלית, שהועברה באורח בלתי רשמי למשמרות המכס על גשרי הירדן, עוררה תגובה נמצצת מצד הכנסיות הנוצריות, הרואות בכך פגיעה בזכויותיהם זה שנים רבות, במ־שטרים השונים, עוד מימי התור־כים, ולדבריהם לא ישלימו עם הוראות אלו.

משרד החוץ מביא בחשבון כי בימים הקרובים צפויות מחאות מצד מדינות מערביות, ביחוד מצד מדינות קתוליות, שימחו על עלבונן כביכול של הכנסיות הנוצריות, אולם בעקבות הגילויים בפרשת רפי לוי הממונה על מחוז ירושלים. אין בדעת ישראל לסגת מהוראות שניתנו למשמרות המכס בגשרי הירדן.

צ'אד: מומחים צבאיים סובייטים מסייעים ללובים

אנג'מנה, — רדיו צ'אד מסר אמש, כי מומחים צבאיים סוב־ייטים מסייעים לכוחות הלובים, הנלחמים זה שבועיים במחוזות צ'אד בחבל תיבסטי, בקצה הצפוני־מערבי של צ'אד.

לפי רדיו צ'אד, מומחים סוב־ייטים אלה הם מדריכים לתותחים כבדים ולתעופה, וגם מומחים ללוחמה נגד גרילה, והבסיס בא־אוזו ובאואדי־דום, הבסיס הצבאי הלובי. (ע"צ)

ארה"ב עלולה להטיל מכסים על תוצרת הקהיליה האירופית

וושינגטון — ארה"ב הודיעה על תכנונות להטיל מכסים כבדים על ארא"לה משקאות אלכוהליים, גבינות, זיתים ומוצרים נוספים מתוצרת הקהיליה האירופית, בתגובה על נוהלים מפחוריים של השוק האירופי.

בהודעה שפירסם הנציג המ־סחרי של ארה"ב קלייטון יוטר, בפאלם ספרינגס שבקליפורניה, נאמר כי הצעדים המוצעים עלולים להעלות את המחירים של המוצ־רים האירופיים במידה כזו שהם לא יוכלו להתחרות להבא בשוק האמריקאי.

עם זאת השאיר הנציג המסחרי של ארה"ב את הדלת פתוחה להמשך המו"מ בחודש הבא, לפני שמכסים גבוהים מעין אלה יוטלו על התוצרת האירופית.

יוטר הוסיף ואמר כי המחירים של מוצרים אירופיים ששוויים הכולל למעלה מ־400 מיליון דולר והנמכרים בארה"ב, כולל יין לבן הנמכר במחיר של פחות מ־4 דולר לגאלון (כ־4 ליטר) ברנדי, ג'ין, גבינות שונות, זיתים ומוצרי מזון אחרים יצטרכו להימכר במחיר גבוה פי שלוש כמעט אם תממש ארה"ב את איומה לאחר ששני הצדדים לא יצליחו לשים קץ למ־לחמת הסחר ביניהם.

היטל היבוא בשיעור של 200 אחוז יקבל תוקף לא יאוחר מ־30 בינואר 1987, ציין הנציג המסחרי האמריקאי. הוא הוסיף ואמר כי עתה מוטלים מכסי יבוא בשיעור של 15 עד 20 אחוז על מוצרים אלה.

הנציג לסחר חוץ של השוק האירופי וילי דה קלארק, הודיע בבריסל כי השוק האירופי ינקוט ללא דיחוי בפעולות תגמול, אם אכן תממש ארה"ב את איומה. עם זאת הוסיף ואמר כי עדיין יכולים שני הצדדים להגיע לידי הסכם במו"מ, כדי למנוע מלחמת סחר שתזיק לשני הגושים המסחריים הגדולים ביותר בעולם. (ע"ר ע"צ)

שלוש המנוצחות ממלחמת העולם השניה מצטרפות למועצת הבטחון

מרכז האו"ם — שלוש מעצמות הציר, שנוצחו במ־לחמת העולם השניה — מערב גרמניה, איטליה ויפאן — נמ־נות על החברות במועצת הבטחון של האו"ם החל מסוף השבוע האחרון.

שלוש המדינות כבר ישבו מספר פעמים במועצת הבטחון, אולם זו הפעם הראשונה שש־לושתן יישבו שם יחדיו.

לבד מהן, הצטרפו ב־1 בי־נואר למועצת הבטחון ארגנטי־נה וזאמביה. ואילו המדינות העוזבות את מועצת הבטחון, לאחר שישבו בה שנתיים הן אוסטרליה, דניה, מדאגאסקר, טרינידד־טובאגו ותאילנד.

בחוגים דיפלומטיים הובעה הדעה, כי מועצת הבטחון בה־רכבה החדש תהיה בעלת נטיות פרו־מערביות יותר מאשר בהרכב הקודם. (ע"צ)

שליש מהתקציב הסעודי מיועד לצורכי הבטחון

ריאד, — סעודיה פירסמה השבוע את תקציבה לשנת 1987, המבוסס על קיצוצים בשיעור של 6 אחוזים לעומת השנה הקודמת, ואשר בו יהיה גירעון בסך 14 מיליארד דולר אשר ימומן מתוך התעתודות.

הכנסות הנפט יממנו רק 40 אחוז מההוצ־אות, וההוצאות הבטחוניות שוב יתפסו יותר מש־ליש מהתקציב.

הסובסידיות על מוצרי מזון בסיסיים כמעט לא שונו, מכיון שזהו נושא פוליטי רגיש.

הסעיף הגדול ביותר בתקציב הוא "הגנה ובטחון", והוא יקיף לפי ההחזיות 16.2 מיליארד דולר, דהיינו 35.8 אחוז מההוצאות הכלליות. זהו כמעט אותו שיעור כמו בתקציב הקודם.

סעודיה, יצואנית הנפט הגדו־לה בעולם, נפגעה קשה ב־1986 על ידי הירידה במחירי הנפט, ודחתה פעמיים את פירסום תק־ציבה, שאמור היה להתפרסם כבר בחודש מארס.

התקציב החדש מקיף 45.3 מיליארד דולר בסעיף ההוצאות, ואילו ההכנסות יהיו רק 31.3 מי־ליארד דולר. (ע"ר)

בארה"ב שבים לכריות־אוויר

אמריקה חוזרת אל כריות־האוויר. תקן אמריקאי קובע, כי 10 אחוזים מכלל כלי־הרכב שייוצרו לשיווק בארה"ב בשנה הבאה, יהיו מצויידים בכריות־אוויר או בחגורות בטיחות אוטומטיות, הנצמדות מעצמן על הנהג והנוסע במושב הקדמי. בשנת 1988 יעלה המספר ל־25 אחוז. בשנת 1989 כבר יימכרו 40 אחוז מכלי־הרכב שם, עם כריות־אוויר או חגורות בטיחות אוטומטיות, ובשנת 1990, כל כלי־הרכב החדשים בארה"ב יימכרו עם כריות־אוויר.

כריות־האוויר המתנפחות אוטומטית בעת תאונה ומגינות על היושבים במושב הקדמי במכונית, אינן המצאה חדשה. בעבר התעורר ספק בדבר יעילותן של הכריות, בעיקר במקרים של תאונות צד. עתה מעודדים את השימוש בכריות־האוויר, בנוסף לחגורות הבטיחות, כדי להעניק לנוסעים הגנה כפולה.

המסע הפדראלי לקביעת חקיקה המחייבת חגורות בטיחות נמשך בכל מדינות ארה"ב ועד עתה למעלה מ־20 מדינות קבעו כבר חובה של שימוש בחגורה. יש יצרנים שכבר משנת 1988 יציידו את כל כלי־הרכב החדשים שלהם בכריות־אוויר. לא ירחק היום וגם בישראל ינועו כלי־רכב בעלי כריות־אוויר.

72 ניספים באסון אוירי בברלין

ברלין המזרחית — באסון האווירי שאירע בקרבת שדה התעופה המזרח גרמני ברלין־שנפלד ב־13 בדצמבר, מצאו את מותם 72 אנשים — על כך מסרו אתמול עתוני גרמניה המזרחית.

במהלך החקירה של האסון נקבע כי המטוס הסובייטי מדגם "טופולב 134" התרסק בגלל טעות בזיהוי.

נסתיימו השיחות הפיננסיות בין ארה"ב ואירן

האג, — מומחים פיננסיים אמריקאים ואירניים סיימו את השיחות שהחלו ביום שני בהאג, בדבר אפשרות של החזרת חצי מיליארד דולר לאירן, והם ישובו וייפגשו לסידרת שיחות נוספת.

בוושינגטון אמר דובר רישמי, כי אין שום קשר בין הפגישות בהאג לבין שאלת בני הערובה האמריקאים המוחזקים בלבנון.

שוחררו שני ימאים לבנוניים

שני ימאים לבנוניים שנלכדו על ידי חיל הים הישראלי ב־19 בדצמבר יחד עם ספינת המשא שלהם, שוחררו ביום רביעי והובאו לנקודה בגבול ישראל־לבנון, מסרו כתבים לבנוניים בצור.

רב החובל עבדל חאכים זיינה והספן ואליד חומסי הועברו שם לידי הצלב האדום הבינלאומי והוחזרו לצור.

ספינות תותחים ישראליות אילצו ב־19 בדצמבר את ספינת המשא "מתסה רוזה" שאמורה היתה לעגון בנמל צור, לשוט לחיפה. שבעת אנשי הצוות נעצרו וחמישה מהם שוחררו כעבור שלושה ימים, לאחר תיחקור.

סגנו של קאדאפי נועד עם חוואתמה

דמשק — מנהיג החזית הדמוקרטית לשיחרור פלשתין, נאיף חוואתמה, נועד בדמשק עם סגנו של קאדאפי, עבד' סאלם באלוד, כדי לשוחח עמו על מלחמת המחנות בלבנון.

חוואתמה קרא ללוב ולאירן להוקיע בפני דעת הקהל הבינל־אומית את התקפנות של המליציה השיעית אמל.

מפלגת מיעוט להחזיר השגריר מישו א/

רומא, מפלגת "הדמוקרטיה הפרולטארית", מפלגת שמאל קטנה המקורבת לקומוניסטים האיטלקיים החליטה להעלות בפרלמנט תביעה להחזרת השגריר האיטלקי מישראל, בעקבות פרשת מרדכי ואנונו, אשר נחטף, ככל הנראה ברומא על ידי אנשי השירות החשאי הישראלי.

בגילוי דעת של המפלגה צויין כי "מקרהו של ואנונו אינו אלא המקרה האחרון בשורה של פעולות פלי־לית אשר בוצעו על ידי "המוסד", לא פעם בידיעת השירותים החשאיים האיטלקיים". עוד נאמר בגילוי הדעת, כי "היעדר תגובה מוחשית מצד ממשלתנו הופכת את ארצנו לשותפה לפשעים אלה".

מפלגת "הדמוקרטיה הפרו־לטרית" מונה שבעה צירים מבין 360 הצירים שבבית הנבחרים ברומא. (ע"צ)

... נערכו על בסיס של רשימות מפלגתיות, וכל המועמדים היו חייבים להיות חברים במפלגה פוליטית.

האופוזיציה מסרה כי החוק החדש שאושר בחופזן, כנראה מתוך ציפיה לפסק דין בלתי נוח שיינתן בשבת הקרובה, והעשוי להכריז על שיטת הרשימות המפלגתיות כבלתי חוקתית. (ע"ר)

ב־12 החודשים האחרונים:

עליה של 1% בתוצר, ועליה בגרעון המסחרי

מאת סופרנו הכלכלי

התוצר המקומי הגולמי עלה ב־12 החודשים האחרונים באחוז אחד בערך, לעומת עליות של 2% בשנים הקודמות, יבוא הסחורות והשרותים עלה ב־1986 ב־9%. כך עולה מאומדים לחשבונות הלאומיים שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הצריכה הפרטית גדלה בשנה החולפת בעשרה אחוזים לנפש. גידול זה בא לאחר ירידה בצריכה ב־5% ב־1984, והיא נמוכה ב־2% לנפש מהצריכה ב־1983.

הצריכה הציבורית פחתה ב־11%, בעיקר עקב ירידת היבוא הבטחוני ב־33%.

בתחום מאזן התשלומים הסתכם עודף היבוא על היצוא בארבעה מיליארד דולר. ללא היבוא הבטחוני הישיר הסתכם הגרעון ב־2.8 מליארד דולאר — 600 מיליון דולר יותר מאשר ב־1985.

ה"וואשינגטון פוסט" קובל:

סיפקו לאירא בן הערובה

ושינגטון — ארה"ב סיפקה ב־31 באוקטובר לאיראן 500 טילים חדשים נגד טנקים מדגם "טאו" תמורת שחרורו המובטח של בן הערובה האמריקאי בלבנון, אך האיש לא שוחרר — זאת כתב העתון "ושינגטון פוסט".

לדברי העיתון, המסתמך על מקורות מהימנים, הושג ההסכם בסוף חודש אוקטובר במינץ שבגרמניה המערבית. הוא התייחס לבן ערובה נוסף לדוד יעקובסן ששוחרר ב־2 בנובמבר.

במהלך הפגישה, שבה השתתפו לויטננט קולונל אוליבר נורת, ג'ורג' קייב ומאיור גנראל בחיל האוויר שיצא לגמלאות ריצ'ארד סקורד, יחד עם שליח איראני שעל זהותו לא נמסר דבר, מסר השליח האיראני צ'ק בסך 4 מיליון דולר תמורת הטילים, מציין העתון.

יצויין כי שבעה בני ערובה אמריקאיים עדיין כלואים בלבנון. על אחד מהם, ויליאם באקלי, מסרו החוטפים כי הוא מת.

עוד מוסר העתון כי סקורד אירגן אספקת 500 טילי הטאו החדשים שאיראן ביקשה, בעזרתו של קולונל בדימוס מחיל האוויר רוברט דאטון. טילים אלה סופקו מתל אביב ממלאי ישראלי. כמח־צית מסכום ה־4 מיליון דולר ששולם על ידי השליח האיראני במינץ הופקד בחשבון סוכנות

ישראל וארה"ב סיכמו לשמור בעתיד אמברגו מוחלט על משלוחי נשק לאיראן

ובכך לחסל מבחינתם המדינית את הפרשה האיראנית ★ המגמה בירושלים להתנתק מהסערה בנושא בארה"ב

מאת סופרנו המדיני

פרשת משלוחי הנשק לאיראן המוסיפים להעסיק את העתונות ואת שירותי הריגול האמריקאים בארה"ב, יורדת לסוף סדר יומה של ישראל וארה"ב, לאחר סיכום בין ישראל וארה"ב בו הסכימו שתי המדינות לשמור בצורה נמרצת על האמברגו לאיראן ולא להעביר שום נשק, אספקה או חלקי חילוף לאיראן — נודע לסופרנו המדיני.

בפגישה שנערכה בראשית השבוע בין ראש הממשלה יצחק שמיר לבין השגריר האמריקאי פיקרינג נעשתה הערכה מחודשת על ההתפתחויות האפשרויות ▼

בעקבות חקירת הפקידים הנוגעים בדבר, אולם עד כה הוכחה הגיר־סה הישראלית ושום אישיות בעלת מעמד לא ערערה על טענת ישראל שהן משלוחי הנשק והן העברת הכסף לקונטראס בניקרגואה לא נעשו ביוזמה ישראלית.

אמנם שמו של דוד קמחי מנכ"ל משרד החוץ לשעבר נזכר כאחד האישים שיזמו את העיסקה

בחנוכה מעלין בקודש - ומוסיפין והולכין

גם אתה, ידיד יקר, תעלה תרומתך הנדיבה

ותוסיף נדבך קדוש לבנין החנוך העצמאי בארצנו הק'

מען לתרומות: מרכז החנוך העצמאי, רח' אדוניהו הכהן 17 ירושלים

מצוות חנוך הבנים
למהדרין מן המהדרין

"החנוך העצמאי"

תן ידך לקיום מפעל גדול זה פך השמן הטהור
מפעל המפעלים לחנוך תורני טהור

מען לתרומות: מרכז החנוך העצמאי, רח' אדוניהו הכהן 17 ירושלים

רמת החינוך

בי"ס תיכון ומדרשה לבנות
קרית משה, ירושלים

החלה ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח

במגמות הבאות:

נתיב עיוני – כולל רמה מוגברת של לימודי המחשב עם הכנה לבחינות בגרות.

נתיב מקצועי – חשבונאות ומזכירות, כולל עיבוד תמלילים במחשב.
פנימיה חינוכית ליד ביה"ס

ארוחת צהריים חמה לתלמידות אכסטרניות

פרטים וטפסי הרשמה:
במשרד ביה"ס, רח' בן ציון 18, קרית משה טלפון 3־523291־02
בימים א'־ה' בין השעות 9־12 לפנה"צ

هكذا من الأصل

י. שפיגל

השומרים על החומה

שתים הם הנימוקים בפיהם של אלה אשר הביעו בישיבת ועדת חו"ב לבחון את הנוהלים לדיחוי גיוסם לצה"ל של לומדי הישיבות, אבל הם היו מאוחדים בדבר אחד, שכולם דיברו במונחים מסולפים. בעוד הם מדברים על "הפטור" לתלמידי ישיבות, המדובר האמיתי הוא ב"דיחוי", וההבדל הוא עקרוני ויסודי, אבל הסילוף הוא גם עקרוני ואף מכוון. כל העלאת הנושא מחדש אין בה כנות, זולת כוונה ניגוח, ואם בניגוח עסקינן — אין להתפלא על כי גם הסלפים והמליפים "דיחוי" ב"פטור", שכן דיחוי הוא ענין זמני ומוגבל, כפי שאכן קבוע בחוק, שאי־הגיוס נעשה כל עוד הבחורים לומדים. בעוד ש"פטור" משמעו מחולט, טוטאלי.

ועתה — לשתי בנימוקים. ח"כ גאולה כהן ניסתה לדבר בסגנון "שפת־פרחים", באומרה: "דוקא אני, שיש לי כבוד ודרך ארץ כלפי הישיבות, רוצה אני לתבוע מהם למלא את חובתם הלאומית, מבלי לפגוע באורח חייהם הדתי". הנימוק שהיא מעלה, במחילת הכבוד, אינו עומד במבחן ההגיון והביקורת. הדיחוי מגיוסם של בני הישיבות לא נועד כדי למנוע פגיעה באורח־חיים דתי של מישהו. הוא נועד למטרה לא פחות נעלה, ולדידנו, המאמינים שבלי תורה אין קיום לא רק לעם ישראל — אלא לעולם כולו, הרי שמסורת קיום הישיבות הנעלה ונשגבה אף יותר מקיומו של צבא, שתפקידו לקיים הגנה בדרך הטבע ובגדר שאין סומכים על הנס לעם היושב בציון.

וזהי נקודת־ראות האמיתית והגישה העקרונית היהודית. הדיחוי מגיוס לא נועד להעניק שום פריווילגיה לבן הישיבה, בתור יחיד, בתור פרט; הדבר נועד כדי שהתורה תוסיף ותתקיים בעם ישראל, במיוחד בארץ־ישראל. אבל ישיבות זקוקים ללומדים, ובכיוון שכך, יש לתת להם את סלוא האפשרות להקדיש את עצמם כל כולם להיות ממיתים עצמם באהלה של תורה. ומאלף הדבר שאת הנקודה הזו הבין אפילו דוד בן־גוריון, עם כל היותו רפורמטור גדול בעל יומרה לשנות את אופיו ומהותו של העם.

סיפר פעם מר שמעון פרס, שבאותם הימים היה עוזרו של מר בן־גוריון, על פגישה של משלחת מגדולי הרבנים עם ב"ג, ובראשה עמד גאב"ד לוצק ויו"ר מועצת גדולי התורה, הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל. פטרון מופלג זה של עולם הישיבות, בא אל המדינה עם נסיון עשיר בתחום הזה של דאגה לקיום הישיבות. הוא עשה זאת כמרן ובחכמה מרובה בימי מלחמת העולם הראשונה, כאשר השיג גם במשטר הצאר הרוסי את ההכרה בשחרור לומדי ישיבות משירות צבאי, בשכנעו בכושרו הגדול את אנשי המשטר הרוסי הקשוחים כמה חשוב וגורלי ענין זה לקיומו הרוחני של עם ישראל, עם הנצח.

עתה, משבא לדוד בן־גוריון, החל שוב לשטוח את הנימוקים, ולפתע התייפח בבכי, ובקול חנוק מדמעות אמר: היאך יעלה על הדעת, כי מה שהצאר לבית רומאנוב, שהיה ידוע באכזריותו, בקשיחותו ובעמדתו האנטישמית, הבין וקיבל — לא יקובל ולא יובן במדינה היהודית? היאך יעלה על הדעת שרוסיה הצארית לא סגרה ולא העלתה את הכורת על הישיבות הקדושות, ומדינת ישראל כן תעשה זאת?! ב"ג, לפי סיפורו של פרס, לא יכול לעמוד בפני הדמעות של הרב הישיש והוא נעתר לו. בעוד שפרס עצמו, בפרסמו את הסיפור אחרי ימים רבים, הוסיף בעצמו ואמר, כי דמעותיו של הרב סורוצקין והדיבור הנרגש מלווים אותו עד עצם אותו יום.

* *
*

לכן, כאשר גב' כהן מדברת על "הימנעות מפגיעה באורח־חיים" של לומדי ישיבות במסגרת שירות צבאי, היא מדברת על נושא אחר, היא אולי עושה זאת בכתכוון, כדי להצדיק את השימוש במונח "פטור". דבר המגביר, כמובן מאליו, את אלמנט ההסתה בציבור, כאילו בשביל לתת מטרית־חסות לבחורים דתיים שלא יתקלקלו בצבא, פוטרים אותם משירות, והדבר פשוט לא נכון והוא כחב לחלוטין.

יש אמנם הרבה מאד אמת בעצם העלאת השאלה של יכולת הבחור הדתי לשמור על עצמו מפני הנסיונות הנוראים המזומנים לו בצה"ל. מדובר שם בחברה שברובה הגדול היא חילונית, הכביאה אתה את ההוי שטוף־התאוות של הרחוב האזרחי הפרוץ, עם דיבור גס שאין להעלותו על הכתב, וזו גם חברה מעורבת עם הרבה יותר מ"אביזרייהו דעריות", כפי שגדולי ישראל הגדירו את השירות הצבאי לבנות. החברה החילונית אמנם מגיבה בזעם ובתרעומת אף כל אימת שמישהו מעלה את הנושא וקורא לילד בשמו, אבל הם עצמם יודעים היטב מה היא המציאות, וכאשר לא מדובר בהקשר הדתי־חילוני, הם עצמם כותבים על המ־ציאות הנוראה שנגרמת בשל שירות הבנות, על מפקדים, קצינים וחיילים שנתפסים במעשי־תועבה, ולא באחרונה — גם במקרים מרובים של עישון סמים, ולא פחות ולא יותר — אלא גם בממלכתו של קומיסר החינוך הצה"לי. רק בתקופה האחרונה פורסמו בעתונות שתי ידיעות בנושא זה, האחת על גילוי מעשני סמים ביחידת גלי צה"ל, והשניה — במדרשה הצבאית בהר־גילה, כאשר אחת העצורות היא קצינה בתפקיד בכיר במסגרת המ־דרשה הזו.

השאלה היא נכבדה וקשה, כי היא אכן מעסיקה הרבה מהציבור הדתי החרדי, שאלפים ואף רבבות ממנו משרתים במערך המילואים, ולא פעם עליהם לעמוד בנסיונות קשים ביותר. כותב הטורים, שעשה שירות צבאי סדיר ובמילואים — יכול היה למלא טורים שלימים על הדברים המבאיכים והפוגעים הללו, אך אולי תיאור אחד קטן, וזה דוקא לא בימים שלווים ורגילים, אלא בעיצומה של מלחמת יום־הכיפורים, כאשר קצין השלישות של היחידה התנדב לצאת לביתו לחופשה קצרה — ומה שהביא לחיילים כ"תשורה לחיזוק המוראל", היו פרסומי־תועבה מסוג כה גרוע, עד שפשוט היה נמנע לחייל דתי למצוא פינה שבה יוכל לומר ברכה.

לאור זה, אין גם שום עוולה אמיתית במה שאומרת גב' גאולה כהן, כאילו ניתן למנוע פגיעה באורח החיים הדתי של צעירים דתיים בצבא. אלא, כאמור, אין זה בכלל ממין הטענה. השאלה שהיא הציגה, נוגעת לכל בחור דתי שמתגייס לצבא, ויש הרבה כאלה, ובודאי היא נוגעת לאלפים הרבים של אלה שמתגייסים, במוקדם או במאוחר, למערך המילואים, בפיהם של אלה תלונות קשות, והם בכל אופן חיים במצוקה קשה במסגרת הצב־אית. מה שנוגע ללומדי ישיבות, כלל לא שייך לכל זה, כי שם לא מדובר. כאמור, בהמצאת לימוד בישיבה כדי להציל את הפרט הדתי מהנסיון; מדובר בקיומן של הישיבות, בקיומה של תורה, בקיומו של המערך היותר מקודש והיותר חשוב ונעלה לעם ישראל. ערך שעמד ביסוד יכולת קיומו הנצחי, ערך שהעניק לו את הכח העל־טבעי על אויבים, רודפים ומציקים, במהלך אלפי שנות הגלות.

אולי להמחיש בבירור את הדבר. נאמר, כי אם צה"ל הוא בס"ד מכשיר הגנה טבעי כדי להרתיע אויבים המתנכלים למדינה ובעת הצורך להילחם בהם פיסית, הישיבה — היא חומת־המגן הנצחית של העם כולו, מקרוב ומרחוק. יתירה מזו, שאם צה"ל הוא גורם הקיים פחות מארבעים שנה, וצבא כמגן הוא ענין יחסי, נתון לתנודות ושינויים, הרי שהתורה כמגן — היא מערכת מוחלטת. ללא כל שאלה של יחסיות. ללא כל שאלה הקשורה במקום, בזמן, בתנאים ובנסיבות. זאת לא רק אמונה עמוקה ובלתי־מעורערת; זאת עובדה מציאותית שנבחנה והוכחה בכל הכור המצרף שעם ישראל עבר ועובר אותו במרוצת אלפי שנות קיומו.

* *
*

נימוק אחר היה בפי הח"כ הדתי של מפלגת העבודה, הרב מנחם הכהן, ונימוקו, שבחלקו אפילו קלע לנקודת־היסוד — הוא הרבה יותר מסוכן, הרבה יותר ארסי ואף הרבה יותר מסולף. וכך הוא דיבר: "כשב"ג הורה על שחרור תלמידי ישיבות משירות צבאי, כוונתו היתה לסייע בהקמת מרכזי תורה בישראל, במקום אלה שחרבו באירופה. אבל כעת נוצר מצב שהפטור כמעט ואינו נחוץ. הנה ישיבות ההסדר מצטיינות בשילוב שירות צבאי עם לימוד תורה. ולעומתם ישנם תלמידי ישיבות שלא רק משתמטים משירות צבאי, הם גם מעודדי"ם ומטפחים שנאה כלפי הציונות, המדינה וצה"ל.

בקטע זה של דבריו יש כמה מרכיבים, האחד לוקה בהבנה אמיתית של הנושא, האחר מסלף את האמת העובדתית, והשלישי גדוש הסתה ושיסוי. ללא כל קשר לענין בכלל. ישיבות־ההסדר, בכל הכבוד, אינן מהוות שום תחליף לישיבה אמיתית, במושגה ובמובנה ההיסטורי. אולי רק במקרה ניסח ח"כ הכהן את משפטו בנקודה זו, כך שהשי־רות הצבאי קודם ללימוד תורה, וזהי אכן המצי־אות. המסגרות הזו היא של חיילים לכל דבר, העוסקים גם בלימוד תורה. מי שבקיא בדרכה של ישיבה וביכולתה להוות המשך ההגשמה של מוסד הישיבה במובנו ההיסטורי הצרוף, יודע שאין כל אפשרות לשלב בישיבה "עוד משהו", ולא חשוב מהו הדבר.

דוקא מי שמנסים לייחס את עצמם, במידה זו או אחרת, אל הנצי"ב מוואלוז'ין זצ"ל, חייבים לזכור את העובדה ההיסטורית הברשימה והמכר־עת, כי הוא הורה לסגור את הישיבה כאשר חוקה עליו פקודת המשטר הרוסי, לשלב בישיבה "רק מעט" לימודים חילוניים. אם זוהי הגדירה, תיסגר הישיבה, קבע ופסק. אנחנו ממתינים לקיים ישיבה כמות שהיא, במלוא ייחודה, כמלוא טהרת לימוד התורה בלבד, אבל ברגע שמשלבים עוד משהו — זוהי תחילת הקץ. תפקידנו, אמר, לקיים ישיבה, ואם לא ניתן לנו, אלא בשינוי — אסור לנו להמשיך, ואם ישאלו מה יהיה על עתיד הישיבה — זהו ענינו של הקב"ה שהבטיחנו את ההבטחה של "כי לא תשכח מפי זרעו".

ישיבת־ההסדר היא מעלה גדולה לבחורים שמתגייסים לצבא, כי היא מעניקה להם מסגרת יהודית, היא מאפשרת להם ללמוד תורה, היא מאפשרת להם להיות פטורים מעולה של החברה החילונית המרוקנת והמסואבת, אבל היא איננה הישיבה במובן המקובל, היא לא ממלאת בשום פנים את תפקידה של הישיבה המסורתית־ההיסטורית שלנו, היא לא עונה על הצורך הדוחק של עם ישראל בתורה, תורה, תורה.

כדאי רק להוסיף ולציין, מה היו תגובות הרבה מהבחורים הטובים הללו, חיילי ישיבות ההסדר, אשר ציינו בגילוי־לב כמה נפגע מתח הלימוד וכמה ירדו בדרגות־ההתעלות עקב החודשים שבהם הוצרכו לשרת בצבא. הדבר העלה בקרב לא מעט מהם הרהורים על עצם המצאה הזו של המוסד המשולב של צבא ולימוד תורה, מבחינת הבחור שאיפתו היא להיות חייל בצבא התורה והרוח של עם ישראל, ובודאי כך לגבי עצם המוסד המקודש הקרוי ישיבה, שאין לו כל תחליף בלתי אם היותו מוקדש כל כולו לתורה, ורק לתורה.

מתוך של שילוב שירות צבאי עם לימוד תורה תורם תרומה חיובית להשארת בחורים דתיים המשרתים בצבא במסגרת באותה של יהודים שומרי תורה, מקיימי מצוות, בחורים אציליים ובעלי מידות תרומיות, העוסקים גם בלימוד תורה, ואפילו במידה ניכרת, אבל מ"ישיבת־הסדר" זו לא יצמחו המתמידים המוסרים את כל חייהם אך ורק לתורה, העילויים והגאונים, מכאן לא תצמח המשכיות התורה בכל הדינמיות הפוריה והפורחת שלה, מכאן לא תצמח השקפת התורה, לא הנהגת התורה ולא דעת־תורה במובנה ההיסטורי הצרוף. זאת יודעים ובכך מכירים אפילו הרבה מהמחנכים הטובים של ישיבות־ההסדר הללו.

* *
*

אבל ארסי ביותר הוא המשפט של ח"כ הכהן על "תלמידי ישיבות המשתמטים משירות צבאי", וההמשך הבא מאליו על כך שהם "מעודדים ומטפחים שנאה כלפי הציונות, המדינה וצה"ל". זהו משפט הנשר מחיקו אוטומטית, אבל בלי כל תמימות, אותה אולי עוד ניתן לייחס איכשהו לגב' כהן, אבל לא להכהן.

בענין "המשתמטים", חובה פעם להבהיר את המשמעות "הסכנית" של המושג. השתמטות יש לה מגון של ביטויים ו"ביצועים". משתמט הוא מי שעוקף איכשהו את החוק, אינו מקיימו. לא מתייצב בלשכת הגיוס בתאריך שהוא מוזמן לבוא, לא מופיע ליחידת המילואים ביום שזומן. מחבל באחד מאבריו כדי שלא יהיה כשר לשירות, נמלט מן הארץ כדי שלא ייאלץ לשרת, מתחבא לו בכתובת עלומה כדי שלא יוכלו לאתרו, ואנו מניחים שח"כ הכהן מכיר הרבה מקרים כאלה, אבל מהראוי להדגיש, וזה העיקר — שבחורי הישיבות אינם נמנים עם כל המקרים והסוגים הללו.

בחורי ישיבות מתייצבים בלשכת הגיוס בדיוק ביום המיועד להם, פועלים במסגרת חוקית מלאה, מקבלים כחוק דיחוי לאחר שהם מציגים את ההוכחה הדרושה שהם לומדים בישיבה. כך הם עושים מדי שנה בשנה, עד שהם מסיימים את הלימוד ואז הם גם מתגייסים כחוק. ורבבות ורבות מאלה כבר נמנים עם מערך הכוחות של צה"ל, וגם את זאת יודע ח"כ הכהן היטב־היטב. לא לחינם נמנע שר הבטחון, מר רבין, מלהצטרף להילולה־המסיתים בועדת החוץ והבטחון, כשבפיו רק משפט אחד: זו החלטת ממשלה, כלומר יש לכך כיסוי חוקי מלא, ולמעשה אין כל הבדל בין אלה לבין המגוייסים, כי אותו חוק המחייב את שר הבטחון לגייס כל צעיר שמגיע לגיל הצבא, מסמיך אותו לשחרר בחורים הלומדים בישיבות ותורתם אומנותם.

מה, איפוא, השימוש המסית של "משתמטים" דוקא בפיו של הח"כ הדתי של מפלגת העבודה, היודע את האמת ומתכוון למרוד בה? אם הוא רוטן על קיומן של ישיבות על טהרת לימוד התורה, עדיף שיבטא את הרטינה הזו במפורש, כי אולי הישיבות מתנגשות בצורה כלשהי עם מאוויים כמוסים שלו, אבל למה ישתמש במונחים כוזבים ומסולפים? למה ילך בדרכם של הבורים הגמורים בענייני יהדות, שמפאת בורותם הם גם שונאים מובהקים שלה?

חמור עוד יותר כשהוא מנסה לקשור את הנושא בטענה שדופה אחרת, חסרת כל הקשר לנושא המדובר, על כך שבחורי הישיבות "המשתמטים" מטפחים ומעודדים שנאה כלפי הציונות, המדינה וצה"ל. שירות צבאי הוא ענין שהחוק מחייבו. לאהוב את הציונות, את המדינה וצה"ל, הוא ענין רצוני, ואין לו כל קשר לשירות צבאי. מה גם ששירות צבאי בכלל לא תורם מאומה לאהבת הציונות, המדינה וצה"ל.

מרדכי ואנונו שירת בצה"ל והגיע לא רק למצב של שנאת הציונות, אלא גם למעשה הגובל בבגידה במדינה, בודאי ובודאי בצה"ל. במדינת היהודים הגדולה באמריקה ובשאר ארצות, יושבים מאות אלפים ששירתו בצה"ל. מהם גם קצינים בכירים ביותר ולוחמים מפורסמים, ואחרי ככלות כל אלה, הם פנו עורף לציונות, למדינה ולצה"ל גם יחד, בודאי שהפגנת אהבה אין כאן. בו בזמן, "תרומת" הישיבות לאותה מדינת־יהודים, היא מוצרית ביותר. מיעוט דלא־מינכרא. מהו, איפוא פיטום־מלים אלה, עם ניחוח כה צורב וצורם של הסתה ושיסוי?

* *
*

אבל יש עוד סוג של "משתמטים". ומדובר בכאלה שבמבחינת החוק הם בסדר גמור, התייצבו לשירות, התגייסו, לבשו מדים, בילו שנתיים או שלוש שנים בצה"ל, אף הולכים למילואים. אבל הם בכל זאת משתמטים, תקרא להם "משתמטים במדים".

אלה הם ה"פרוטקציונרים" למיניהם. שיש להם "בעלי־מהלכים" הדואגים כי ייצבו ביחידות המתאימות, עמוק בעורף, מה שקרוב יותר לבית. כשבה בשעה הם זוכים לקידום־אכספרס. עולים חיש־מהר בסולם־הדרגות. מבחינת החוק — חיילים לכל דבר, מבחינה מעשית — משתמטים כמעט לכל דבר, ואנו בטוחים שגם בנקודה זו יש לח"כ הכהן ידיעות טובות ביותר.

בכלל, כאשר מתחילים לדבר בנושא הזה, והוא רגיש ביותר, מיד מעמידים את הטענה: "בחורי ישיבות מסתופפים במקלט הבטוח של הישיבות וחיילים בצה"ל עומדים בחזית ונהרגים". יש בזה אמת, אבל רק חצי אמת, וידוע שחצי אמת גרועה משקר שלם. זו חצי אמת, מפני שמספרם של אלה העומדים ממש בחזית הקדמית הוא קטן ומוגדר, בעוד שמספרם של מי שרחוקים. מי פחות ומי יותר, מן החזית האמתית של הדם והאש ותמרות־העשן — הוא רב ביותר.

הנה לדוגמא, כותב הטורים. לא חייל קרבי כמובן האמור, הריח היטב את אבק־השריפה של שתים משלוש מלחמות שהשתתף בהן, והנה, באותה שעה שבמלחמת ששת הימים הוא עשה עם יחידתו בציר הצפוני, מרפיח ועד ביר־גפגפה (לימים: רפידים, עד להחזרתה למצרים), הצטלם הרב הכהן בפהה קרבית על הר־הבית, אליו הגיע, כמובן, לאחר הקרבות. ביחד עם הרב הראשי לצה"ל דאז.

סיפור יותר מפורש של כותב הטורים הוא, במלחמת יום־הכיפורים. מהיום השלישי למלחמה ועד היום הארבעים הוא עשה באיזור הגידי. במרחק 12 ק"מ מן התעלה. ערב אחד הגענו, לצורך תפקיד מסויים, ממש אל צמדות הירי של המרגמות הכבדות, ואז למדנו לדעת, כי למרות שאנו קרובים לתעלה — אנו רחוקים מאיזור החזית ממש, היינו בעורף. באותו ערב הוטל עלינו להגיע 70 ק"מ אחורה, לרפידים, ואז ראינו כי יש עוד עורף מאחורינו, ויחסית לו — אנחנו "חזית". ביום הארבעים, כיוון שהגיל של כותב הטורים היה מעל למותר — הגיעה אליו הוראת־שחרור. היה זה מסע מפרך לאורך סיני, מבסיס לבסיס, וככל שהתקרבנו לארץ, מצאנו עוד עורף ועוד עורף, עד לרפיח, ומשם ליפו, בסיס השחרור — אבל בכל מקום היו חיילים. ובמספרים גדולים. כולם חיילים, כולם לובשי מדים. כולם מקבלים בתום המלחמה את "אות המלחמה", אבל איזה מרחק יש בין כל אלה לבין אותם המעטים־יחסית. שהיו ליד התעלה, בחזית המרה ביותר, ואח"כ מעבר לתעלה, בעת צליחתה ובהמשך הכיבושים ההירואיים רצופי־הגבורה והעקובים מדם?

המסקנה: המדינה זקוקה לצבא, אין ספק בכך. אבל הצורך בצבא איננו צורך עצמי. אלא צורך המדינה והעם. אך עם ישראל הוא מיוחד במינו ולא על חרבו יחיה. אלפיים שנה הוא התקיים בלי צבא, אבל אין לו קיום יום אחד בלי תורה ובלי שיהיה מי שילמדנה. אם חייל בעורף הרחוק, היושב ועוסק ברישומים, אורז פריטי־אפסניה וכל ביוצא באלה — הוא חייל ויוצא מגדר של "משתמט" — מה כבר דינו של בחור שיום ולילה הוא ממית את עצמו באהלה של תורה והוא בונה בכך עולמות של עתיד ליהדות, תורם את כולו להמשך קיומו של עם ישראל? הלזה משתמט יקרא? איך יהין ויעז יהודי להעלות ביטוי מעליב ומכפיש כזה על דל־שפתיו?

מ. להב

עץ ואבן

לפני שנים לא רבות מצוי עדיין יורדים יש־ראלים רבים כי השהייה שלהם מעבר לים היא זמנית, באמתלא זו או אחרת, וכי הסיבה העיקרית לתקוותם לחזור ארצה היא חינוך הילדים.

במושג "חינוך" לא נתכוונו לערכים דתיים. את אלה מוצא כל המעוניין בכך בקיבוצים היהודים הפזורים ברחבי העולם, בכל סגנון או נוסח שליבו חפץ. אצל החילוניים היתה תמצית החינוך הישראלי־לאומיות מתובלת בהווי כל שהוא של חגי ישראל. גם אם אלה סולפו, ופסח ושבועות, למשל, נהפכו לחגי טבע, או חנוכה לחג הגבורה — הרי השירים בגן הילדים, הסיפורים בבית הספר והקישוטים במועדון הנוער — עמדו פחות או יותר בסימן החג היהודי המסורתי. העדר הס־ממנים הללו בבתי הספר הממשלתיים ברחבי העולם הוא שהטריד פעמים רבות הורים חילוניים היוה. לא פעם. נקודה כפנה בחשיבתם. לפתע חשו, כי גם אם חילוני בארץ קשור עדיין בטבורו למורשת העבר. הרי בין הגויים הוא עומד ככלי ריק: זר לתרבות ולשפה ומנוכר להשתית הרגשית של יכי הגויים, לא פעם התחזו יורדים — החוזרים. כי שיקולים מעין אלה היו הקש האחרון ששבר את גב לבטיהם, והם גמרו אומר לשוב ארצה. הזהות היא ששמרה על יהדותם, ולשיטתם, על ישראליותם.

בשנים האחרונות מסתמן בארץ כרסום איטי, מכוון או טבעי. במחסום התת־הכרתי שהבדיל עדיין בין החילוני הישראלי לבין עולם התרבות הנכרי. ניכרת נסיגה הדרגתית בהשקלם של התכנים היהודיים במערכת הלימודים — לא רק לטובת המקצועות הטכנולוגיים אלא גם בתחום לימודי שפות זרות, וההדר התרבותי בארץ מתאפיין בהצפת עולם הבידור בזמר ובמלל מעבר לים. שפת הטכנולוגיה המחשב, שאינה יודעת גבולות לאומיים, יחד עם תבי תרבות ביובאת — מקטינים בצורה משמעותית את פער הזרות שבין הישראלי לנכרי. גם חינוך ל"דמוקרטיה" הפך מסוה למגמת התרחקות מיחוד לאומי מתבדל. ואנשי גזענות היתה לתורך שבשמו אסור לדבר בגנות נישואי תערובת. הגיעו הדברים לכך שאפילו פטרון הטשטוש הלאומי, שר החינוך והתרבות, נחשד כגזען משהעז להשמיע מליה בגנות מחזה המטיף לנישואי תערובת.

* * *

הביטוי האחרון למגמת הטשטוש היהודי, הבולט ליבן, הוא אפרודיתה של הרחוב הישראלי הטיפוסי בימי חנוכה אלה. היו שנים שחלונות הראווה ברחובות לבשו חג, התצוגות השמפליות גדולות ממדים האירו למרחוקים וקשטו גם בנייני ציבור רבים. גם כרזות של ניסי הימים ההם התנוססו מובן ההוה — הוסיפו לאווירת החג ברחובות. לא הציבור הדתי היה זקוק לכך: הוא חי, במובן, את החג לפני ולפנים באמצעות ההל־כות והמנהגים, התפילות והחנוכיה. אבל הציבור החילוני, זה הרחוק מקיום המצוות, קיבל תזכורת מחודשת על עברו ההיסטורי. בעיניו לאותם ימים לא רחוקים — מה שנשאר ביום מן ההווי הוא כמעט רק מכתוק ימי החופשה: הצפה של בתי הקולנוע והלוגוריבים של בידור, הנלהבים של הרקת כיסו של האורח באמצעות הצגות ומופ־עים.

על רקע זה מקוממת, מעליבה ומשפילה היא העובדה, שלבד מנשפי הסילבסטר המבחילים החלו להשמע קולות בזכות הצבת עצי אשוח בבתי המסחר ובחזיתות בתי המלון בארץ. ויש אומרים כי הקריאה אף תורגמה במקרים רבים למעשה. עץ זה היה בעבר סמל של לילות חרדה שעברו על אחינו בני ישראל בגלותם. משנתקרבו ימי אידם של הנוצרים, הסתגרו היהודים בבתיהם כדי להמנע מנחת זרועו של האספסוף הנוצרי. אשר אורותיו של העץ היו עבורו האות להכות ביהודים. קיומו של עץ זה היה גם האות הנצחי להבדלה בין ישראל לגויים. אז כמו היום. רק מי שרצה להפגין את התבוללותו, אימץ לעצמו את האשוח, כפי שנוהגים חוגים רפורמים מעטים באה"ב, המציגים לראווה את הפלורליזם ההש־קפתי שלהם באמצעות הצבתו בצד החנוכיה. אבל רוב רובו של העם היהודי יודע גם כיום, כי אין לו חלק ונחלה בסממן מבדיל זה. אלפי מחללי שבת, מנוערים ממצוות, תינוקות שנשבו — באה"ב למשל — מדליקים חנוכיה חשמלית (על 8 קנותיה) על חלון בחזית בתיהם כדי להפגין כי מול עץ האשוח של שכניהם — יש גם להם משהו יהודי. סמל להפגנה. בלי ידע של ההלכה הם עושים את המעט הזכור להם מבית אבא, ומפגינים גאווה יהודית. גם העובדה, שבחזית הבית הלבן מוצב עצו של הנשיא — במדינה שבה הדת מופרדת לחלוטין מהמדינה — אינה עושה את העץ — בעיני היהודים — לאנוכר לאומי. והם אינם מתפ־תים לטשטש את עובדת היסוד — היותו סמל נוצרי טהור, סמל לכלוניגם הדבים המהווים את רובה המכריע של אוכלוסית ארצות הברית.

התורוץ המסחרי, כי הצבת העץ בארץ נועדה לחמם את לבבות הצליינים המציפים אותה בימים אלה, הוא שקרי וצבוע כאחד. שקרי־משום שצליני הדת הנוצרית שמים פעמיהם לנצרת, לירושלים המזרחית ולבית לחם (שם, אגב, צביון העיר מכובד כיאה וכיאות למרכזם הקדוש של הנוצרים בארץ), והם ישלימו עם הרעיון כי כשם שברומא לא מציבים חנוכ־יות לכבודם של היהודים, כך מדינת היהודים איננה חייבת במרכזי הערים הי־הודיות — להציב סממן נוצרי מובהק. התרוץ הוא גם צבוע. משום ששיקול מסחרי, כזה העומד ביסוד הטענה המצדדת בנשפי סלבסטר בבתי מלון בירושלים — שיקול כזה אינו מצדיק, גם בעולם החילוני, שבירת ערכים: בניה פרועה ולא מבוקרת, הפיכת ייעוד של קרקע, רוכלות ללא רשיון. יבוא במחירי היצף ללא מכס, פתיחת בתי היסורים, ועוד — כולם תחומים שהשיקול המ־סחרי הוא האחרון הנלקח בחשבון בעת דיון על החלתם. שימור הדמות היהודית היחודית של רחובות עירנו הוא נכס לפחות כמו קרקע חקלאית, חזות אסטטית של מבנים או טיפוח התעשיה בארץ באמצעות מכס על יבוא. משום כך אין כל מקום לשיקולים של כדאיות מסחרית כאשר הא־שוח עומד לדיון. היהודי החילוני אינו צריך ליבוש בנטיונותיו לשמור על יחודו. אפילו ספרות הה־שכלה החילונית הצמיחה דור של קוראים, שידע כי סביבון וחנוכיה מופיעים בסיפורים היהודים, ואת עץ האשוח מוצאים בביתו של האציל או הכורן. כאשר בליל חורף מושלג מגיעה אליו משלחת של יהודים שתדלנים לבקש ביטולה של גזרה זו או אחרת. התחומים היו ברורים בתכלית לא מפני שהסגנון של "אז" היה פרובינציאלי או גיטואי: גם בימינו הפתוחים והנאורים, שומרים עמים־כרוכים מאתנו עשרות מונים — על ייחודם הלאומי גם בעולם המערבי, ואינם נרתעים לעיתים אף ממלחמות אליכות רגויות לדמים: החל בדוברי צרפתית־נגד־דוברי־אנגלית־בקנדה. דרך דוברי הפלמית הנמצאים בעימות קנאי מתמיד עם דוברי צרפתית בבלגיה, וכלה במלחמות הבסקים נגד ספרד או מאבקי האירים נגד אנגליה. ולא זו בלבד: גם הקולות הנשמעים במערב אירופה וב־ארה"ב נגד הגירה כלתי מבוקרת של זרים — ואפילו פועלים — אינם מבשרים אלא מה שנחשב בארץ צרות מוחין גלותית: שמירת היחוד כתנאי לשמירת הקיום. אם קבוצות אתניות בעלות מליונים רבים של אזרחים כך — העם היהודי השסוי והשסוע על אחת כמה וכמה.

* * *

האירוניה היא כי העולם הנוצרי מתרגש מעט מאד מבהזות ההתאבדות הלאומית של ישראל. למרות ההתרפסות וההתרבכלות כלפי מה שמר בונה "חוגים כנסייתיים" (ומכורו של רפי לוי חשף רק קצה קרחון מהאינטרסים הלאומיים החיוניים" המונחים ביסוד היחסים המדיניים עם גורמים רמי מעלה בחוגים אלה) — שלם זה נתן דוקא בימים אלה תשובה הולמת ברייעת ברך של ישראל; תשובה שאין מבישה ממנה: הקרדינאל הקאתולי של ניו יורק, המועד לבקר בארץ, פרסם את לוח פגישותיו, שכלל גם פגישות עם אישים ישראליים רמי מעלה בירושלים.

לאחר שאישים אלה כבר רוחרו בגרונם מרוב התרגשות והחילו, סן הסתם, ללמוד כמה "הלכות" ומנהגים היאים להזדמנויות מרטיטות לב מעין אלה — הגיע התיקון (או ההבהרה) הבלתי נמנ־עים: הכס ה"קדוש" ברומא, שאינו מכיר, כידוע, בריבונות הישראלית על ירושלים (אבל לא היה מוטרד במיוחד במשך תשע עשרה שנות הריבונות הירדנית על מחציתה הקדושה לו) — אסר על הקרדינל לבקר בה ביקור רשמי, וזה נאלץ להודיע על כך ברוש גלי, למרבה הבדון והקצף של המדינאים בצד הישראלי של המתרס. הלקח המיד־חיב להיות ברור: אין כל דף חדש ביחסים עם העולם הנוצרי. בעיניו אנחנו עדיין צאצאיו של הורגי אותו האיש, בלי שסוגית מיהו יהודי תעיב על הוודאות של היותנו ממשיכיו של העם היהודי משנת אפס לספירה. רק הטקטיקה המלחמתית של עולם זה השתנתה: כהתאם לרוחות האופנתיות המנשבות בימינו והקובעות את האיסטרטגיה: יחד עם חשיריתם התרבות של ימי הבינים אוחסנו במוזיאונים גם קריאות הטבח ביהודים של נוסעי (ונושאי) הצלב בדרכם לשחרור ירושלים — אבל העקרונות לא השתנו. דוקא בימים אלה שמענו כי תחנת טלויזיה מדרום לבנון ה"ירדותית" משדרת לא רק תעמולה מסיונרית, אלא שדמויות היהודים בה הן העתק מדויק של היהודי הקלסי הנלעג והמגוחך, כפי שזה הופיע מאז ומעולם בספרות האנטישמית. אבל במקום לקרא, כרגיל, להרג ביהודים, מזמינים אותם להסתופף תחת לכנפי הדת שהיא, והיא כלבד, אחראית לדמי מליונים של יהודים באלפיים השנה האחרונות. ארמון המורמונים הנשקף במלוא "הדרו" המאיים על ירושלים כולה הוא הביטוי לשינוי האסטרטגיה הנוצרית: לא עוד הטבלה מאונס או טבח ביהודים, אלא ציד נפשות מוסווה ומתוחכם. במקום הקזת הדם תבוא הקזת הנפש.

מחיקת הגבול הברור בין היהדות לנצרות ע"י נמוכי קומה מבית — מקילה על שונאינו את המלאכה. אגודה אשר שמה "שרשים" מפרסמת לעיתים מודעות על דיונים השקפתיים או על טיולים באתרים הסטוריים, ומציינת — כך מצאנו לפחות פעמיים — את התאריך הלועזי בלבד. ואחד הסיורים ה"שורשיים" היה... "בעקבות הצ־לבנים בארץ ישראל"! אין כל רע. למי שמעונין בכך מבחינה הסטורית או השקפתית, לראות כיצד לא החזיקו הצלבנים מעמד בארץ. וכיצד היה גורלם של כל שונאי ישראל שהקימו כתוכה. אבל לקרא לכך "שורשים" זהו נסיון נואל להפוך את שנאת העולם של הנוצרים ליהודים לכעין "תאונה הסטורית". נחלת ימי הבינים, שלא ישוב עוד.

ה"זדים" העומדים כנגד "עוסקי תורתך" שינו רק את אדרתם. אם בעבר היתה האשרה הפיתוי לעבודה זרה, השתנה בימינו רק הזן הבוטני. על המשמר — מצווה עם ישראל לעמוד כתמיד.

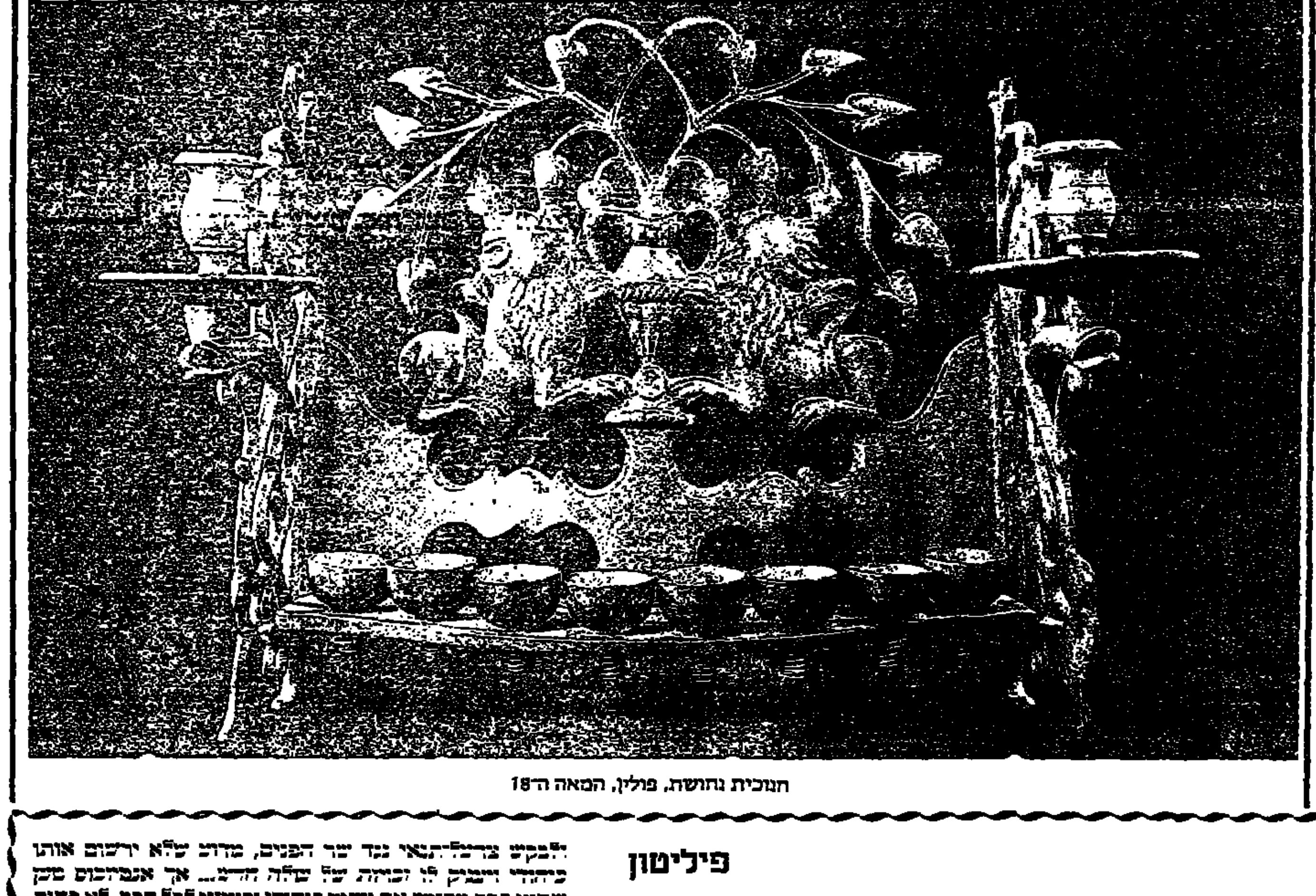

חנוכית נחושת, פולין, המאה ה־18

נתן גילרנטר

פיליטון

פרס ישראל לאנטיוכוס!...

ה"פרשיות" אצלנו רודפות אחת אחרי השניה ואינן מסתיימות לעולם. עוד לא שככה הסערה סביב השב"כ וטרם יצאנו מהסב־תסבוכת של משפט דומיניאק, והדיין אנו שקועים עד צווארנו בפרשה הבאה, וההיכוחים הסוערים סביב הסגריתו של נקש, עודם נמשכים במלוא חריפותם — וכבר התרגשה עלינו פרשה חדשה בעצם ימי החנוכה.

כמו כל הפרשיות האחרות, התחילה גם הפרשיה החדשה בידיעה קצרה ששודרה ב"קול ישראל". וכה נאמר: "לסופרנו נודע על תסבוכת חדשה שקפצה על המדינה בקשר לגירושה של אישיות בינלאומית חשובה ביותר, הגורמת מבוכה רבה בחוגים המדיניים שלנו. הזהות של האישיות רמת הדרג נשמרת בסוד".

מאוחר יותר נמסר שהצנזורה אסרה לפרסם שום פרטים בקשר לאיש שסביבו מתחוללת הסערה, וכי המשטרה מסרבת לגלות מהיכן הוא מגיע, וכיצד הצליח להסתובב בארץ כמה ימים בהופשיות גמורה עד שנתגלו עקבותיו.

* * *

וכמו תמיד ידעו כבר עתוני חוץ לארץ אחהל"ע, שהמדובר הוא במלך לשעבר, שבימיו הטובים פרש את שלטונו על פני מדינות רבות, ונטל חלק כבריע במאורעות ששינו את פני ההיסטוריה, ובחדשות של השמה שבא בערב נמסר באופן רשמי שמו המלא של האורח הבלתי קרוא: אנטיוכוס אפיפנס מלך יוון, שהגיע אלינו ישר מאר־ישם בגיהינום...

הדבר הפך כמובן לסנסציה עולמית, ומאות עתונאים התחילו להגיע לארץ מכל קצוי תבל, כדי לדווח על המאורע. על השאלה כיצד הצליח אנטיוכוס לקבל חופשה מהגיהינום לא היתה כל תשובה כפי הדוברים. אך מדוע החליט דווקא להגיע למדינה הציונית, ניתן ללמוד מביקוריו במקומות השונים, שם בילה במשך ימי שהותו בארץ לפני שנתגלה.

בעתונים, שמילאו עמודים שלמים על הפרשה, נמסר כי הוא נראה לראשונה בשבת בחיפה, שם נערך "כינוס" חינוכי לכבוד חנוכה. הוא נכנס למקום כשהוא מפיח כולו מאש הגיהינום, אך אף אחד לא שם לב לכך. היו שם בני נוער מכל הגזעים: יהודים, ערבים, נוצרים, סינים, יפאנים וכושים — וההוא השתלב ביניהם די בקלות. אחוות עמים להפליא. את מצוות הדלקת נרות החנוכה קיימו דווקא נערים יהודים ציונים, בהדליקם אש בעצם יום השבת, ואנטיוכוס התפקע מהנאה וסיפוק כשנזכר באלף היהודים שנשרפו חיים בפקודתו מפני שסירבו לחלל את השבת... והנה אחרי אלפיים שנה עושים מחנכים יהודים את המלאכה במקומו.

"מעוז צור ישועתי" לא שרו כמובן מפני שזה שיר חרדי ו"גזעני": משכיצים שם את פרעה ואת המן ואת היוונים "אומה הרשעה" "תכין מטבח מצר המנבח" — דברי הסתה האסורים על פי הנחיות משרד החינוך. במקום זאת שרו שירים ערביים, ושירים עבריים המבזים את היהדות ולועגים לכל קודש.

אנטיוכוס שמח מאד שלא שרו "יוונים נקבצו עלי". והוא בלע כמויות עצומות של סופגניות...

לאחר המסיבה יצא לסייר במגרשי הספורט ברחבי הארץ ולבו שמח ורחב למראה הילולי השבת הפומביים, ופריחתה של תרבות יוון השלטת בכיפה בערים ובמושבות בישראל. ביוון העתיקה היו באים לאיצטדיונים ולתיאטראות בעגלות ובסוסים ואילו כאן היה מלא התפעלות מאלפי כלי הרכב שמילאו את הכבישים ומגרשי החניה. אך הצווחות והצריחות והשריקות והשאגות והרקיעות ברגליים וההשתגעויות והאכסטזות וההשתוללויות וההתפרעויות היו באותה רמה כמו בימים העתיקים, ואף הרבה יותר גרועים...

* * *

למחרת ביקר אנטיוכוס במסיבה היתולית מפלגתית לכבוד חנוכה, שם הוצג מחזה בשם "כשחק האלילים", המכיל את כל הסיפורים המיתולוגיים, הלקוחים מן הפולקלור היווני העתיק והמשקפים ביצועי הגבורה של האלילים הקדמונים. במקום לביבות המזכירות את "אכזריותה" של יהודית החרדית, שערפה את ראש האויב, חילקו שם כריכים ממולאים בבשר חזיר, בהכשר הקיבוצים...

אנטיוכוס הרגיש את עצמו כמו בבית, כמו בימים הטובים ההם, והתפלא על הבקיאות הרבה שגילו הנוכחים בכל מה שנוגע לעבודת האלילים, כאילו התחנכו בפרש התרבות של אתונה...

הוא זלל את נקניקי החזיר. כששומן נוטף משפתיו, ונזכר בחזיר אחר מהימים הרחוקים ההם שלפני הגיהינום... היה זה ניקנור המשנה־למלך שלו, שבנה במה בבית המקדש ושחט עליה את החזיר, ויוחנן בן מתתיהו החרדי "החשוך" ההוא מהחשמונאים קינא את קנאת ה' אלקיו, ותקע את חרב הפיפיות ישר לתוך לבו... וזו היתה ראשית המפלה של מלכות יוון.

הוא שאל את מארחיו כיצד הם לא נגעלים לאכול את בשר החזיר, החיה המאוסה ביותר על עם ישראל בכל הדורות? אך הם הסבירו לו שכאן זו מדינה דימוקראטית, ההולכת ומשתחררת ממנהגי ימי הביניים... וגילו לו שבליל הסילבסטר יקיימו רבים מאנשי "התרבות והקידמה" את המסיבות של השנה החדשה ושל החנוכה על טהרת ההיגנות הנוצריות ובשר החזיר יוגש בראש השלחן... ושהחרדים יצעקו עד לב השמים...

ואז חשב אנטיוכוס בלבו שאילו היתה הדימוקרטיה הציונית קיימת אז בימי המכבים היתה תרבות יוון מנצחת בקלות, והחש־מונאים היו נאלצים לברוח ליבנה...

* * *

הסערה פרצה כאשר שר הפנים הוציא נגדו צו גירוש מהארץ. כלי התקשורת פתחו מיד בללה רבתי נגד השתלטות החרדים על שר הפנים ה"חומייניסטי" המתנכל להתקדמות הערבית־יוונית, ודורש לגרשו מן הארץ, על סמך שיוחזר לגיהינום. "איפה הצדק" הציע לאנטיוכוס לעבור גיור ריפורמי ואז יוכל לפנות לבג"צ לבקש צו־על־תנאי נגד שר הפנים, מדוע שלא ירשום אותו כיהודי ויעניק לו זכויות של עולה חדש... אך אנטיוכוס טען שהוא כבר מרגיש את עצמו כיהודי וכציוני לכל דבר, לא פחות ולא יותר מכל אלה המתהוללים בנשפי הסילבסטר ומעתיליים במגרשי הספורט... והוא לא צריך לעבור שום גיור.

במסיבת עתונאים דרמטית אמר אנטיוכוס שאלפי שנים לפני שהרצל חלם על הקמת התנועה הציונית במטרה להוציא את עם ישראל מהגיטו ומחשכת ימי הביניים ולהפוך אותו לעם ככל הגויים — כבר קם הוא אנטיוכוס ועלה לארץ במלחמת חרמה נגד החשמונאים ה"חשוכים" במטרה לשחרר את עם ישראל מכבלי הדת ולהכניסם תחת כנפי תרבות יוון הנאורה. על אליליה הספורטאיה, "מי בנה אז איצטדיונים בירושלים? טדי קולק? מי יצא אז להרוס את השבת? דוב תבורי? שלמה להט? מי נלחם אז נגד חוק איסור החזיר? מרדכי ווירשובסקי? שולמית אלוני? את כל המשימות האלה ביצעתי אני!"

"אמנם התקדמתם לא רע"... המשיך אנטיוכוס "ההסתה הארסית שלכם נגד הדת ונגד החרדים הגיעה לרמה בינלאומית... והצגות התרבות שלכם עולות אפילו על אלו של אתונה העתיקה... הנה קראתי ב"ידיעות אחרונות" על מופע תרבותי מתקדם שהתקיים לאחרונה בהרצליה. אתונה נראית מפגרת אחרי מופע זה. בכותרת נאמר: "בום! בוקס! דם! הוס!" השתתפו במופע שר בממשלה וראש העיריה ואישי צבור נכבדים. אני מצטט: "המקום: המיטורות האולימפי. הזמן: שבת, בוקר וצהרים. תחרות ג'ודו וקרטה. עשרות אנשים, הקניב גברים נשים וטף, הלכו שם מכות: בעיטות, בוקסים, משיכות, נגיחות, מחיצות, דחיקות וכדומה, כל זה כולל חירחורי קרב וכאב... בעיטה בגב, בעיטה בראש... תפיסת הצוואר וקריעת עפעף העין... בום! בוקס בפרצוף, נוזל דם... (את השאר אני מנדיב מלצטט נ.ג.) ובסיכום מסיים העתון: "איזו שבת מהדה היתה בהרצליה! או כמו שאמר ממציא השיטה: "כמה תרבותי! כמה ציוני, כמה מחנך, כמה נפלא!"

"הצגה כזו היא התקדמות עצומה" אמר אנטיוכוס "אבל מי הניח את היסוד לכל זה? מי הקריב את כל מלכותו כדי לשבור את קומץ החרדים שהתלכדו סביב מתתיהו ובניו? האם האספרי עשה זאת? מי הקים הליות בשבילם בכל רחבי הארץ? האם פרופ' עוזי ארנון המציא זאת? את כל זאת עשיתי אני אנטיוכוס אפיפנוס במסירות נפש עצומה, כמו שאומרים עד טפת דם האחרונה... אני זרעתי את גרעיני התרבות בארץ הזאת! ועתה קוצרים הציונים ההילניסטים את פריה... האם זהו תגמול שאתם משלמים לי? האם תגרשו אותי מהארץ? האם תפקידו אותי לאש הגיהינום?"...

* * *

סיעת השמאל בכנסת הגישו הצעה לסדר היום בקשר לגירושו של אנטיוכוס. הם טענו שזה מעשה בלתי אנושי לגרש את הלוחם הגדול לתרבות הציונית מן המדינה הציונית... הם שאלו מדוע מתקיפים הרבנים הראשיים? למה הם מבינים שאת ייוואב עקיש אבוד להחביר לצבאותם, ואילו את אנטיוכוס מותר להפקיר לאש הגיהינום? האם מפני שזה הרג ערבי וזה הרג יהודים? הרי זה אפליה בין דם לדם!" צעקו "ישי הנעיף" "האם כמני שהוא יהודי צריכים להפלות אותו לרעה? הרי זו גזענות!"

עורך שכחוני הגיש בקשה לבג"ץ נגד שר הפנים שיבטל את גירושו של אנטיוכוס. כי זה מנוגד לחוק הגזענות. בית הדין הגבוה לצדק ידון בבג"ץ קיץ אחרי החנוכה... בינתיים הציע עתון מסוים להעניק את פרס ישראל לתרבות ולאמנות לאנטיוכוס מלך יוון לשעבר עבור מפעל חייו למען הקידמה וחרות הרוח...

هكذا من الأصل

...על דא · ועל הא

עד כאן. ומה הלאה?

השאלה: "עד כאן. ומה הלאה?" עלתה בשבועון "הצהלי" בשבוע האחרון, בסיומה של כתבה גדולה לכבוד החנוכה תחת הכותרת: "האור, הנס והגבורה בחג החנוכה".

בסיום הכתבה לא נמנעת הכותרת או שאינה יכולה להימנע, מלהעלות הרהורים נוגים על חג החנוכה כפי שבאה לידי ביטוי בציבור החילוני:

— "הציבור החילוני, שהיה רוב רובו של הישוב בארץ (מותר לפקפק בהנחה זו — מ.א.) התנכר ליסודותיו הדתיים של החג, השמיט את האמונה בנס ואפילו את תפילת "על הניסים", תוחוח לפליטה רק הנרות, ברכת הנרות והשיר "מעוז צור" — ששרים מתוכו רק בית אחד, מבלי להבין את תכנו..."

הכתבת מנסה להתנחם ב"מנהגים חדשים" אשר השתרשו בציבור החילוני — "תהלוכות לפידים בחוצות הישובים, מסעות בארץ בעקבות המקבים (!)... אבל תרומתו העיקרית של הדור האחרון לחג החנוכה הם... השירים הרבים והיפים".

אבל היא אינה יכולה לסיים את הכתבה ההיסטורית בלא לשאול את השאלה המתבקשת, ועניה זאת כלשונה, תחת הכותרת: "עד כאן. ומה הלאה?"

— "השאלה העולה עתה כמו מאליה היא: אלה ערכים מערכיו של החג מתבקש לנו להדגיש היום על פי צרכי החברה והעם בישראל... שאלה זו היא בבחינת הזמנה פתוחה לכל מי שעדיין חשוב לו להרגיש בחג חוויה רוחנית ואסתטית של שותפות והשתתפות בתרבותה ובערכיה של האומה".

והיא אינה יודעת עדיין שעל חג יהודי — אי אפשר להלביש ערכים אחרים. אם אין זהות עם החוויה הרוחנית של החג — שהוא כולו בתחום האמונה — חבל על כל מאמץ. זה פשוט לא ילך.

תשאלו את הקיבוצים החילוניים אם הולך להם לעשות, למשל, מחג הפסח המקודש — משהו צברי ישראלי־חדש. חג יהודי בתלבושת חילונית זה דבר היפוכו. לא. לא תקבלי אפילו תשובה אחת ל"הזמנה הפתוחה".

מ. ארזי

טלפון לחצנים לכל מנוי

מנויי טלפון הרוצים להחליף את המכשיר שברשותם בטלפון לחצנים יוכלו לעשות זאת בעוד ששה חודשים — כך הודיע שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, שציין, כי מאז יולי 1986 כבר מתקינה חברת "בזק" מכשירים כאלה למנויים חדשים החפצים בכך.

השר גילה, כי למעשה היתה הפצת הטלפונים הלחצניים אמורה להתחיל כבר לפני כמה חודשים, אולם הדבר התעכב בגלל פגמים שנתגלו בקו הייצור. הטלפונים מיוצרים בשני מפעלים בערי הפיתוח.

ח. שריג

שרים מסוכנים

דבריו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, כי שר האוצר משה נסים, מסוכן יותר מכל שרי האוצר שהיו לפניו, הועלו בכנסת ע"י ח"כ דן תיכון (ליכוד) בדיון על חוק כלכלי:

תיכון: מר הברפלד חייב להבהיר את דבריו ואולי להתנצל. הדברים קשים ואין לעבור עליהם לסדר היום.

ח"כ אלעזר גרנות (מפ"ם): היו מסוכנים ממנו.

ח"כ יאיר צבן (מפ"ם): מודעי היה יותר טוב לדעתך?...

ח. שריג

גם זה קורה...

שירות בזק של חברת "בזק"

עורכי "המודיע" למדו שוב כי לא תמיד צריך "להרגיש שלמות"... לפעמים מפילה שקטה ויסודית פעולת יותר מהר ויותר טוב, עובדה:

באחד מימי השבוע החולף נכנסו שני אברכים למערכת והתחננו: "בא פרסמו את המכתב שאנו מביאים במדור "מכתבים למערכת". אם תרצו "לעשות טובה" — עשו מה־סיפור הזה ענין".

העורך התורן קרא את המכתב, כולו רצוף כאב לב עמוק על התנהגותו של עובד חברת "בזק" (שמו שמור במערכת) אשר מתקין טלפונים חדשים בשכונה חרדית חדשה בירושלים. האיש הזה פשוט ירד לחיי התושבים הדתיים. "אתם פרזיטים — הטיח בפניהם — אתם אוכלים לכיבות ואחרים הולכים לצבא. אתם, אתם..." ולא נחה דעתו של מתקין הטלפונים עד שהודיע ברורות כיצד הוא יכול לספל כמי שאין לו תעודת מילואים.

לפני שמפרסמים תלונה כזאת, החליט העורך לפנות ישירות לדובר חברת "בזק", לספר על המקרה העצוב הזה, על עובד ציבור המשליט דעותיו האישיות על אוכלוסיה שאינה "אהודה" עליו, והוא משתמש בכוח אשר בידיו כדי "ללמד לקח לדוסים".

ואמנם, הפרטים הרבים והמדוייקים שמסרו האברכים עזרו ללשכת הדובר לאתר את האיש ולגבות עדויות. והפעם עשתה חברת "בזק" שירות בזק: תוך שלוש שעות קיבל אותו עובד שחצן הודעה שהוא מפוטר. ללא זכויות וללא פיצויים. יפה.

אבל העובד הזה ידע גם עם מי יש לו עסק. הוא הכיר את הדתיים, רחמנים בני רחמנים והלך וביקש סליחתם. "אבא — התחנן — תסלחו לי. אחרי שלושים שנות עבודה להיות מפוטר?. נענו לו וסלחו לו.

זה לא הסיפור. אבל למדנו שאפשר "גם בטובות". ולמדנו שצריך לומר מילה טובה על "בזק".

הלוואי ויעלה בידם להתקין טלפונים מהר כל כך כמו שטיפלו בתלונה הזאת... הפעם, ללא ספק, הם ראויים לטפיחה על השכם.

מ. יצחקי

חברת "אגד" והציבור החרדי

חברת "אגד" כבירה הושב את צינורות השיווק והפרסום החרדיים, כאשר היא מכניעת בכך. הסיבות לכך לא חסרות. כבר היו דברים מעולם, שכאשר "אגד" רצתה להודיע משהו לציבור החרדי, ידעו אנשיה את מספר הטלפון של "המודיע" בלי שום בעיות תקשורת.

בשבוע שעבר פירסמה החברה מודעה על שיפורים בשירותיה לציבור לקראת חנוכה, אך משום מה לא מצאה לנכון לפרסם את המודעה בעתוננו, אלא בעתונים אחרים, ביניהם עתון "הצופה".

האם הציבור החרדי לא צריך לדעת איזה שיפורים הכניסה "אגד" בשורותיה?

התשובה לשאלה זו, בדרך מוזרה אמנם, התקבלה כיום שני בערב, כאשר מאות נוסעים בקו 400 מבני ברק לירושלים נאלצו להמתין במשך שעות לאוטובוסים שלא הופיעו, למרות לוח הזמנים של "אגד". הסבל שנגרם לנוסעים לא יתואר. כאשר תינוקות זקנים ומשפחות שלמות המתינו בגשם ובהמתנה לשוא.

זהו היחס של חברת "אגד" לציבור החרדי הזה; מן הסתם, הסיבה שהחברה לא ששה להודיע לציבור הזה על... שיפורים בשירותיה לקראת חנוכה.

א. בר

אלו הם 3 היהודים שהוצאו להורג בלבנון על ידי ארגון המחבלים "מדוכאי העולם", שצילם אותם בשבי ואף דאג לחלק את תמונותיהם לסוכנויות החדשות בביירות. בתמונה נראים משמאל: הנרי מאן, שעל חטיפתו כלל לא דווח עד היום; אלי סרור, שנחטף במארס 1985; ויוסף יהודה באנאסטסי, שנחטף במאי 1985. (צילום: סי"ע)

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

אין חולקין שההתפטרות ראויה להערכה אך אם כבר להתפטר — עדיף היה לעשות זאת לפני הגשת הצהיר ההסכמה לרישום גרים כיהודים, לאחר שעברו טכס "גיור" רפורמי.

★

בשעתו התקיים מאבק בין הרב פרץ וד"ר בורג על תיק הפנים.

היום מאוחדים הם בתואר: שר הפנים לשעבר.

★

הצעה שהועלתה לפתרון המשבר הקואליציוני: אפשרות תחלופה זמנית עם תיק העבודה והרווחה עד שבג"צ יורה להעניק היתרי עבודה חדשים בשבת.

★

הרוב בועדת החוקה של הכנסת העדיף לרשום בתעודת הזהוי של הרב פרץ: שר הפנים לשעבר — ולא לרשום בתעודת הזהוי של גרים את הלאום שלהם לשעבר.

★

כאשר הועלו טענות על מעורבות הדרג המדיני בפרשת השב"כ, הציע השר שחל באירוניה למר שמיר לקחת לו עו"ד טוב.

לאחר שפורסמו מסקנות הצוות החוקר, מן הראוי שהשר שחל יקח לו עו"ד טוב, כדי לגונן עליו מול התביעה להתפטרותו

★

ברשימה החדשה של מבקשי חנינה מנשיא המדינה, לאחר פרסום דו"ח החקירה בפרשת השב"כ, ניצבים כנראה השר משה שחל ומוטה גור.

★

לאחר הבהרת טוהר כפי הדרג המדיני בפרשת השב"כ, מוכן כנראה עתה מוטה גור לשוב ולכהן כשר הבריאות.

★

ומי בחנוכה...

"המודיע" סיפר לנו השבוע על מקר שערך משרד התקשורת, על "מהירות" הגעת מכתבים ליעדיהם. וכבן, הרי מים האלה, נזכרים ונעשים בזוי הפולקלור העממי:

סנדלר יהודי פשוט, בור ועם הארץ, זכה בהגרלה הגדולה ונתעשר בן יום. מה עושה יהודי בכסף רב שנפל לידיו? לראשונה, רוכש מקום ב"מזרח" ביהכ"נ, סמוך לרב.

בתפילת ראש השנה, היה מיודענו מיסב דרך חשיבות בראשונה ומתפלל. לכשהגיעו הציבור לתפילת "ונתנה תוקף", וכל הקהל נרעש ונרעד, מתעצם בתפילה, ניתור לפתע הסנדלר־הגביר ממקומו ופונה בפנים מלאות חיוך ותימהון אל הרב:

— "נו, נו!" — הוא מצביע כלפי הרב על מה שי"גילה" במחזור "מי במים, מי באש ומי... בחנוכה"... בתנועות נמרצות: הוא מנסה להסביר את תהיותו, שכן בעיצומו של ה"תקיעה" אסור לדבר: "לכי מה ענין חנוכה אל תפילת ראש השנה?...

הרב מסמן לו ברמיזה, כי עתה אין לדבר לאחר התפילה יסביר לו ברצון את משמעות המילים התמוהות, שנתחלפו לו "בת ק' כבת כ"...

אלא שהגביר החדש אינו יכול לכבוש את סקרנותו ותמיהתו. הוא מתחיל מתרוצץ בין הספסלים, מראה באצבעו על המחזור וקורא: — "ומי בחנוכה?! ומי בחנוכה?!"...

ככלות התפילה, כאשר הכל עברו לברך את הרב בברכה "חג שמח", קרא הרב לסנדלר. הוא מבקש להסביר לו את התפילה שקשתה לו.

לתמהונו של הרב, דוחה האיש את הצעתו בבימוס. — "כבר הבנתי! התעמקתי כל התפילה והצלחתי להבין!"

— "ומה הפשט?" — מתעניין הרב.

— "רבי, אל נא יבהלך אותי: מה כתוב באותה תפילה? "בראש השנה יכתבון" — האם? "ביום צום כיפור יחתמון" — חותמים, נכון? הרי בהושענא רבה שולחים את הפתקאות; וכיון שמשגרים אותן באמצעות דואר ישראל, הם מגיעים בחנוכה!..."

ק. בן־ציון

כמה קיבל שרון עבור הרצאה אחת?

הרצאה שנשא השר אריאל שרון בארצות הברית עבור מפעל "הבונדס" עוררה סערה בכנסת, בגלל המחיר הגבוה שלה.

ח"כ יאיר צבן (מפ"ם) סיפר בכנסת, כי השר שהה 10 ימים במלון "ריג'נסי" בניו־יורק, וכן שהה 3 ימים בלוס אנג'לס ועוד יום במקום אחר. בימים אלו נשא רק הרצאה אחת בניו יורק. החשבון שהוגש היה על סך 20 אלף דולרים. 15 אלף דולר שולמו על ידי האוצר היהודית על ידי תנועת החרות באה"ב. החשבון היה עבור השר, רעיתו, מזכירו והמאבטחים שלו.

ח"כ צבן סיפר, כי הגיש שאילתה בנושא זה, אך יו"ר הכנסת הודיע לו, שאין מי שישיב לו, כי אף שר לא מוכן לענות לשאילתה. גם מבקר המדינה סירב להתערב, מכיוון שמפעל "הבונדס" ותנועת החרות באה"ב אינם עומדים תחת ביקורתו של מבקר המדינה.

ח"כ בני שליטא (ליכוד) הגיב על דבריו: אם שרון לא היה קיים, לא היה לך נאומים...

הפטיר ח"כ רן כהן (ר"צ): תגיש שם של מישהו אחר.

וח"כ אליעזר שוסטק (ליכוד): "מאין לך שכל הענין הזה נכון? אולי זה רק סיפור?...

ח. שריג

ועוד על "זהירות מגנבים"...

לאחר שהופיע בעתוננו "המודיע" ההתרעה ששלח אלינו אחד הקוראים, על "זהירו מגנבים" — בנסיעות להר־ירושלים, התקבלו במערכת עשרות קריאות של אזרחים שנפגעו בבתים לאחר שהגיעו מחוץ לארץ ונסעו במוניות שירות מנמל התעופה.

מתברר כי קוראים רבים אינם עצלים גם לכתוב למערכת מכתבים ובהם פרטים רבים ונוספים, על אותו שירות ל"תיירי" אשר נתקלים בו מיד עם הגיעם ארצה. לא עוברות שעות מעטות מאז שנהג מונית השירות אסף אותם במאור פנים יפות משדה התעופה — עד שהכיס מתרוקן מהדולרים אותם הביאו ארצה להשאירם בישראל.

מסתבר שזו רעה חולה שנפוצה לא רק בירושלים אלא גם בערים אחרות, אליהן מביאות מוניות את התיירים התמימים...

בבירור שעשינו בנושא, לאחר תלונות רבות של קוראים, נדהמנו ממכת הפריצות לבתים והגניבות מהכיסים שדווקא קורה שעות ספורות לאחר שהמזוודות הודדו בבית המארח בארץ. שאלות נוגות עולות עם המעשים "היפים" האלה.

מתוך הנסיון אנו מציעים — להתלונן! את הזהירות ינקוט כל אחד בדרכים שלו — אבל לא לשתוק! יש משרד התחבורה שאם מתלוננים, עם כל הפרטים, רבים ומדוייקים, בהחלט מורידים נהגים סוררים מהכביש.

יוד. מס.

"סופרמרקט של טרגדיות"

קשה להאמין, אם לא היינו מגלים לכם מי אמר על מי: "סופרמרקט של טרגדיות" — ספק אם מישהו היה קולע אל האמת.

את ההגדרה האיומה הזאת אמר, לא פחות ולא יותר, אלא ד"ר ליעוץ חינוכי באוניברסיטה ישראלית על... היועצים החינוכיים של בתי הספר במדינת ישראל.

הוא מאשים את נאשמיו שהם "נתפסים לאופנות מתחלפות... כשמידי פעם באופנה נושא אחר, כמו התאבדות ילדים, אלימות, סמים", ועוד כהנה שעתוננו מתנער מאיזכורם אפילו ברמז. אין לד"ר זה ביטוי אחר לעגמת רוחו מהנעשה בתחום היעוץ החינוכי אלא "סופרמרקט של טרגדיות".

"היועצים — אומר הד"ר נמנעו עד כה מלהגדיר עצמם כמקצוענים מתוך רצונם ליהנות משני עולמות: מצד אחד בתנאי עבודה מועדפים של מורים, הכוללים מספר מצומצם של שעות עבודה, ומצד שני תנאי עבודה של יועצים שהיא קלה ופחות מחייבת השקעות בזמן ובמאמץ מעבודת ההוראה הפשוטה".

עד כאן דברי הד"ר. אבל אנו חשבנו תמיד שיועצים חינוכיים עובדים קשה יותר ממורים. סברנו לתומנו שיועצים חינוכיים בבתי הספר משקיעים יותר מאמץ, יותר לב, יותר התמודדות עם אחת הבעיות הקשות ההתמודדות של החינוך החילוני. ואנו אומרים חילוני — כי אצלנו במוסדות התורניים על טהרת הקודש אין את הבעיות החינוכיות דוגמת אלה שאוזכרו בדברי הד"ר.

ואם הד"ר הנכבד התיר לעצמו לתת פורקן לנבכי ליבו נגד היועצים החינוכיים, והציג לכוונתם בכינוי אשר בכותרת, מותר גם לנו לתת הגדרה, ולא רק על היועצים החינוכיים אלא על כל המערכת החינוכית החילונית של מדינת ישראל:

— "ארכי־מרקט של טרגדיות"...

יוד. מס.

יו"ר הכנסת מחפש עבודה לכנסת...

יושב ראש הכנסת, שלמה הלל, סבור שהכנסת מובטלת. עד כדי כך הגיעו הדברים, שמר הלל פנה מעל במת הכנסת אל הממשלה במילים נוקבות ביותר:

"ברצוני להביע את צערי וגם את תרעומתי על כך, שסדר היום מדולדל מאוד ואני משער שנסיים את ישיבת הכנסת תוך שעה אחת. הממשלה אינה מספקת עבודה לכנסת. הצעות חוק או משאים אחרים לדיון, במיוחד בימים שעליה לעשות זאת. וכאשר אנו מבקשים להכניס באותם ימים הצעות לסדר היום, גם כדי למלא תוכן וגם כדי לתת לחברי הכנסת אפשרות להתבטא, אומרים השרים שהם עסוקים ואינם יכולים לבוא"...

"על ראש הממשלה וחבריה להיות מוכנים וערוכים להצעות לסדר היום ועליהם להיות נוכחים ולענות עליהן. אחרת אנחנו צריכים לצמצם את סדר היום בצורה שיש בה כדי לפגוע בעבודת הכנסת".

שתי הצעות בענין זה היו לחברי כנסת שנכחו אותה שעה במליאת הכנסת:

ח"כ שבח וייס (מערך) הציע שיו"ר הכנסת יכפה את סדר היום על הממשלה. "הכח הוא בידיך ותרגיל את הממשלה בענין זה להסתגל אליך".

ח"כ אוריאל לין (ליכוד) הציע, שאת הזמן הפנוי תנצל הכנסת לדיון בהצעות חוק פרטיות.

אולי למישהו יש הצעות עבודה נוספות לכנסת...

ח. שריג

האם בושה להיות יוצא אפריקה?

בישיבת הממשלה נמסר לנושא הדיור ממכון של מוצא ו/או עדה. היה זה כאשר השר ארגם הפיח בפני שר השיכון דוד לוי כי הוצאת מדינת ישראל מדיניות דיור מערבית ולא אפריקנית.

השר לוי נעלב עד עומקי נשמתו. הוא מתקשה לסלוח על כריכת נושא רגיש זה בקשר ליבשת המוצא של השר הנוגע בדבר.

קצת תמיהה לנו על הרגשת העלבון. וכי מה בושה להיות צפון־אפריקני או בן עדה מזרחית אחרת? מה מעלתם של בני המערב על פני העמים האחרים?

ארצות אירופה, השיגו קידמה רבה. קידמה רעיונית וטכנולוגית בעלת עוצמה ומימדים חובקי עולם. אולם בד בבד הגיעו עממי אירופה לשפלה שבדרגות אנוש. אושוויץ קמה על אדמת אירופה.

מורשת עדות המזרח, אותה מורשת שהמשיכה את שושלת הזהב, אין לה במה לבוש. גדולי רבותינו היו בארצות המזרח. למן האמוראים הקדושים ועד הראשונים והאחרונים. תמימות ואמונה טהורה אפיינו את יוצאי גלויות אלה ונותרו בידי רבים עד היום הזה. גם אם עמי המזרח נושלו אחר עמי המערב המתקדמות — הרי גם לא עשו בכח התיחכום את הזוועות שעוללו בני מערב.

מדוע איפוא, כה נפגעים בני המזרח לעת שמזכירים להם את מוצאם? מפני מה, לעומתם, אין יוצאי אשכנז נעלבים עמוקות כאשר מספרים אודות מוצאם האירופי־מערבי?

לפנינו אחד מכשלונות היסוד של מדינת ישראל, בהערכת מורשת הקהילות שהתקבצו הנה. כאשר הגיעו בני עדות המזרח, סרחו ועמלו מקבליהם ומעליהם, ללמדם כי "אך הבל שגו אבותיהם" (עפ"ל). עקרו מהם בכח את ירושת אבותיהם. ביתקו בשרביטם את שלשלת הזהב. הציגו את העבר המפואר כשושלות שעברה צדותה.

מכאן ואילך, היו בנים נאמנים אלה בושים בשורשיהם, נכלמים במוצאם, מנסים לחקות את יוצאי המערב ש"אימצום" ולימדום את מה שהביאו לכאן מהמקולקלים באומות.

צאו וראו, גידולים שגידלה יהדות התורה, בעיקר בזכות מסירות נפש של עסקנים אגודאים: קדרים של תלמידי חכמים, דורות מופלאים של לומדי תורה מקרב עדות המזרח. גאים הם במורשתם; מצביעים בגאוה יהודית על שורשיהם; מתעצמים בתלמוד תורה ומוציאים לאורה חידושי קדמוני עדותיהם המפוארות. בכל זוית ובכל פינה, בית כנסת ומדרש, של יוצאי קהילה פלונית ושילוט שהבין עין. מצביע על כך לעיני כל.

אין בושה להיות יוצאי צפון אפריקה. בושה היא רק להיות שלשלת אחרונה שהחליפה, אחרי שרשרת זהב מפוארות ברם, מי שממשיך שלשלת זהב, הרי שמצפון זהב יאתה ומארץ החוילה, שם הזהב — וזהב הארץ ההיא טוב!

ב.צ. קלוגמן

אין תחליף לעוצמת הפרסום ב המודיע

הסתדרות אגודת — ישראל העולמית

הועד הפועל, ירושלים ★ הועדה להפצת לימוד ה"דף היומי"

בס"ד, כסלו תשמ"ז

קריאה של זירוז למרכזי אגודת־ישראל ברחבי תבל

לקראת סיום לימוד מסכת בבא־קמא מ"הדף היומי" ותחילת לימוד מסכת בבא מציעא

למותר, הוא לחזור ולציין, את גודל וחשיבות לימוד ה"דף היומי" עליו הוחלט ב"כנסיה הגדולה" הראשונה של אגו"י בשנת תרפ"ג, בהתלהבות עצומה, ע"י כל גדולי ומאורי הדור דאז, לאחר שיזם זאת הגאון רבי יהודה מאיר שפירא זצ"ל מלובלין. תקנה מופלאה ומרשימה זו, הפכה במרוצת השנים לחלק טבעי ובלתי נפרד מחייו הרוחניים של כל יהודי ויהודי.

בהתקרבנו למועד סיום לימוד מסכת בבא קמא מה"דף היומי" אשר יחול בעז"ה ביום שני ח"י בטבת תשמ"ז, הננו פונים כדרכנו, אל מרכזי אגודת ישראל ברחבי העולם, לעמוד על משמר הקודש ולנצל שעת־כושר זו, כדי להוסיף נדבכים בבנין המפואר של ה"דף היומי" ולהגדיל את מעגל הלומדים.

כבר הוכח, כי חגיגות הסיום בהמון עם, מהווים תמריץ להלהבת הצבור להצטרף לספסלי לומדי ה"דף היומי" ועל כן, נחזור ונבקש כי מרכזי אגו"י בעולם יקדישו מחשבה ומאמץ, כיצד לפאר ולרומם את כבוד המעמד של סיום מסכת בבא־קמא, שיחוג בהשתתפות גדולי התורה והיראה שבכל מקום, ויביא בעז"ה לתגבור והגדלת "הישיבה העולמית" של לומדי ה"דף היומי", לקראת תחילת לימוד מסכת בבא־מציעא.

כך ממליצים אנו, לאמץ את השיטה החדשה שנחלה הצלחה מרובה ברחבי העולם, של הפצת לימוד ה"דף היומי", באמצעות קסטות ודרך שיחות־טלפון, הפועל במקומות שונים ובשפות שונות, 24 שעות ביממה. כל האמצעים, כותם טוב ויפה להוות מנוף רציני לחיזוק לימוד ה"דף היומי", שהינו יסוד לקיום החובה של קביעת עתים לתורה.

ואנו, שאין לנו שיור רק התורה הזאת, ודאי לא נחסוך במאמץ כדי לטפח ולהאדיר את הנכס היקר והקדוש שהופקד בידינו — בידי תנועת קודש אגודת ישראל - ונעשה בעז"ה הכל כדי לחזק ולבסס, להרחיב ולהעמיק את לימוד ה"דף היומי", עד שייהפך לנחלה רוחנית של כל יהודי, ללא יוצא מן הכלל.

אנו מציעים, שמרכזי אגו"י יפעלו גם, שבשבת קודש פרשת "ויחי", הקודמת למועד הסיום, ידרשו כבוד הרבנים שליט"א והמשפיעים הרוחניים, בכל בתי־הכנסת, על החובה להצטרף ללימוד ה"דף היומי" ויעשו נפשות למען הרעיון הגדול והנשגב.

★ ★ ★

ופה עמנו מקום גם, לזרז את אחינו בנ"י, באשר הם, להתחזק גם בקיום התקנה של לימוד ה"דף היומי" בתלמוד הירושלמי, פרי יזמתו של כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א, אשר נתקבלה ב"כנסיה הגדולה" הששית של אגו"י, ואנו מבקשים להרבות בפעילות למען חיזוק בלימוד זה ולהגביר בו חילים לאורייתא.

ובזכות לימוד תורה דרבים ונשיאת התורה ברמה, נתברך ממקור הברכות, בכל מילי דמיטב, ונזכה לראות במהרה, בשוב ה' שבות עמו, יגל יעקב ישמח ישראל.

אירועים פולימיים

שמיר מבקש לגייס את כל התיחכום הפוליטי לישוב משבר משרד הפנים

האפשרויות הפוליטיות מגוונות ביותר — אולם סיכויי הצלחתן או כשלונן, לפחות בשלב זה, שווים

ביום רביעי האחרון, אירע משהו מוחשי באירועים הפוליטיים המשעממים שאפיינו בעת האחרונה את ממשלת האחדות הלאומית. הפעם, מאז יום רביעי האחרון, יש משבר לעסוק בו. לא עוד משבר מלאכותי דוגמת: "יוצמן מרגיז" "הליכוד כועס" "המערך מאיים". הפעם, משהו רציני יותר: יש התפטרות של ממש. יש מכתב התפטרות, יש הצהרת כוונות — ויש גם תוכן.

שר הפנים, הרב פרץ, הודיע בתשובה לשאילתה בע"פ מה בדעתו לעשות כדי למלא אחר הוראת בג"צ לרשום את סוזאן מילר כיהודיה: "לא אעשה זאת. ידי לא תהיה במעל". אך מאחר ואין בסמכותו של שר להפר הוראה של בג"צ, הוא גם הוסיף: "ואשר על כן, אני מודיע לכם שהגשתי את מכתב ההתפטרות מן הממשלה לראש הממשלה יצחק שמיר".

כבר בשלב זה, יש משהו מאד מעניין ומאד חשוב לתשומת הלב: הפוליטיקה החילונית, זו אשר טורחת להתל, ללעוג, לבזות, לרדוף ואף להסית נגד הצבור הדתי ונגד מייצגיו — מרכינה ראש כאשר היא שומעת דברים עיקביים וחד־משמעיים. ראו זה פלא: כל שותפיו של שר הפנים לקואליציה, אלו החילוניים אשר עמדו מנגד כאשר תקשורת ופוליטיקאי שמאל שתו את דמו בקשר לכל מיני הצהרות דתיות שלו — מדברים פתאום על... "תבונתו החזיונית המשך ישיבתו ליד שולחן הממשלה"...

כאשר אמר שר הפנים, את מה שאמר, באשר לאמון הכבד בצומת הבונים — הציגוהו כולם, כולל שותפיו, כאיזה "הומניסט". אדם חסר־הגיון, חסר שיקול־דעת ונעדר־תבונה. פתאום, היום, לאחר שהודיע שהוא מתפטר בגלל שאינו רוצה לתת יד לפשע ולפגיעה בעם היהודי — הם מדברים על הצורך ש"אדם בעל הגיון־ישר ישב עמהם ליד שולחן הממשלה".

תמונת מצב זו, עוד בטרם הגיע ל"אירועים הפוליטיים" עצמם, מן הדין שתצור את שימת לבם של כל הנציגים הדתיים. כי אין לה פירוש אחר, זולתי זה: הפוליטיקאי החילוני מתייחס כיום לעמיתו הדתי כאדם המוכן בכל רגע להתפשר על כל עקרון תמורת מעמד וכסא. לפיכך, הוא מרשה לעצמו, לבוז וללעוג ולהפר כל הסכם, אפילו כתוב וחתום ולא רק על רקע לריאלי. כאשר הוא מגיע למסקנא, שעמיתו הדתי אכן מוכן לשלם מחיר על עקרון — התייחסותו שונה והוא רואה לפתע כי עקרונות מקודשים הם אכן שונים מכל מלל פוליטי מסוג אחר.

איננו יודעים כרגע כיצד בדיוק יתפתחו הענינים. אבל במצבם הנוכחי, ללא ספק ששר הפנים בעצם ההצהרה כמו שהיא גרם לקידוש שם שמים; גרם להבנתה של הצהרה מכובדת וחזיונית לפיה הצבור הדתי, אינו מוכן להתפשר על דברים הקשורים במורשת ישראל, בתורת ישראל ובזית־ישראל. על כך, תחזקנה ידיו...

"סביבון" פוליטי

מבט של הפוליטיקאי, שהוא כשאר פוליטיקאי. ככה זה. ללא הסבר בכלל. לכן, המערכת הפוליטית המרכיבה את הקואליציה האחדותית דהיום, מחפשת את התימרון הנבון, לפיו ימשיך הרב פרץ בחברות בממשלה וגם תרשם סוזאן מילר כיהודיה כהוראת בג"צ, למרות שלא עברה גיור, אלא "תהליך ליצני וקירקסי" של כמה ראביים ודאביטסים הנושאים שם "גיור" לשוא.

ראויה איפוא, הערה מקדימה לפני פירוט אותם תימרונים: ההצעות הועלו מכיוונים שונים. אין עדיין עמדה רשמית של סיעת ש"ס אותה מייצג הרב פרץ — וזו אמורה עוד לדון ולהחליט בשאלה האם לקבל משהו ממיגוון הצעות או שמא לדחותן ואפילו ללכת לפרישה מוחלטת מן הקואליציה. האמור ברשימה זו, מתייחס בעיקר לדברים כפי שהם משתקפים בפעילותם של מקורבי ראש הממשלה וראשי המערך והקואליציה.

ההצעה הראשונה מדברת על חילופי תיקים. יצחק שמיר, מבין ששר הפנים לא יוכל כבר לשוב למשרדו — ובמדה לא מבוטלת הוא מעדיף העברתו לתפקיד אחר באשר לפעול בכיוון של חיוב אנשי הליכוד לתמוך בתיקון הרישום שהובא לועדת החוקה, לפיו ירשם בתעודת הזהות ה"לאום הקודם" של כל גר וגר.

שמיר, מצידו, היה מעדיף גם לסגור "עיסקת חבילה": לחסל גם את "משבר הרב פרץ" וגם את "משבר יצחק מודעי" בשימה אחת.

תמרון ראשון: הרב פרץ — שר התחבורה; קורפו — שר המשפטים; מודעי — שר הפנים. המערך לכל הנראה, דוחה את הרעיון. לא רוצה את מודעי במשרד הפנים.

תמרון שני: קורפו — שר הפנים; הרב פרץ — שר משפטים; מודעי — שר התחבורה. כאן הבעיה גדולה יותר מאחר וגם במערך וגם בליכוד מתנגדים להפקדת תיק המשפטים בידי הרב פרץ.

תמרון שלישי: סגן ראש הממשלה, דוד לוי — שר הפנים; הרב פרץ — שר השיכון. בלשכת ראש הממשלה אומרים שבש"ס הביעו נכונות סבירה לרעיון.

תמרון רביעי: תיק הפנים יופקד בידיו של שמיר. סגן השר ח"כ הרב רפאל פנחסי ימונה סגן שר במשרד הפנים, אך יהיה בפועל אחראי למשרד. הרב פרץ — שר בלי תיק. או אולי, להעביר את קצב לפנים ואת הרב פרץ לעבודה והרווחה.

מכאן ולהבא התימרונים נושאים אופי של פעילות להשאירו של הרב פרץ בממשלה כשר בלי תיק, תמורת הבטחה שמי שיאייש את משרד הפנים לא יחליף את המנכ"ל ר' אריה דרעי ואת מקורביו של שר אחר — שנכנסו למשרד לתפקידים בכירים בתקופת כהונתו.

ההצעה שהתפטרות הרב פרץ תימשך רק לשבוע־שבועיים עד אשר שר אחר לא ידחק ויתן יד למעל של רישום סוזאן מילר כיהודיה — מזוהה עד כה ע"י גורמים בש"ס. סגן השר הרב פנחסי, אמר בראיון כי כל ההצעות שיועלו יבוקו ויבחנו ולאחר דיון תינתן עליהן התשובה. "אם יהיה רעיון סביר — נדון לקבלו בחיוב", אמר. הוא לא התייחס עדיין לשאלה האם גם הוא יפרוש מתפקידו כסגן שר.

כל התמרונים השונים שהוזכרו לעיל כאפשרויות לפתרון המשבר סובבות על המשך השתתפותו של השר פרץ בממשלה ורק שע"י החלפת תפקיד ייווצר מעין רושם שהבעיה תחדל מלהיות אישית שלו. אך בשיקול הגיוני המצב רחוק מלהיות כך מאחר והממשלה כולה על כל חבריה נושאת בתוקף החוק באחריות קולקטיבית על כל מעשיה ומחדליה, ולכן פרט ל"ענין של תפאורה" לא יהיה ריווח גדול מחילופי תפקידים מבלי שיבוא תיקון יסודי למצב שנוצר.

בליכוד ישנה הערכות גם לאפשרות שבסופו של דבר יחלוט בש"ס על פרישה כוללת מן הקואליציה. במקרה כזה, מתכוון הליכוד להבטיח כי לא יחליף את ר' אריה דרעי כמנכ"ל משרד הפנים וזאת בתמורה להבטחת ש"ס שתהיה אופוזיציה "לגופו של דבר" וכי הברית לעתיד, במקרה של ממשלה צרה לא תיפגע.

הסבירות לרגע זה

ההתפטרות תיכנס לתוקף רק ביום שלישי הקרוב, שהוא גם היום האחרון שנקבע בבג"צ לרישום מילר כיהודיה.

האם יעלה הדבר בידי הפוליטיקאים? האם יצליחו? ואם לא יצליחו מה המשמעות של הכשלון? — על כל השאלות הללו אי־אפשר להשיב. הכיוון, בשלב זה לפחות, מצוי בידיה של סיעת ש"ס והיא עדיין לא החליטה רשמית לא לכאן ולא לכאן. לגבי דידה, מה שכרגע רשמי: עצם המכתב, עצם ההתפטרות ועצם תוכנה ההצהרתי: יהודי דתי, יהודי שומר מסורת, יהודי החרד לגורל העם היהודי לא יתן יד לרישום מי שעברו איזה אקט "גיורי" ליצני כיהודי. יהיה המחיר אשר יהיה. זו התמונה כרגע. הפוליטיקה לעבר, גם הפתיעה, אבל לא פחות מכך גם הופתעה. בראשית השבוע הבא, יהיה ציון דרך נוסף לספור...

נשללה אזרחותו האמריקנית של שומר נאצי לשעבר במאוטהאוזן

וושינגטון — בית משפט פדראלי ביטל את אזרחותו האמריקאית של אדם, שהודה כי הוא ביזיות אסיר, כאשר שימש כשומר במחנה הריכוז מאוטהאוזן.

בהודעה שפורסמה ביום ג' על ידי משרד המשפטים צויין, כי בוטלה אזרחותו של סטפאן לליק, בן 77, מאחר שהתברר כי הסתיר את העובדה שכיהן כשומר במחנה הריכוז מאוטהאוזן באוסטריה, שם מצאו את מותם כ־200 אלף אנשים.

הרב מנחם פרוש

האמון והאמונה נוכח התדרדרות

אם נלחמים כאן בכנסת להוג את החגא על שם הצורר סילבסטר. הכובש של ירושלים, מי יודע אם לא נגיע לכך שיצד ירצו לחגוג כאן גם חגא על שם ליל הבדולח.

הגידו לי, חברי־הכנסת אלתי ווירשובסקי, אם במלון ימכרו סמים, הרי ברור שיישלל רשיונו. למה לא יישלל האמון בכשרות של בעל מלון אשר דוגל בחגא שנושא שם הסילבסטר העקוב מדם יהודים במשך דורות? תגידו לי, האם הוותיקן, להבדיל, היה משנה מנהג ממנהגיו למען יהודים?

לא פעם אנו מתוכחים ויכוחים חריפים, באשר כאבה לנו ההתרחקות מהתורה ומהיהדות המקורית השורשית, ומציגים בפנינו את הנאמנות הלאומית. לא פעם אמרנו כי לתורה ולערכינו הקדושים אין תמורה. הנאמנות הלאומית אינה עומדת במבחן קיומנו כעם, עם כל המשתמע מעברו הגדול של עם ישראל. ובכינון מדינת ישראל אמרנו והזהרנו ואמרנו כי מדינה יהודית מעורטלת מעיקרי התורה ומערכינו הקדושים. מדינה יהודית חילונית לאומית גרידא, עלולה להוביל למצבים אשר מי יודע לאן היא עלולה להגיע ולהתדרדר. להתדרדרות כזאת, כפי שאנחנו רואים היום בדיון הזה, לא פיללנו.

אם אנחנו רוצים להוכיח לאן התדרדרה מדינת ישראל הלאומית החילונית, ניווכח בכך מהנושא הזה. שהגענו לכך שבמדינת ישראל, במדינת היהודים, חוגגים הלאומיים את החגא שנושא את השם של האפיפיור סילבסטר. ומי היה סילבסטר? הוא היה שליחו של המלך קונסטנטין להשתלט על ירושלים. זה המקור לשם החגא סילבסטר. וכעת באים יהודים הדוגלים בלאומיות, הם חוגגים ונלחמים למען החוגגים את החגא של המשתלט על ירושלים.

לא פעם אנו מתקוממים כאשר אנו מתחילים לראות התרקמות אישים ואף איגודים אשר חותרים ליצור תודעה כי כל השואה המפלצתית, הזוועתית, הנוראה, האיומה, לא היתה ולא נבראה. אנחנו עדים להתפתחות הזאת. אנו הדור אשר ראה במו עינינו את אשר עוללו והתעללו והעלו מיליונים יהודים בכבשונות. בדורנו יש רבבות אשר לבותיהם קודחים, באשר הם בעצמם ראו את אשר עוללו להוריהם, לילדיהם, לאחיהם, לאחיותיהם. וכבר בדור הזה ישנם עדי נפש אשר רוצים להחדיר זאת לעולם, והם עושים זאת בתחכום איום, וחותרים להשכיח את השואה הנוראה, האיומה. ברור שלא נשלים עם תעלול אכזרי זה להשכיח את השואה.

אבל כעת, כאשר אנו עומדים בכנסת, בית המחוקקים של מדינת ישראל, מדינה זו שהציונות החילונית רצתה להטביע עליה את חותמה, עולים כאן על הבמה להגן ולהלחם על כך שבמדינת ישראל יחוגו את החגא הזה. על שם מי? על שם הכובש של ירושלים, על שם סילבסטר. מה מזכיר לנו השם הזה של כובש ירושלים? ומה מזכירים לנו הימים האלה שבין חג החגא של הסילבסטר וחדנותיהם עד לראשון בינואר? הרי ציאו נא את ספרי דברי הימים של העם היהודי, ת'או הדפים עם הסיפורים המרטטים, איך שדורות על דורות היו מנצלים הנוצרים למניהם את חגת הסילבסטר, חגא אחר, הראשון לינואר. נחלי דם נשפכו, יהודים נהרגו ונרצחו העלילו עלילות דם והשתוללו ביהודים במקומותיהם כגולה כמה וכמה אלפי משפחות וזכרוד ימים איומים אלה, באשר בימים אלה רצחו וטבחו את אבות משפחותיהם.

אתם יודעים, זה נראה לי כאילו אותם כוחות חשוכים אשר חותרים ליצור אוירה שכל השואה האיומה הנוראה לא היתה ולא נבראה הם הם מופיעים כעת במדינת ישראל לערוך חינגאות לזכר מאורעות כמו ליל הבדולח הנודע כאשר העלו את בתי־הכנסת, א תאריכים אחרים אשר ידועים במבצעים המזוועים, כאשר הרי ליכו אנשים, נשים וטף, קהילות ישראל, למוקדי האש. וכאן במדינת ישראל הלאומית יחוג בתאריכים אלה חגאות כמחא של הסילבסטר.

וכאן אני מגיע לעמדת הרבנות הראשית בירושלים, ביחסה למתת אשר חוגגים את החגא לזכרו של צורר ישראל. אם יש לתת להם נאמנות על כשרות או לא. מה זה מתן הכשר? זה אמון לבעל המלון שיש לסמוך על כשרותו ויושרתו. הייתי רוצה לחזור על מה שאמרתי בתחילת דברי: אם בעל מלון יתפס שהוא מוכר סמים בריש גלי, האם לא ישללו ממנו את הרשיון? למה לא יבינו אחורת הרבנות הראשית בירושלים לבעלי המלון, כי זו התעללות מבישה לחת חגא אשר הקוק בלב העם היהודי מדורי דורות בשל ההרג והטבח ביהודים. כאשר הם אטומי לב ומתעלמים מאבני יסוד של עמנו, הם מסירים מעצמם את הנאמנות שלהם שהיו נאמנים על הכשרות.

מעולם לא היו מרהיבים חברי כנסת לעלות על במת הכנסת וללמד שופטים חילונים את אשר עליהם לעשות. כך אנחנו דורשים שיפסיקו ללמד את רבני ישראל את אשר עליהם לעשות. הם עושים את המוטל עליהם לפי הדין וההלכה.

מהדיון הזה אנחנו למדים כי אלה שמתרחקים מתורתנו מתכחשים לכל הערכים הקדושים שלנו.

(דברים בכנסת)

משה מיכאל צורן

"שבת אחים גם יחד" מזכירי סניפי אגו"י בקוממיות

מי שהשתתף בכינוס מזכירי הסניפים של אגודת ישראל שנערך השבוע בקוממיות, לא היה יכול לחשוב אחרת מדבריו של ח"כ הרב מנחם פרוש: "מ שחושב שיש תחליף לאגו"י - אינו אלא טועה" ★ מכל רחבי הארץ, מדן ועד באר שבע ויותר, הגיעו כ־70 מזכירי סניפים ופעילים ★ דיון ממצה על ענייני קופ"ח וישיבה מיוחדת לנושאי השמיטה

גם הרוחות הסוערות שנשבו באותו יום במושב קוממיות ושכופפו את הצמחים והורעים בשדות הרחבים שמסביב — לא יכלו להאפיל על ההרגשה החגיגית — ויותר מכך: על האוירה הנהדרת ששררה באולם בו נערך המפגש הארצי של מזכירי סניפי אגודת ישראל בכל רחבי הארץ.

לרגע חלפה המחשבה, וגם ההרגשה: אין צורך לנדוד עד ועידת אגו"י שנערכה זה עתה בארצות הברית ושהפגינה את הפעילות המבורכת והנמרצת דשם; אפשר למשש זאת גם כאן, בחדר האוכל של פנימיית הבנות של קוממיות: על יד שלחן אחד, זה ליד זה, בלא כל מחיצות יושבים עשרות מזכירי סניפים, נציגים בכירים ברשויות המוניציפליות, פעילים ועסקנים של יום־יום, העושים מלאכתם נאמנה בערי השדה, והכל יושבים שבת אחים גם יחד, ספרדים ואשכנזים, ליטאים וחסידים, סגן ראש עיר חשוב ליד פעיל מקומי זוטר, יו"ר סניף מרכזי באחת הערים הגדולות ליד עסקן פשוט בעיירה קטנה; כולם אהובים, כולם ברורים, כי "כולם עושים באהבה וביראה רצון קונם".

העשרות הרבות של הפעילים שהשתקפו כאספקלריה מאירה הזרחת שנה'י ניצוצותיה נשתפכו גם אל שדות קוממיות — העבירו וממשיכים להעביר את המסר האגודאי בכל זהרו והפארתו; אותו מסר של תנועה קדושה וטהורה, שיסודותיה בהררי קודש: "גדלנו כאגודאים, צמחנו כאגודאים ויש לנו את כל ההנאה והכבוד לשבת ליד שלחן אחד עם אלה העושים למען הרעיון האגודאי" — יאמר אח"כ אחד הנואמים החשובים.

★ השתתפות שיא של למעלה מ־70 פעילים מ־50 מקומות ברחבי הארץ

לא שאלנו את מארגני המפגש, אך נראה לנו שאפילו הם לא ציפו להשתתפות שיא שכזאת. אוטובוס מלא וגדוש עד אפס מקום יצא ממלון ויזניץ בו היו מזכירי הסניפים מאיזור הצפון והמרכז שהמדיפו לעשות את הדרך לקוממיות בצוותא־חדא; לבד מהאוטובוס המלא הגיעו עשרות פעילים — בעיקר מדרום הארץ — ברכבם הפרטי. מי שנקלע באותו יום אל הצומת המוביל לקוממיות, לא ידע מה הולך כאן. עומס בלתי רגיל.

אלה ש"נשאו באחריות" לקיומו של המפגש הנהדר הזה היו מזכ"ל אגו"י באר"י הרב שמואל מרדכי מינץ ויו"ר מחלקת הארגון של אגו"י הרב פנחס הורוביץ. בנאומים ששמיעו לאחר מכן ראשי התנועה וגם מזכירי הסניפים יקבלו השניים הללו את כל ה"קרדיט"; לארגן כינוס רב־רושם שכזה בעיצומם של ימים טרופים לאגו"י — זה הישג חשוב ביותר.

הכינוס חולק לשתי ישיבות נפרדות לחלוטין; לפי סדר היום תוכנן לעשות אפילו הפסקה בין 2 החלקים, ואולי גם סיור במושב לאלה שעדיין לא מכירים אותו, אך הישיבה הראשונה נתמשכה ביותר ולכן רק תפילת מנחה הפרידה בין גברא לגברא.

הישיבה הראשונה יוחדה לציון מלואות 5 שנים להסכם שחתמה אגו"י עם ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל בדבר הצטרפות לקופת חולים. הנפקת פנקס חבר של אגו"י... בישיבה זו השתתפו נציגים בכירים מטעם קופ"ח, ההסתדרות הכללית ולשכת המס, אהרן קובר, מר אושרי ומר הילמן.

העילות לקיום המפגש בנושא הזה היו הן עקב ציון התאריך לכשעצמו, בחינת ההשגים והפקת לקחים ומסקנות והן עקב רצונם של חברים ופעילים מקומיים בערי השדה להשמיע השגות ותלונות בהתייחס לארועים ספציפיים שקרו בערי מושבותם.

מנחה הכינוס היה הרב פנחס הורוביץ שכתפקידו כיו"ר מחלקת הארגון של אגו"י הוא ה"בוס" המעשי של הנושא. הוא מזמין את הרש"מ מינץ לפתוח. מזכ"ל אגו"י — במלים ברורות, בשפה קולעת ומצוחצחת, כדרכו בקודש — מזכיר בראש ובראשונה את שבחה של האכסניה המיוחדת בו בה מתקיים המפגש; הוא מעלה על נס את התיישבותם במקום של חיילים מהיחידה שכבשה את קוממיות, שהיו חברי צעירי אגודת ישראל ואת מסירות הנפש שגילה הגאון רבי בנימין מנדלסון זצ"ל שעזב עיר כמו קריית אתא שהיתה בזמנו מקום יישוב חרדי תוסס ועבר להתגורר בקוממיות כשרק מספר צריפים בודדים היו בכל השטח. "עיקר פרסומו של קוממיות" — מדגיש מינץ — הגיע עקב החדרת נושא השמיטה בכל ארץ ישראל וזכות זו שכורה לרבו הגאון של המושב הגר"ב מנדלסון זצ"ל שעמד בקשרים מתמידים עם מרן החזו"א זצ"ל".

★ המחיר הגבוה של קופ"ח ליטמת קשיים כלכליים

להלן נביא היזכר פרקי מבוא קצרים לתחנת ההסכם של אגו"י עם ההסתדרות לפני 5 שנים. בדבריו הוא מציין שלמרות שאגו"י עשתה הכל למען קיום ההסכם למרות כל האר־לוציס שבשמה ניסתה והשתדלה להביא ולצרף לקופ"ח של ההסתדרות כמה שיותר חברים חדשים הרי שההרגשה היתה שההסתדרות מצידה "התריכה" במידה זו או אחרת את אגו"י. הוא מעלה גם את ענין גובה התשלום של אברכי הכוללים, נושא שהפך למעשה עיקרי בכל הדיון המשותף.

אהרן קובר נציג קופת חולים. מר אושרי נציג ההסתדרות ומר הילמן מלשכת המס העלו בדבריהם את חשיבות הצטרפות אגו"י לקופ"ה של ההסתדרות. הנואמים — "כל אחד בתחומו" ובמהלכ'תר' הזכירו את האוירה הטובה של חתימת ההסכם לפני 5 שנים, תיארו את קשייה הכלכליים של קופ"ח הנובעים גם מהשתתפות מועטה של הממשלה בתקציב קופ"ח וגם בגלל התפרסותה של קופ"ח הכללית בכל הארץ ושבעקבות כל זה נאלצת לפעמים קופ"ח לגבות מחיר הנראה גבוה.

הנואמים מפרטים דבריהם, מבצעים השוואות בין קופות החולים השונות ומוכיחים את הכדאיות בהצטרפות לקופ"ח הכללית.

הנאומים נישאו באוירה טובה, כשכל הציבור מטה אוזן קשבת לפרטים ולחשיבים. ניכר גם על נציגי ההסתדרות שהם מלאי הערכה לציבור היושב מולם. בינתיים ממשיכים להגיע פעילים נוספים בעיקר מאזורי הדרום שלא הגיעו בהסעה המאורגנת. האולם מלא וגדוש ואין מקום להכניס בו כסא נוסף. ליד שלחן הנשיאות יושבים בחלק הזה של המפגש הרש"מ מינץ, הר"פ הורוביץ, הר"ש וורדיסלבסקי ומכובדים נוספים מצד אחד — כשמימינם יושבים נציגי ההסתדרות, קופ"ח ולשכת המס.

★ "אל תמתינו 5 שנים נוספות כדי להשמיע השגות"

הר"פ הורוביץ מחזיק בידיו את רשימת הפעילים הרבים שנרשמו לדיון והוא מבקש "לקצר מה כמה שאפשר ולשמור כל אחד את דברי השני כדי שלא תהיינה חזרות". עם כל ה"קיצורים" נתארכה הישיבה למעלה משעה מהזמן שיועד לה. בינתיים נכנס לאולם גם ח"כ הרב מנחם פרוש שהשתתף לאחר מכן גם בישיבה השניה שהוקדשה לנושא השמיטה.

העסקנים שקיבלו את רשות הדיבור העלו בעיות רבות, מהן בהיקף מקומי בלבד. כלומר: אירועים ספציפיים שקרו בעריהם והטעונים שיפור ובדיקה, ומהם נושאים כלליים הדורשים תשומת לב מצד הרשויות הנוגעות בדבר, קרי: קופ"ח, ההסתדרות ולשכת המס; הנושאים שהועלו היו רבים. גובה המחיר של אברכי כוללים, בית הבראה לקשישים או אחרי מחלה של קופ"ח שיהיה מיועד לחרדים, הצטרפותם של בעלי דרכונים וכאלה מרובים בישיבות בארץ) לקופ"ה, שמירת שביעית בבתי החולים של ההסתדרות, ועוד ועוד.

הקו הכללי שבדברי הנואמים היה שאגודת ישראל מצידה עשתה למעלה מיכלתה בכל מה שקשור להצטרפות חברים חדשים. ובהתייחס למצב בו נתונה כיום אגו"י הרי שאם מספר פנקסי החבר עובר את ה־10,000 — זהו הישג עצום.

לאחר תום השמעת ההשגות מצד מזכירי הסניפים השיבו הנציגים. כל אחד בתחומו, על הדברים שהושמעו והבטיחו שיטפלו בכל הנושאים שהועלו על השלחן. "אינכם צריכים לחכות ל־5 שנים נוספות כדי להשמיע תלונות אלה", טענו. "אם קורה אצלכם מקרה הדורש טיפול ובדיקה. אתם יודעים את הכתובת ויש לכם את כל הזכות לפנות אלינו בכל עת ובכל שעה", הודיעו קובר, אושרי והילמן.

★ הרש"מ מינץ: "ח"כ הרב פרוש השתתף לפני 25 שנה בישיבה למען השמיטה בקוממיות"

לאחר דיון כה ממצה ופורה — התחממו הלבבות לקראת הדיון השני בענין השמיטה שנערך באוירה יותר "היימישית" הגיעו גם נציגים שלא השתתפו קודם לכן, ובהם ראש עיריית בני ברק הרב משה אירנשטיין המכהן גם בתואר סגן יו"ר המרכז הארצי של אגו"י באר"י המתקבל כאן בתשואות חמות. פעליו הרבים למען עידוד ושיפור תדמיתה, התפרסמו והגיעו אל כל הערים מהם הגיעו הנציגים.

את חבר הכנסת הרב מנחם פרוש הזכרנו כבר קודם; השניים — ח"כ הרב פרוש וראש עיריית בני ברק מסתודדים בפינה בירכתי האולם בשיחה ארוכה ולבבית בעניינים המשותפים לשניהם. אחרונים אחרונים חביבים נכנסים לאולם רבה של קוממיות הגאון רבי מנחם מנדל מנדלסון, יו"ר המגבית של קרן השביעית בבריטניה הרב עזריאל שכטר, הרב ש. קליירס, הרב יוסף גוטמן ומכובדים נוספים המשתייכים לחבורת מקדשי שנת השביעית.

כל הציבור מסב לסעודת מצווה חגיגית המתבטאת בארוחת צהרים מליאה שהוכנה בטוב "טעם". ואתה, כעל כרחך, מרגיש שוב ושוב את ה"שבת אחים גם יחד" הנפלא הזה.

יו"ר הישיבה הנוכחית הוא הרש"מ מינץ המזמין את ח"כ הרב פרוש לשאת את דברו, בהודיעו: "הרב פרוש השתתף לפני 25 שנה בישיבה למען השמיטה בקוממיות". הרב פרוש, בנאום דומסי רב־תוכן מעלה את אקטואליות ימי החנוכה, ומציין שמי שחשב לספוד לאגו"י ולכבותה, באים ימים אלה ומצורים עליו "דלא למספד בהון". "מי שחושב שיש תחליף לאגודת ישראל בעמידה על המשמר במלחמותיו של הציבור החרדי בארץ אינו אלא טועה". הוא מכריז. בנאומו הוא מגולל פרקים מדברי ימיה של שמירת השמיטה בארץ ומעלה על נס את זכותו של קוממיות.

הרב משה אירנשטיין ראש עיריית בני ברק הפעיל בנושא השמיטה כבר משנת תשל"ג עת נשלח לבלגיה ע"י הגאון רבי בנימין מנדלסון זצ"ל, מספר כהיותו באנטוורפן בתשל"ג אמרו לו פעילים מקומיים: "הגעת בזמן הלא נכון". לא תוכל לאסוף כאן כספים רבים. "במקרה פגשתי שם את הרב פרוש" — מספר ראש עיריית בני ברק — והוא אמר לי: "בוא נתחיל בנסה". היהודי הראשון שפגשנו בו היה דווקא חילוני והוא הרים לנו תרומה כספית גדולה מאוד. או־או החלטנו להתעודד ולהמשיך הלאה". מספר הרב משה אירנשטיין. גם הוא משיח על ימי החנוכה ובפנותו אל החברים המסים אזנם אמר סגן יו"ר המרכז הארצי וראש עיריית ב"ב: "התנועה היא בבחינת מוסיף והולך, ובמיוחד הפעילים בערי השדה שלא זנחו את הפעילות המסורה".

הרב עזריאל שכטר מרתק את המשתתפים בתיאור ההתרגשות שאחזה בו למראה אלפי החקלאים שומרי השמיטה בארץ.

★ הגרמ"מ מנדלסון: החזו"א אמר שהשם "אגודת ישראל" מבריח את כל החיצוניים

הגאון רבי מנחם מנדל מנדלסון רבה של קוממיות מספר שמרן החזו"א סיפר פעם לאביו זצ"ל שהיה אצלו יהודי מכובד ואמר לו שכדאי להקים תנועה חליפית לאגודת ישראל ואף הודיע לו כל שינוי השם שהוא מציע לעשות. "החזון איש" ענה לאותו יהודי שהשם אגודת ישראל מבריח את כל "החיצוניים", ואל תחשוב אפילו על אפשרות של שינוי תחליף"...

הגרמ"מ ששב זה עתה מסיור ממושך בארה"ב במהלכו היה אורח ועידת אגודת ישראל בארצות הברית מספר שכשהיה בוועידה באמריקה חשב לעצמו: "מי יתן ואותה אחדות השוררת כאן תפגוש אותי גם בשובי לארץ הקודש. והנה — הוא ממשיך בהתרגשות הקב"ה שמע לתפילתי וזכיתי להשתתף בכינוס הזה בקוממיות בו ניתן למשש בידיים את האחדות המופלאה הממשיכה לשרור בקרב חברי אגו"י שעל ברכיה חונכנו וגדלנו, ויש לנו את כל ההנאה להשתתף במפגש עם אלה העושים למען רעיונה של התנועה". אומר רבה של קוממיות.

כימים ההם, וגם בזמן הזה.

הנשיאות — למעלה. חלק מהחברים למטה.

יוסף רמנוב

"החילוני האחרון" - חיקוי...

האנטישמיות בישראל, בכלל, אינה תופעה חדשה אלא שהיא מגלה מדי פעם פנים חדשות. שנאת חילוניים לדתיים והסתה נגדם מוכרת מאד, בעתונות ובתקשורת ניזונת "ההדוסתנות" להוכח בלייג, בציניות ובשנאה הפתלתלית הכוללת אף עלילות דם על שומרי דת, שנאה שאיננה נוצרת בעלים. בלבד אלא אף בעלת השלכות מעשיות, כמו עריכת חיפוש הבזיון של הצלת נפשות בני ישיבה (ראה: מקרה ההתפרצות בים המלח) או: הבנה למניעי רציחת תלמיד ישיבה בירושלים; "אחרונה", הזעקה הגדולה של הממשלה להפגנת נקש לסיכוסכון של תשעים וחמשה איזה רצחו, כאשר מבין משפטי החמורים שביצע, כנראה שזינו נחתם בבין חזרתו בתשובה.

הסתה בתקשורת מודפסת ותיקה היא עוד מימי ה"משכילים" אשר לעגו וחרפו את תורת משה ונוטריה בחרצובות עטיהם בספרות ובעתונות של אותם הימים. להם "זכות יוצרים" של תהליך החילון של עם ישראל (כנגדם ראו גדולי ישראל דאז, את הצורך בעתונות חרדית כמשקל נגד ואכמ"ל).

יורשיהם הכלבלרים בני זמננו, צועדים מספר צעדים ניכר קדימה להם המלעיטים את העם בספורי זועה על הסחיטה הדתית, הכפיה והשתלטות הדתיים.

אותה עתונות נותנת במה גם ל"משודים נכבדים" המצפים לנקם וליום ש"תמלאנה הככרות דם" (עפ"ל) או העתונות המפיצה רעיון של רוצה להשתמש כעמודי השמל כעמודי תליה וידוע עבור מי.

יותר מכך הוא אופיה של התקשורת המשודרת ברדיו ובטלוויזיה בהשפעתה על המהמנים ובהסתה נגד הדת והדתיים. עצם הידיעה של המאזין הקטן בבית שברגע זה שומעים או רואים את השידור מיליון אנשים ויותר בהנחה ברורה שהדברים מתקבלים בהמון, אז גם הוא עצמו מתגמר בתת מודע ולא מעיז להתמרד ולהטיל ספק בנכונות הידיעות והפרשנויות המשודרות. מכל שכן אם המדובר בשידור חדשות "יבש" (ולא פרשנות וראיונות) המספר על "פשעי החרדים" שאז הרי זהו ידיעה "אובייקטיבית" ומי הוא זה ואיזהו שאינו מאמין? לא משנה שעורך החדשות והשודרן אינו בהכרח (כלשון המפטה "זהי מעטה) אישיות, אלא מאד יתכן וגם סביר שהוא למעלה מהממוצע של בן תרבות מכובד.

אכן, ידענו עד היום הסתה אנטישמית בעתונות, רדיו וטלוויזיה, אולי במידה מסוימת מנסים אנו לנחם עצמנו הבל, שבכל זאת ישנם שפיים במחנה החילוני שאינם מאמינים לכל ספורי הבדים, אנו משתולים לנחם עצמנו בתופעת החזרה בתשובה הבאה מתוך אותו צבור מוסת והסופחת על פני מנהיגיו משמאל ומימין ועל אף גלי ההסתה מוצא את עצמו צבור החוזרים, מחזיק בדף של ספינה המביאו אל חוף התורה ומסורת אבותיו.

ברוב התנסויות הגלות מתחזקת האמונה באמיתות התורה, בדברי הנביאים ובקדושת דברי חז"ל. נדמה שבדורנו זה ובדור הקודם קבלנו שעור מאלף וכואב גם יחד על אמת דבריהם ז"ל שאמרו: "גדולה שנאה ששונאים עמי הארץ את תלמידי חכמים יותר משנאת האומות לישראל" (אגב, הרב מטעשעביץ זצ"ל התבטא כי שנאתם זו היא שנאת חנם מכיון שלהם נדמה שאנו תלמידי חכמים...) דוגמת היבסקים ברוסיה שעמדו בראש המלחמה בדת היהודית והסיתו את השלטונות הקומוניסטים, לקעקע את היהדות וגרמו להוצאות להורג ושילוחם לארץ גזרה למוות ביסורים.

לעומת היבסקים שלפחות לא נטלו עטרת מנהיגות עם ישראל, קשים מהם פושעי ישראל, מנהיגי הציונות ששמו עצמם למנהיגי העם ושתפו פעולה עם הנאצים בהשמדה (ראה: פרשת קסטנר וסרוב הציונים להקדיש כסף להצלה). מפורסמים הם דבריו של יצחק גרינבוים ממנהיגי הציונות: "כששאלו אותי, הלא תוכל לתת מכספי קרן היסוד להצלת היהודים בארצות הגולה? אמרתי, לא! ואני אומר עוד פעם, לא!"

היבסקים "שלנו" במהדורה הישראלית הולכים בעקבות מרדי הרכב בני המולדת האדומה ועובדי "השמש העולה ממזרח" — "אבי העמים" (שהוא מצרו שילם להם בראשם לכשהגיע תורם) אלא שאלה הראשונים כינו עצמם "יבסקים" מלשון "יהודי־עברי יהודי" (= הסיעה הקומוניסטית היהודית). יורשיהם דהיום, דומני שלא אחטא אם אומר שהיו מוותרים ברצון על התואר "יהודי־עברי". אלה כאלה מתסיסים ומסיתים לא רק נגד התורה ושומריה אלא נגד יהודו של עם ישראל. הם מבינים היטב למניעיהם ודנשרתיהם של מרצחים ערבים ומאשימים את הנרצח ולא את הרוצח, כמובן, כאשר הנרצח יהודי ר"ל, בהתחלף התפקידים מתחלף המשחק וכאשר יהודי מחסל רוצח ערבי, דורשים הם בתוקף ועוז את הסגרתו שיקבל את אשר "מגיע לו". ערבי העומד בשער שכם ומתגרה ביהודי ההולך לכותל המערבי בביטוי "דוס־חרדי" איננו תלמידו של המופתי אלא של חבר"ה "שלנו". גם זה מזכיר לנו שיתוף פעולה של עוכרי ישראל עם צורריו, נגד המסמלים בהוויתם את עם סיני שמשם ירדה שנאה.

לב יהודי מתקשה לערוך השוואות בין (אפילו) רשעי ישראל לבין רשעי מטורפי אומות העולם ששיאם היה בדמות החיה הנאצית, אך נדמה, שלצערנו ולחרפתנו, אין מנוס מעריכת השוואה על רקע אנטישמי "משלנו" לזה של גדולי צוררנו. כבר הזכרו מכבר ביטויים "נחמדים" כמו "זכותם של תושבי יבנאל לנשום אוויר צח מדתיים" שהוא העתקה של משאלה גרמנית לנשום אויר צח מיהודים, ועוד דברים נאלחים מסוג זה.

★ ★
★

ה"חילוני האחרון" מהווה שלב חדש ומסוכן עד מאד, ראוי להדגיש, מתוך נסיון העבר למדנו כי ישנם המחושים תופעה מסוימת, שאינה שגרתית ואולי אף דוחה, אך עם אט היא הופכת לנורמה. כך יש לראות בהצגה זו לא דבר חד פעמי, היום זו הצגה מחר זה סרט קולנוע ולאחר מכן קלטת וידיאו לכל המעונין, מה שמצביע על פתיחות שלב חדש של מלחמה ביהודים דתיים שאם לא יעצר בעודו באיבו, מי יודע...

ההשוואה הדמיון מעבירים אותנו, על כרחנו, אל מציאות שעברה כל דמיון בעבר הלא רחוק של שנות ה־30 האחרונות ערב השואה הנוראה.

כאן המקום לצטט קטעים מתוך מאמר שפורסם בכתב עת ("יהד החינוך" טבת תשמ"ו "הקולנוע הנאצי" מאת אביטל ניצן):

"לפני 50 שנה נוצרו והוקרנו בגרמניה סרטי קולנוע במסווה של אמנות, שהכשירו את הלבבות לרצח עם, אז איש לא הרים קול צעקה, יחוף גבלס, שר התעמולה של הרייך השלישי, הכיר בכח הכמעט היפנוטי של הסרט, כמכשיר חזק ואפקטיבי, עד כדי הגדרתו כנשק".

"יהודו של המדיום הקולנועי הוא באולם החשוך הלוכד ומקד את הצופה, מגדיר לו נקודת מבט ואינו מאפשר מחשבה חפשית, אלא רק קליטה וספיגה פרה־לוגית. צופי הקולנוע, ההופכים שבדים מרצון במערכת של כללי ההתנהגות, נכונים יותר להאמין בדימויים שאותם הם רואים על המסך ולראותם כמיצגי האמת. משום כך זהו מכשיר תעמולה רב עוצמה". "בקולנוע כמו בפרסומת, נעזרים אנשי המקצוע במסרים ויזואליים, בהכללות בלתי מוצדקות ובחצאי אמתות, כדי לבנות דימוי של אדם על פי רצונם. כך שגם האינטליגנטים שבינינו נופלים בפח" "בתעמולה הנאצית היה גם נסיון למנוע דיון רציונאלי בכלל ואם עלה נושא כלשהו לדיון, מיד קשרוהו עם היהדות, ובכך הציגו פתרון לכל שאלה. לעזרת הצגת הפתרון נטבעו מטבעות לשון שהושרשו בתודעת הצבור ולא אפשרו כל פתרון אחר. אלא הפתרון הנאצי. ביטויים כמו: תת־אדם, שרצים וטפילים, גידול סרטני, מקקים וכו'. תארו את היהודים והביאו למסקנה הברורה — שיש להשמידם באמצעות גאז".

מי לא נזכר בהתבטאותו של טדי קולק על החרדים שהם "סרטן באומה"? מי לא נזכר בהצעתו לשרוף את "מאה שערים"? אצל מי לא מתעוררת אסוציאציה של ה"נמלים השחורות" ו"הערפדים" ש"התנפלו" על רן כהן? אותם חברי הרצ"ים הפגינו פעם נגד רפאל איתן והזכירו לו ביטוי שלו על מחבלים ערבים שהם "כג'וקים מסוממים בבקבוק" בהניפם כרזה האומרת "קח עוד פוזטוקס אתה ידוע למה". הפעם שכחו להציע לרן כהן עוד מקפו.

המשך ציטוט:

"כמחקרים אחרונים עולה שלתעמולה מקום מרכזי בהבנת המשטר הנאצי. מתברר שלמעשה כל המשטר הנאצי היה בנוי על התעמולה. האידאולוגיה החדרה דרך התעמולה, והקולנוע כאמצעי תינוכי להמונים, תפס, יחד עם הרדיו, העתונות וכרזות הרחוב — מקום חשוב במשימה. כך גרם הקולנוע להפיכת הדימוי של היהודי הנצחי. רבים מהגרמנים ראו אותו רק בדמיונם, למשהו מוחשי, המכחיש את הסכנה הרובצת לפתחו של כל בית גרמני".

"... בכל אשר פנה נתקל הגרמני באויבו המסוכן ביותר. בעתון — מאמרים נגד יהודים, המתנות גנאי, קריקטורות סדיסטיות, מהדירו בקצו קללות נגד היהודים וברחוב כרזות..."

ואצלנו? — בעתון מאמרים נגד חרדים, תמונות גנאי, קריקטורות סדיסטיות. אולי יש מי שעדיין לא יודע שבחנויות רבות ברחבי הארץ המוכרת מתנות

(המשך בעמוד י"ד)

هكذا من الأعا

בצלאל לנדוי

אתרים קדושים בארץ ישראל / להרב שרגא וייס

מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, אולם כאשר הם שם נשאו שומרי אמונים את עיניהם אל ארץ הקודש. גם אם היו שרויים בגופם הרחק מן הארץ משאת נפשם, הרי ברוחם היו שם. הם נשאו אליה את עיניהם בתפילותיהם היום יומיות "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים" ומהם שנתנו ביטוי לקשר הנפשי עם ארץ הקודש, בתרומותיהם להחזקת יושבי ארץ ישראל שעלו אל הקודש שם לעסוק בתורה ובעבודת ה'.

יחידי סגולה אף הצליחו לעלות אל ארץ הקודש למרות הקשיים שהיו כרוכים בכך וסכנות הדרכים שארבו להם. האהבה הלהטת לחיי טוהר ופרישות בארץ הקודש. החיבה העזה לארץ אבות שנהרות אש דם ודמע לא שטפוה ולא כיבוה, אחזה בציצית ראשיהם וטלטלה אותם אל מעבר לימים ונהרות, מדבריות ויערים נשבות והביאה אותם אל ארץ אבותם.

הם זנחו אחריהם כל אשר להם, מהם שהשאירו אחריהם כל חמדת תבל ועלו לארץ שוממה וזרועה סלעים ואכולה קדחת ממארת. בבואם אל הארץ נוכחו לדעת כי שועלים הלכו במקום הקודש והמקדש. ואילו הארץ — לפנים זבת חלב ודבש — חריבה ושוממה, אולם גם הארץ החרבה היתה חביבה עליהם וכדברי הרמב"ם היו "גדולי החכמים מנשקים את תחומי ארץ ישראל, מנשקים אבניה ומגלגלים בעפרה, וכן הוא אומר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו".

חשיבות מיוחדת היתה להשתטחות על קברי צדיקים אשר בארץ המה, ואין כאן מקום לציין את חשיבותה של השתטחות זו אלא שעוד בימי דור המרגלים הגיע כלב בן יפונה לחברון להשתטח על קברי אבות העולם, שלא יתפתה לעצת המרגלים.

מאז ועד עתה. בכל הדורות ובכל הזמנים, פקדו בני עם קדוש את מקום מנוחתם של האבות והאמהות ישני מכפל, הם שפכו את צקון לחשם ליד קברי התנאים והאמוראים ברחבי ארץ ישראל, ורבי אשתורי הפרחי, ראש וראשון לחוקרי ארץ ישראל, מציין בספרו "כפתור ופרח" ש"שמואל הנביא בחסידותו היה מבקר תמיד במקומות הקדושים שהיה בהם קדושה", ומבקש ללכת בעקבותיו "וכן ראוי לסבב ולבקר את המקומות, אף בזמן הזה, שאין ספק שיש בהם קדושה לעולם מעין קדושתם הראשונה". "גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם" אמרו חז"ל.

בעקבות ספרו הראשון של עמיתנו איש החינוך הרב שרגא וייס על "חכמי הספרדים בארץ ישראל", ספר שזכה לתפוצה באהלי ספר. לפנינו עתה ספר נוסף מפרי עטו, כמו מסותיו המרתקות על גדולי הדורות, כך גם פרקי הספר שלפנינו על ציונים קדושים, אתרים מפורסמים ובתי כנסת עתיקים, כתובים באהבה ובחיבה. הוא מציין את כל המקורות המתייחסים לאתרים אלה, ובין השיטין אתה מרגיש את ההתפעמות וההתלהבות שבה הוא מתייחס לכל מקום ומקום והדבר משפיע גם על הקוראים והמתענינים בשטחים אלה.

אנו נושאים את עינינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ואין אנו יכולים לעלות ולהיראות וכו' מפני שאין בידינו להיטהר ולהתקדש כדי להיכנס להר הבית. אף אין בידינו קנה מידה לקבוע את מקומו המדויק של המזבח וכו' והשאלה היא גם לגבי מידות כלי המקדש. אמונתנו איתנה כי בבוא השעה תיפתרנה כל הבעיות הסבוכות הסדר, ובכללן כלי המקדש, ועל כן יש לציין הפרק על גנזי המקדש בעין כחל, שם הוא מביא מספר "עמק המלך", שחובר ע"י אחד מגורי האר"י, על כלי בית המקדש הגנוזים אי שם, ולא יתגלו עד בוא משיח בן דוד. באותו מקור מפורטים משקלי הכסף הגנוזים ע"י ברוך וצדקיהו בימי הבית הראשון, עוד לפני שיצאו לגלות בבל. ספר "עמק המלך" הופיע באמשטרדם בשנת ת"ח, ומאז נפוצו מסורות שונות שנמסרו מפה לאוזן היכן הוא מקום זה, ויש חוקרים מובהקים כגון בעל "תבואות הארץ" מציין את משקלי הכסף הגנוזים, לדבריו, עד היום בעין כחל בדרך טבריה־צפת.

רבי מנדל ריישר בעל "שערי ירושלים" מספר על נפולאון שהגיע לארץ כיובל שנים לפניו, ולאחר שנודע לו מכתבי דברי הימים על המקום ששם נגנזו כלי המקדש "חפר את ההר עד חציו אך לשוא היה עמלו שלא יכלו לגלות" וכאמור לא יתגלו כלי המקדש עד שיבוא משיח בן דוד.

מעלה מיוחדת לספר שלפנינו שהוא מביא יחד עם המקורות ההיסטוריים, והוא משתדל להביא כולם, אחד לא נעדר, גם ענייני הלכה הכרוכים, כדוגמת הדיון בענין תפילה בצבור בחדר הבנוי ליד קבר רחל שנידון והוכרע להיתר, ע"י בעל "מנחת אלעזר", אם כי אסור לקרות בתורה ולהתפלל תוך ד' אמות של קבר. לגבי קברי צדיקים נהגו עוד לפני מאות שנים להתפלל ולקרות בצבור כדוגמת ציון רשב"י בבית המדרש במירון.

שלושה חלקים לספר שלפנינו: חלקו הראשון מוקדש לציוני צדיקים החל מרחל אמנו בדרך אפרתה עד אהלו של זבולון בצידון, החלק השני כולל אתרים מפורסמים כגון הר הזיתים כמקודתיהו, גירמק מקום התישבות יהודים בעבר, וכן המקורות שבידינו על מירון שבגליל והוא מצטמצם בקשר לכפר מירון ששימש בשעתו כמושב משמרת כהנים.

החלק השלישי מוקדש לבתי כנסת עתיקים בעלי ייחוס במיוחד, מבית הכנסת הרמב"ן בירושלים, (יתכן בית הכנסת העתיק ביותר שבו מתפללים עד היום בוקר, ערב וצהרים) עד ביהכ"נ "תפארת ישראל" הוא בית הכנסת שנבנה ע"י ר' ניסן בק על שמו של האדמו"ר מרוז'ין, בית הכנסת של רבי חיים בן עטר, בית הכנסת של המקובלים בית קל מיסודו של רבי שלום שרעבי וכו' בפרק על בית הכנסת "עץ החיים" בטבריה לפנינו חומר מענין על אחד המבנים הקדומים ביותר בימינו, על יסוד ידיעות מלפני מאתיים שנה ומעלה. בקומת המרתף נראות קשתות מתקופות קדומות השקועות באדמה, ומכאן שהחלק התחתון בבית הכנסת הוא מימים קדומים.

הוצאת ראובן מס, שהביאה את הספר לדפוס, לא חסכה עמל כדי להוציא מתחת ידה דבר מתוקן. מפתח שמות האישים והמקומות מסייע הרבה למעיין למצוא מה שלבו חפץ, ואילו התמונות המרהיבות העין מרתקות את כל מי שנוטל את הספר לידו. ארוכה היא רשימת התמונות המתלוות ונעשה מאמץ לכלול תמונות מרתקות ביותר, ובפתח הספר שערי רחמים הסתומים לפי שעה, ואנו נושאים את עינינו יום יום שיפתחו שערי רחמים בזכות הצדיקים אשר בארץ המה.

אם הזכרנו בראשית דברינו את אי האפשרות לעלות להר הבית, כל עוד אין בידינו אפר פרה אדומה, כדי להיטהר ולהתקדש, נציין את מאמציו את המחבר לגלות מקורות נדחים ביותר, וכדוגמא נציין כי בפרק על גנזי המקדש בעין כחל, מובאים דברי רמ"ם רובין בעל "מסע מירון" שהובא לדפוס על ידינו, בין המקורות המרובים בידינו.

הוא הדין אותה מסורת המיוחסת לרבי מנחם מנדיל משקלוב, מתלמידיו החשובים של הגאון מוילנא, שהובאה ע"י רבי יעקב משה חרלפ בשולי הוספות ותיקונים לספר "תולדות חכמי ירושלים". מן המפורסמות שתלמידי הגר"א נשאו את עיניהם לגאולה כל היום וכל הלילה לא יחשו, הם עסקו בתורה הרבו בתפילה לאקמא שכינתא מעפרא. הגר"א מוילנא אף התבטא שבנין ביהמ"ק יהא השלב הראשון בתהליך הגאולה, וע"כ חשיבות לאותה מסורת שאם יצטרכו לאפר פרה אדומה שהראשונה נעשתה ע"י משה רבינו, ניתן יהיה למצוא אותו, ובהתאם לדבריו של בעל "משנה למלך" הוליכו אותם גולי בבל את אפר הפרה.

על יסוד ה"ירושלמי" קובע החיד"א "אפר הפרה היה לא־מוראים, ובזה יבוא לידי יישוב מ"ש בירושלמי, דרב אוכל חולין בטהרה בעשרת ימי תשובה — וכעת מובן למה היו האמוראים כל כך קדושים" והוא מוסיף "ואני פשיטא לי דרבינו האר"י התטהר באפר הפרה אך "היה מעלים הדבר העלם נמרץ לרוב ענותנותו". ניתן להבין איפוא את הבטחתו של רבי מנחם מנדיל משקלוב, תלמיד הגר"א "שאם יצטרכו לאפר פרה אדומה של משה, יראה איפה הוא נמצא", וכאשר תגיע השעה יתגלה לטהרנו ולקדשנו בקדושתו העליונה.

עיון בפרשת השבוע - מקץ, זאת חנוכה

ה. אבן־שהם

קץ לחושך בהתחדש אור

דרשו חכמינו (ב"ר פט, א): "ויהי מקץ שנתיים ימים" — זהו שאמר הכתוב (איוב כח, ג): "קץ שם לחושך" זמן נתן הקב"ה לעולם כמה שנים יעשה באפילה, ומאי טעמא "קץ שם לחושך"? שכל זמן שיצר־הרע בעולם, אופל וצלמות בעולם, דכתיב (שם): "אבן, אופל וצלמות", נעקר יצר־הרע מן העולם — אין אופל וצלמות בעולם.

דבר אחר: "קץ שם לחושך" — זמן נתן הקב"ה ליוסף כמה שנים יעשה באפילה בבית־האסורים, כיון שהגיע הקץ — חלם פרעה חלום.

שתי דרשות דורש כאן מדרשנו על פסוק אחד בספר איוב, משמעות הדרשה הראשונה: "קץ שם לחושך" — מראש נתן הקב"ה גבול וסוף לתקופה של שלטון אפילה בעולם, שהרי אין אפילה ופחד־מות בעולם אלא מכח שלטונו של יצר־הרע, והוכחה שהאופל והצלמות באים מכוחו של יצר־הרע — בסופו של אותו פסוק: "אבן, אופל וצלמות". "אבן" — הוא יצר־הרע, וכמו שנאמר (יחזקאל יא, יט): "והסירותי לב האבן מבשרכם, ונתתי להם לב בשר", והרי שמכח "אבן" זו, האופל והצלמות, עושים בעולם, ובהעקר "אבן" זו מן העולם — אין חושך אין אפילה ואין צלמות.

ומשמעות הדרשה השניה: מראש נתן הקב"ה גבול וסוף לתקופת מאסרו של יוסף במצרים, בבור האפילה, בפחד־מות, כאסיר במעשים אפלים.

הקשר בין שתי דרשות אלו, נראה לכאורה מקרי בהחלט, תופעות כאלו מצויות במדרשינו למכביר, כשהדרשן רוצה לדרוש איזה פסוק בכתבי הקודש כדי לקשרו אל הפסוק בתורה שהוא מבקש לדרוש, הוא מביא בתחילה דרשה או כמה דרשות אחרות על אותו הפסוק המובא, עד שהוא דורש בסוף את הפסוק לפי הקשרו אל הפסוק שבתורה. דורשי רשומות ומבקשי סתרי עמקי דרשות מבקשים למצוא קשר אל הפסוק בתורה שבתחילת הדרשה גם מן הדרשה הנדרשת על הכתוב המובא מכתבי הקודש כבדרך אגב. וכמו במדרש שלפנינו, לומר שגם לדרשה על הכתוב "קץ שם לחושך" המובאת בראשונה, על היצר־הרע, יש להם קשר אל "ויהי מקץ שנתים ימים", אל יציאת יוסף מבית האסורים, שהרי אין מקריות בתורה ואף לא בדברי חכמים ודרשותיהם.

וקשר זה נראה כאן ברור ונהיר מכמה אנפין, הבולט מכולם: ירידתו של יוסף למצרים בסיבת קנאת ושנאת אחיו מנדיו, שהשליכוהו לבור שחת והפשיטוהו מעדיו ומחלצות כבודו ומכרוהו לאורחות ישמעאלים מושכי שיירת גמלים להוריד כעבד עולם למצרים, ירידה מאגרא רמא לבירא עמיקתא עד השלך לבור כלא בעלילה של מעשה תועבה שפל ביותר, עונה בכבל רגלו, ברזל באה נפשו, בעינוי וסבל ביזוי והשפל עד שפל המדרגה, ויציאתו הפתאומית והבלתי צפויה לחופש ולכבוד מלכות כאיש אשר רוח א־לקים בו אשר נקרא לפניו "אברך" תחת אתו על כל ארץ מצרים בבגדי שש ורביד זהב, רכוב במרכבת משנה כבודה, אינה אלא סימן ל"שארית יוסף" — לזרע ישראל עבדו, סימן אל ירידתם ענוים נדוים השפלתם בבור גלות, ולשחר גאולתם הצפויה המקווה בצאתם מבור גלות לעלות אל גפי מרומי קרת ציון צבי תפארת להיות גברת ממלכות, עם סגולה א־לקי עולם תצדק קודש. וכשם שיציאת יוסף ממאסרו ומעבדותו, עבדות ומאסר ששניהם לא באו אלא מכח אותו "אבן נגף", יצר־הרע, [illegible] להסיר את אבן נגף הפירוד בין עץ־יוסף לעץ־יהודה, ולאחד ולקשור את קשר האהבה בין בני יעקב כולם, כ"אחד שבטי ישראל", כן יציאת ישראל מעבדות לחירות והקץ אל החושך והאפילה בעולם הזה, עבדות ואפילה שלא באה אלא "מפני חטאינו", מפני שנאת חנם", ואשר סיבת אורך הגלות האפילה הזאת אינה אלא מכח אותו אבן נגף הפירוד שעדיין הוא מרקד בינינו, קיצה וסופה יבואו בהסר והעקר אבן זו מעולמנו, ואז אין אופל ואין צלמות בעולם, והיה ה' לישראל לאור עולם, והלכו גויים לאור עם שבי פשע, אהובים ומאוחדים", ואוהבי א־ל עליון באלם.

* * *

ובשבת זו, שבת חנוכה, כששני עדים כאחד מעידים בתוך אורם, מבית ומחוץ: (נר שבת — המעיד על מציאות בורא עולם בששת ימים; ונר חנוכה — המעיד על התחדשות אור ה' על ידי כוהניו הקדושים בחצרות קדשו, ו"מזמור שיר חנוכת הבית" עם "מזמור שיר ליום השבת" שניהם כאחד מנעימים זמר להודות ולהלל לה', וכאשר הקץ לחשכו של יוסף נקרא בפרשת השבוע ביחד עם ההלל על הקץ לחשכת שעבודינו היוני, מאיר ומבהיק לנו מאוד הקשר בין "ויהי מקץ שנתיים ימים — "קץ שם לחושך", אל מה שדרשו חכמינו על "והחושך" (ב"ר ב, ה): "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום, ורוח א־לקים מרחפת"... וחושך" — זו מלכות יון, שהחשיכה עיניהן של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם: כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק בא־לקי ישראל"... ורוח א־לקים מרחפת" — זה רוחו של מלך משיח..

אין לך חושך ואפילה ואבן נגף וצלמות שהיצר־הרע משתמש בהם להחשיך ולהאפיל להכשיל ולגנוף ולהמית בעולם הזה, יותר מאותה "תרבות" חשוכה ואפילה של אותם יוונים שבעבר ושבהוה, "תרבות אנשים חטאים" — של שחוק וליצנות; של מחקר ומדע ממשש בצהרים כעיור באפילה; של בידור מבדר ומפזר על זיק אור ומעלה מסך עשן בעינים עד כדי שכרון של סנורים; של תרבות שרירים ואגרופים וריצת רגלים ובעיטות ומעיטות; תרבות כתבי פלסתר ודברי שקרים ומסלפי דמות וצלם אנוש; תרבות של יופי של שקר וחן של הבל שאין בהם כל תוכן, כסף מצופה על חרס, בתפאורה והתפארות של "אומנות, מדע קדמה, חופש, שיוויון", עד כדי להמיר ב"קרן שור" את אמונת אומן א־לקי עולם, ומה לך חשיכה ואפילה מאלו, וצלמות ואבן נגף יותר מכך, יותר ממגיפת השקר והפירוד האלו עד כי איש את רעהו חיים בלעו!

וכשם שיציאת יוסף ממסגר לקראת התאחדותו עם אחיו, הוא אות וסימן לגאולת ישראל, כן יציאת מצרים ממסגר אופל חשכת יון של אור ה' שנישא בידי כוהניו מגורי מתקוממיו, היא לנו אות וסימן דרך לדורות וסימן אל קץ חושך גלותינו, קץ שם ה' לחשכת מאסרו של יוסף, וקץ שם ה' לחשכת יון הרשעה, וקץ שם ה' מראש אל חשכת בור גלות עם סגולתו. גם קץ זה בא יבוא ויאיר ויזרח בשום קץ ליצר־הרע, ובהסר לב האבן מקרבנו, ובהעקר שטן הפירוד הקנאה והשנאה, בהפור והעלם ענני החושך וערפל המפרידים בין שלומי אמוני עם סגולה.

התחדשותו של יוסף, שהיא התחדשותו של ישראל, באה על ידי התחדשות אור ה', אור תורתו ודרכו, התחדשות אור ששמה קץ לחושך מאסר ולחושך ערפלי פירוד בין אחים.

התחדשות חנוכת בית מקדשינו בימי מתתיהו, שהיא התחדשותו של ישראל, באה גם היא על ידי התחדשות אור ה' אור תורתו ודרכו, התחדשות ששמה קץ לחושך היווני המרושע.

התחדשות עם גאולי א־ל, אליה אנו מקווים, תבוא בהתחדש והתקדש בנו אור האמונה התמימה, אור החסד והאהבה, אור האיחוד והידידות, אור תורת א־ל חי, שבהתחדש אורו יושם קץ לחושך ואפילה וצלמות ואבן נגף המעיקים בעולם. [illegible] גם הם זדונות ומלתעות אותו יצר־הרע, [illegible] נעקר מן העולם — אין אופל ואין צלמות.

וכך תאמר כנסת ישראל לאויביה שונאיה, כלשון הנביא (מיכה ז, ח): "אל תשמחי איבתי לי, כי נפלתי קמתי. כי אשב בחושך ה' אור לי", וזהי סגולתו של עם סגולה, לקום ולהתעודד מכל נפילה, ולראות אור מתוך כל חשיכה. יש קץ לכל חושך ויש סוף לכל שפל, כי כל האפילה והחשיכה אינן אלא פרי מעללי יצר הרע, וכשם שיש קץ לזה, יש קץ לאלו. בהתחדש בנו אור ה', יקץ קץ החושך, לצאת ממסגר אסיר, ואור חדש על ציון יאיר.

ספר לחם אבירים

מחכמי בבל ומקובליה, מאותם תלמידי חכמים שלמדו בת"ת ובישיבה מיסודו של ר"ש גלותא דבבל כמהר"ר עבדאלה סומך זצוק"ל היה הרה"ג רבי שאול דוד חי מועלם זלה"ה. זכה להיות במחיצתו של גדול המקובלים בבבל בימים ההם המקובל האלקי כמוהר"ר יהודה פתייה זלה"ה. והיה מחבבו ביותר וממנו קיבל ראשית הדרכתו בחכמת הנסתר וזכה ללמוד עמו ביחידות והיה כבן־בית בספרייתו, והעתיק מספריו ככל שחפץ ואף קיבל מכתיבות ידו של הרי"ף זיע"א כמה כתיבות. זכה ללמוד ממנו תורת הסוד והזכירו רבו לשבח ואף הסמיכו לרב... ולמוד זה נמשך עד עלית רבו לא"י בשנת תרצ"ה. הגם שהפריד ביניהם מרחק המקום, מ"מ תמיד עמד בקשר מכתבים עם רבו בענייני דת הדין בנגלה ובנסתר. בשנת תש"ב נפטר עליו רבו הנערץ הרה"ג רבי יהודה פתיה זצוק"ל והוא נשא עליו הספד־מר ביום השבעה לפטירתו לפני הקהל מתלמידיו ומעריציו הה"ד ז"ל, כך נגלה ברבים לראשונה, החכם המקובל רבי שאול דוד חי מועלם זלה"ה כחכם ובקי בתורת הקבלה כי צנוע היה באופיו, שקט ומכונס בתוך עצמו ואפילו מבני משפחתו הצניע ידיעותיו ובקיאותו הרבה בתורה ובחכמת הקבלה.

על כל להיטותו בלמוד התורה, התמחה רבי שאול זלה"ה במלאכת החייטות וחי מיגיע כפיו, ואולם רוב זמנו הקדיש בתורה ובעיקר בתורת הח"ן.

סמוך לעלייתו ארצה בשנת תש"י עם בני משפחתו דאג קודם להביא כמה חיבורים שאספם מנעוריו, ובהיותו מכתת רגליו לספריות הגדולות שבבבל הספיק להעתיק מכתבי ידיהם של כמה חכמים גדולים, ובאופן כזה ניצלו כמה חיבורים שהיו נאבדים לדורות. ביניהם יש לציין בעיקר מכתבי"ד, רבנו הגדול ראש גולת בבל מרן יוסף חיים זתע"א, וזכה בהם לכמה מגדולי רבני בבל שהיו בארץ.

מסירותו הגדולה התבטאה בהדפסת ספריו של הגאון המופלא רבי אליהו מני זצ"ל. וכל זה; כשקשים היו הימים ועניות שררה בארץ ומחוסר עוזרים ומסייעים הועתקו הספרים לדפוס בידי ילדיו הקטנים כשהגדול ביניהם היה אז כבן י"ג שנים.

ואכן בשנת תשכ"ב, יצא לאור הספר "מזכיר שלום" באור נפלא על הספה"ק "עץ־חיים" עם חלק "מערכות" שבו דן המחבר הנ"ל באריכות בכל הנושאים הקשורים לספר הנ"ל. ובשנת תשכ"ו הוציא לאור שני ספרים: "ברכת אליהו" ו"מעיל־אליהו" — ביאורים וחידושים על שער הכוונות להר מרח"ו זצ"ל וסידור הקדמותיו של מרן הרש"ש זצ"ל. גם נספח לספרים הנ"ל פרוש ל"שמונה השערים" וחידושים ותיקונים על ספר תרי"ו — שו"ת בקבלה ועוד. גם את הספר החשוב בתורת הקבלה "שם משמעון" להרה"ג המקובל האלקי כמהר"ר שמעון אגסי זצ"ל, זכה רבי שאול זלה"ה להעלות עמו ושמר עליו כמה שנים כבבת־עיניו, עד הגיע בנו של הרב המחבר, ר' עזרא ציון אגסי הי"ו לירושלים, ומסר לו הספר והדריכו בעצותיו. משך מהלך ההדפסה... ולולי היה מביאו עמו בעלותו ארצה גם ספר זה היה אולי נאבד לדורות.

אמנם הזכות הגדולה שנתגלגלה על ידו היו פעולותיו הכבירות להצלת כתבי־היד של עט"ר הרה"ג רבי יוסף חיים זלה"ה. עוד מימי נעוריו בהיותו בחו"ל החל בהעתקת כמה כתבי־היד מעזבונו הרוחני העשיר של הרי"ח טוב זצ"ל, והוא ורבי שאול דוד חי זצ"ל העלו עמו לארץ כתבים אלו, ובמשך שנים רבות תיכנן ושיתף פעולה עם הרב דוד חיים זצ"ל — יורשו ומ"מ של מרן יוסף חיים זתע"א, ובעלות נכד הרי"ח טוב ארצה והתיישבו ברמת־גן, מסר רבי דוד חיים זצ"ל את רוב כתבי־היד של סבו הקדוש לידי ידידו רבי שאול זצ"ל כדי שיערכם ויסדרם לדפוס כי קשה היתה המשימה: כתבי־היד היו מפוזרים ומפורדים וקשה היה להבחין בין חבור שנדפס ללא נדפס וכיו"ב, אך רבי שאול ע"ה השקיע עמל רב משך חדשים רבים בסידור הכתיבות עד שעלה בידו לסדר החיבורים ולהכינם לדפוס.

במיוחד, יש להזכיר את עניינו של הספה"ק "מלאך הברית" — דרושים ורמזים בענייני מצות מילה בדרך הפרד"ס שבכלל לא היה ידוע לשום אדם קיומו של ספר זה... כמו כן הספר "בן איש חיל" ח"ג דרושים לשבתות השנה, וספר "תורה לשמה", כשאת כל הוצאות הספרים הנ"ל בייס רבי שאול זצ"ל בעצמו ובעזרת בניו נ"י, וכן טיפל במכירתם והפצתם לטובת משפחת הרב דוד חיים זצ"ל, כמו כן הוכנו בשלמות לדפוס על ידו הספרים: "בן איש חיל" ח"ד, חידושים של "עין יעקב" מתל' בבלי וירושלמי, ולאחר שסיים סדורם ועריכתם של כתבי היד החזירם אישית כשנה לפני הסתלקותו מן העולם לידי הרב דוד חיים זצ"ל.

עיקר לימודו כשעלה ארצה היה במחיצתו של זקן המקובלים הרה"ג כמהר"ה אפרים הכהן ולכה זלה"ה. וגולת הכותרת היה ספרו "לחם אבירים" על האידרא דמשכנא הנזכר בזוהר הקדוש ופירוש ספרא דצניעותא — אשר יש בהם סודות עמוקים ואשר זכה המחבר זלה"ה ללקט פירושים מדברי האר"י הקדוש והמהרח"ו זלה"ה — מספר "עץ־חיים" ושמונה שערים, ומספר "הדרת מלך" וספר "יפה שעה" ועוד... "חידושים קדושים ונוראים" כפי דברי זקן־המקובלים, הרה"ג חיי"ד יצחק כדורי שליט"א, והרשל"צ הרה"ג רבי מרדכי אליהו שליט"א בדברי הסכמתם לספר, ושרי תורה שהזכירו מעלת תורתו וכתביו וסגולותיו של ספר קודש זה.

על ספרו "לחם אבירים" כותב המחבר זלה"ה בהקדמתו: "וידוע כי שני ספרים אלו הם סתומים וחתומים" — ולכן לקט, כתב ופירש מדברי גדולי המקובלים וקרא שם הספר "לחם אבירים" — כמו שכתוב "לכו לחמו בלחמי" ואבירים — הם החכמים, ועוד, כי שם הספר "לחם אבירים" עולה בגימטריא כמנין שמו עם האותיות.

אמנם, לא זכה רבנו לראות בחייו את ספרו "לחם אבירים" יוצא לאור, אך בניו נ"י זכו לעשות החסד הזה להוציא לאור ספר קודש זה — להפיצו בישראל בין חכמים ויודעי הח"ן. נחת רוח הם עושים למנוח זלה"ה בהמשכם להחזיק הישיבה הקדושה... ויה"ר שיזכו להוציא לאור כל כתבי־היד של אביהם הרה"ג זלה"ה, ויבורכו מפי־עליון כל אלה המסייעים בידיהם "ובצל החכמה בצל הכסף" יברך ה' חילם ופועל ידם ירצה. אמן.

הצב"י
ה.י. בן־אהרן חזק

מצות נר איש וביתו

הלכות חנוכה חלק ב'

שוב הפתיע אותנו בספר מצוין הרה"ג רבי אליהו שלזינגר שליט"א, רבה של שכונת גילה ומקור חיים בעיה"ק ירושלים.

חלקו הראשון של הספר "מצות נר איש וביתו" המכיל "ליקוטים וביאורים וחידושי דינים מגדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים, חנוכה בהלכה ובאגדה" — יצא לאור כבר בשנת תשל"ח. מאז ראה הספר אור הוא קנה לו מקום של כבוד באוצרות הספרים בישיבות הקדושות, ובבתים רבים מאד שנו המצוה הפך לתורה אור. גם שמו של המחבר שליט"א התפרסם בעקבות ספר זה כתלמיד חכם מובהק וכאומן הכתיבה בבחינת שולחן הערוך בטוב טעם ודעת ובשפה ברורה ונעימה.

ספר זה המונח לפנינו שהמחבר שליט"א קורא לו "קונטרס" מכיל "בירורי הלכה, הוספות, הערות והארות שהעלתי בס"ד, והם תוספת והשלמה לספרי מצות נר איש וביתו". מוצאים אנו בספר זה בירור הלכתי מעמיק, מרחיב את הדעת, בראשונים והאחרונים עד הפוסקים הגדולים שליט"א בימינו עמם מתפלפל בחכמה ובדעת ובכל מלאכה. הלימוד בספר זה מהווה הנאה רוחנית לכל יודעי דת ודין.

במה עוסק הספר שלפנינו; ובכן, אנו מוצאים שם מערכה גדולה ומעמיקה בענין "הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה" שהמחבר הופך בו והופך בו עד שהענין כולו מקבל תמונה בהירה "דכולא בה". או "פרסומי ניסא — הוא הידור מצוה או מעיקר המצוה", ראיות לכאן ולכאן. וכן "הדלקת נר חנוכה היא חובת הבית או חובת גברא" וכן דיון בענין הדלקת נרות לחיילים בשוחות ובאוהלים וכיו"ב כמו בטיולים. או "הדלקת נרות בישיבות ובמוסדות" וכן "הדלקת נר חנוכה בתוך בזמן הזה". כן מרחיב המחבר שליט"א בענין "נס חנוכה ודין שירה על הנס", ועוד ענינים נפלאים בהלכה ובאגדה.

וכך כותב המחבר בהקדמתו: ... כי מאז יצא לאור ספרי "מצות נר איש וביתו" על הלכות חנוכה, באו עמי בכתובים מאות תלמידי חכמים ואנשי מעשה, מהם משבחים ומפארים, מהם מעירים ומאירים, אחרים מוסיפים כיד ה' הטובה עליהם. וכדרכה של תורה הביאה התכתבות זו לחיבור קונטרס זה אשר לפניכם".

זכה המחבר שליט"א ובשנה האחרונה הוציא לאור את ספרו הגדול "אלה הדברים" על התורה, ספר שקנה לו שם טוב בעולם התורני בהגיגים הנפלאים פרי עמלו של המחבר שליט"א.

תמה שאין אנו מרגלים לראות אישיות תורנית העסוק ראשו ורובו בעניני קהילתו ובד בבד גם עוסק בעמלה של תורה שאת פירותיה הוא מוציא לאור עולם בספרים נפלאים. בפרט אמורים הדברים על שכונה כשכונת גילה שהיא גדולה מהרבה מאד ערים בישראל, ובעיותיה רבות וכפי שהציבור יודע בהרחבה רבה על מסירות נפשו של המרא דאתרא שליט"א לכל עניני שכונתו ובעיקר לנושא החינוך התורני.

לא נותר לנו אלא לברך את הרה"ג שליט"א שימשיך לזכות את הציבור הרחב בספרים נוספים טובים ומועילים, וימשיך להנהיג את קהילתו ברמה בסיעתא דשמיא, בבריות גופא ונהורא מעליא, להגדיל תורה ולהאדירה.

יצחק הלוי מנדל

מחשבת הטהרה

"ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת". משחר נעורינו ינקנו אמונה שמצות הטהרה לישראל, הן בבחינת חומת מגן להבטחת ייחודו בקרב העמים, ניתן להבין איפוא שחייב האדם להקפיד ביותר בבירור ההלכות ביסודיות, לדעת את האסור והמותר, דברים שהוא רשאי לעשות אותם, ומאידך דברים שמוטב להימנע מהם גם אם אין עליהם איסור מוחלט.

כדי להאיר את עינינו בענינים אלה, טרח ועמל הרה"ג המצוין מבני ציון היקרים, הרב יקותיאל פרקש שליט"א, מורה צדק פה עיר הקדש, חסיד בהלכה שאינו זז מאהלה של תורה, ירא שמים בתכלית ויראתו משתקפת מתוך ספרו אשר לפנינו, "מחשבת הטהרה" המיוסד על שיטות כל הפוסקים בסגנון צח וברור. סימן טוב הוא למחבר וספרו שתוך תקופה קצרה אזלה המהדורה הראשונה מן השוק, והוא נאלץ להביאו לדפוס בהוצאה שניה עם הוספות ותיקונים. וכן זכינו לספר חשוב ביותר, העשוי להאיר עיניהם של ישראל. לא רק של מורי ההוראה ובני התורה אלא גם של פשוטי העם, שיקבלו מושגים ברורים יותר בהלכות אלו.

בהקדמתו משתדל המחבר לשרש טעות הנובעת מחוסר ידיעה, והיא ההנחה שאדם רשאי להחמיר כאוות נפשו. יש כאלה שאינם מתעמקים, ואינם משתדלים להיות בקיאים במידה מספקת בהלכות אלו, מתוך הנחה שבמצב של ספק יחמירו. וכאן מביא המחבר שתי הוכחות. האחת מדברי הרא"ש בהלכותיו — "שלא יורה אדם להחמיר מדעתו אם לא שיביא ראיות ברורות מן הש"ס", ואילו המהרש"ם — מגדולי האחרונים, מביא בשם מהר"ש אבוהב בספרו "דבר שמואל", מחשובי פוסקי ספרד בדורות האחרונים, שכתוצאה מחומרות יתירות שלא לצורך ולפעמים שלא כהלכה, נגרמים מכשולות המאריכים את הגלות. בעוד שכל אחד חייב להשתדל לאוקמא שכינתא מעפרא.

בעוד שספרו הראשון מוקדש לדיני הרחקה כשעתה, הרי ספרנו מקיף כל הלכות טהרה, ובעשרים וארבעה פרקים הוא מברר את ההלכות הנהוגות בדבר באופן יסודי. המפתח המפורט, שלכאורה נראה מפורט יותר מידי, מאפשר לנו למצוא כל דבר בשעת הצורך, דבר העשוי לסייע למורה ההוראה, שיוכל להשתמש בספרו של המחבר לצנות לדרושיו. ההכרעה תהא נכונה לאחר עיונו במקורי הדברים שצויינו במראי המקומות וההערות על אתר.

מעלות מרובות לספר שלפנינו, אולם מעלתו העיקרית ציון מלא של מקורות. כל הכרעה והנהגה מצוינת במקורה במדויק, וזאת נוסף על ה"שימוש" שזכה מגדולי ההוראה בירושלים.

את ספרו חיבר המחבר באכסניה של תורה, בית המדרש של חסידי ביאלא, שם הקצו לו חדר מיוחד ואיפשרו לו מנוחת הנפש לשם הכתיבה. כבר בפתח השער הוא מציין, ששם לו כמרכז את הכרעות האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי בשלחן ערוך שלו, או של ה"צמח צדק", ובסעיף מקביל שיטת הפוסקים שדעתם שונה, ומורי ההוראות הם שיכריעו בדבר.

נוסף על כך, טרח המחבר להביא את הכרעותיהם של הפוסקים בדור האחרון, שנדרשו לענות לשאלות בענינים שעלו על הפרק לאחרונה, כגון בעל "אגרות משה", ויבדלו לחיים בעל "מנחת יצחק", בעל "שבט הלוי" ובעל "חשב האפוד" "קנה בושם", כמה הכרעות חשובות הובאו בשמו של רבי שלמה זלמן אוירבך, אם מה שזכה לשמוע בעצמו מפיו ואם מספר "שערי טבילה" ומספר "שמירת שבת כהלכתה".

לציין מיוחד, נציין את אותו קטע בעמ' 191, שם הוא מביא מדבריו של בעל ה"חשב האפוד" על שאלה מסוימת שבראשונה הוא מביא דעת המחמירים, אך מוסיף "ולמעשה באה שאלה כזו בפנינו בימי הגאון רבי שמשון אהרן פולונסקי מטפליק, שהוראתו היתה מקובלת בירושלים, והוא הורה להקל, על יסוד הכרעתו של בעל "צמח צדק". המחבר אינו מסתפק בכך ומציין אסמכתאות להכרעה זו ממספר פוסקים הסבורים אף הם כך: המהרש"ם, בעל שם אריה, בעל טוב יום טוב, רבי שלמה גאנצפריד בספרו "לחם ושמלה" ועוד.

מיותר לציין שלפני המחבר היו כל ספרי האחרונים בנושאים אלה. כך למשל הכרעות מקבצי "יגדיל תורה" בציון מקורם, וכן הנהגות מקונטרסים, הדרכות מוסריות: כגון מקונטרס "מחנך קדוש" על הדברים שרצוי לו לאדם להתקדש במותר לו. בעינינו הטובה הוא מזכיר כמה מספרי האחרונים בני דורנו כגון "סוגה בשושנים", "שערי טבילה", "באר משה", "ציוני טהרה" וכו'.

ב־400 עמודי הספר, דן המחבר ומציין הכרעה ברורה בשאלות המקיפות את מכלול היחסים בחיי המשפחה, הן בבית והן ברחוב, הן ביחיד והן בציבור.

המחבר, מיראי ההוראה, חוזר ומזהיר הן בהקדמה וכן בכמה מקומות בספר עצמו, שלא להורות הלכה למעשה מתוך ספרו, אלא להפנות כל שאלה לרב ומורה הוראה. את מטרתו הוא רואה, להנחיל את הידע המירבי לא רק לרב ולמורה ההוראה, אלא לכל אדם מישראל שיוכל להבין את המקרים בהם הוא צריך לפנות לרב מורה ההוראה, וענין מיוחד בדבריו המבוססים, שגם האשה חייבת ללמוד ביסודיות הלכות אלו. ויתכן שיש להזכיר את דברי חז"ל בשעת חירום, שכאשר סנחריב מלך אשור עמד לפני חומת העיר ואיים לכבוש את ירושלים, וחזקיהו המלך היה נתון במיצר חושש מפני הבאות, מה עשה? נעץ חרב על פתח בית המדרש, ולא היה לא תינוק ולא תינוקת שלא היו בקיאים בדיני טומאה טהרה, ומכאן שבעניינים הנוגעים לה חייבת אף היא לדעת את ההלכה.

ברור שאת הגושפנקא לספרי הלכה נותנים המסכימים, וכוונתנו אינה לדברי שבח ועידוד אלא לציון מעמדו של המחבר. זכה המחבר לשתי הסכמות חשובות ביותר מגדולי ההוראה בארצנו. נציין את דבריו של הגאון הירושלמי, רבי מאיר ברנסדורפר מגדולי מורי ההוראה בעיה"ק, המעיד עליו שהצטיין בספרו הקודם "מחשבת הטהרה", ועתה הניף ידו שנית לחבר חיבור כולל על כל הלכות טהרה.

בסיפוק מיוחד מעניק לו הגאון רבי שמואל ואזנער את הסכמתו, ובו הוא פונה אליו "תלמידי חביבי" ומעיד על הספר: שהוא "מסודר באופן מעשי תפלא מאד בלישנא קלילא ובבירורי הלכה יסודיים על יסודות איתן, של פסקי גדולי הפוסקים, דורות הקודמים עד היום הזה, בלשון קלה וברורה". ותוך ציון לשבח למחבר שישא ונותן באמונה בגדולי הפוסקים, הוא מעיד על גודל ידיעותיו ויגיעותיו למען בירור האמת", ונדמה לנו שאין לך הסכמה מעלה הימנה. ב. ל.

שערי בית הכנסת

הרה"ג ר' שאול ואנשל, רואה את תפקידו בזיכוי הרבים. עוד לפני עשרות בשנים, והוא מחשובי קהילת גיטסהד בבריטניה, החל בחיבור ובהדפסת ספרים לזיכוי הרבים בעניינים אקטואליים, ספריו זכו לתפוצה רבה ונתקבלו באהלי תורה, ועוד לפני כעשרים שנה הפליג בשבחו בעל "מנחת יצחק" "דבר טוב עשה עמו, להורותם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון".

רשימת הספרים המפורסמים מעבר לשער מעניקים לו למחבר תואר כבוד של מזכה הרבים לאלפים ולרבבות. המדריך לכשרות, למשל, תורגם לארבע שפות לאנגלית, צרפתית, רוסית וספרדית. וכיום הוא מתורגם להולנדית. הוא הדין יתר ספריו שזכו למהדורות רבות כגון טיפול ילדים בשבת ויו"ט, טהרת עם ישראל, וכן חיבר ספר הדרכות אודות ישרים וכן "לבן הישיבה". בכשרונו הגדול הוא יודע למצוא את הדרך הרצויה ביותר להגיש את ההלכה הן בניסוח יסודי ומדויק, והן בצורה קלה שתתקבל על דעת האדם, וממש תתבלע בעצמותיו בבחינת "ותורתך בתוך מעי".

עתה לפנינו הספר החדש "שערי בית הכנסת", וניתן לציין לגביו שהוא בבחינת "מוסיף והולך". בעוד שהספרים הקודמים היו מדריכים להלכה, אולם כדי שיחדרו לשכבות העם וביחוד לבעלי תשובה, השתמש בדרך מיוחדת לפנינו כיום ספרו "שערי בית הכנסת", הכולל הלכות תפילה בצבור וכל עניני קריאת התורה ובית הכנסת על פי פסקי "משנה ברורה" ורא"ז מרגליות בספרו "שערי אפרים".

לאחר ההלכות הכלליות לפנינו מדור מיוחד ללוח השנה והלכותיו, החל מחודש ניסן עד חודש אדר לרבו הדינים השייכים לבית הכנסת בבחינת ספר עזר לרבנים ולמורי ההוראה וגם לגבאים האחראים להבטחת סדרי ביהכ"נ ללא הפרעות. כל בעיה העולה על הפרק, הן למשל לגבי אמירת תחנון והן לגבי ויכוחים על עדיפות של קדיש ותפילה, לפנינו ההכרעה הברורה, הסדר המופלא והמחבר מצטיין בכך

נכון שהוא משתדל להגיש את ההלכות בצורה קלה עד כמה שאפשר, כדי שגם אלה שאינם גדולים בתורה יוכלו להבינם על נקלה, אולם הוא לא הכליל את ההלכה אלא לאחר שבירר אותה על בוריה. כמכריע סופי הציב את ה"משנה ברורה". לעתים הוא מזכיר גם את מנהגי הגר"א וכך למשל הוא מציין כי לדעת הגר"א והנוהגים כמותו אין אומרים קדיש אחר "עלינו" בתפילת שחרית אלא לאחר שיר של יום. כן הוא מביא את הכרעת ה"משנה ברורה", כי אם יש בביהכ"נ אחד מבעלי ה"ברית" דהיינו אבי הבן, המוהל או הסנדק, אף שיצאו לפני תחנון, אין אומרים תחנון אף כשהמילה במקום אחר. ענין מיוחד בדבריו שאת הקדיש דרבנן לאחר פטום הקטורת בסיום התפילה אומרים בעד כל הנפטרים בעולם.

מותר להכריז "יעלה ויבוא" בתפילת ערבית, בין קדיש לתפילת העמידה, והדבר אינו מהווה הפסק כיון שהוא צורך התפילה, והוא הדין לגבי "ותן טל ומטר" או "על הניסים". יש להוסיף את הדעה, כי הדבר רצוי יותר מאשר להכריז בקול רם את המלים באמצע תפלת הלחש ואכמ"ל.

המחבר המתכוון להקל על הלומדים לא נכנס לבירורי הדעות השונות של הפוסקים וקובע רק את ההלכה הפסוקה כאמור לפי הכרעת ה"משנה ברורה" ורק במקומות מועטים כגון בענין תקיעת שופר בנשימה אחת או שתי נשימות, הוא מציין שנחלקו הראשונים בשברים תרועה בסדר תשר"ת אם לעשותו בנשימה אחת או לכתחילה בשתי נשימות. לדעת בעל ה"משנה ברורה" גם לשיטה דבעינן נשימה אחת, יש לעשות הפסק מועט פחות מכדי נשימה, אולם לדעת ה"חזון איש", שלו שיטה אחרת בהבנת דעות הראשונים, יש לתקוע בלי הפסק.

בפרוס ימי החנוכה נציין את הערתו כי בהדלקת נרות חנוכה בביהכ"נ אין מקפידין להעמידן פחות מי' טפחים אלא במקום גבוה ובולט משום פרסומי ניסא.

אם ספרו זה נועד לצורך הצבור ויש לראותו כאחד האביזרים הדרושים לביהכ"נ הרי ספרו שהופיע בימים אלה ממש, נועד לתלמידי חכמים הוא ספר "ארץ ישראל" הלכות ארץ ישראל, ובו גם הלכות שמיטה בדרך שאלות ותשובות.

מעמדה של עבר הירדן, לגבי הלכות התלויות בארץ נידון ע"י ראשונים כגון התשב"ץ והחזיק אחריו גם החזו"א וכדברי הר"ש משאנץ אף שנתמעט עבר הירדן מדין שמיטה ולא נהג בו בכיבושם לארץ, מכל מקום הרי בזמן שהחלו לשמור שמיטה בעבר הירדן המערבי חלו מצוות אלו גם מעבר לגדה המזרחית. המחבר מבאר שיטת הראשונים אם עבר הירדן היה בכלל ארץ ישראל שהובטחה לאבותינו בברית בין הבתרים, ובתוך הדברים מתלבנות גם כמה הלכות התלויות בארץ כגון הבאת ביכורים מעבר הירדן.

בעניותו טוען המחבר שהם דברים פשוטים, אולם גם הדברים הפשוטים כביכול לא הובאו לדפוס אלא לאחר בירור יסודי במקורות ראשונים ואחרונים אלא שהמחבר השתדל לנסח את הדברים בצורה נוחה עד כמה שאפשר לטובתנו ולטובת האלפים והרבבות הנעזרים בספריו ומכירים לו תודה.

ב. לנדוי

אין תחליף
לעוצמת הפרסום
ב"המודיע"

אבלות בהלכה

מעטים הם המתעמקים כראוי בתחום הלכתי זה ששמו הלכות אבילות, וכבר התבטא אחד מגדולי התורה שליט"א בעיה"ק באזני המחבר: שעה שאנו מתעסקים בהלכות אלו תפלתנו היא כי יהיה הלימוד בהם בגדר "ונשלמה פרים שפתינו" ובכך נצא ידי חובה, כתוצאה מכך, כאשר הדברים מגיעים למעשה ח"ו, הרי מרובים אצל האנשים הספיקות וההתהיות איך וכיצד לנהוג בכל פרטי ההלכות והמנהגים השונים, וכאשר מבקשים לברר הלכה מסוימת מתקשים מאד למצאנה ובפרט בשעות הקשות לאבל ולקרוביו, ועל כן מלאכה גדולה וכבידה עשה הרה"ג רבי חיים בנימין גולדברג שליט"א ראש כולל נייטרא בעיה"ק כאשר יצא לסדר הלכות אלו דבר ברור על אופנם ולבררם תכלית מיצוי מרישא עד גמירא. חסד גדול עשה בכך עם החיים ועם המתים, והרי כך נפסקה ההלכה שגדולה מצות ניחום אבלים קודמת למצוות ביקור חולים.

"בן יכבד אב", במדה זו נקט מחברנו שהוא מטובי תלמידי חכמיה של ירושלים, אשתקד הוא הוציא לאור ספרו של אביו הדגול הרה"ג רבי ברוך פנחס זצ"ל על עניני ביקור חולים וכו' ואנינות, הספר יצא לאור ברוב הידור ושלימות בשתי מהדורות, ועתה הניף ידו שנית לחבר ספר גדול ושלם (למעלה מחמש מאות עמודים) על עניני אבילות ל"ע, את ספרו הוא מגדיר כהשלמה והמשך לספרו של אביו זצ"ל, אולם למעשה הוגש לפנינו ספר גדול ורב אנפין על מקצוע בתורה שכאמור מטעמים טובים נתמעטו העוסקים בו, והרי הדבר מעיד על רב גובריה של המחבר בתורה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

ארבעים סימנים לו לספר, והרי הם מקיפים הלכות גדולות על כל סעיפיהם וענפיהם, מדיני "קריעה" דיני "טומאת כהן לקרוביו" ודיני "הספד" עד למנהגי "השתטחות על הקברים" מנהגי "הזכרת נשמות" ודיני ומנהגי "יארצייט". פנים הספר כולל את תמצית ההלכות הפסוקות והדעות השונות שנאמרו בזה, ומסביב לו הביאור הרחב הקרוי בשם "בפני החיים", שבו כלל המחבר שליט"א את כל מקורי ההלכות ממאות ספרי הפוסקים והשו"ת ראשונים ואחרונים כולל ספרי אחרוני זמנינו. את כולם הוא מביא ומצטט נאמנה בבית אוצרו, שקיל וטרי ברבריהם בסגנון צח וברור ובלשון חכמים שהיא קב ונקי ומועט המחזיק את המרובה, את מסקנות ההלכה הוא מגיש, בפנים הספר בכנוי "פני ברוך", כך שהדברים נעשים מחוורים ושוים לכל נפש המעיין והלומד בהם אשר בלי ספק שידו־דיקו לו רב טובה וברכה על חיבורו זה.

בן ירושלים הוא המחבר שליט"א מדור דור, ונאמן בכל למורשתה ולמסורתה, אבותיו ואבות אבותיו נטמנו על אדמת הר"ק בירושת"ו, ואך מאליו מובן כי המחבר ייחס משקל מיוחד למנהגי ירושלים בתחומים אלה וכפי שהביאם בכמ"כ מקומות בפירוט רב, וחשיבות מיוחדת נודעת למלאכת קודש זו במאבק נגד פורצי גדר השונים המנסים בתואנות שונות לשנות הסדרים והמנהגים שנבלו ראשונים כמלאכים זיע"א.

בשעה שהגיע המחבר לדיני "ניחום אבלים" מצא לנכון לערוך לקט שלם מספרים הק' בדברי ניחום, בראש הדברים הוא מביא אגרת תנחומין מאת הגאון הקדוש רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, שכתבו לאחר פטירת גיסו ושלחו לגיסתו לנחם אותם עם בניה, וכמה הלכתא גבירתא איכא למשמע מאגרת זו בהלכות דעות ומוסר. גם משהגיע לדיני "אמירת הקדיש" עשה המחבר מלאכתו נאמנה ויסודית, על פני חמש עמודים הגיש ללומדי הספר את פירושו של הקדיש וביאור ענינו ונוסחתו המדוייקת ע"פ סופרים וספרים דוקניים. ובסוף הספר מובא "מאמר תחיית המתים" המלוקט מדברי חז"ל מדרשים וזהר, אשר נועד לחזק הלבבות בעיקר זה שהוא מיסודות האמונה, ואכן אין לך מקום הולם יותר למאמר בענין זה מאשר במסגרת זה של הספר.

לא ייפלא אפוא שמעלותיו של המחבר שליט"א וחשיבות הספר מצאו ביטויים בצורה כה נעלה בהסכמותיהם הנלהבות של גדולי הפוסקים שליט"א שכולם מהללים ומשבחים את החיבור ומחברו, ובנוסף, להסכמות מצאו לנכון

(המשך בעמוד ריד)

מכון בני יששכר — ירושלים
שמח לבשר לציבור שוחרי התורה על פתיחת
הספריה הספרדית
לעיון ולמכירה
THE SEPHARDIC LIBRARY
ריכוז כל ספרי רבותינו הספרדים
המצויים היום לרכישה וגם ספרי קבלה למיניהם
כתובת: רח' יוסף בן מתתיהו 41 — ירושלים ליד ישיבת פורת יוסף בגאולה
שעות פתיחה: בין השעות 8.30—13.00 ובין 16.30—21.30 יום ו' 10.00—13.00
ספרים חדשים
יסוד עולם — תולדות הרמח"ל
מלון ארמי צרפתי — לר' יוסף גבאטיה
שולחן לחם הפנים — לר' יעקב רקח
זבחי צדק ב"ב
לר' עבדללה סומך
שפת אמת — פ' אלה מסעי
מרב משה האגיז

הרב שמחה אלברג, ניו־יורק

נס חנוכה דאז ונס חנוכה דהיום

ההיסטוריה היהודית משופעת בנסים. היא יודעת לספר, כי בשעות של מרירה ויאוש, כאשר הקיום הפיסי או הרוחני של עם ישראל עמד בסכנה, התרחשו או מאורעות מיוחדים ועל־טבעיים, נסים גלויים, אשר הביאו עמם גאולה ופדות. הנס בימי ישראל לא היה יחידי, בגדר של אפיזודה חולפת או ארוע מקרי, אלא הוא מהווה בו גורם משפיע ותמידי, הן באחזקת הקיום הפיסי של העם והן בעיצוב דמותו הרוחנית. העם היהודי שלא ידע מנוחת העולם במהלך אלפי שנים, למרות גלותיו ויסוריו התמידיים, הרדיפות הקשות והעינויים, מהווה התגלמות מובהקת של הנס כי אם עם ישראל חי וקיים בכוח־עליונים בנצח, למרות כל הגלויות, הרי זו הוכחה ברורה כי נס קבוע ובלתי־משתנה מגן עליו ופורש עליו את כנפי חסותו בכל אחד מרגעי הסכנה המרחפת עליו.

עמים, חוקים כחולשים, יכולים להתקיים ולבנות את עולמותיהם הגדולים והמבוצרים בלא סיוע של נסים. אבל יהודים הם עם של נסים. הנס הוא חלק אינטגראלי מקיומו העל־טבעי. עם ישראל, כבר עם רגע הולדתו, נעשה לעם ההודות לנסים. אלה היו הבסיס הראשי היסודי שעליו נתעצבה דמותו. הצעדים הראשונים שאיפשרו את תקומת העם היהודי המיוחד, היו מלווים נסים. יציאת מצרים, קריעת ים סוף — תופעות שלמעלה מדרך הטבע — היו הכוח שהוליך לרגע הגדול והכביר של מעמד הר סיני. יציאת מצרים וכן גם קריעת ים סוף התחוללו לא דרך נס אחד אלא "עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים ועשרה על הים" (אבות פ"ה, ה). התגלותו של היהודי כמו המשך התפתחותו קשורים בצורה הדוקה בנס. כי מהו נס? כוח של למעלה מן הטבע. כאשר הטבע הוא חסר אונים, יכול אז הנס כן לפעול בכוח גדול וחזק. היהודי ההיסטורי הוא בשורש נשמתו למעלה מן הטבע: היהודי מסוגל, ברגעים של רוממות רוחנית, לשבור לרסיסים את כל חוקי הטבע והריאליות, ולכן קרוב היהודי של למעלה מדרך הטבע לעולמות העל־טבעיים של הנס. לא כאן המקום להתעסק בפילוסופיות על מעמד הנס וכוחו המטאפיסי, כוח שהוא כמעט בלתי־מושג, כוח שגדולי חכמינו: רבנו סעדיה הגאון, הרלב"ג, הרמב"ם ועוד, הגדירו בצורה שונה את מהותו. ולדברי חז"ל עוד בראשית "תנאי התנה הקב"ה עם הים שיהא נקרע" (מד"ר פ"ה, וראה רמב"ם במורה נבוכים ח"ג, פכ"ו).

* * *

התנאי שעשה ה' עם הבריאה, כי תשפיע בכוח הנס, כחוק היה כבר אצל היהודי הראשון, אברהם אבינו, אשר היה ניצל בכוחם של נסים. הוא חי בדרך נס והוליד את יצחק בצורה שאינה כדרך הטבע. מוכרח היה להתרחש נס כדי שמשה רבינו יוולד מיוכבד, שבעת לידתה אותו היתה כבר קשישה ביותר: "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, אפשר בת מאה ושלושים שנה וקרא לה בת, מלמד שנולדו בה סימני נערות וכו' (ב"ב, קכ:). ולמה מוכרחה היתה כבר ההתפתחות הראשונה של העם היהודי להיות מלווה בנסים? כי בכך נקבע מראש, כי היהודי, בתור יחיד, והיהודי בתור עם שלם — מוכרח לנשום באווירה של נס, כי אחרת אין הוא יכול להיות ולהתקיים. בודאי שהשי"ת יכול היה לגרום לכך, כי דרכו של אברהם תהיה זרועה ורדים ושושנים ושלא יהיה זקוק לתופעות והתרחשויות בלתי טבעיות, כל כך בכדי לשמור תמיד על כל צעדיו. אלא מאי? הודות לכך נקבעה הוראתו של היהודי, שורשו ומגמותיו.

את היהודי הושיבו בעולם של נסים, והוא שייך וקשור לעולם זה. היהודי שהוא תוצר שלא כדרך הטבע, חייב לשכון בעולם כזה שהוא מעל לטבע. את עולם הטבע צריכים לעתים מזומנות לערער ואף להשמיד. וכיצד שוברים את הטבע? באיזה כוח אפשר לשנות ולהפר את חוקי הטבע, באופן שלילה יהפך ליום, "ולילה כיום יאיר" (תהלים קלט, יב) — בכוח התורה והמצוות, הודות להן יוכל היהודי לשבור את הטבע ולהכניע את כל הדחפים והגידופים המפריעים להתפתחותו ומגבילים את שאיפותיו הרוחניות. נתנו ליהודי תורה ומצוות, כדי שבעזרתן יוכל להשתחרר מהכבלים של הטבע והדחפים המשעבדים את האדם ואינם נותנים לו להיות בן־בית בעולמות הנעלים והנס־מידים.

* * *

מה מצויה בנס חנוכה ועל מה הוא מספר? על פך שמן קטן שנמצא, שדי היה בו להדליק רק לילה אחד, התרחש נס והדליקו שמונה לילות. ולמה צריך היה להיעשות נס בשביל זה, הלא יכול היה השי"ת לעשות כך שיישאר פך גדול של שמן שיספיק באמת לשמונה לילות, ולשם מה נס? אכן, דווקא בשביל כך, כדי להוכיח שיהודים נזקקים תמיד לנסים, פעם בכדי להציל את הקיום הגופני שלהם ופעם כדי להציל את הקיום הרוחני (ראה "שפת אמת", חנוכה).

וכמה מאלף הדבר: נס חנוכה התרחש כדי שיוכלו לקיים את המצוה האחת והיחידה של הדלקת נרות בבית המקדש. והלא יש לנו כלל מוצק: "אונס רחמנא פטריה" (ב"ק, כח:), ואילו לא מצאו שמן טהור, הרי לא היה חיוב להדליק (ולמה לא להשתמש בשמן טמא, הרי הדין הוא שטומאה הותרה בציבור, ראה "פני יהושע", שבת, כא:) — הרי שכל הנס והשינוי של דרך הטבע היה דרוש כדי לאפשר קיומה של מצוה אחת שאינה מחייבת אם אין בנמצא שמן, כי במצב כזה פטורים מן המצוה. ומכאן הוכחה ברורה על הגדולה המיוחדת במינה ועל ההשפעה העל־טבעית הרבה של מצוה אחת ויחידה, עד כדי גרימת בואו של נס שיאפשר את קיומה. הכוח הפוטנציאלי של מצוה טמון בכך, שהיא מקיפה את היהודי מעולם הטבע, המוצף סכנות וגירודים מזיקים, ומוציאה ומשחררת אותו מכבלי הטבע, ובכך הוא נכנס לעולם על־טבעי, מקום בו האדם היהודי יכול להעפיל לגבהים הרמים ביותר של רוממות רוחנית. ולכן, כדאי לחולל נס, כדי שהעולם העל־טבעי אכן ישלוט ויפעל ובעזרת נס יוכלו להכניס את עושי המצוה לעולמות נעלים יותר.

* * *

בחנוכה אנו מברכים "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". גם בפסח התרחש נס, הנס של קריעת ים סוף, ולמה אין מברכים אז ברכה מיוחדת על הנס שאירע? מפרשים רבים מבארים את השאלה הזו (ראה קדושת לוי). כל ההיסטוריה היהודית עמוסה בשרשרת אחת גדולה של נסים אשר דינום עמים ולאומים. לא רק יהודים נתמלאו רעדה אלא "שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת" (שמות טו, יד), ועל אף זאת אין מברכים בפסח ברכה על הנס של קריעת ים סוף, ועל גם חנוכה כן מברכין את ברכת "שעשה נסים", ולמה? אנו לא מסוגלים למדוד נסים, איזה מהם גדול ואיזה מהם קטן יותר. כל נס בפני עצמו מביא עמו תהפוכה שלימה בבריאה. הנס משנה את סדר העולם. כל הבריאה מושתתת על סדר. "כשהיה אברהם מהלך בארם נהרים... וכיון שהגיע לסולמה של צור ראה אותן עוסקין בניכוש בשעת ניכוש, בעידור בשעת עידור, אמר הלוואי יהא חלקי בארץ הזאת. אמר לו הקב"ה לזרעך אתן את הארץ הזאת" (מד"ר לך לך, לט, ח).

ונשאלת השאלה, מהו המיוחד שראה שם בארם נהרים, מהו הקסם שם על כך שהוא נתקף השראה כה מיוחדת לעמוד ולהכריז בהתלהבות "הלואי שיהא חלקי בארץ הזאת"? הרי בסך־הכל נתקלו עיניו בעבודה חקלאית, ומה יש בעבודה כזאת כדי להרשימו כל כך ולעורר בו כיסוף כה עמוק? והלא מדובר באברהם אבינו, האם הוא יתפעל כל כך מעבודה פשוטה של איכרים? משיב על כך הסבא מסלובודקה: הבריאה כולה בנויה על סדר המונע תוהו ובהו. סדר הוא יסוד הבריאה האלוקית ואברהם נתקל וראה שם סדר מופלא. "ניכוש בשעת ניכוש", היינו בזמן הנכון, "עידור בשעת עידור", היינו כאשר נצרכים לכך. ומה הוא נס? שינוי הסדר. טבע תובע סדר ונס משנה את הסדר שנקבע לבריאה בשעת יצירתה. ולשם מה מופר לפעמים הסדר והעולם משנה את צורתו המעוצבת, כדי שניתן יהיה לקיים מצוה של הדלקת נרות במקדש, מצוה אחת, וכבר הנס כדאי, כדאי שינוי של הטבע, שינוי של כל סדר עולם, והכל כדי שניתן יהיה לעשות מצוה. ולכן מובן למה מברכים ברכה על נסים בחנוכה, כדי שניתן יהיה להדגיש את חשיבות הנס שהועיל ועזר לקיים מצוה.

וה"יוסיפון" כותב, כי היהודים בימי החשמונאים "מסרו גופם ונפשם על קדושת שמו יתברך", ומסירת־נפש היא המאפשרת שנס יוכל להתרחש ברגע הנכון, כאשר הכל מסביב מעורפל, כאשר החושך מכסה כל פינה, לא רואים כל מוצא טבעי, באותה עת־צרה מתרחש הנס המשנה לחלוטין את המצב. ממעבה האפילה פורצים קרני־אורה המאירים את האופק כולו. מסירת־נפש היא הכוח הטמיר והנעלם המעורר את הנס. "מאי שנא ראשונים דמתרחיש להו ניסא ומאי שנא אנן דלא מתרחיש ניסא, א"ל קמאי הוו קא מסרי נפשייהו אקדושת השם, אנן לא מסרינן נפשיה אקדושת השם" (ברכות כ). חנוכה הוא חג מסירות־נפש, כמה עמוק הוא מוסר־ההשכל. צריכים מסירות־הנפש אפילו למען מצוה אחת, הגם שהיהודי יכול לפטור את עצמו ממנה מפני שאונס רחמנא פטריה (ראה ר' צדוק הכהן, בספר "פרי צדיק", חנוכה).

* * *

בנס טמון כוח על־טבעי שלא ניתן להגדירו אפילו במלים הדינאמיות ביותר. אבל תורה היא גדולה עוד מנס. גם התורה יש בה כוח לחולל שינוי בטבע. יסוד העולם וקיומו מקורם בתורה. "הקב"ה הביט בתורה וברא את העולם" (מד"ר, שמות). התורה היא התכנית לפיה נבנה העולם, ובכוחה ניתן לשנות את יצירתה. "עבר ב"ד את החודש, בתוליה חוזרין" (ירושלמי נדרים, פ"ו).

בדיוק כמו שעם ישראל, לידתו וקיומו, אינם ענין זמני חולף, אלא הוא מגלם את האידיאל הגדול של נצחיות, כך גם הנס מושרה ונושא בתוכו את גרעיני הנצחיות. טעות היא לחשוב, כי נס שהתרחש בזמן מסויים ובמקום מסויים, ככל שהיה גדול ופלאי, היה רק ענין רגעי ותופעה חולפת; טעות היא לחשוב, כי לנס נועדה שליחות אלוקית חד־פעמית, שהשעה נזקקה לו, שהנס התגלה התרחש בגלל מצב נתון של פחד או יאוש, בגלל גזירה שהיתה תלויה על ראשו של עם ישראל, כאשר רק נס בזמן המסויים ובמקום שהיה — יכול להציל. כי נס שמתרחש רק פעם אחת, כוחו נשאר לתמיד. הנס נעשה בלתי־נפרד מן התורה ולמשהו נצחי.

כתוב בתורה: "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל, את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצילם ה'" (שמות יח, ח). משה מספר ליתרו על הנס הגדול שהתרחש לעם ישראל. לשם מה הוא מספר לו? הלא יתרו כבר ידע מקודם על כל מה שאירע, כפי שאנו קוראים מיד בתחילת הפרשה: "וישמע יתרו", רש"י מבאר: "מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". ולשם מה חזר משה ומספר עובדות שכבר ידועות.

התשובה היא ברורה. יש הבדל גדול מי מספר על הנס, איך וכיצד מפרשים את הנס, באיזה עומק מפרש המספר את הנס, כמה הוא יודע להדגיש אותו, ובעיקר — כמה הוא יודע להוציא את מוסר־ההשכל מן הנס, שצריך להביא להתעוררות למעשים מופלגים ולמחשבות קדושות. הנס שומעים עליו סיפורים ברחוב, האופן שבו הוא נמסר מאחד לשני, רחוק מלהיות הנס של אודותיו מוסר משה רבינו, לפי השגותיו. כאשר משה מספר על נס, הרי הנס שונה לגמרי. הוא מעורר התפעלות, הוא מעורר בכל יהודי תשוקה עצומה לעבודת השם. כאשר מספר משה על נס, הריהו מקבל תוכן אחר ומשמעות אחרת לגמרי, וכדי להבינו מוכרחים שיהיה משה שיאמר בבירור שהיה נס משמים ובאותו זמן יבאר את משמעותו ונחיצותו, ובעיקר מה החובה שהנס הזה מטיל עלינו. ולכן לא סמך משה על מספרי ומפרשי הנסים. הוא עצמו קם וסיפר על המאורעות הגדולים. נס שמשה מספר עליו, מקבל חלות של תורה. הנס נעשה לחלק מן התורה ומנצחיותה. הנס, בדיוק כמו תורה, ניעוד לנחיה באותה שעה שכלל ישראל נצרך לו. וכמובן, שכדי לזכות לנס, שהוא חזק מכל טבע, צריכים לחיות בעולם רוחני המשחרר את האדם מכבלי הטבע.

וזהו המובן העמוק של המלים: "בימים ההם בזמן הזה". כי לכאורה קשה להבין. הרי נס חנוכה שייך לעבר. הנס התרחש פעם, בעבר "בימים ההם", בימי החשמונאים. מה, איפוא, פירוש המלים "בזמן הזה"? המלים הללו מלמדות אותנו, כי נס חנוכה אינו שייך רק לעבר, הוא לא היה רק אז, אלא גם היום, בזמן הזה, הנס חוזר על עצמו. בימי החנוכה מתעורר הנס מחדש ומשפיע בכוחו הטמיר, עם הנצחון של "רבים ביד מעטים", נצחון שלו אנו זקוקים בכל מקום שבו אנו שרויים בכל מהלך גלותינו. ברם, מה הם האמצעים בהם מחיים שוב את הנס מן העבר, שהוא יגן וישמור עלינו מכל הסכנות האורבות לנו מכל סוגי היוונים, בתמורותיהם השונות? בניהול אורח־חיים של למעלה מדרך הטבע. כדי להשיג נס, הכרח לחיות בעולם של נס. היהודי חייב קודם כל להשתחרר מעולם הטבע המחזיק אותו כמו במלכודת. תורה ומצוות יסללו בפניו מסילת גן־עדן לפסוע בה. התורה והמצוות ינתקו אותו מכבלי הטבע ויפתחו לפניו את אור הנס.

* * *

ואל נא נטעה. גם מלכות יון אינה שייכת לעבר. גם היא חיה כיום. והיא אינה מתבטלת לפרימודרניה המסויימת שלה, אלא הוא היה בהרבה מקומות, בהרבה ארצות. גם כיום היא תופסת את המעמד שלה, ושואפת להשכיח את תורתנו הקדושה. יש גם יוון, בדמות יהדות, המתפרצת להיכל, מחללת את קדושתו ומכניסה טומאה למקומות המקודשים ביותר. ולמה לא לקרוא לילד בשמו: כי מה היתה שאיפת יוון? "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". אלא שמכבר זו היתה שאיפת מלכות יון הרשעה הגויית, והיום ממלאה הרפורמה את השליחות הזו. הלא עינינו רואות מה שחוללה תנועה הרפורמית זו, אשר נמשכה בשנים האחרונות קיצונית ביותר, בחללה כל מה שנתקדש עלינו במשך אלפי שנים.

הרפורמה קיבלה על עצמה למלא את משימת יוון. להשכיח את תורת־אמת שלנו, שניתנה לנו בסיני. אנו רואים את החורבן שחוללו היוונים היהודיים של ימינו. אנו רואים אותם נכנסים להיכל ומטמאים לא רק את השמן, באופן שלא ניתן יהיה לקיים את מצוות הדלקת המנורה, אלא רוצים לחתור תחת יסודות התורה המקודשים ביותר, בתחומים רבים ושונים. אנו רואים במו עינינו את החורבן הרוחני שהרפורמים זורעים, ולמרות זאת אנו עומדים אדישים. למה אין אנו נהפכים ליורשיהם הרוחניים של בני החשמונאים ואיננו יוצאים למערכה גלויה. אנו עצלים מדי מכדי להתיישב ליד שולחן אחד בכדי לנטות ולמצוא אמצעי שיוכל לעצור את מגיפת הרפורמה.

מנין בא להם ליוונים כח טומאה כזה, להיכנס להיכל, למקום המקודש ביותר? אומר הב"ח: "התרשלות של ישראל". אמנם קשה קצת להבין את דברי הב"ח האלה, כי כיצד ניתן לייחס התרשלות לאותו דור שהיה מיד לאחר דורו של שמעון הצדיק, שבימיו התגלגלו נסים, כמסופר בגמרא: "ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק... נשתלחה ברכה בעומר ובלחם הפנים" (יומא, לט.). אבל כך כותב הב"ח הקדוש, ומדבריו עלינו ללמוד, כי אם אנחנו נשארים אדישים ושאננים, כי אז סכנת תרבות יוון מתעוררת ביתר עוצמה. הם נכנסים להיכל, מחללים בו קדושה של אלפי שנים, הופכים גויים אמתיים ליהודים מזוייפים, באמצעות נשואי־תערובת.

* * *

בחנוכה נהפך היהודי לבריה חדשה. חנוכה — כותבים המקובלים — מביאה להתחדשות. העולם לובש צורה של יצירה חדשה, והיהודי לובש צורה של בריאה חדשה. המלה "חנוכה" מורה מ"חנוך", היינו התחדשות. גם משנה את פני העולם ומעטרו בלבוש חדש. ואם חסרה מצוה אחת, נחסר חלק מהעולם והוא נעשה בעל־מום. גם חנוכה שהעניק לעם ישראל עוד מצוה, הביא עמו התחדשות בבריאה. העולם הוא חדש, היהודי הוא חדש, ומה יכול כבר להיות חג גדול יותר כאשר חנוכה? כל התחדשות משוררת התרגשות חגיגית. כל התחדשות נכללת בפירוקו־נשמה. וכך יכולים אנו להבין את דברי הרמב"ם: "מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד" (סוף הלכות חנוכה). חביבה היא מצוות חנוכה אם היא מביאה התחדשות, התעוררות ורעננות־נעורים.

"נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ" (שבת, כא:). למה בחוץ, ברשות הרבים? הלא אופיה המקורי של היהדות מתבטא ברשות היחיד, באינטימיות פנימית שקטה, בסגידות ובריחוק רב מרשות הרבים וסאונה. הלא יהדות בורחת מכל המולת הרחוב שאווירתו מורעלת וחוללה מלא וגדוש בחוסר מנוחה מתמיד. יהדות מחפשת תמיד את משענתה ברשות היחיד, לשם היא מוליכה את האדם, שם יכול האדם לעשות לעצמו את חשבון מעשיו, שם הוא מסוגל לראות אם חשבונו מתאים. אם כן, איפוא, אם רשות הרבים הוא הניגוד היהודי, למה מצוות חנוכה היא כל כך מיוחדת במינה עד שחלק מן המצוה הוא להוציא לרשות הרבים?

המאבק עם היוונים מהווה התמודדות עם בולמוס הרחוב, עם ה"אידיאל" הגלום ברשות הרבים. "רחוב" אינו רק מונח טכני, המגדיר מקום מסויים ששטחו גדול, אלא הוא מייצג מושג שלם עם "אידיאה". הרחוב זועק וצורח, הוא אינו מדבר אלא סוער. הרחוב מכתיב ותובע. הרחוב אינו מבקש, אלא דורש כי ישמעו לדעתו וימלאו את דרישותיו. האדם של ימינו חי יותר ברשות הרבים הסואנת, מאשר בפינת רשות היחיד האינטימית. הוא אינו שייך אל עצמו, הפינה האינטימית שולטת עליו ועל כל עולמו, היא כל תוכנו. רשות היחיד, הפינה האינטימית המקודשת ביותר שלו, נפרצה לחלוטין בצורה הוולגארית ביותר ושטפה באווירת רשות־הרבים.

הרחוב מרעיל את המוסר היהודי והאנושי, מחלל את הרגשות המקודשים ביותר של האדם. שפתו היא רעל טהור וכל צעד בו מסוכן. הגאון מוילנא, כאשר הוא יושב ללמוד, היה קודם מגיף את תריסי חלונותיו, כדי שלא לראות את הרחוב. הלא רחובות וילנא היו זרועים שמות, האוויר שם הדיף ריחות של קדושה. על כל שעל אדמה פסעו יהודים של גמרא, יהודים קדושים, מלאים דבקות, יהודים של תהלים היו תפוסים שרפי קודשה, וחרף כל זה ברח הגאון מוילנא אפילו במבט בלבד מן הרחוב הפתוח, ואם הוא כך — מה נאמר אנו? כמה חייבים אנו לברוח בכל הכוחות מן הרחוב האנטי־מוסרי של ימינו? כמה חלונות עלינו להגיף ולסגור בצורה הרמטית, כדי שלא לראות את הרחוב המטמא את המחשבה ואת העינים על כל צעד ושעל?

כמה מזיקה היא רשות הרבים לקדושת העינים. הרחוב הלא זורע תועבה, האוויר מלא וגדוש ועלים מזיקים של טומאה ופסול. כמה קשה לנסוך עינים ולהחזיק בקדושה. והשכר על שמירת עינים הוא גדול ביותר. יוסף הצדיק הצטיין בקדושת עיניו ושילמו לו על כך בשכר גדול. שילה היתה בחלקו של יוסף, ושם אכלו קדשים לא רק בפנים, אלא בכל מקום. גם מרחוק ניתן היה להכיר את העיר שילה. "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין בנות צעדה עלי שור" (בראשית מט, כב). חז"ל אומרים על כך: "עין שלא רצתה לזון ולהינות ממה שאינו שלו, אשת אדוניו, תזכה ותאכל כמלא עיניה" (זבחים, קיח:). ונרות חנוכה — מלמדת הקבלה — מקדשים את העינים. כי נר"ח הוא המקרה שבו יברכו על הראיה. אין מברכין על ראיית סוכה או לולב. נר חנוכה הוא מיוחד. המדליק מברך, אבל גם הרואה שאינו מדליק, צריך לברך. "הרואה נר חנוכה צריך לברך" (שבת כג, סוכה מו). "כשאר מצוות כגון לולב וסוכה לא תיקנו לברך לרואה אלא לגבי נר של חנוכה משום חביבות הנס" (שם בתוס', ד"ה הרואה). ולכן, כיון שנר חנוכה הוא מצוה שעליו מברכים אפילו רק כאשר רואה את הנרות הדולקים, הריהו משפיעה באורה מטאפיסי על העינים, ועי' "שמירת עינים" ניצולים ממחשבות רעות ומכל מיני הרהורי עבודה־זרה (ראה ע"ז, כ"ח: וכן ב"פרי צדיק" לר' צדוק הכהן ז"ל, חנוכה, דף 172).

* * *

ההלניזם במאבק עם היהדות שאף לדבר אחד, להפוך את רשות היחיד לרשות הרבים. מהפיכה כזו עלולה במהרה להפוך את כל השקפת היהדות ולהתער תחת היסוד שעליו בנויה היהדות ההיסטורית. ואל מה נושאים יהודים את עיניהם ברגעים מובחרים של התרוממות הרוח? למהר את רשות הרבים ולעשותו רשות היחיד, לשמרו בצניעות ובטהרה, להשקיט את סאונו ולהכניס בו רגיעה ומנוחה, כך שגם בו יישמע הקול דממה דקה. אור החנוכה צריך להינשא אל הרחוב, נרותיו צריכים להאיר את כל פינות רשות הרבים, להבותיהם צריכות לגרש את כל חשכת הרחוב.

אמת, אין זה מן הדברים הקלים לנהל מאבק עם הרחוב הסוער כל כך בקולותיו הפרועים ולהשליט בו אידיליה של רוגע, באופן שייעשה למקום רוחני שהאדם יכול להיות בו עם עצמו. אמנם נכון, כי כדי שהרחוב יתברך בשלוה רוחנית, דרוש נס ושינוי בטבע ומהפיכה באדם ובעולם. אבל המה כי כן, בחג החנוכה טמונים הכוחות המיוחדים והנעלים הללו כדי להגשים מהפיכה כזו. ימי החנוכה, בהם פועל השלא־כדרך־הטבע, מסוגלים לנס כזה, לסלק את רשות־הרבים מן האדם, להעביר מעליו את הסכנות האורבות לו מן הרחוב ולהכניס בכל פינה של היהודי את אווירת רשות־היחיד. וזהו המשמע העמוק בדברי בעל חידושי הרי"ם: "הם היוונים רצו להחריב הבית המקדש — הרשות היחיד — לכן המצוה להניח נר חנוכה מבחוץ כדי לטהר את החוץ", והמבין יבין.

שלום, די מספיק, שלום

מאת יוסי איתן

כל גבי השרשרת המפותלת של הזמן שניתן לאדם בימיו הקצרים, הפיתול נמצר, החיים נמשכים. לפעמים אולי יותר מדי קשים, לפעמים קצב הקליק־קלק של השעון וסדר היום קצת משעממים. ולפעמים עד מעם הלהאי של הלילה ההוא מכוח את עצמות הלסת שלי.

הלילה שבו החלטתי להמשיך לצעוד על גבי השרשרת של החיים, עם הכיפה הכ"ץ קלה, ולפתע כשהנחתה על ראשי בפעם הראשונה הפכה להיות כ"ץ כבדה.

אותו לילה שבו אמרתי: שלום לשמים הכחולים, שלום לשמש ולכוכבים, שלום לחברים ושלום לצמחים הירוקים. שלום לשאט, נאיבה, לחולות. שלום לגן הילדים. שלום לכם, אתם אלה שסתם עוברים.

שברו את הכלים, שלום לכם משחקים...

על גבי השרשרת המפותלת שניתנה לאדם בימיו הקצרים, לי חיים חדשים מחכים, נמגד כל השערים. לפעמים אולי יותר מדי קשים, לפעמים קצב הקליק־קלק של השעון וסדר היום קצת משעממים. אך בזוכרי תמיד מלווים אותי יד ביד צם הימים, אותי במסע הקצר־ארוך של החיים. תלוי רק איך מסתכלים, תלוי מאיפה ואם בכלל מסתכלים. מול האמת, אפילו המוות מרכין ראשו בהכרת כבוד אל החיים.

מול הבצר תאוות, כבוד ושאר הדים, הנפכים לעכסים

מול פרחי האושר אפילו הקוצים ושאר יסורים

מול האורות של השמחה הפנימית — אפילו החושך והעצב, הופכים את האדם ליותר אמיתי.

מול השביל המודרך של התורה, המוליכה לאט, צעד אחר צעד אל הר האמת הקדושה. נראים הבילבולים, המגדלים המפורסמים של בני אנוש, אינטואיציה האהבות להתהדר, נסיון חיים ושאר יוקות, להמפה וקוב שנשבר ומנור הבטל קיומו.

מול השקט הפנימי המלווה את הצעצוה, נראים ונשמעים בבירור מסר הצלילים של אמרות חן שרופות, לשונות חלקלקות, הצווחות עוקצניות, כשקה, שקר הנקר מעל פני המים, בועות סבון, דבר שאין בו ממש, ביטוי מתחבל בדינמיט מפוצץ, שכל עיקרו נוצר רק להעביר רושם ולזכות בקצת אהבה, ומול השקט הפנימי ההפוך לסתם רגש חמלה.

והנה נמברר כל השערים, לי חיים חדשים מחכים. שלום לשמים הכחולים, שלום לשמש ולכוכבים, שלום לחברים ושלום לצמחים הירוקים, שלום לשאט, נאיבה, לחולות, שלום לגן הילדים. שלום לכם, אתם אלה שסתם עוברים והה שברון של הכלים, שלום שלום לכם משחקים...

הם, האנשים האחרים, כולם בריאים, כולם מאושרים. אין להם שום צורך ברוחניות. בשבילם הספרים הקדושים על מהות החיים הם מותרות, תוספת, תבלין, שעשוע סלוני על כוס קפה. אבל הוא, הוא אדם חולה, חולה בנפש. הוא מתיר שיאמרו עליו מילים מהז'ארגון הפסיכולוגי "פסיכופאט" "סכיזופרני". והוא הוא לא מכיר יותר. שימסמרו אותו לאיזה מילה פסיכותרפאיתית שהם רק רוצים. הוא אוהב לקרוא לעצמו בעברית פשוטה והרגשה "חולה נפש". מחלותיו ספציפיות ומיוחדות רק לו. הוא לפעמים קנאי, לפעמים פוחד, לפעמים רגזן, מה לעשות? סבבים וקוצים שלא נותנים מנוח לנפשו, דוחפים אותו יותר ויותר לחפש את הקברניט בספינה הזו הטרופה בלב הים. קברניט עם מצפן ביד שיראה לו את הדרך בכל הסערות המסערבלות אל היבשה. אבל הם, הם בריאים, חיים עם שתי הרגלים על היבשה. לא מקנאים, לא כועסים, לא פוחדים, לא קבצנים הכרוכים עצמם למעט תשומת לב.

הם כ"כ מאושרים, כ"כ חכמים, כ"כ מושלמים. הם לא צריכים לפתוח ספרים, לחפש אחר נשמתם האובדת, הם לא צריכים ללכת אל ההרים, לנשום קצת אויר אמת, הם לא מאמינים בטהורה הזו. הם אנשים מעשיים, שפניהם מפיקים ארשת היכרית בשעה שהם קוראים סיפור הגולש מחוץ לפסים המעשיים, הפעלולים שהם מכירים, רק בים זה הם רגילים לשחות. אבל הוא, הוא אדם עלוב, מסכן, מחפש במבט אילם מבעד לגלים הגועשים השקריים את מגדלור האמת, שיראה לספינתו הטועה את הדרך להגיע אל חוף המבטחים. הוא צריך, כמו הטובע את הספינה, את מסילת ישרים, שיזכיר לו שוב ושוב שהאדם לא נברא אלא להתענג על השם ולהנות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמיתי.

האדם לא נברא אלא להתענג על השם, ולהנות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמיתי. ולא מלהם יצרים מטמטמים ומסמאים. כי אפסיות כבר צפה מעל פני המים. מלבד חמש דקות הבאה לא נותנות כלום. חולפות, פורחות, בידים, כלום לא משאירות, בכה טעם מר מותרות. הבורון מרעיבות ומצמיאות. ומכבוד אפילו את זה אין. אפילו לא חמש דקות. כמה שיש יותר כבוד, הלב מתרוקן יותר, רוצה יותר, צריך יותר. ובעצם, מה קורה פה, ככל שמקבלים יותר כבוד, מיד הופכים להיות יותר עבדים לכבוד. וזה מה שמורה אותו מסילת ישרים, שהאדם לא נברא אלא להתענג על השם, ולהנות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמיתי. ושוב לחזור על זה, שזה ישכון בקירבו כמו שהנשמה שוכנת בקירבו. ושוב ושוב לחזור על זה, האדם לא נברא אלא להתענג על השם ולהנות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמיתי. ושוב לחזור על זה...

הרב אלחנן סורוצקין

הגיגים לחנוכה

מלחמה טהורה וקדושה

ב"על הניסים" אנו מודים להקב"ה על הניסים ועל הפורקן, על הגבורות, על התשועות ועל המלחמות וכו'. אולם לא מצינו בשום מקום הודיה להקב"ה על "המלחמות", וביציאת מצרים נאמר לנו "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", וכן אנו אומרים בשירת הים "ה' איש מלחמה", והדגשה היא כי ה' הוא הלוחם ולא אנחנו, ורק במלחמת עמלק — הנה שבה נאמר כי "מלחמה לה' בעמלק" — אנו מצווים על מלחמה, או יותר נכון "מחיה", מחה תמחה את זכר עמלק, וכן אנו מודים להקב"ה על הניסים ועל "המלחמות" עם זרעו של עמלק — המן הרשע, שביקש להשמיד להרוג את כל היהודים וכו', ואנו בשרנו את זרעו — שונאי ישראל, בכל מדינות המלך אחשורוש, ביום אחד וקבענו את היום הזה — ימי הפורים — "להודות ולהלל להקב"ה, על "המלחמות" האלה מלחמת ה' בעמלק. ולמה יצאה מהכלל מלחמה זו, של מתתיהו ובניו, שאנו מודים עליה במפורש?

והנה אנו יודעים, כי המלחמות של החשמונאים היו לא רק נגד היונים, שבקשו להשכיח מעם ישראל את התורה ולהעבירו מחוקי רצונו של הקב"ה, אלא גם (ואולי בעיקר) נגד המתיוונים — יהודים שנתנו יד למלכות יון והסיתו אותו לרדוף את שומרי התורה והמצוות כידוע, ואם כי חז"ל לא דברו בתפלה זו בפירוש על זה, וכיסו את החרפה הזאת, שזרע ישראל נתחברו לשונאי ישראל, ונעשו לעושי דברם ולנוגשי העם, בכל זאת אנו רואים בנוסח התפלה ברבוי הלשונות, ב' סוגים של לוחמים נגד השונאים מבית ומבחוץ: "גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים", שזה מכוון נגד הזדים — היונים, "ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך", המכוון נגד רשעי ישראל הזדים (הרוצים להדיח את העם מעל אלקיו, במזיד וביד רמה).

המלחמה הזאת של צדיקים נגד רשעים ושל עוסקי תורתך נגד הזדים — היא אחת במינה, מלחמה לא על שלטון, על עצמאות מדינית וכיו"ב, אלא מלחמה למען ובעד הקב"ה, ומלחמה כזאת, אינה נעשית על ידי כל אחד ואחד, אלא על ידי עוסקי תורתך — צדיקים שאין המלחמה אומנותם, ואין להם שום נסיון ושיכות לנשק ותכסיסי מלחמה, וה"חיל" שלהם הוא הרוח — רוח הקודש והקדושה, הם שזכו שיעמוד להם הקב"ה בעת צרתם ומסר בידם את הרבים והגבורים, את הטמאים ואת הרשעים והזדים.

מלחמה כזו היא טהורה ואנו מודים להקב"ה עליה ואומרים ב"חג" זה של חנוכת המזבח בידי החשמונאים — הכהנים הקדושים, שמונה ימים את ה"הלל" השלם, בלי שום מצוות אחרות של שמחה, סעודות מצוה והדלקת נרות להתענג — אין לנו רשות להשתמש בהם — בנרות חנוכה, כי כולו הוא קודש לה', ואכן לא נשאר זכר, לדורות, לחנוכת המזבח הראשון וקרבנות הנשיאים שהביאו בימי משה רבנו ע"ה, כי אין רבותא להביא קרבנות, ולו אפילו העשירים ביותר, בימים של בנין הקמת המשכן על ידי משה רבינו ע"ה, כשכל העם רואים את הקולות — קול ה' בכח — מעמד הר סיני — וכל העם עונים ואומרים "נעשה ונשמע", אבל חנוכת המזבח, בימי החשמונאים, כאשר היונים השתלטו על העם ואף על המקדש, העמידו צלם בהיכל, וטמאו את כל השמנים ולא מצאו, אחרי חיפושים רבים, רק פך שמן אחד ליום אחד. וממנו הדליקו נרות בהחזרת ה', וטהרו את המקדש ואת לבות בני ישראל.

חנוכת מזבח זו ראויה היא להיזכר לדורות, שנה בשנה, למופת ומורה דרך לנו, איך להלחם, נגד הרוצים והמעבירים אותנו מחוקי רצונו יתברך, ולהשכיח מאתנו ומילדינו את תוה"ק, ובמלחמה זו צריכים לעמוד "עוסקי תורתך" וצדיקי הדורות, למען תהיה המלחמה הזאת טהורה וקדושה, ואז בטח יעשה ויעזור לנו הקב"ה ב"ניסים ונפלאות", ומלחמות למען שמו הגדול יתברך.

הרב אברהם הכהן־לוין

מאמר שני ואחרון

בימים ההם ובזמן הזה

ימי החנוכה סיום הימים הנוראים

"בזאת יכופר עון יעקב" מציינים חכמי הקבלה רמז על הקשר בין ימים הנוראים, ובמרכזם יום־הכיפורים שקוראים בו בתורה "בזאת יבוא אהרן אל הקודש", ובין ימי החנוכה שהם בבחינת השלמת ימי הרחמים, ומי שלא הספיק לתקן בימים הנוראים יכול לעשות זאת בימי החנוכה. ויש המברכים בימי החנוכה זה את זה, בברכת "גמר חתימה טובה".

בידינו מדרש מופלא: "הדודאים נתנו ריח זה ראובן, — ועל פתחינו כל מגדים זהו נר חנוכה" שמדליקין על הפתח, לעומת החטא בבחינת "לפתח חטאת רובץ", הרי בחנוכה שהוא המשך ימי הנוראים, זוכים לתשובה, ולכן הדודאים נתנו ריח — זהו ראובן — נם ביה"ק בה' אל ראובן "מעולם לא חטא אדם לפני שעשה תשובה", ואתה פתחת בתשובה תחילה, חייך שבן בנך עומד ופותח בתשובה תחילה, ואיזה, זה הושע שנאמר: "שובה ישראל, עד ה' אלוקיך", הנרות הללו הם המאירים את דרכו של אדם לפתוח בתשובה, ולאחר שאדם פותח כחודו של מחט, הקב"ה פותח לו פתח כפתחו של אולם.

בעל "אבני־נזר" מסביר כי ביום הכיפורים אומרים "לפני ה' תטהרו", אולם ישנם נפשות פחותי ערך, שאינם זוכות גם ביום הכיפורים לבוא, לפני ה', אבל בחנוכה כולם עומדים לפני ה', וכולם עולים ונעלים...

בפיוט "מעוז צור" קבע הפייטן, "בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים" והמקובלים מסבירים, שספירת בינה היא ספירה שמינית מלמטה למעלה, ועל ידי התשובה השאירו לדורות את רושם התשובה בימי החנוכה. אם בימי התשובה וביום הכיפורים הוא זמן הכפרה על עבירות ממש, הרי בימי החנוכה הוא זמן תשובה על הפגמים שבמצוות, על פניות ומחשבות זרות.

החוזה מלובלין מסביר את העבודה, של תרומת הדשן, לסלק ולנקות את העבודה מפני פניות ומחשבות זרות, שהיו בשעת עשיית המצוות, בעל "חידושי הרי"ם" היה מוסיף, שיש בנר חנוכה שתי כחות: כח מאור להאיר, וכח בוער לשרוף את הרע, שהמצוות יהיו בהידור יתר, ולכן בחנוכה המצוה היא מהדרין מן המהדרין, שעיקר חנוכה היא להדר ולייפות את המצוות שעשה עד כה, שהמצווה תשאר זכה ונקיה ללא פגם כל שהוא, וכבר הזכרנו שהבטחת הקב"ה לאהרן "שלך לעולם קיימת", שכן הקדושה הטהורה והנקיה מכל פניות, משתמרת לדורות עולם.

ראשונים כבר מציינים כי ימי החנוכה, היא בבחינת השלמת סדר המועדים, החל מפסח, שבועות, סוכות, ושמחת תורה, השנה העברית אמנם מתחילה בניסן ופורים הוא אירפא אחרון, אולם פורים הוא הכנה לפסח, שלושים יום קודם לחג וכו', וימי חנוכה הם החג האחרון ש"קבעום להלל ולהודאה" — "והכל הולך אחר החותם".

חנוכה היא גם בבחינת שמחת־תורה, השלמת המועדים הקודמים; בשבועות זמן מתן תורתנו, ששמחים על קבלת התורה, ושמחת־תורה, שבה מתחילים לקרוא בתורה, ובימי החנוכה כאשר עמדו במסירות־נפש לקידומה של תורה השמחה היא בשלמות, וכאשר ניסו היונים "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", לבשו הנאמנים עוז וגבורה, והקב"ה סייע בידם לשמור על השמן הטהור המרמז לתורה, "הרוצה שיחכים ידרים" וסימנך מנורה בדרום ושלחן בצפון.

* * *

המערכה נמשכת גם בדורנו

על הפסוק "וחושך על פני תהום" מובא במדרש, "והחושך זו גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל". בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, אולם הסכנה הרוחנית היא חמורה ביותר מאשר הסכנה הגופנית, וימי החנוכה עומדים בסימן המאבק בין שומרי־אמונים, לבין מלכות יוון, שנסתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי תורתך", וסמל לכך שהיוונים רצו לבטל את שלושת המצוות, מילה המסמלת את ברית הבלתי ניתקת, של כל אדם מישראל, את השבת שהיא עדות למעשה בראשית והחודש, כלל מר קביעת ראשי חודשים שהוא יסוד לעשרות מצוות התלויות במועדות וכו'.

היתה זאת בשעתה מערכה רצינית ביותר, ורק בעזרת ה', שנתן את רבים ביד מעטים הצלחנו להתגבר עליהם, אולם המערכה אינה נחלת העבר. הם גם כיום עומדים במאבק עם גורמים חילוניים המנסים לפגוע במורשת אבות. אם הם מכירים בשבת ובמועדים כימי מנוחה ושביתה ממלאכה, הם מנסים לפגוע בהם על ידי היתרי עבודה, גם אם אלה שאינם עבודים, מהרים למגרשי ספורט, תוך פגיעה בכל הקודש לישראל, ויש ביניהם המשמשים לצערנו גם בתואר של "מכבי".

המערכה לא תמה, בימי החשמונאים הזעיק מתתיהו כהן גדול מכבי את הנאמנים, בקריאת מי לה' אלי והם יצאו למלחמה נגד המתיוונים והקדוש ברוך הוא, נתן את הרבים בידי המעטים.

מספרם של שומרי־אמונים בדורנו הוא מועט ומצומצם לערמת פורקי עול, שכן בדורות האחרונים נפגעו רבים מאד מחיצי הרעל והארס של החילוניות, שהסתערה עלינו בכל עזה וכוחה, תוך ניצול נקודות חולשה במתנגו השי"ת. איננו משלימים בשום פנים עם המציאות החילונית, המקיפה אותנו, ומאמינים אנו באורם של נרות־חנוכה, העשויים להאיר גם במקומות החשוכים כיום, "מעט

(המשך בעמוד י"ד)

רשת שיווק ארצית לספרי קודש
בני־ברק חזון איש 15 03-709078
ירושלים מלכי ישראל 6 02-288061

קח ספרים עכשיו
שלם טיפין טיפין

רמב"ם לעם 20 כרכים
מנוקד מהדורה מפורסמת
ביותר 5 × 50

תלמוד בבלי שטיינזלץ — 7 תשלומים
18 כרכים (7X55)

מעם לועז — 6 תשלומים
26 כרכים (6X50)

ש"ס פנינים — 7 תשלומים
20 כרכים (7X30)

אטלס "עץ חיים" — 6 תשלומים
מאת: הרב רפאל הלפרין
14 כרכים (6X77)

ספרים קונים בהתפרצה

מאמר ראשון

בצלאל לנדוי

מאבקו של רבי עקיבא יוסף שלזינגר למען ישוב אר"י על טהרת הקודש

במאות השנים שעברו מאז כלתה בניית השמיטה על סדר זרעים הפיקו ספרים חשובים ביותר בהלכות שביעית. בעזות שכלו על הפרק נידונו באהלה של תורה הנכרנו בבתי המדרש, חכינו שגדולי הדורות האחרונים נזקקו להלכות אלו האירו לנו את הדרך נלך בה.

בד בבד עם המערכה באהלה של תורה התנהלה במאה שנים אלו מערכה מקבילה להבטחת קיומה של מצוה זו כהלכתה, לאחר שנמצאו כאלה בארץ ובחו"ל, שחיפשו דרכים ואמתלאות שונות כדי להשתמט מקיומה של מצוה זו, ואף בשטח זה התפתחה ספרות עצומה.

נושא זה שימש נושא לחידוד העמדות בין החוגים החילוניים, שעמדו בראש "חובבי ציון" ונשאו עיניהם לארץ, כדי לזכות למדינה ככל העמים, ולכן היו נכונים לקבל את הצעת אוגנדה, לוותר על אר"י ולהקים מדינה ציונית אי שם באפריקה, ובין שומרי האמונים שנשאו עיניהם אל ארץ הקודש, כדי לקיים המצוות התלויות בארץ, דבר שאינו ניתן אלא בארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

מאה שנים היה גנוז אוצר בלום להבהרת פרטי מערכות אלו, בירורים בהלכות שביעית מחד, ומאידך מאבקם של נושאי דגל התורה לקיומה כהלכה, הם משתקפים בספרו של רבי עקיבא יוסף שלזינגר "תשובות בעניני שביעית" שהופיע זה עתה לאורה. מספרו זה אנו למדים על התייצבותו במערכה זו מראשיתה, כראש וראשון למעודדי ישוב אר"י על טהרת הקודש. עשר שנים לפני שהנושא הפך להיות אקטואלי כבר עסק רבי עקיבא יוסף בבירור הלכות התלויות בארץ ואף הביא אותו לדפוס בירחונו, "עמוד התורה", ובשנים הבאות כאשר השאלה הפכה להיות בוערת התייצב במערכה להבטחת קיומה ע"י גיוס העזרה לשומרי שביעית כהלכתה.

מאבקו זה לשמירת השמיטה היא רק פרק אחד ממלחמתו המתמדת, וניתן לומר כל ימי חייו, על קדשי ישראל. ואין לנתק מאבקו זה למען ישוב אר"י על טהרת הקודש מן המאבק על שמירת חומת היהדות כנגד פורקי עול שניסו לפגוע בקדושת החינוך על פי מורשת אבות, או במנהגי ישראל המקודשים. שכן ראה בכך מערכות שלובות זו בזו.

ראש וראשון במערכות לביצור היהדות הנאמנה

הגאון הצדיק רבי עקיבא יוסף שלזינגר הידוע גם כבעל "לב העברי", הוא ספרו הראשון והמרכזי ראש ראשון היה לכל דבר שבקדושה והלקו רב במערכותיה של היהדות הנאמנה במאות השנים האחרונות ראש וראשון בתביעתו לליכודה של היהדות הנאמנה ולהתבצרותה במערכה על החומה וראשון במאבק לישוב אר"י על טהרת הקודש.

עוד בשנת תרכ"ב והוא בן עשרים וארבע שנים בסך הכל הוא מפרסם חוברת ראשונה במלחמתו עם פורצי הגדר המנסים לפגוע בחומת היהדות בשם "אל העדרים" ובה הוא מעלה לראשונה את תביעתו להיפרד מעדת מרעים לאחר שהחוגים החילוניים החלו בנסיונותיהם להשתלט על הקהילות היהודיות ולהטביע את חותמם על חיי הצבור והשלטונות הנוכריים תומכים בהם הוא תובע בתוקף להקים קהילות יראים נפרדות בימים ההם הנתן יסודות לארגון ראשון של היהודים החרדים בהונגריה שנוסד לאחר שנים מספר בשם שומרי הדת בנשיאותו של בעל כתב סופר מפרשבורג אולם רוח החיה מאחורי נסיון ארגון חלוצי זה הוא רבי עקיבא יוסף.

בשנה הבאה תרכ"ג הביא לדפוס חוברת קטנה באידיש, השפה המדוברת, בשם מחזירי עטרה ליושנה ובה חזר והעלה את תביעתו, לליכוד היהדות הנאמנה כדי שתוכל לעמוד על משמר העניינים הדתיים כנגד פורקי עול רושמי הקורות לא הרגישו כי חוברת זו קטנה מידו של רבי עקיבא יוסף היתה בעצם קריאה ראשונה למערכה על צביונן של הקהילות היהודיות בהונגריה, כנגד חלוצי הרפורמה במדינה זו שניסו לפגוע בעקרון היסוד "שלטון התורה", בעקרון מחייב בהנהגת הקהילות, ובהייר של כל אחד ואחד הנמנה על חברי הקהילות במערכה בהנהגת גדולי התורה ואז נפלה ההכרעה על פירוד הקהילות והיתנתקות מן המורדים במלכות שמים, שזכתה לאחר מאבק נמרץ גם לגושפנקא מטעם השלטונות, אולם כאמור היה ר' עקיבא יוסף מראשוני הקוראים למלחמה.

להחזרת עטרה ליושנה

כעבור עשר שנים, והוא כבר בארץ, הוא מתווה בספרו "כולל העבריים" את תכניתו הנ' רחבת לישוב אר"י על טהרת הקודש ומאז היתה מטרה זו אחד ממערכות חייו שהקיפו שטחים מרובים.

במשך עשר השנים שעברו בינתיים, הדפיס את ספרו "לב העברי" שעל שמו נקרא, וכבר הספיק להתאכזב מרה ומקירות לבו יוצאת הקריאה הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, הלא השכר מה רב להציל זרע ישראל משחת, והמקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ומה תפסידו לקיים "חבר אני לכל אשר יראוך" וגו', ולחשוב מחשבות להרים קרן התורה על ישראל ועל אמונתו. כבר אז קבל על הפירוד ביהדות החרדית: "מאחר שלא היו כולם שרים בדעה אחת לכל הדברים, בלב אחד ונפש אחת, ונאחז החבל בשני ראשים, וזה מושך לכאן וזה לכאן, עד תפרד החבילה ביני וביני עברו ימי שלוותה".

בלב מורתת הוא מציין את ההזנחה המקובלת לצערנו בשטח ארגון המחנה הדתי לעומת החופשים "הרשעים עשו ועלו עליהם מעלה מעלה". אמנם אחרי שהחרדים "ראו כי באו מים עד נפש, החלו לעשות אך פנה היום ועבר זמנו, ולא היה עוד כיכלתם". במאוחר הצליחו להשיג הכרה לקהילות נפרדות, אולם זה הושג רק אחרי סכנות ומלחמות רבות אין מספר, זכות אבות ומעשי נסים עמדה להם, עד שהגיעו להצלה פורתא אשר לא נפלו שדוד תחת רגלי הרשעים".

רבי עקיבא יוסף אינו מתייאש, וכמספר שנות חייו מספר מערכותיו לביצור חומת היהדות החרדית, מהן עמדות נמרצות ביותר, שלא היו מקובלות בזמנו, ומהן שגרמו להתנגדות נמרצת כנגדו. אולם המערכה המרכזית היתה ישוב אר"י.

עד כמה שהדבר יהיה מופלא בידינו הרי מהמלחמה לליכוד היהדות הנאמנה הוא מגיע לפעילות למען ישוב ארץ ישראל והוא רואה בכך צעד חשוב ביותר לביצורה של היהדות והוא יוצא לדרך לפעילות שלא חדל הימנה כל שנות חייו עד יומו האחרון ועד בכלל.

החוברת הקטנה שהוצאה בשעתה בשם "חברה מחזירי עטרה ליושנה" מתפתחת ע"י רבי עקיבא יוסף לתוכנית מקיפה, ובשנת תרל"ג הוא מביא אותה לדפוס בספרו כולל העברים. ותובע משומרי אמונים באשר הם שם לפעול למען ישוב ארץ ישראל על טהרת הקודש.

מערכות תורה בעניני ההלכות התלויות בארץ

עמידתו בראש מערכות המלחמה במשך כל שנות חייו העמידה כביכול, בצל את עמידתו במערכותיה של תורה, ועם פירסום תשובותיו של רבי עקיבא בעניני שביעית, אנו למדים על עמידתו ומאמציו לבירור הלכות אר"י, לא רק מהבחינה המעשית, בדבר מצות ישוב ארץ ישראל, אלא גם בבירור ההלכות התלויות בארץ, הלכה למעשה.

אוצר בלום היה גנוז בגנזי נכדו הרה"ג רבי הלל שלזינגר שליט"א במשך מאה שנה ומעלה, ועם הגפתנו בדפוס אנו למדים על הכרעותיו של רבי עקיבא יוסף בעניני הלכות התלויות בארץ, למען הדיוק ההיסטורי נציין כי עוד לפני כמאה ועשר שנים, בשנת תרל"ט, פירסם רבי עקיבא יוסף בעתונו "עמוד התורה" פרקים ראשונים בהלכות אלו (ודרך אגב, גם בעניני העתונות החרדית היה רבי עקיבא יוסף ראש וראשון אחד החלוצים.

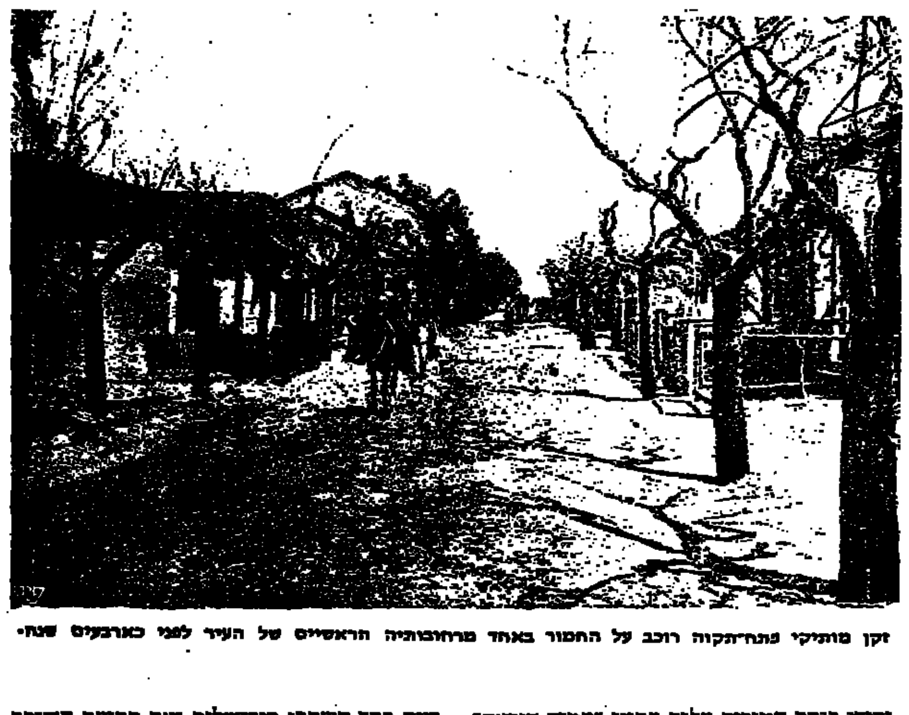

זקן מותיקי פתח-תקוה רוכב על החמור באחד מרחובותיה הראשיים של העיר לפני כארבעים שנה

וכידי כותב הטורים צלום עתונו "עמוד היראה", שהופיע במשך ששת החודשים הראשונים של תרל"ט, צתון עם כל המדורים כולל מאמרים ידיעות הערכות וכו' שנכתבו כולם על ידו, ועוד תצריך פעולתו זו).

שני חלקים לספר שלפנינו: תשובות בעניני שביעית, עיקרו חמשה עשר פרקים בהלכות התלויות בעניני שביעית, ובראשיתו "פעולת צדיק" מבוא לתולדותיו של רבי עקיבא יוסף וכלולות בו תעודות חשובות ביותר לתולדות ישוב אר"י.

מתוך מבוא זה אנו למדים על חלקו החשוב של אחד מגדולי הדור ההוא הגה"צ רבי הלל ליכטנשטיין הידוע כאב"ד קולומעא. מאז ומעולם הוכר מעמדו כאחד העומדים בראש הלוחמים הנמרצים במערכות היהדות הנאמנה לפני כמאה שנה, ומתוך התעודות שהיו גנוזות עד כה, והן מתפרסמות בספר שלפנינו, אנו למדים על עמידתו הנאמנה לימין חתנו רבי עקיבא יוסף במערכות הקשות שעמד בהם. ועזר לו בכל יכולתו.

רבי הלל נושא עיניו אל ארץ הקודש

בכל שומרי האמונים נשא גם רבי הלל מקולר מיאה את נפשו את ארץ הקודש, ובשמה שה תפלל "ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו" התכוון לדברים כפשוטם בצפיה "מהרה ייבנה המקדש", וביחוד בשעה שהתפלל "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים".

בכל עת ובכל שעה נשאו עיניהם כלפי מעלה, מתוך אמונה ותקוה שהנה הנה יבואו העננים ויקחו אותם ויעלו אותם לירושלים, על אחת כמה וכמה בליל הפסח. בקריאתם הנרגשת בסיום סדר ליל הפסח "לשנה הבאה בירושלים", התכוונו לדברים כפשוטם ולא מן השפה ולחוץ.

בליל פסח תר"ל קם רבי הלל, שהיה מיסב עם יוצאי חלציו לשולחן הסדר במקומו, הזדקף ושאל "מי מכם מוכן לעלות מיד לארץ ישראל?"

"מוכנים אנו!" נענה החתן רבי עקיבא יוסף, שהיה אז בן שלושים בקירוב. בסופה של אותה שנה כבר השתכן בירושלים ואת תקיעת השופר של ראש השנה תרל"א כבר שמע בעיר הקודש והמקדש.

בסוגריים יצויין שאנו נזכרים במסורת המופלאה, לפיה פנה האר"י הקדוש לתלמידיו, גורי האר"י בשעה שהיו משתטחים על קברות הצדיקים בהרי הגליל, והפתיע אותם בשאלתו "האם אתם מוכנים לעלות אתי מיד לירושלים?"

התלמידים, כולם אבות למשפחות ברוכות ילדים, לא היו יכולים לענות תשובה על אתר, ועצו לו שעליהם לחזור ולהוועץ עם בני משפחותיהם. "היתה שעת כושר לגאולת ישראל ובהיסוסיכם הפסדנו אותה" הפטיר האר"י מתוך צער.

אנו חוזרים לתולדותיו של רבי עקיבא יוסף ורעיתו, שהחכתנו מיד לאחר חג הפסח תר"ל לצאת לאר"י, בחודש מנחם אב הגיעו לחופה של אר"י, ובשבת "נחמו" של אותה שנה כבר היו בירושלים, ושכרו דירה בנקודה הקרובה ביותר למקום המקדש בהר מרום הרים.

בהתרגשות מיוחדת התפלל יחד עם יהודי סגולה שבירושלים ברחבת ה"כותל" בימים ההם, סמטה צרה ששימשה גם דרך מעבר לחצרות הערבים המוגרבים. רבי עקיבא יוסף, שלא השלים עם התפילה ברחובה, שקד ואף הצליח לשכור דירה שהכותל המזרחי שלה נשען אל הכותל המערבי, וכדבריו "מקום אשר לא היה בו מדרך רגל יהודי מיום שבימהמ"ק היה קיים", וקבע שם את בית מדרשו. הבית, שהיה בחלקו הימני של הכותל סמוך לפינה הדרומית ימנית, שמאלה לקשת רובינזון, ומימין לסוללה העולה לשער המוגרבים, אך נהרס יחד עם כל המבנים כדי לחשוף את הכותל לכל ארכו.

חותנו רבי הלל, שעודד אותם בהשתקעותם בירושלים מייעץ להם לצמצם צרכיהם כמה שאפשר, ואף בעניין דירה כדבריו, "שלא יפנם הדירה האי הוצאות ביטול תורה ועבודה או לטלטל עצמו לחו"ל ח"ו" — וחשיבות מיוחדת לדבריו "ובהזה מצדקה צריך להיזהר ביותר שלא לפזר למותרות", ורבי הלל מסיים את מכתבו "המצפה לראותכם במהרה בעת קיבוץ גלויות".

מתוך מכתבו של רבי הלל לחבירו רבי חיים סופר בעל "מחנה חיים" משתמע שבשנים ההן היו לו לרבי הלל תוכניות ריאליות לעלייתו, והוא פנה אל רבי חיים ומספר לו "שהגיע אליו קריאה של חיבה מירושלים ע"י דילוב"ב (טלגרף) שאבוא שמה ולא אאחר". אולם קשתה עליו ההכרעה "לא ידעתי מה אדון בה" אף חתנו רבי עקיבא יוסף ניסה לשכנע אותו כי בעלייתו יוכל להשפיע במערכה הכבודה המתנהלת על חומות ירושלים, ועל כן הוא פונה אליו ושואל עוד הפעם "נא עיין בזה הרבה, ויעצנו עצה הגונה לשם שמים, משמים ירחמו עלי בזכות אבותי הקדושים, להוליכני דרך אמת היותר נכון לפני ה'".

אין בידינו תשובתו של רבי חיים, אולם כנראה שתשובתו היתה חיובית ובמכתב הבא מיום וצש"ק תבוא מודיע לו רבי הלל "הנני להודיעך כי הסכמתי בלי נדר אם יגזור ה' לחיים איסע בסוף החורף או מיד לאחר הפסח — לארץ הקודש".

כנראה שהשעה לא היתה כשירה לעלייתו של רבי הלל לארץ הקודש, אולם באשר הוא שם נשא את עיניו למען ישוב אר"י בד בבד עם מלוא עזרתו לחתנו רבי עקיבא יוסף שהחל בפועל בקיום מצוות ישוב ארץ ישראל להלכה ולמעשה, ומרחוק עקב אחר המערכות שהחלו להתנהל על חומות ירושלים.

במערכה נגד בתי הספר החילוניים

ממקום מגוריו בקאלמטא לא הסיח רבי הלל את דעתו ואת מחשבותיו מעיר הקודש. כאשר נודע לו ע"י פרסום בעתון, התוכנית לייסד בה שקאלעס (בתי ספר חילוניים), הוא מריץ מכתב לרבי מאיר אוירבך בעל "אמרי בינה" רבה של ירושלים ומזהיר אותו מפני תוכנית זו. פרשת המערכה נגד ראשית יסוד בתי הספר החילוניים בירושלים, הוא נושא בפני עצמו, ועוד נרחיב עליה את הדיבור בהזדמנות מתאימה.

לפי שעה נציין את תביעתו של רבי הלל מרבני ירושלים "לאסוף אסיפות גדולות, להחרים ולנדות את האיש, אשר ישלח ידו בזבול, להעמיד צלם בעיר הקודש עיר ה' שמה — והפושעים והרשעים האלה הרשיעו והרעו יותר ויותר מהכופרים והמסיתים המכונים בשם "מסיונרים", שכן הללו אינם מצליחים במעשיהם, ואילו מייסדי ה"שקלעס" הם צודדי נפשות לרוב "לבי לבי על חלליהם", ואם בירושלים לא יצליחו לעצור בעד הפירצה, תאמרנה קהילות ישראל בכל מקומותיהם ומושבותם, התירו פרושים הדבר — וע"י כן תפגע תורה מישראל ח"ו".

באגרת שניה שכתב רבי הלל ביום י"ג באדר תרל"ג הוא מגיב על השמועה בדבר כמה מאנשי עדת המערב, שלא העריכו במידה מספקת את סכנת ה"שקאלעס" החילוניים. היו ביניהם שהסכימו להסדר פשרה כדי להציל עד כמה שאפשר, ועל כן הוא חוזר ומדגיש: "ידוע אני שאיני גדול הדור, ולא תלמיד חכם וצדיק, אבל מיום שעמדתי על דעתי היתה תשוקתי וכל חפצי לעשות רצון ה', והוא ציוה עלי בתורתו הקדושה הוכח תוכיח אפילו תלמיד לרב, וכשליחותו — אני בא אליכם, קראו עצרת, אספו עם, קדשו צום וקרעו לבבכם בתפילה, שחפץ ה' יצליח בידכם לתקן המכשלה הזאת".

משהגיעה לאוזני השמועה על רבי ישראל סלנטר מחולל תנועת המוסר, שפעל במערכה לעצירת ההשכלה באירופה המזרחית ע"י הפצת לימוד המוסר, הוא פונה אליו להצטרף למערכה ואנו מצטטים את לשונו: "עתה מבוקשנו מכם להחליף חושים לעזרת ה' בגבורים — לכתוב עיה"ק ירושלים לכל הכוללים דשם, להודיעם חומר איסור לימוד בספרי מינות, ואפילו כשאר חכמות חיצוניות וזרות, וביחוד הוא מזהיר את הנוספים הבאים לעיה"ק "מקום משכן השכינה למען לימוד חכמות נכריות באו הנה, ותובע לשלול את החלוקה מכל אלה אשר ידרשו אל המתים, חכמות זרות חיצוניות, ולא יקבע כל עתיו לתורת ה' הקדושה והטהורה, איש איש כפי ידיעתיו ויכולתו".

מרחוק עודד רבי הלל את חתנו רבי עקיבא יוסף לעמידה במערכה נגד חדירת בתי ספר חילוניים לעיה"ק. משהבחינו גדולי ירושלים בסכנה הגדולה ההולכת לאחר שפורקי העול הצליחו לפגוע בקצה המחנה, הם פנים לרבי הלל לעלות אל הקודש להשתקע בארץ ישראל ולהמשיך במערכה הקשה.

מאמצים לגיוס עזרתו של הברון החסיד מפרנקפורט

רבי עקיבא יוסף שהעלה בשנת תרל"ג את תוכניתו לישוב אר"י מתחיל בפעולה להגשים הלכה למעשה בשנים הבאות הגביר פעילותו לגיוס עזרתם של יהודי חו"ל. בשנת תרל"ד שיגר שליח מיוחד רבי ישראל חיים שלום לחו"ל ויוצר מגע עם מאתיים רבנים בני הדור הבא שהביעו את הסכמתם למעשי ישוב ארץ ישראל.

ראשית דרכו של אותו שליח היה לקאלאמעא לביתו של רבי הלל חותנו של רבי עקיבא יוסף וכן ביקר בקרקא שם נועד עם רבי שמעון סופר ושני הגדולים פתחו בפעולה לשתף בנושא את הברון החסיד רבי שמעון ואלף רוטשילד מפרנקפורט.

במכתבו של ר' הלל מיום כ"ב אלול תרל"ד לרבי זלמן שפיצר חתנו של החתם סופר מזכיר רבי הלל את דבריו של נכד הרא"ש בספרו "שבילי אמונה". בשם מדרש "שקודם הגאולה יותרבו" מספר תושבי ירושלים: "עינינו רואים — הוא מוסיף — שזה כעת ארבע שנים שהתחילה להתאמת הבטחה זאת, שתושבי ירושלים המה כפליים מאשר היו". הוא מציע איפוא לפעול אצל הברון רוטשילד שיטול חלק במפעל בנין ארץ ישראל "כי מי מישראל אשר לא יתאווה להיות לו חלק במצוה זאת, לקנות לו גורל או אקציון" (מניה). אילו היה מקורב עם רוטשילד היה פונה אליו אישית מציין רבי הלל ולכן הוא מבקש מהר"ז שפיצר לפנות אל הברון הנידון.

בעקבות מגעים מוקדמים עם הברון יצא רבי הלל עצמו לפרנקפורט כדי להוועד עם הברון החסיד לבית רוטשילד. הרי"צ דושינסקי היה מספר כי הברון קיבל אותו בכל הכבוד בארמנו. ומה הופתע רבי הלל כי לאחר קבלת פניו, ביקש הימנו הברון סליחה לשעה קלה, נכנס לחדר הפנימי ורבי הלל נאלץ לחכות שעה ארוכה. הדברים היו מוזרים (פלאים) בעיניו אולם הברון הסביר לו, לר' הלל, שנכנס ללבוש בגדי שבת, כדי לקבל פני אותו חשוב כמותו.

בשיחתם העלה רבי הלל את תוכניותיו לרכישת נחלאות באר"י על מנת לכונן עליה מושבה חקלאית, והברון נענה לו, עודד אותו להמשיך במפעל לקנות נחלאות באר"י, ואף העניק לו סך מאתיים וחמש מארק זהב (מחצית ממחיר הנחלה שקנה רבי הלל בפתח תקוה, וראה להלן).

לפי שעה טרם הגיע השעה לעלייתו של רבי הלל שנשאר בחו"ל, אך באשר הוא שם פעל למען ישוב אר"י והפיץ את קריאותיו של חתנו רבי עקיבא יוסף לישוב אר"י על טהרת הקודש. רבי הלל סייע בידי חתנו להפיץ את קריאותיו בספרו "המעלי'ה" מחזיר עטרה ליושנה. וכדבריו "להאיר עינים על אר"י לדרוש על נקודתה נקודת ציון באר היטב".

את הסכומים, שנאספו על ידי רבי הלל למען ישוב אר"י, שיגר לרבי עקיבא יוסף לקנות נחלה באר"י ובסכומים אלה נרכשה נחלה נכבדה בפתח תקוה, ורבי עקיבא יוסף אף התיישב בה והחל לעסוק בעבודת אדמה בפועל ממש.

תכניות לרכישת אדמות באיזורים שונים

שנים מספר לפני יסוד פתח תקוה כבר החל רבי עקיבא יוסף במאמציו לרכישת נחלאות ברחבי ארץ ישראל בימים ההם הוצע למכירה פומבית שטח עצום, אלפי דונמים של אדמה פוריה בסביבות חברון ובית גוברין, והעוסקים בזה, יחד עם רבי עקיבא יוסף, היו רבי אליהו סלימאן מאני חכם חברון ור' דוד גוטמן ממייסדי פתח תקוה לאחר מכן.

רבי הלל, ששיגר מקאלאמעא את הסכום הנכבד ביותר לרכישת הנחלה, נתבקש להסכים לרכישת הנחלה המוצעת. משנתקבלה הסכמתו זאת יצאו שלשת היזמים: רבי עקיבא יוסף, ר' דוד גוטמאן ורבי סלימאן מאני, כנציג אביו רבה של חברון, לבדוק את השטחים המוצעים למכירה מבחינה חקלאית.

רבי יחזקאל אביו של ר' עקיבא יוסף, היה חוכר גנות ופרדסים בארץ מגוריו אף היה מתגורר כל חודשי הקיץ בסוכת כרמים, ושם היה משמיע את שיעוריו בסדר זרעים והימנו למד ר' עקיבא יוסף לבדוק את טיב האדמה שהוצעה למכירה. לאחר שהשטחים נמצאו ראויים למטרתם, התקשרו היזמים עם המוכרים בחוזה כתוב וחתום.

הדבר נודע למתנגדי ההתישבות החקלאית ברחבי הארץ, ועוד לפני שהגיעו לירושלים הגיעה אליהם הידיעה כי אורבים להם בכניסה לירושלים וכדברי רבי עקיבא יוסף "עוד מעט וסקלוני" — על החטא שהציעו לעשות קולוניעס בארץ ישראל". השלשה התחכמו על יריביהם ונכנסו לירושלים בנפרד: רבי עקיבא יוסף נכנס דרך שער ציון הקרוב לרובע היהודי, רבי סלימאן מאני נכנס דרך שער שכם, ור' דוד גוטמן שנכנס דרך שער יפו התאזר באקדח. כאן זיכו לו המתנגדים לקבל את פניו בזירזופים וגידופים אך הוא הזהיר אותם לא להתקרב אליו ובראותם אותו חמוש אקדח התפזרו.

השלשה שאמנם הגיעו בשלום המשיכו במאמציהם לרכישת הנחלה ואף הגיעו כבר לשלב מתקדם ביותר, בקשרים עם פקידי הממשלה התורכית ע"י רבי סלימאן מאני, שהיה בקי בלשונות תורכית וערבית אולם הפעם הצליחו המתנגדים להכשיל את נסיון הקניה והתוכנית ירדה מעל הפרק.

בגנזים נתגלה מכתבו של רבי הלל בו הוא מעריץ לרכוש נחלה זו. לדבריו של רבי עקיבא יוסף: "ישועה גדולה תלויא בהי" ומוסיף "איני יכול לפרט ולכשיעזרה השי"ת שאני או יוצאי חלצי ישתתפו לפדות את הנחלה, אז אח"כ יכינו את זה", אולם לא אסתייעא מילתא.

בספרו "שמור משפט תנינא" מספר רבי עקיבא יוסף על המשך מאמציו לישוב אר"י "למצוא מקום לה' משכנות לאביר יעקב עבודתי בגבולי ארץ ישראל, ברכבו על חמודי התרחק לבו על פעילותו: "מה טוב ומה נעים שבת אחים, נחלת יהודה עם שבט בנימין, הן לא קצרה ידו מפדות, מזה ומזה לשים שארית".

גם התוכנית לרכישת אדמת צאנן, שעמדה אז למכירה פומבית מטעם השלטונות, ירדה מעל הפרק, אך למרות הנסיונות שנכשלו, המשיך חותנו רבי הלל לעודד את רבי עקיבא יוסף לחפש אחר נחלה מתאימה עד שהצליח לרכוש את אדמות פתח תקוה.

בספרו "ברית עולם" האחרון הוא מזכיר לשבח את חותנו רבי הלל: "הראשון לברך עליו ברוך אומר ועושה — הוא וסייעתו כאשר שלחני ותמכני לעורר על ישוב ארץ ישראל, ולפתוח שער פתח תקוה" ועוזר על ידו "אנשים מתי מספר אשר עמדו על המשמר לשמור ולעשות". לדבריו של רבי עקיבא יוסף "היה בידו להשיג כמעט כל ארץ ישראל חצי חינם" אולם לא היו לו מסייעים: "עמדנו במתי מספר כתורן בראש ההר ובסכנות ורדיפות, בכל זאת על משמרתנו עמדנו וסבלנו"

(המשך בעמוד י"ד)

רצונך לדעת
מה?
מי?
וכיצד?
בתנועת התשובה

המפגש השני יתקיים בס"ד במוצש"ק ט' בטבת 10.1.87 בשעה 20.30.
בחסותם האדיבה של אולמי הדר המפוארים.

שבוע של מהפך. ומה אחר כך?!
זה קרה לי.
סיפורם של: אהובה, נעמי, שמעון, אידה, רונית, אברהם ומיכל.
* "חיפוש בנצרות ושיבה ליהדות". גילגולה של נפש.
* "מן המיצר קראתי ואת חיי בתי הצלתי"!
* "לשנות אוירה: להחליף חברה, לעבור דירה..."
* "כיצד מצאתי את שרשי, ושניתי את לבושי..."
* "דרך החיפושים" - "מחיל הים לחוף מבטחים".
* "התחלתי לבד, היום כל המשפחה בעד".
כמו כן יוקרנו קטעים מהערב המסכם של הסמינר
המפגשים מיועדים לנשי ידידי ערכים.
המעוניינות להצטרף לחוג זה ולהשתתף בסדרת מפגשים אלו,
יכולות לחתום על טופס הוראת קבע לבנק במשרדי ערכים:
עקיבא 158, 160 בני-ברק, ובכניסה לאולם.
להתראות

שרנא וייס

משה מונטיפיורי, שיד זדונית שרפה מרכבתו בירושלים

לפני כחודש ימים שלחה יד זדונית אש במרכבתו של סיר משה מונטיפיורי, שהיתה מוצגת תחת טחנת הרוח שבימין משה, השכונה הירושלמית העתיקה, המסמלת את פעלו של משה מונטיפיורי עבור ארץ-ישראל בכלל ועבור ירושלים בפרט.

משה מונטיפיורי, שמלאו זה עתה מאה שנה לפטירתו, ידוע בעם ישראל כאחד האישים הדגולים שקמו בעידן החדש, אוהב ישראל ואוהב ארץ-ישראל. הוא האיש שסיכן נפשו פעמים רבות למען הצלת נדונים למות, הוא שהוציא את רבני דמשק מבית הכלא בעת עלילת הדם בשנת ת"ר (1840). הוא שנסע למלך ניקולאי הראשון לרוסיה להיות מליץ יושר ליהודי רוסיה הנדכאים, והוא שנסע לארצות מרוקו ואלג'יר לרומם קרנם של יהודי המגרב שהיו נתונים בשפל המדרגה. אהבתו העזה לארץ אבותיו הביאתו במשך ימי חייו הארוכים — מונטיפיורי חי כמאה שנה — שבע פעמים לארץ ישראל, שהיתה שוממה, מלאה ליסטים ושודדים, ומגיפות השתוללו בה בעידן ההוא. כל זה לא מנע ממנו לבוא יחד עם זוגתו, מרת יהודית מונטיפיורי, כדי לעמוד מקרוב על מצב היישוב היהודי ולמצוא דרכים לשיפורו. מלבד הון עתק שפיזר בכל פעם שביקר, היה שולח תרומות קבועות לערי ארץ הקודש ולכפריה, מכספו והמקורות האחרים שהצליח לגייס למטרה זו. הוא אף הקים שכונות בירושלים, מוסדות ציבור ואף תיכנן מפעלים כלכליים בארץ, במידה שתנאי הארץ אז הרשו זאת.

"ותשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דופי..." (תהלים, נ')

מאז שקמה תנועת ההשכלה, החלו לקצץ בנטיעות עם ישראל, שמו להם כאחד ממטרותיהם, להכפיש שמותם של גדולי ישראל ופרנסיו הנאמנים. הון עתק וקרנות רבות עומדות לרשות אותם דוקטורים באוניברסיטאות אשר חיברו מחקרים, כי גדולי ישראל אשר עם ישראל הולך לאורם, היו אוהדי כת שבתי צבי, שר"י. את מי ומי לא הכתימו כאחד מגרורי "צבי השבורי", לא חשוב אם זה מגדולי הדור או צדיקי הדור ההוא, או מהצדיקים שעלו בשיירה להתנן עפרה של ארץ ישראל בזמן ההוא. קתדראות מלאות תלמידים הקימו לחקור ולהוכיח, מי בעצמו היה מ"הכת", ומי היה שייך "לספיחי" הכת". על גדולי הדור ומקובלים מארץ איטליה אמרו, שהיו משוררים שכתבו, ר"ל, שירי עגבים; ועל אחד מגדולי המקובלים כתבו, שהוא דילג מבתי היראה של האנוסים בספרד, לתוך בית מדרש המקובלים בצפת.

לא בכדי, טמונה סכנה רוחנית, בקריאת ספרי היסטוריה שחוברו על ידי זרים לרוח ישראל. גם על הפרנסים הנאמנים של עם ישראל העבירו את שבט אפם. אחת מהעיקרים: להוכיח שלא היו נאמנים, כל מה שעשו, לגרמייהו עשו, שבחייהם הפרטיים היו מלאי דופי, ובכלל לא פעלו לטובת עם ישראל.

דמותו של סיר משה מונטיפיורי

נתבשרנו, שבקרוב יצא ספר, ובו מוכיח מחברו שכל תאור דמות משה מונטיפיורי, כאישיות דגולה, אוהב עם ישראל ואוהב ארץ-ישראל אינו נכון. כולם טעו, כולם דמיינו, לא דובים ולא יער, כל הציור סילוף הוא, וכו' וכו'.

"איש לפי מהללו", אמר שלמה המלך. גדולי ישראל שיבחו את האיש מונטיפיורי כאחד מיוחד בעם ישראל. שמסר כל הונו ומאודו למען אחיו, ודבריהם, הם הקובעים לנו. להלן קטע ממכתב הצדיק בעל "בת עין", רבי אברהם דב מאבריטש מצפת, נפגש עצמו עם משה מונטיפיורי:

"...לאדוננו עטרת ראשנו והוא האיש אשר על ידי מעשיו הטובים והישרים הוא נעלה ומרום בין אנשים, הי"ה השר משה מונטיפיורי נרו יאיר לעולם ועד, וכן יהי רצון. אמן.

...הדלתות האלה אשר אנחנו כותבים כעת, המה נערכים להביע לכבוד אדוננו את תודות נפשנו על אודך כי יהל עלינו, אשר אנחנו בתוך שאר אחינו בני ישראל היושבים בארץ הקודשה התעננו אל אורו המאיר לארץ הזאת, ונדבותיו הרבות תמכו גם את נפשנו תיהו עד מאד... הננו באים היום בהכנעה גדולה וברגש קודש מביאים אנחנו לפניו את תודתנו על כל תגמוליו עד הנה...

וחותמים: אברהם דוב מאוואריטש, אבק"ק צפת תובב"א, חיים בן פייביש הלוי, יוסף יופא הכהן, דוב בעריש מבאר". (המכתב נדפס בנספח לספר "יהודית". לונדון, 1877).

באותו הספר, העומד לצאת, נאמר גם כן, כי סיר משה מונטיפיורי היה מסוכסך עם אחיו הספרדים, ועם ראשיהם, נביא איפוא מכתבם של הראשון-לציון, רבי יונה משה נבון. נכדו של בעל "נחפה בכסף" ובית דינו, המדבר בעד עצמו:

"ירושלים, ד' תמוז, תקצ"ט. ברב ברכות ובשובע שמחות ממעמקי לבבנו נדרוש את שלום השר משה מונטיפיורי האהוב לעמו והנודע לשם ולתפארת בעמים. יפרוס ה' עליו את סוכת שלומו ונרו יאיר כאור שבעת הימים לעד, אמן... ברוך ה' א־לקי צבקות אשר לא עזב חסדו לשלוח גואל לארצו... וברחמיו הרבים משח את השר משה להיות לו עבד נאמן, לרומם את אור ה' וכוח גבורתו... נגד העמים והגויים שבכל הארץ... ואתה משה האיש אשר ברכך ה' אלקים בערכך הרם והנשא אשר בעצת רוח תביט על אחיך לצאת לישועתם... נחתם על ידי ראשי העדה קוראי מועד... יונה משה נבון (ראשל"צ), ידא נבון (אח"כ ראשל"צ), יצחק קובו (גם ראשל"צ, אח"כ), נתן נטע בן הרב ר' מענדעל (הנקרא ר' נטע הגדול תלמיד הגר"א), אריה בן ירחמיאל (נאמן), ישעיה בן ישכר בער (ברדקי, חתנו של ר' ישראל משקלוב), ועוד.

המרכבה של מונטיפיורי שעלתה באש בירושלים

"ואיש לפי מהללו..." (משלי, כ"ז)

שבע נסיעותיו של סיר משה מונטיפיורי לארץ-ישראל

נסיעתו הראשונה: בשנת תקפ"ז (בחודש מאי 1827) עזב משה מונטיפיורי ורעייתו את לונדון עיר מגורם, וילכו למסעיהם לבוא לארץ הצבי. ארבעה חדשים מלאי תלאות עברו עליהם, עד אשר עמדו רגליהם על אדמת ארץ-ישראל והיו בשערי ירושלים (17 באוקטובר). ליידי יהודית כתבה ביומן את מקרי יום יום, וממנו נראה, כי מראה העיר הקדושה העיר בלבם רגשות נעלים, ומאז והלאה נקשרה נפשם באהבתם לארץ הקודש. אחרי חזרם ללונדון החלו לדאוג לשלום ציון וירושליה. ושלחו מדי פעם בפעם תרומות לארץ-ישראל.

הנסיעה השניה בשנת תקצ"ט: בנסיעה זאת עבר מונטיפיורי עם זוגתו בכל ערי ארץ ישראל. תאור מפורט נמצא ביומנה של ליידי יהודית מונטיפיורי, ברגשי קודש היא מתארת את ביקורם בכל המקומות הקדושים, ובכל הקהילות שהיו אז בארץ-ישראל. מביירות הגיעו לצפת, שהיתה מקום חרבות אחרי הרעש ואחרי מרד הדרוזים. כאן נתקבל מונטיפיורי כמלאך מושיע וחילק כספים רבים ליחידים ולמטרת שיקום הקהילה ומוסדותיה. מכאן באו לטבריה, וגם כאן נתקבלו בכבוד גדול. מטבריה הגיעו לירושלים דרך שכם. שמונה ימים שהה מונטיפיורי ואשתו בירושלים. גם בירושלים פיזר צדקות ביד רחבה, אבל גם חשב על בניית בתים מחוץ לחומה והקמת בית חולים ליהודים. בבואו לקבר רחל, וראה סדקים במבנה, פקד לתקן את הבנין על חשבונו. בחזרו לאנגליה שלח מונטיפיורי לירושלים רופא וסמי מרפא.

הנסיעה השלישית בשנת תר"ט: בנסיעה זאת הגיע ביום ד' מנחם אב תר"ט לירושלים. כל היהודים יצאו לקראתו הרחק מחוץ לעיר, ובקול המון חוגג ובכבוד נעלה הובא לעיר. דרכו הראשונה היתה לבית הכנסת, לברך ברכת "הגומל". גם בפעם הזאת חילק השר כסף לכל אחד מאחינו בני ישראל לפי מיכסת הנפשות, אבל הודיע כי התמיכה היא לשעה, כי בדעתו לייסד מפעלים ומוסדות בעיר. בשנת תר"ב ייסד קופת גמילות חסדים, בתשלומים נוחים וללא ריבית או עמלה. בשנת תרי"ד ייסד בית מלאכה לתפירה ושלח מאנגליה חומרי גלם. בדים וצמר, שמהם ייצרו דברי הלבשה במוסדות אשר הקים.

משה מונטיפיורי גם שלח מכבש דפוס לר' ישראל בק, אחרי עברו מצפת לירושלים. במכבש זה הוציא ר' ישראל בק את כל ספריו והוא התקיים עד שנת תרל"ז.

הנסיעה הרביעית בשנת תרט"ו: בביקור זה הגיע מונטיפיורי לירושלים, וייסד שם בית חולים מכספי עזבונו של יהודה טורא. לצורך זה קנה שטח אדמה מחוץ לחומות ירושלים, מקום שבו הוקמה אח"כ שכונת משכנות שאננים, היא ימין משה. כמו כן שכר בית להקמת בית ספר לנערות. בביקור זה גם נתן הוראה לבנות טחנת-רוח, שמבנהו עומד עד היום בירושלים. אז באו אל מונטיפיורי משלחת של עובדי אדמה יהודים מסביבות צפת, וביקשו תמיכתו. וגם משאלתם התמלאה, כדי שיוכלו להתפרנס מיגיע כפם.

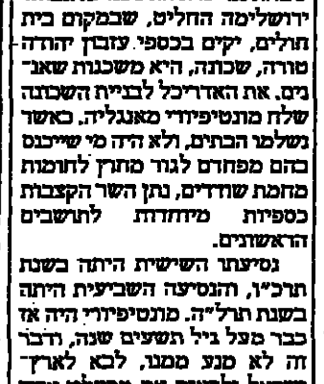

מדליה שהוטבעה לכבוד מונטיפיורי פסוקים על צידה האחור

הנסיעה החמישית בשנת תרי"ז: בהגיע מונטיפיורי לארץ ישראל הביא עמו פירמאן (רשיון) משלטונות תורקיה לבנות בית כנסת לעדת האשכנזים במקום חורבת ר' יהודה החסיד, ותרב שמחת בני עדת האשכנזים. בבואו ירושלימה החליט, שבמקום בית חולים, יקים בכספי עזבון יהודה טורה, שכונה, היא משכנות שאננים. את האדריכל לבניית השכונה שלח מונטיפיורי מאנגליה. כאשר נשלמו הבתים, ולא היה מי שייכנס בהם מפחדם לגור מחוץ לחומות מחמת שודדים, נתן השר הקצבות כספיות מיוחדות לתושבים הראשונים.

נסיעתו השישית היתה בשנת תרכ"ו, והנסיעה השביעית היתה בשנת תרל"ה. מונטיפיורי היה אז כבר מעל גיל תשעים שנה, ודבר זה לא מנע ממנו, לבוא לארץ-ישראל ולראות את מפעליו אשר הקים. משה מונטיפיורי נפטר בשם טוב ביום ט"ז מנחם אב שנת תרמ"ה, בגיל של כמאה שנה ונקבר בראמסגייט, בקרבת לונדון, מקום שבו גם טמונה גב' יהודית מונטיפיורי.

במלאות ארבע שנים למפעל הש"ס

בשיחה עם מנכ"ל "מפעל הש"ס", הרב שמואל הלברשטאם הי"ו:

מפעל הש"ס הכללי - "בעל עבר מפואר, הווה זוהר ועתיד מזהיר"

מאת ש. שמואלזון

מפעל יחיד העובד בשבת ובימים טובים ללא "היתרי עבודה"...

מפעל הש"ס הכללי בהיכלי התורה חולל מהפכה רבתי בכל העולם כולו, בארץ ובחו"ל. מפעל העובד 24 שעות ביממה, בחול, בשבת, ביו"ט וכו' ללא הרף. בשיחה שקיימנו עם מנכ"ל המפעל האדיר הזה, הרב שמואל הלברשטאם הי"ו, לקראת הגיעת ה"דינר" השנתי הסכים המנכ"ל להקדיש זמן קצר מזמנו הצפוף "לצפייה והסבר" לנו אף כפשו מר שיר, על המפעל העצום והאדיר הזה — מפעל הש"ס הכללי, המתפרס על פני נקודות רבות ברחבי העולם:

ש. לשם איזו מטרה נוסד בכלל "מפעל הש"ס" זה שאתה עומד בראשו כמנכ"ל?

ת. מפעל הש"ס הכללי בהיכלי התורה, נוסד ע"י כ"ק מרן האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א בדיוק לפני ארבע שנים, זאת חנוכה תשמ"ג, כאשר המטרה העיקרית היא להעמיד דור של תלמידי חכמים מופלגים שיהיו בקיאים בכל הש"ס כולו מהחל ועד כלה, דבר שאנו מאד זקוקים לו, דבר שעם ישראל צריך אותו גם בהווה וגם בעתיד, כתריס בפני הפורענות.

ש. לאיזה ציבור של אנשים מיועד המפעל? האם קיימת איזו הפליה שהיא בנושא?

ת. כל הפליה לא קיימת במפעל זה, המפעל מיועד לכל בני התורה, לכל האברכים ולכל הבחורים מכל הכוללים ומכל הישיבות, והוא כולל בתוכו את כל החוגים והעדות, אשכנזים וספרדים, חסידים וליטאים זה לצד זה כפי שאכן רואים בשעת המבחן מידי חודש בחודשו בנקודות המבחן בארץ ובחו"ל, בשעת המבחן רואים כי אכן נעלמות כל המחיצות המבדילות וכולם יושבים באגודה אחת זה לצד זה הבחורים, דבר שהביא לאהדה רבה מקרב כל הציבור כולו למפעל זה, הציבור מעריך ומוקיר את המפעל גם הודות לאחדות העדות השוררת בו.

ש. אלו מטרות ואתגרים ניצבות בפני הנבחן כאשר הוא נהיה ל"חבר" במפעל זה?

ת. כמה וכמה מטרות בפניו האחת, ניצול כל רגע פנוי, המפעל פעל כי ההתמדה תורבה, האברכים והבחורים מנצלים כל רגע פנוי ללימוד הש"ס, ואף במצבים קשים שאין ראשו של האדם שקוע בלימוד הרי שאברך או בחור החבר במפעל הש"ס מנצל רגעים ושעות אלה, אם זה בערב שבת, או במוצאי שבת, בימים טובים, לפני ואחרי הסעודות, בימי חול המועד, בימי דפגרא, בחודש ניסן, ובחודש תשרי, וכו', שכן על החבר במפעל זה ללמוד לפי סדר את כל הש"ס כולו ולהגיע לאחר מספר שנים לידיעת הש"ס כולו, גפ"ת על בוריו ממש בעזהשי"ת. האם נביט בעומקן של דברים נראה כי זהו האתגר הגדול עצמו העומד בפני כל חבר וחבר במפעל כביר זה: לגדל תלמיד חכם עצום בכרם בית ישראל לכבוד ולתפארת.

ש. מה מאפיין את המפעל הזה? האם יש בו שינוי מסדר לימוד רגיל ועצמי?

ת. סגנון הלימוד שונה בהחלט במסגרת הלימודים במפעל הש"ס, ראשית, סדר הלימוד הינו לפי סדר מסוים אשר נקבע ע"י ההנהלה הרוחנית של מפעל הש"ס, בה חברים מגדולי הרבנים וראשי הישיבות בארץ, ואע"כ סדר זה מיקל בהרבה, שכן לא "קופצים" ממסכתא למסכתא, אלא לומדים מסכת אחר מסכת "סדרי" אחר "סדרי" עד לידיעת כל הש"ס כולו על בוריו.

זאת ועוד, סגנון וצורת הלימוד שונה, שכן כאשר לומדים לבד, ללא מסגרת לומדים אמנם גמרא, פירש"י ותוספות אבל ללא זכרון מספיק, ואילו כאן, כאשר מגיעים לכמה שיטות בגמרא, למה פירש"י ברש"י, לכמה תירוצים בתוספות נחרת הדבר טוב בזכרון שכן החבר יודע כי חייבים לזכור זאת היטב משום שעלול הוא להישאל על כך בעת המבחן.

ש. לפי האמור, הרי שבכל יום ובכל שעה מימי כל החודשים כולם עוסקים ולומדים, האומנם אפשר לזכור את הכל לאחר מבחן אחד בכל ראש חודש?

ת. בראשית אקדים ואומר, שלושה מגמות במפעל הש"ס, האחד 30 דף גפ"ת בחודש, השני 20 דף גפ"ת בחודש, והשלישי סדר ושו"ע יו"ד לפי סדר וכמות מסוימת לחודש, כך, שהחומר הנלמד אינו רב מידי ואע"כ אפשר לזכור אותו, ואולם אין זה הכל, חוץ מן הבחינה החודשית על החומר הנלמד, מתקיים כל שלשה חודשים מבחן "חוזר", בו חוזרים על 90, 60 דף (כן הדבר אמור לגבי מגמת טוש"ע) ואף לאחר החודש השלישי מתקיים מבחן נוסף, הרי שהדפים נכנסים לזכרון ואין שוכחים אותם בקלות. חוץ מזאת, כאשר גומרים "סדרי" שלם, כגון סדר מועד, נשים וכדו' מצוי "מבחן כללי" על כל הסדר כולו. כך שהנבחן יכול לדעת היטב את החומר מכיון שהוא נבחן על אותו חומר שלש פעמים.

ש. הישנה היענות גדולה מקרב ציבור הלומדים הנבחנים ל"מבחן הכללי"?

ת. היענות גדולה מידי לא מצויה, זאת משתי סיבות, מבחן כללי זה הינו רשות ואינו חובה כשני המבחנים הקודמים, זאת ועוד, הדבר קשה מאד, שכן בה בשעה לומד כבר החבר חומר חדש והדבר קשה לו. ברם, מצוי מספר ניכר של נבחנים העושה גם מבחן זה.

ש. האם מפעל כביר זה גרם למהפיכה לטובה בכלל ובפרט בקרב הציבור?

ת. המפעל גרם לשינוי ולמהפיכה אדירה בכל רחבי תבל, ראשית אהדה עצומה בקרב הציבור כולו בכלל ובפרט החפץ אכן לראות דור תלמידי חכמים הגדל בכל פינה, אלא, שחוץ מכך, בקרב האברכים עצמם, חברי מפעל הש"ס חל שינוי כביר לטובה, הדבר מתבטא הן בניצול כל השעות כולן, בהתמדה יתירה, ואף בעיון ובלימוד רצוף ללא הרף. ההתמדה גדולה איפוא לאין ערוך השיעור, ואע"כ לפום צערא אגרא, אין האברך מוכן לוותר כלל על עריכת המבחן לאחר שהתייגע בלימוד במשך כל החודש כולו מכיון והוא חפץ לבחון גם את רמת ידיעותיו שלו, כתוצאה מכך אפשר למצוא פעמים רבות בביתתם מודעות על אברכים המבקשים "חברותא" ללמוד במסגרת מפעל הש"ס, אם בעברית, ואם באידיש, ואם בשפות אחרות, גם בנקודות המבחן ברחבי העולם אפשר למצוא מודעות על הקיר בהן מבקשים אברכים "חברותא" ללימוד במסגרת המפעל, שכן מיני ומינך תסתיים שמעתא והחומר יהיה כמונח בקופסא בראש האברך... וכאן איפוא המקום לציין כי גם הנהלת מפעל הש"ס עוזרת ואף מסייעת בכיוון זה, ההנהלה הקימה גמ"ח "חברותות" בו אפשר למצוא ואף לבקש "חברותא" לליבון החומר. זאת ועוד גם גמ"ח "משיבי" הוקם ע"י ההנהלה והוא מיועד לליבון החומר. צוות ת"ח מקרב החברים במפעל עומד לרשות הלומדים בכל מגמה שהיא והם עונים בכל שעות היום והלילה, ואף לאחר חצות הלילה... בעניינים ובשאלות קשות המתעוררות בחומר הנלמד, כל זאת ועוד לסייע לציבור הלומדים לדעת את החומר על בוריו ולהתכונן למבחן כראוי.

ש. האם מפעל זה מתבטא במהפיכתו הכללית גם אצל הבחורים מקרב הנבחנים?

ת. הדבר מתבטא מאד, שכן כידוע, הבחורים כמעט ולא עושים את המבחנים בעבור המילגה, הכסף כי אם לשם לימוד, ואומנם ראשי ישיבות רבים מעידים על בחורים רבים מישיבותיהם, אשר מאז כניסתם למסגרת מפעל הש"ס, חל שינוי מהותי ועצום בלימוד ובהתמדה אצל הבחורים.

ש. ומה בדבר אחוזי ההצלחה בקרב הלומדים במבחנים של מפעל הש"ס?

ת. כשמונים אחוז מבין הנבחנים עוברים את 70 האחוז הנדרשים, כאחוז החסימה, ואילו 50 אחוז מבין הנבחנים עוברים את 90 האחוזים, מידי חודש בחודשו, הרי שאחוז ההצלחה גבוה, כל זאת הודות להתמדה, למאמץ הנושא פירות, שכן לפום צערא אגרא!

ש. האם הציון משקף את רמת הידיעות בדיוק, או שמא יכול להיות "ציון חסד"...?

ת. הציון משקף בדיוק את רמת הידיעות, אומנם קורה כי הנבחן מתלונן על שקיבל ציון נמוך מכפי שחשב ואז בודקים שנית את המבחן ואת התוצאה מוסרים לנבחן. זאת מכיון וצוות הבודקים הבוחנים אינו יודע מי הוא זה שכתב את הבחינה.

ש. האין לימודי מפעל הש"ס גורמים לשיבושים במסגרת הלימודים בכוללים השונים?

ת. ההיפך הוא הנכון, מסגרת מפעל הש"ס משתלבת יפה מאד בלימודי הכוללים, ראשי הכוללים מעידים כי הודות למפעל זה אין צורך בשמירת הזמנים... בשמירת הלשון... שכן ההתמדה גדולה, דבר שניכר גם בעת המבחן, בעת הריכוז והיגיעה במבחן, זאת ועוד, מצויים כוללים אשר משלמים לאברכים את המשכורת החודשית עפ"י רמת הצלחתם במבחני מפעל הש"ס.

ש. האם הציונים והמילגות מסייעים לאברכים גם במקצועותיהם, למשל בהוראה?

ת. בודאי, מפעל הש"ס מוכר במשרד החינוך, ז.א. אנו יכולים לתת המלצה להוראה של אברך העומד בקריטריון של מפעל הש"ס, המלצה זו תסייע בידו לקבל משרה כלשהיא בהוראה, ואף מילגות מסויימות יכול האברך לקבל עפ"י המלצת מפעל הש"ס — בכמות ידיעותיו.

ש. כמה "חברים" יש לכם במפעל כביר זה? באיזה גילים? ובאלו מקומות בעולם?

ת. במפעל הש"ס חברים כ-1,700 אברכים ובחורים מכל רחבי הארץ, מכל העדות, ספרדים ואשכנזים, חסידים וליטאים וכו' העומדים לבחינה ב-8 נקודות, יישוב בארץ מהצפון ועד הדרום, יתירה מכך ברחבי חו"ל, באיטליה, בבלגיה, בשוייץ, בלונדון, בפריס, בברזיל, בבואנוס איירס, במונטריאול, וברחבי ארה"ב "חברים" עד כ-300 בחורים ואברכים ס"ה 2000! חברים במפעל הש"ס, ואם לדבר על גילים, הרי שאצל הקטן מבין נבחני מפעל הש"ס מופיע בסעיף "שנת הלידה" שנת תשל"ו... בן 11 שנים... ואצל המבוגר מבין כל הנבחנים מופיעה שנת עת"ר... בן 78 שנים... פשוטו כמשמעו: הכל בכל, מקטן ועד גדול. ומן הנכון לציין ולהעיר, כי המבחנים עצמם מידי חודש בחודשו הביאו אצל רבים מן המשתתפים שיפורים נוספים, כגון שיפור בכושר הביטוי ובכתיבה ברורה, שכן מגבלות ישנם בעת המבחן, לא להעתיק, לא לדבר וכו' ואע"כ הריכוז גבוה דבר שמביא לשיפורים נוספים צדדיים.

ש. מהו מצבו הפיננסי של המפעל? ולשם מה עריכת ה"דינר" השנתי?

ת. שאלה אחת מתורצת בחברתה. תקציב מפעל הש"ס מגיע לכדי מאה אלף דולר! לחודש אחד... שכן "פרנסת" ציבור אדיר שכזה גם היא גדולה, ואולם קשיים עצומים ישנם, הודות להתייקרויות, אשר ע"כ חייבים ליטול הלוואות וכדו' אומנם, מצויים נדיבי עם המוכנים להפוך את ההלוואה למענק, אלא שעדיין אין הקומץ משביע את הארי, שכן אנו כבר מצויים לקראת "מבחן היובל" מס' 50 ביום ב' הבעל"ט, אשר ע"כ עורכים אנו בעזהי"ת במוצש"ק זה, ביום הולדתו הרביעי של מפעל הש"ס "דינר" שנתי, בו יטלו חלק ה"זבולונים" של הדור, אלו נדיבי העם שכן חפצים אנו בתמכין דאורייתא אשר יתמכו במפעל עצום זה שהינו לתפארת היהדות כולה. זאת ועוד, חפצים אנו ואף חייבים לכסות את ההוצאות ואת הגרעון העצום בו נמצא מפעל הש"ס. ואע"כ. מן הדינר השנתי הבעל"ט תצא הקריאה להיות חבר לכל אשר יראוך, לסייע ולתמוך במפעל, בבחי' "ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת".

ש. ומה בקשר לעתיד? האם מצויות אלו תוכניות באמתחת ההנהלה?

ת. ראשית עלי לציין את ה"מחשב" אשר הוכנס לעבודת המשרד, עד עתה היתה כל העבודה נעשית בצורה ידנית, אם בשמות הנבחנים, מילגותיהם וכל פרטיהם, ואם בשמות וכתובות התורמים והידידים הרבים של מפעל הש"ס ואע"כ קרה ונפלו טעויות, ואילו מעתה עת הוכנס המחשב החדיש לעבודת המשרד — על אף שגם עד עתה התאמצנו לבל יהיו טעויות בכל מיני דברים שהם אבל מעתה יהיה הכל בצורה מדוקדקת עוד יותר, להמנע מטעויות וכדומה. שכן "עבודת נמלים" ממש לפנינו בכל שעות הפעילות המשרדית ואמנם אפשר לציין (ש.א.) את העבודה המסורה ואת הפעילות הנמרצת בה פועל צוות המשרד, ובראשו מנכ"ל המפעל.

והנה בקשר לעתיד, לתוכניות שלפנינו מוסיף המנכ"ל ואומר — חפצים אנו בתומכי תורה רבים כדי שנוכל להגדיל את המילגות, ואז נוכל גם לתת מילגות לאלו שנבחנים "לשם שמים" ממש שאינם יכולים עדיין לקבל מילגה מכיון ועתה ההרשמה סגורה — מפני חוסר התקציב שלא מאפשר נתינת מילגות נוספות, כן רוצה הנהלת המפעל לקלוט נבחנים נוספים, להגדיל תורה ולהאדירה, ועוד הוא מוסיף באם יגדל התקציב ותנתן האפשרות הרי שגם נוכל לפתוח גמ"ח לחברי מפעל הש"ס.

לסיכום השיחה מעיר המנכ"ל ומכריז: "שאיפתי הכנה והאמיתית במפעל חשוב זה הוא לראות את רצף הדורות, לראות אב שכבר סיים את הש"ס במסגרת מפעל הש"ס מביא את בנו עמו ומכניסו למסגרת זו, שכן אז תתמלא הארץ דעה ויקויים בנו "וכל בניך כולם למודי השם"."

הש"ס ומפעלו

הש"ס — הלוא היא תורה שבעל־פה — והיה עד להקמת "מפעל הש"ס" נחלתם של מובחרים אשר זכו לחבוק את ים התלמוד הגדול.

לא לחינם, כאשר ביקש העם להגדיר ולתת ביטוי לתלמיד חכם היודע כל חדרי תורה, לא מצא הגדרה קולעת וממצה זולת: "א ש"ס אידי"!

"יהודי־של־ש"ס", הוא התלמיד חכם, בה"א הידיעה, כפשוטו ומשמעו. כל הכבוד והערכה, החביבות וההוקרה, אשר כל יהודי אוצר בקרבו על העוסק בתורה, היגע בה והשוקד עליה, הוא מעניק ברחב חיבה ל"ש"ס־איד".

יותר מאשר יהודי אוהב את התורה — הוא מחבב את לומדיה ועוסקיה. כי על כן ניתנה תורה להגות בה, ללמוד ולעיין בה, לנוחלה ולהתחקות בה. אשרי ואשרי חלקו של האיש הישראלי אשר אינו משאיר את התורה מונחת בקרן זוית אלא בא ונוטלה וממלא כרסו ממנה.

חביבות יתירה נודעת לו ליהודי אשר זכה "ללמוד את הש"ס כולו". כלום מילתא זוטרתא היא — ללמוד את כל הש"ס!. כל אם בישראל מתברכת בבניה שיתעלו בתורה ויהיו בקיאים בה. ובברכתה עומדת לנגדה דמותו הנשגבה של "א ש"ס אידי". "הלוואי — מברכת האם היהודיה את בנה — תגדל ותפרח בני בתורה כר' פלוני שכבר עבר על כל הש"ס פעם פעמיים ושלושי".

זו היא גם שאיפת־חייו של כל צורב תורה — ללמוד את הש"ס, לשחות בים התלמוד, לשקול ולטרוח בדבריהם של התנאים והאמוראים הקדושים.

ספורים ובודדים זכו לכך, לרוב היו אלה אשר תורתם אומנתם — יום ולילה לא שבתו מד' אמות של הלכה. זה הוא חלקם ונחלתם כל הימים. פחות מהם הרבה היו ה"בעלי־בתים" אשר זכו להיכנס לשערי תורה עד שהיו בקיאים בכל הש"ס. אלה גדל חנם בעיני העדה והיו לשם ולתהילה.

* *
*

עד אשר בא האוהב תורה וישראל הגדול והכריז: "מי יתן והיה כל עם ד' — ש"ס אידין" — יהודי־של־ש"ס.

כמה וכמה אהבת תורה משתפכת בליבו הטהור של כ"ק האדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג, יאריך ד' ימיו ושנותיו בנעימים, שאינו יודע שבעה באהבתו זו עד אשר הש"ס כולו יהיה לנחלת הכלל; כמה וכמה אהבת ישראל יוקדת בנפשו הרוממה של כ"ק האדמו"ר שליט"א שאינו יודע רגעה באהבתו זו עד אשר כל איש ישראל יהיה בקי בש"ס.

ככוכבי־לכת מאירים לנו חכמי הדורות אשר שתלן מרום — דור דור וחכמיו — כדי להקים מפעלים תורניים לדורות ולדורות. אלו הם אדירי התורה, ענקי האומה, רועי העם וקברניטיו, אשר נחתו וירדו אל העם, להעלותם ולהגביהם, לרוממם ולקרבם לתורה וללימודה.

המעוף ורב התעוזה לעשות את הש"ס כולו לנחלת הכלל ולמאורים של רבים הוא שגיא־רוח. כבירות נפשו של ההוגה, היוזם והמפעיל, יש בה מאמת המידה של מאורי האומה אשר מסרו נפשם כדי שלא תשתכח תורה מישראל.

* *
*

"מפעל הש"ס" — המפעל התורני הגדול של דורנו — זכה והתאהב על כולנו. אלפים רבים הצטרפו ללימודו ובמשך שנים ספורות נעשו בקיאים באוצר התלמוד של כל מסכתותיו. בקיאים בש"ס!

אלפי ש"סים, רבבות מסכתות ומיליוני דפי גמרא, נלמדו ונלמדים בזכות "מפעל הש"ס". יהודים ואנשי מעשה מכל החוגים והעדות, מסתופפים בצל קורתו של מפעל הענק — פרי־יוזמו של האדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג שליט"א. אלו הם יהודים קובעי עתים לתורה אבל בזכות המפעל זכו והתעלו ל"ש"ס אידין". אלה מעידים שלולא "מפעל הש"ס" לא היו להם התעוזה והאומץ לקבוע בנפשם כי הש"ס כולו הוא בהישג לימודם.

חוב עולם וחיבת עולם רוכשים לב בני ישראל ל"מפעל הש"ס" כמו למקימו ולמפעילו. המפעל הנאדר בקודש הזה זכה למעמדו המנושא מתוך חיבת הקודש ואהבת התורה אשר מושרשת בקרב עם התורה.

ואמנם אותם למעלה משלש מאות קבוצות ש"סיות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בעולם כולו, מהודים את האות ואת המופת לחביבות הגדולה של בני עמנו ל"מפעל הש"ס". חן וכבוד נוחלים הש"סניקים בכל העולם כמו האכסניה הגדולה לתורה וללימודה.

ביום חגו הרביעי של "מפעל הש"ס" מתלכדים כל הש"סים כולה להטיבה אחת של תורה. אשר תעלה למרום ותהיה לסניגור של עם ישראל — כמה תורה למדו בני ישראל!

לכל הלומדים ולכל העסקנים והעומדים בראש המפעל — ברכת התורה: עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר".

י.מ. אורזי

יהודי של תהלים

אחד בכיס ואחד בלב...

בן ציון קלוגמן

מפקד המשטרה שנקרא ע"י הממונים עליו לשמור על מחללי השבת ולהפריע למחללים את שומרי שבת, סיפק למרחים... ספר תהלים. הוא סיפר בגילוי לב, כי הוא נוטל עמו את ספר התהלים בכל מבצעיו ("המודיע")

עירבוב זה של טוב ורע קוקטייל של קודש וחול — הוא מסוכן. כולנו מכירים בעל־פה את הפיזמון המצטוטק המצרי: "סבא שלי היה רבי"; "אבא שלי דווי וגם אני הולך פעם־פעמיים בשנה לבית הכנסת"; "אל תראה אותי כך, אני יהודי בלב"... יהודים שהתרחקו, מנסים להתיישר עם המצפון. הלב היהודי מעיק להם הם נאחזים בקש, בפיסה אור או בניצוץ קלוש שעודנו בידם, לעתים מזומנות — כדי להשקיט את ההתעוררות הרוחנית.

ספר התהלים בכיס, בפעולה שביסודה היא בעבור עידוד חילול שבת — הוא גלולה לשיכוך כאבי מצפון. הלב היהודי של השוטר נצבט. אבל כיון שהלב תלוי בכיס והכיס שוכן כבוד תהלים — נרגע המצפון המיוסר... "יכול" השוטר להתניע בלב רגוע את רכבו, לנסוע אל מקום ההפגנה ולעשות כדבר ממניו...

* * *

האסון שהמיט חטאו של אדם הראשון על העולם — היה עירוב טוב ורע. תפקיד העם היהודי — לברר ולהפריד שני יסודות נבדלים אלה ולהעמיד כל אחד במקומו הראוי.

כבר בדברי חז"ל למדנו על האפשרות ההיפותטית לטהר את השרץ בק"נ טעמים. ואחרי ככלות הכל, נותר השרץ משוקץ ומתועב כשהיה, שהרי התורה אסרתו.

בפולקלור העממי משתמרה "תפילתו" של הגנב היהודי בראש השנה. וכך היה אומר: רבונו של עולם הרוחות והנך! הן אתה לבדך ידעת, על מי ומי נגזר כי יגנב ממנו בשנה זו. אנא ממך, עשה בטובך הגדול שכל הגניבות השתא, יעברו תחת ידי!...

בדומה לכך, סופר על שחקן כדורגל שבעת משחקו בשבת, תחוב בפתמקו ספר תהלים זעיר. לקיים מה שנאמר: "רגליך לטוב ירוצו"...

אבי אבות המומחים לייצור חיי סתירה, היה בלעם הרשע. אדם מושחת ומנוון, אבל בעל מדות נבואיות. הוא ביקש לנצל את כוחות הקדושה שהכיר, את הרגעים המתאימים, כדי לחסל באמצעותם דוקא את עם ישראל. ניסה בכוחם של ישראל — בפה — בנשק הסודי שלהם, למגר ח"ו את (שונאיהם של) ישראל.

סתירה חדשה, נתגלעה לעיני קהל ועדה, בהפגנה השבעים למען קדושת השבת בפתח תקוה. ראש השוטרים, המפקד המגיע בראש כוחות כדי לשמור על מחללי שבת, לעצור בעד מוחי השבת — נושא עמו בצידו האישי — תהלים. "מזמור שיר ליום השבת"... כביכול, רותמים את ספר התהלים למלחמה נגד כל מה שהוא מגלם...

* * *

תהלים. סמל התפילה, הערגון והשתפכות הנפש היהודית. הספר שספג יותר מכל את דמעותיהם ואנחותיהם של יהודים בכל הדורות.

שבת קודש. שמו של קודשא בריך הוא. מתנה טובה ויקרה מבית גנזיו של מקום. שבת מלכתא שיהודים מסרו נפש על קיומה, נהרגו ונשחטו על קדושתה.

פתח תקוה. אם המושבות. עיר ואם בישראל, בה נכנסת שבת קודש מוקדם, כאחות־בת לירושלים קרתא דשופריא. באר חפרוה שרים, יהודים מדקדקים במצוות.

מה יכול להיות קדוש יותר מאשר ספר תהלים, בשבת קודש, בפתח תקוה? מה מלבב יותר מפרק תהלים מעומק הלב, ביום מקודש ודווי עונג, שובה ונחת, על אדמת הקודש?

כבר מזמן טענו, כי מדינת ישראל אינה אלא גרורה או מובלעת אמריקנית במזרח התיכון. יש חולקים. כך או כך — ברור שגם מדינת ישראל היא "ארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות"... האבסורד והסתירות מוצאים בה כר נרחב.

מה יכול להיות סתירה־סטירה נוקבת מאשר ספר תהלים בליווי מבצעי הפיקוד על "משמר חילול השבת" ועל בלימת מקדשיה?

* * *

את הסתירה בהתגלמותה, מתארים לנו חז"ל בדמותו של הגנב היהודי: כשהוא ניצב ברגע הקריטי על פי המחתרת שחפר, כדי לבצע פריצה מתוחכמת, הוא נושא עיניו למרום ומתחנן לפני ריבונו של עולם: אנא, עזרני, שאצליח במשימתי, שאשוב בשלום ולא אתפס!...

עלינו לברר וללמד, להפריד את הטוב מהרע, את התהלים מחילולי השבת. ידעו נא אלה שנתרחקו משמירת קדשי ישראל, כי גם אותם ק"נ פרקים קדושים וטהורים של נעים זמירות ישראל, אינם מטהרים ולו זנבו של שרץ. שום מעשה הנוגד את מורשת היהדות לא ימצא צידוק ומחסה תחת כנפי התהלים.

לעומתם יש לומר: "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים... כי אם בתורת ה' חפצו... וכל אשר יעשה יצליח!"

שפע חיים

יהי אור

קובץ דברי תורה לחנוכה

— שנת תשמ"ה —

מאת כבוד קדושת אדמו"ר

מרן יקותיאל יהודה הלברשטאם שליט"א

אבדק"ק צאנז

אשר דיבר בקדשו בימי החנוכה דאשתקד

ובראשו הבאנו

סדר הדלקת נר חנוכה והזמירות

ועליהם חותם

לקט שושנים

אמרות טהורות פתגמין קדישין אשר אספנו וליקטנו

מתוך דברי קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

*

הוצאה מיוחדת

ע"י

מפעל הש"ס הכללי בהיכלי התורה

שנת תשמ"ז לפ"ק

מאת בנימין קלוגר

כי חג ה' לנו...

על חלקו הרם של מפעל הש"ס בהיכלי התורה אין עוררין. הוא מהווה היום עמוד התוך לעולם התורה, והוא אחד המוסדות המובהקים העומדים כתרים על סף הרחוב. בזאת כבר הכירו עד היום אלפים כשעוד רבים הם הרוצים להצטרף למעגל הלומדים והנבחנים, וכיון שכך הרי שגם תומכיו הם "התמכין דאורייתא" הנבחנים והמכובדים ביותר.

היום ההולדת ה־4 של מפעל הש"ס בהיכלי התורה הוא יום הבהיר לכל מאן דעסקין באורייתא, יומא טבא לרבנן ולתלמידיהון, להנהלה ולעוזרין המסייעין. זה הזמן לחשבון, לסכם את העבר, לגבש את ההווה ולתכנן את העתיד.

יום ה"דינר" — שנקבע מידי שנה ביום יסודו של מפעל הש"ס — מהווה ע"כ "ראש השנה לתלמידי חכמים". אין לך יום יפה יותר לסכם שנה ולהתוות תוכנית חדשה מאשר בתקופה זו של ה"דינר" שהוא, כאמור, רי"ה לת"ח, את החג הזה חוגגים מאות מאות משפחות בישראל המסתכמות באלפי אלפי נפשות. ומי הם?

בראש ובראשונה ה"יששכרים", הלומדים, הממיתים עצמם באהלה של תורה מתוך הדחק. וכאן כוונתנו בעיקר לדחק הזמן העומד לרשותם ללמוד ולעשות, להבין ולהשכיל. כאשר לא השכר הגשמי הוא שמדאיג אותם, אלא הציון הוא שאומר להם באם למדו ושננו כראוי.

* * *

היגיעה במשך החודש כולו נותנת אותותיה ביום המבחן, מי לשבט ומי לחסד, שכן ניסים אינם יכולים לקרות בעת המבחן עצמו, מי שלמד יודע, בקי הוא בחומר הדף, ואף יש שכר לפעולתו, בבחי' לפום צערא אגרא, יגעת ומצאת תאמין, ההתכוננות לפני המבחן מוכיחה על יגיעה מתמדת במשך חודש ימים ואף במקרים שאין הזמן גרמא — עמד הזמן לרעת הנבחן, ברם אין הנבחן יכול שלא לעשות מבחן, המבחן כמהו כ"ביקורת עצמית" בו רואה הנבחן עד כמה התייגע עד כמה אימן את מוחו שכן אינו יכול להתעלם מן הכלל האומר "יגעת ומצאת", באם התייגע תמצא, באופן שכזה באים הנבחנים למקום המבחן, "משאירתם צוררות בשמלותם"... דפי הגמרא, או סימני השו"ע על נושאו. כליהם באמתחותיהם, שלבים הם לבחינה, הרגשות עד־לות ויהדות כחטוף, האם אצליח במבחן? האעמוד במטל הזה? לפני המבחן ירעשו אמות הסיפים מקול הנבחנים המתנצחים בחילופי דברים בקשר לחומר הנלמד, "ובשופר גדול יתקע"... הקול גדול וגואה, ואולם, עם הגיעה עת הבחינה "וקול דממה דקה ישמע"... הדממה שוררת על פני הכתות, הכל מתאמצים במתן תשובות עניינית ונכונות, התחושה כי הנך נמנה על אלו ה"יששכרים" — חברי מפעל הש"ס נוסכת בך עוז ותקוה ורצון להצליח. ראויה היא התורה להיות נחלת עם ישראל בעזה"י השמים נפשם וגופם ביגיעה על כל התורה כולה מהחל ועד כלה, כל אותם נבחנים המייצגים למעלה מ־300 ישיבות וכוללים ברחבי תבל מכריזים זאת כאלפי עדים נאמנים שאין עדות טובה הימנה...

ההתרגשות אוחזת בכל, עשרים וחמש שאלות ממצות ומקיפות את החומר הנלמד מוסיפות אף הן התרגשות עצומה ויתירה, הכל מתרגשים, הנבחנים, הבוחנים, צוות ההנהלה, האדמו"רים וראשי הישיבות, וכל אלו הרואים מחזה שכזה לנגד עיניהם.

עם מסירת המבחן מקבל הנבחן מעטפה ובה תוצאות המבחן הקודם, בעת פתיחתה יודע הנבחן באם יש שכר לפעולתו, אף כאן תופס הכלל "לפום צערא אגרא" מקום נכבד, יש והתוצאות מוכיחות על כשלון כלשהוא. ויש התוצאות מוכיחות על התקדמות. מכל מקום, אלו ואלו ממשיכים להתייגע במשנה תוקף על החומר הנלמד בחודש הבעל"ט, שכן לתורה אין כל הפסק כלל, לילות שימורים רבים עושים הנבחנים במשך החודש, כי חפצים הם להיות נקראים "יששכרים" מושלמים על כל המשתמע מכך. ואף רוצים הם להגיע אכן לידיעת הש"ס כולו בעזהשי"ת.

* * *

השמחות המשניים הם "המשפחה" שזוכתה וראשה יושב והוגה בכל רגע פנוי, למרות שזה מחייב הרבה גם על חשבון הבית. אך האושר והדיווק שלימודו נוסך על כל המשפחה לא נותנים לזאת שתעלה אפילו על גבי המחשבה.

השמחה הזאת מצויינת גם ע"י המשפחה וגם ע"י תומכי מפעל הש"ס, המתנדבים לעזרת מפעל קדוש ונשגב זה, שבכולם ללא הבדל מהי המשימה, מפעמת רוח ההתנדבות העילאית בכל זמן ועידן לשים לילות כימים בעבודה, ולזכות גדולה נחשבת להם, לשרת את הת"ח היושב זה עתה והוגה בתורה בכולל בישיבה או בביתו.

החלק הזה של המפעל אינו נופל במאום מן החלק האחר הנו חלק ה"זבולון", חלק ה"תמכין דאורייתא", אלו האנשים השמים נפשם בכפם למען יוכל המפעל האדיר להתקיים, למען תהיה תורת ה' בפי הנבחנים המונים מאות מאות רבות של בני תורה מכל השכבות הזורמים שבציבור.

מפעל זה הודות ל"זבולונים" אלו אין לו אלא לברך תמידין כסדרן "ועל ניסיך שבכל יום עמנו". שכן הוא עומד על ניסים, אשר ע"כ לא נופל חלק ה"זבולונים" התומך במפעל זה מחלק ה"יששכרים" הנתמך במפעל זה... בבחי' הכל מסייעין לעבודת המלך, מלכו של עולם.

אכן, כי נר מצוה ותורה אור, הן אלו העוסקים באור התורה, והן אלו האוחזים בנר המצוה בתמיכה בתורה — יש שכר לפעולתם, פעולת קודש שאינה חוזרת ריקם לעולם.

ה"דינר השנתי" למען ביסוס מפעל הש"ס שיתקיים אי"ה במוצש"ק הבעל"ט יהיה בודאי מפגן תמיכה והזדהות במפעל האדיר והעצום הזה, על שני חלקיו, הן החלק היששכרי והן חלק הזבולון, הן אלו המתמכים, הן אלו שאינם מתמכים יודעים ללא כל ספק ערכו וחשיבותו של מפעל זה מהו, רבות נכתב על המפעל הזה, ואין בכל מה שכבר נכתב להקרין אלומות אור על מה שעוד לא נאמר ונכתב, "יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן"... ועדיין לא נכתב מאומה. שכן אין לתאר ואין לשער ערכו של מפעל זה מהו, שכן המפעל "ממלכת התורה" כפשוטה וכמשמעה, מרכז התורה הגדול ביותר בכל תפוצות ישראל שקם אי פעם, מפעל המאחד את העם כולו לתורת הש"ית ולעשיית מצוות ומעשים טובים. חובה איפוא, להירתם למען יוכל מפעל זה לעמוד על עמדו ומשמרתו, חובה איפוא להוסיף ול"הרבות "זבולונים" למיניהם, כ"זאת חנוכה" מוצש"ק הבעל"ט יהיה האות הזה! אות צדקה וחסד...

* * *

מפעל הש"ס קם והיה לעובדא. שלוש שנים טובות מאחוריו מיליוני דפי גפ"ת נלמדו במסגרתו שכל לומדיו בעלי תריסין הם אף החלשים שלא נתנו לעצמם צ'אנס להצליח הראו יכולת זו תמידה ובזו התעלו לת"ח טובה־קים הפכו למתמידים ולת"ח מופלגים בבקיאות עצומה הודות ל"מפעל הש"ס" שקם ונתייסד ע"י גדולי התורה בראשות מייסדו ונשיאו הוא הגה"ק כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג שליט"א, השי"ת ירפאהו ויחלימהו, שכבר הוכיח שאינו רק נאה דורש זה שנים על הצורך בגידול דור של ת"ח שיוכל לקבל פני משיח צדקנו, אלא גם נאה מקיים.

ידוע לנו התלמידים, את היחס המיוחד שנתן לתלמידי הישיבה ובפרט בהקמת המתיבתא בקרית צאנז שכל תלמידיו ויוצאיו מכהנים כיום פאר כרבנים ודיינים, ראשי ישיבות ומגידי שיעורים מבוקשים, ואלו שאינם מכהנים בשום תפקיד מהווים הם דוגמא מוחשית לתלמיד חכם אמיתי. בעצמותינו הזורים היטב שיעורי החומש ורש"י ושיחות הקודש בעיון רצוא דרצין שבכל פעם ופעם סובבו הדברים על ערך לימוד התורה עד ועד. כל נאום ונאום לכלל ולפרט נסוב על לימוד עוד דף גמרא עוד ח"י דפים וכו' וכו' והעיקר לגדול "ש"סניק".

נאה דורש זה הוא שהעניק לנו את המתנה הטובה של נאה מקיים.

זכה כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז קלויזנבורג שליט"א להחזיר עטרה ליושנה. על כל המשתמע מכך, כשכל גדולי התורה תומכים במפעל התורה הגדול בישראל ללא הבדל חוגים ועדות.

מי ומי ההולכים?... הכל חפצים לראות את שמך, הן האחוזים במדת "יששכר" והן אלו האחוזים במדת "זבולון", בנערינו ובזקנינו נלך... הכל יביעו הזדהות ותמיכה במפעל עצום זה שכן "חג לה' לנו", מפעל זה — חג ליהדות החרדית, יום הדינר אף הוא חג למען המשך הביסוס של המפעל, ואין להרפות ולהפסיק את השותפות של "יששכר־זבולון", שכן מפעל זה חייב להמשך ולהתקיים בכל עת ובכל זמן עדי נוושע בתשועות עולמים

* * *

ולכלם כולם: חזקו ונתחזקו! כה לחי!

ראשי ישיבות ואברכים ת"ח

המסוגלים לערוך מבחני סיכום בכתב, על מסכתות בהתנדבות.

מתבקשים להתקשר בערב לטל: 02-520105

"מרכז הבחינות ללומדי הש"ס בארה"י"

Rutis

כדאי לקפוץ ולראות

את המבחר החדש של

שמלות וסריגים מאנגליה

20% הנחה לשמלות לילדות מגיל 9

רותיס' מיכלין 14 בית וגן ים 02-418940

פתוח כל ערב בשעות 7.30-9.30

וביומים א' ד' גם 10.00-12.00 לפנה"צ

רותיס' הכתובת שלך לטעם טוב

רשת הגנים

של אגודת ישראל

החינוך העצמאי

ברדיצ'בסקי 5 ת"א

דרושה מגננת

לגני ראש העין

נא להתקשר לטל. 03-783297

בית מסחר ספרים

ר' עקיבא 124 ב"ב

טל. 787365

מבצע

מראשית השנה ועד אחרית השנה

בית מסחר ספרים מישור מעמיד לרשותך מבחר אדיר של ספרי קודש, ספרים בהלכה, מוסר, ספרי קריאה, נוער וחוברות לילדים

במחירי מבצע

נוסף לכך התשלומים

עד אחרית השנה

תמורת כל 100 שקל נוסף תקבל חודש נוסף

בקניה של 100 ש"ח 1 תשלום ל 30 יום

(אפשרי גם 2 תשלומים)

על כל 100 ש"ח נוסף, 30 יום נוספים

עד 10 תשלומים ל 300 יום

התשלום האחרון

ליום א' ד' בתשרי תשמ"ח

פתוח: בין השעות 17-22 אחה"צ

נ.ב. אין המבצע כולל ש"סים וש"ע

"מישור" איכות בכבוד

ב"ה

קריאה להצלה

באנו בשורות אלו לעורר עזרה נחוצה ודחופה עבור האי גברא רבא ויקירא, תלמיד חכם גדול, הרה"ג מחבר הספר החשוב וכו', אשר חי כל ימיו בעניות. ועתה באשר הוא כבר בגיל זקנה ושיבה והשית בת מוטל עליו עול גדול וכבד של הוצאות נישואי בנו הגאון הנעלה המצויין נ"י והרב הנ"ל נמצא במצב כאשר הנושים עליו חובות קודמים ולרש אין כל למלא התחייבויותיו לנישואי בנו. וכידוע כהיום גודל ההוצאות ואפילו באופן המצומצם והצנוע ביותר

ע"כ בקשתנו אחים יקרים: אל נא תעמדו מנגד לראות את הרה"ג הנ"ל כורע תחת משאו. הושיטו יד עזר באמונה בכל האפשר למען יוכל לחתן בנו בשעטו"מ שלא יבוש ולא יכלם ח"ו

ובזכות מצוה רבה זו הכנסת כלה והחזקת תורה יושעו הנותנים והמעשים בכל משאלות לבם לטובה ולברכה. אמן

וע"ז באנו עה"ח לכבוד התורה ותפארתה בטהרה

חיים פינחס שיינברג — ש. נסים קרליץ

הריני מצטרף להדברים האמורים לעיל — גם אני מצטרף לכל האמור לעיל

יוסף שלו' אלישוב — שלמה זלמן אויערבאך

מתוך מכתבו של הגר"י וייס שליט"א גאב"ד ירושלים ת"ו

ביודעי ומכירי שהנ"ל היה הרה"ג הנעלה הרב תובר חיבורים מחוכמים [illegible] ... ואין כל בידו מאומה [illegible] לא ימנע לבקש את עזרת אחים מוקירי תורה ותמליה בטהרה להחיש לו עזרה בכסף דחוף.

לכן מאד אבקש מהנדבנים אשר חלק להם ד' לב לדעת ערך עמלי תורה, כי הוא ת"ח גדול וקרוב לשבעים שנה וקשה עליו [illegible].

וכל הנותנים והמעשים יתברכו בשפע ברכה והצלחה וחיים טובים ובתוקפים [illegible] וכו'.

המדבר בצדקה ומצפה לישועת ד' הקרובה.

יצחק יעקב וייס רב ואב"ד פעיה"ק ת"ו

מתוך מכתבו של הרה"ג ר' בנימין יהושע זילבר

[illegible] בבית ד' [illegible] בתורה ועבודה... [illegible] ואין כל [illegible] את הנ"ל שממש בא מים עד נפש, והוא כבר לעת זקנתו הי"ו.

לכן אבקש לראות את זה כמצוה רבה [illegible]. וכל העוזרים יתברכו מן השמים בברכת חיי יהודי והברכה [illegible].

בציפיה הכבודה לחסדי שמים

בנימין יהושע זילבר

הכתובת למשלוח תרומות

[illegible] אויערבאך שליט"א — הפסגה 53 י-ם | הרה"ג ר' יהודה מאיר שליט"א רחוב [illegible] 5 ב"ב

[illegible] שליט"א — [illegible] 10 י-ם | הרה"ג ר' יצחק שיינפלד שליט"א — מסכת [illegible] 3 ב"ב

[illegible] אלישוב שליט"א — [illegible] 19 | בית כלל חזון איש

בתי הורנשטיין י-ם | הרה"ג ר' יחיאל זילבר שליט"א — [illegible] 4 ב"ב

[illegible] 155312 סניף 533

[illegible] 347572 סניף [illegible] 17

מס' חשבון בנק הדואר 4894618

נא לציין עבור "קריאה להצלה"

חלק שני ספר סידורו של שבת
במאהלוב
לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ החיים לפ"ק

השער של הספר סידורו של שבת שהודפס בשנת תקע"ח — שנה לפני פטירתו — בעל באר מים חיים.

הרה"ק רבי חיים מצ'רנוביץ זיע"א - בעל "באר מים חיים"

במלאות מאה ושבעים שנה להסתלקותו — כ"ז בכסלו תקע"ז — כ"ז בכסלו תשמ"ז

מאת: שאול ברמן

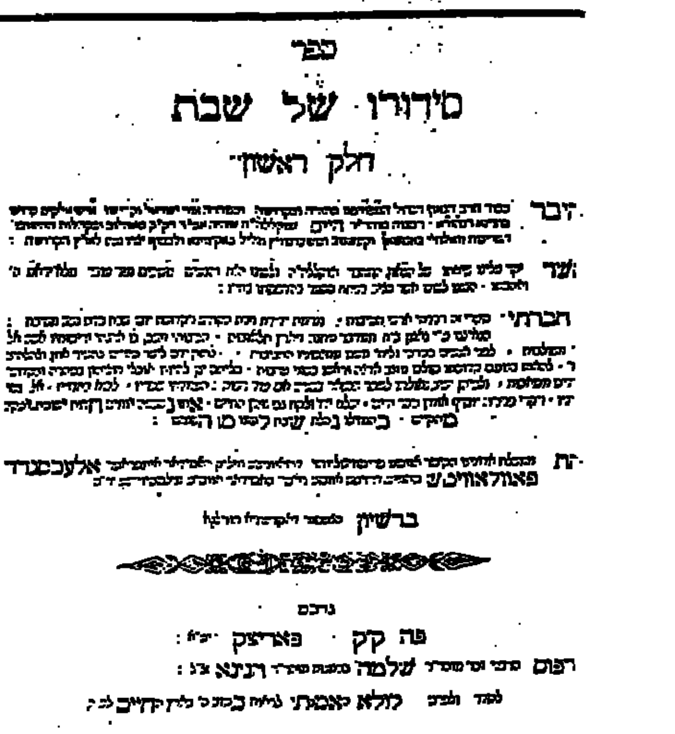
ספר סידורו של שבת
חלק ראשון
ברדיטשוב
נדפס פה קק פאריצק
לולא האמנתי

השער של הספר סידורו של שבת משנת תקס"ג שהודפס עוד בחיי בעל באר מים חיים.

"יהבה ואשאלך שאלה — פנה המגיד הק' מזלאטשוב, רבי יחיאל מיכל זיע"א אל הנער בן החמש־עשר אשר ניצב לפניו — בתורה כתוב אך את שבתותי תשמורו, מכאן למדו חז"ל במכילתא כי הפסוק בא ללמד על דיני שבות, על אמירה לנכרי וכו', האם תוכל לומר לי האיך לומדים דיני שבות מהפסוק הזה"? הנער מקמט לרגע קט את מצחו, חושב ולפתע הוא אומר: "פירושו של דבר כך הוא, אי אפשר לומר כי הפסוק מדבר על איסור שבת, שכן זה כתוב בתורה במקומות אחרים, וא"כ מש"כ אך את שבתותי תשמורו, פירושו על שבתו של הקב"ה, שכן הקב"ה ברא בששה ימים את העולם, ויכל ביום השביעי, והרי הקב"ה שבת גם מדיבור שכן כתיב בדבר ה' שמים נעשו, וא"כ בודאי פירושו של הפסוק אך את שבתותי תשמורו, שבת שלי, להמנע משבות ומדיבור לנכרי"... משמשמע זאת המגיד מזלאטשוב, נעמד מכסאו ואמר אל הסובבים אותו: "עתיד נער זה להיות יונק מקודשת השבת ומתענגיה"... אותו נער גדל והיה ברבות השנים לצדיק מקובל ומובהק בכל תפוצות ישראל, הוא ניהו רבי חיים מצ'רנוביץ זיע"א בעמח"ס "באר מים חיים".

● לידתו של צדיק ●

רבי חיים נולד בערך בשנת תק"ל לאביו הקדוש רבי שלמה סיראד בכפר קטן הסמוך לבוצ'אץ'. הוא היה מצאצאי הב"ח ה"חלקת מחוקק" שחותמם העז הוטבע עליו בכל שנותיו. ועל לידתו של רבי חיים מסופר סיפור נפלא:

אחיו של האבי רבי שלמה נפטר בארץ רחוקה ולא השאיר אחריו ילדים, היתה זקוקה אשתו איפוא לחליצה, ואולם היא נתיאשה כבר מכך מכיון והאח של בעלה, רבי שלמה גר במרחק רב ממקום מושבה. אלא שרבי שלמה לא נח ולא שקט, הוא חפץ בכל אופן לקיים בגיסתו מצוות חליצה למען יוכל לגאול אותה מעיגונה, ואולם, האיך מגיעים אליה? כסף לא היה באמתחתו והרי היא יושבת בברכי הים, החל איפוא רבי שלמה להלך ברגלי ימים שבועות וחדשים, מעיר לעיר ומכפר לכפר, עד שהגיע לשפת הים, שם עלה על האוניה וביקש מרב החובל כי יקחהו ללא תשלום למחוז חפצו ובשכר זאת ישמש את הנוסעים באוניה ללא תשלום, רב החובל הסכים ורבי שלמה נסע באוניה. לאחר טלטולים רבים בדרכים עקלקלות הגיע אל העיר בה היתה גיסתו גרה, הוא נכנס לביתה והוכיח לה עפ"י סימנים מובהקים כי הוא גיסה וכי הוא חפץ לקיים בה מצוות חליצה, האשה שמחה, שכן כבר נתיאשה מלהיגאל מכבלי העיגון. כאשר חפץ רבי שלמה לשוב לביתו רצתה האשה שהיתה עשירה ליתן לו מעות הרבה בשכר קיום המצוה

ואולם רבי שלמה סירב לקחת, שכן אינו מוכר את קיום המצוה בכסף האשה הפצירה בו רבות ואולם הוא סירב. הוא עזב את ביתה ושם פעמיו רגלי לביתו שלו. באחת האכסניות בהן לן בדרכו חזרה פגש בו זקן אחד (אשר רבי חיים העיד ברבות הימים כי היה אליהו הנביא) ושאל אותו למעשהו כאן, רבי שלמה סיפר לו את כל מאורעות המעשה. אז אמר לו הזקן: אנא, קח ממני מעות אלו בזכות המצוה שקיימת, ורבי שלמה בשלו: איני מוכר את המצוה במעות! אז הודיעו אותו זקן: "בזכות זאת כי קיימת את המצוה בשלימות ממש תזכה לבן זכר אשר יאיר את העולם בתורתו ובקדושתו". לתקופת השנה נולד לו לרבי שלמה בן ויקרא את שמו חיים, הוא הרה"ק בעל "באר מים חיים" וספ' "סידורו של שבת".

● תלמיד המחכים את רבותיו ●

כבר במעלליו נתנכר הנער חיים כי לגדולות ונצורות נוצר, הוא למד בצוותא חדא עם הרה"ק רבי אברהם דוד זיע"א אב"ד בוצ'אץ' אצל הרה"ק רבי צבי הירש קרא, בעמח"ס נטע שעשועים, אצלו קנה את חכמת הנגלה בתורה וביראה והוא העריכו והעריצו מאד. גם חסיד היה רבי חיים, כבר בשנות נערותו נסע להסתופף בצל רבו הקדוש המגיד זיע"א מזלאטשוב אשר ניבא עליו גדולות ונצורות. גם אל הרה"ק מאפטא, רבי אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל נסע, ואף אח"כ היה למחותנו.

הוא היה נערץ על כל גדולי הדור שהוקירוהו וחיבבוהו, התידד עם הרה"ק רבי משולם פייבוש מזבאראז' שהיה אף הוא מתלמידי זלאטשוב, בו ראה חבר ידיד, ואף בספרו הזכירו מביא ד"ת ששמע ממנו. עמו נסע פעמים רבות להסתופף בצל קדוש המגיד הק' מזלאטשוב.

הוא היה גם מבאי ביתו של הרה"ק רבי מרדכי מקראמניץ זיע"א שהעיד עליו: "חיים הוא ואין חכמה כחכמתו — חיים בגימטרי חכם"... גם הסתופף אצל הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א ואצל הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א שכיבדוהו ואף התייעצו עמו רבות.

כן עמד בקשר הדוק עם רבים מגדולי הדור שהעריצוהו ואף העריכו את חכמתו ותורתו.

● על כס הרבנות ●

רבי חיים שימש ברבנות במספר עיירות, מקומו הראשון, היתה העיירה מוהילוב, שם כיהן כרב ואב"ד שנים מספר, ואולם, ימי שבתו לא ארכו לו שם. שכן בני קהילות רבות פנו אליו בבקשה כי יאות לכהן כרב בעירם, לאחר הפצרות רבות מצד בני הקהילה בקישינוב עבר לשם להיות כרב. ואולם, בקישינוב נלחם רבות נגד ההשכלה שפשטה שם וגם שם לא ישב על מבועי המנוחה והשלוה.

הוא עזב איפוא את קישינוב ועבר אל העיירה קריפטץ, שם ישב בתחילה בשלוה כאשר כל בני העיירה מעריצים ומכבדים אותו, עד שקרה אותו מעשה אשר בעקבותיו נאלץ לעזוב את קריפטץ.

מטבעו של רבי חיים היה להוכיח באהבה ובנועם את בני העיר בדברי תורה ובמוסר, פעם אחת, לאחר שגמר את דרשתו ניגשו אליו שניים מבני המקום וצעקו עליו בפני קהל ועדה: "אנו לא רוצים בו לרב כאן, הרב בדרשתו התכוין אלינו, הוא רצה להשפיל אותנו ולהוכיח אותנו וא"כ אנו לא נסכים כי הרב ימשיך לכהן כאן כרב"! בעקבות זאת פרצה מהומה גדולה בבית הכנסת אשר נחלק לשני מחנות, המחנה האחד עמד לצידו של הרב ואילו המחנה השני נחלק עליו ודרש בכל תוקף כי הרב יעזוב את העיר לאלתר. ואולם, רבי חיים בתחילה לא התייחס כלל לדברי המתנגדים מכיון וידע כי הצדק עמו, אלא שההתנגדות גברה והחריפה מיום ליום.

הדברים הגיעו עד כדי כך, עד שבאחד הלילות נכנסו לביתו כמה ממחנה המתנגדים אליו והחלו להוציא את חפציו מן הבית, משראה זאת רבי חיים החליט בנפשו כי הוא עוזב את העיר לבלי שוב אליה עוד. בערב ש"ק ארז רבי חיים את מטלטליו, נטל עמו את בני משפחתו ועזב את העיר, היו מבני המקום ששמחו... והיו שהתעצבו. ואולם, שני אנשים

תמונת המערה בצפת בה קבור בעל באר מים חיים עם הלבושי שרד זיע"א.

אלו אשר נכנסו אליו באישון לילה סבלו מאד מכך, כעבור מספר ימים נשרף ביתם וכל רכושם נהיה למאכולת אש. מן העיירה קריפטץ עבר רבי חיים בשנת תקנ"ט אל העיירה צ'רנוביץ, אשר על שמה נקרא עד היום הזה.

● איש מוסריו הקשיבו כמוהים... ●

בעיירה צ'רנוביץ ישב רבי חיים במנוחה ובשלוה, שנות שבתו שם נזכרו כימי אושר ושלום עבור תושבי העיירה שהעריצו וכיבדו מאד את רבם הנערץ ששימש להם כרב וכמורה.

הוא היה איש בעל כשרון עצום במדות ובדרך ארץ, הוא היה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות ואף אהב כל אדם כבנו, בשל כך היה נערץ על כל החוגים בעיר, על החסידים ואף על ההתנגדים. הוא קירב את כולם, ואף את העבריינים ה"מועדים" לעבירות קירב ודיבר על ליבם כי יחזרו בתשובה וכי יקיימו את המצוות מהחל ועד כלה, והם נשמעו לו ואף שינו את דרכם לטובה.

הוא היה יודע כמוכיח וכדרשן בחסד עליון, הוכיח את בני עדתו בנועם בדרך ובאהבה, לא מתוך גערות ואף לא היה מקטרג על עם ישראל, שכן תמיד מרגלא בפומיה הפס' ומי כעמך ישראל...

בקהילתו הנהיג כי בימי הסליחות ישמיע דברי מוסר לפני הקהל, פעמים רבות קרה כי באמצע אמירת הסליחות ניגש מספר פעמים לארון הקודש והחל לומר מוסר, ולא היה סיפק בידם לגמור את אמירת הסליחות עד שהאיר היום מרוב המוסר ודברי התשובה שהכניס בהם כמה פעמים.

כן נהג להשמיע דברי מוסר בראש השנה לפני התקיעות, מסופר שפעם הרבה באמירת דברי מוסר ותוכחה, הדברים היו נקבים כחרבי להבות אש, וכל העם געה בבכיה רבה, לאחר מכן אמר: "חשבתי, וכי לאחר התעוררות גדולה שכזאת יבוא בודאי משיח צדקנו. אבל כנראה, שמצוי אחד בינינו שעדיין לב אבן לו, והוא הוא זה המעכב את הגאולה"...

בכל דברי התוכחה והמוסר שהשמיע לא קיטרג אף פעם על עם ישראל ותמיד חפץ בטובתם שלא לדבר עליהם סרה, פעם שמע כי בעיירה בגודי מכהן רב שמרבה להוכיח את בני העדה ואף מרבה לקטרג על עם ישראל, הוא קרא אליו רב זה ואמר לו: האם תוכל להסביר לי מהו החילוק בין תפילת "והוא רחום" שאומרים אותה בימים ב' וה', ובין תפילת יום־כיפור־קטן שאותה אומרים בערב ראש חודש, ובין פיסקא אחת "על חטא" אותה אומרים ביום הכיפורים?

הרב נשאר לעמוד, ואילו רבי חיים משיבו: הבה ואסביר לך, בתפילת והוא רחום בה הורגלנו, שכן אומרים אותה פעמיים בשבוע מבקשים אנו על הגלות והגאולה ואף מזכירים את עוונותינו שגרמו לגלות. בתפילת יוכ"פ קטן מקבלים אנו התעוררות חדשה שכן בכל ערב ר"ח אומרים אותה וא"כ אך י"ב (י"ג) פעמים בשנה וגם שם מזכירים את התשובה, ואולם, בפיסקא "על חטא", בה אנו מזכירים ממש רק את העבירות — אומרים אותה רק פעם אחת בשנה, ביום כיפור, ותו לא.

ללמדך, כי לא צריך להרבות בתוכחה ובקיטרוגים על עם ישראל שכן הקב"ה לא יחליף את עמו לעולמים והרי הפסוק אומר עליהם: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, אחד ואין אחר.

● שומר משמרת הקודש ●

תלאות רבות עברו על רבי חיים בימי שבתו בצ'רנוביץ. באותה עת עברה העיירה לשלטונם של האוסטריים, ואלו נתגלו כמתנכרי ריב ואף החלו לאסור בעיר הפצת תורה ויהדות בכלל, בעקבות זאת תיקנה הממשלה שתי תקנות נגד הדת, האחת, שלא להתפלל בציבור ולא להקהיל את היהודים עבור צרכי הדת, השניה, שלא ללמוד ב"חדרים" יהודים — תקנות שאינן אלא גזירות.

ואולם, רבי חיים לא נרתע כלל, הוא לחם בעוז ובתוקף נגד שתי הגזירות הללו ואף סבל רבות בשל כך, הוא אירגן תפילות בציבור ואף הקהיל את היהודים בכל עת שמצא לנכון.

גם בגזירה השניה נלחם רבי חיים, הוא אסר על ההורים לשלוח את ילדיהם לחינוך בבתי הספר הממשלתיים של הממשלה וציוה עליהם לחנך את ילדיהם בתלמודי התורה החרדיים, גם בעקבות זאת נתפס כמה פעמים ואף נאסר בבית הסוהר, אלא שתושבי העיירה היהודים אשר העריצו אותו במאד פעלו עבורו למען ישחררו אותו ממאסרו, ואולם הוא התבטא: "מוטב להיתפס על דברי תורה מאשר להתפס על גניבה וגזילה", ולא אבה שישחררוהו עד שנשתחרר מעצמו.

* * *

באותה עת פשטה בקישינוב תנועת ההשכלה שעשתה שמות בבתים יהודיים רבים, רבים נתפסו להשכלה ונחו מדרך התורה והיהדות, ההשכלה הזאת התפשטה כנגע ממאיר והגיעה גם לתוככי העיירה צ'רנוביץ שם כיהן רבי חיים באותה תקופה כרב ואב"ד.

עוד בהיותו בקישינוב נלחם רבי חיים נגד תנועת ההשכלה שהביאה להתבוללות המתנית, כאשר הם בנו "טמפל" עבור המתבוללים הקים רבי חיים מוסדות ציבור עבור הקהילה, בין היתר בנה בית כנסת גדול בשם "לכול" (יש האומרים כי הוא נוטריקון: להלחם בהשכלה ולהתקרב להי"שית...) ע"י המהר בזק שהיו בו 500 מקומות ישיבה, כן הקים מוסדות עזר ואף בית חולים עבור תושבי העיר המחוסרים אמצעיים, גם במפעלי חסד הקים — הכל בעבור הורדת תנועת ההשכלה שהשתוללה.

וכמעשהו בקישינוב — מעשהו בצ'רנוביץ, גם בצ'רנוביץ נלחם נגד ההשכלה ומכשולותיה, הוא הקהיל את היהודים ואף סבל מכך, ההשכלה נלחמה גם כאן בחינוך היהודי הטהור ובבתי הספר, הקשיים הגדולים באו בעיקר מן החוץ, מהעיירות האחרות אשר חפצו כי צ'רנוביץ שהיתה בידת בוקובינה תהיה השכלה, שכן זאת תהיה כמפתח וכשער לכניסת היהודים לחברה האירופית הנאורה", ובזאת נלחם רבי חיים, בעקבות זאת נתפס פעם למאסר בעבור שהלשינו עליו, הוא נאסר, אבל בעצמו הגיש ערעור על המאסר אשר נעשה מתוך עוול משווע, ואומנם נשתחרר לבסוף ממאסר לאחר שהפקידים ראו בעליל כי האמת איתו והקדושה כולה שורה על פניו, כאשר יצא ממאסר אמר אל הסובבים אותו: לא תתקרר דעתי עד שאראה את המסור ההוא שהלשין עלי כשהוא שולח יד בנפשו"... ואומנם, באותו יום שמעו כי המלשין ההוא השליך את עצמו אל תוך מימי הנהר. ואז ראו הכל כי רבי חיים איש קדוש ונורא.

● איש שכולו שבת ●

שבת קודש תפסה אצל רבי חיים מקום מיוחד ונכבד, אמרו עליו כי בעש"ק לאחר שטבל במקוה טהרה גבהה קומתו בשני ראשים... וממש לא הכירוהו, שכן הפך לאיש אחר לגמרי, איש של שבת.

אינו דומה מאור פניו של אדם בשבת כבימות החול, בימות החול היה רבי חיים נוהג בקב חרובין וכדו', מאכלו היה פת קיבר שחורה ובצלים ותו לא, ואולם את השבת היה מענג בכל מיני תענוגים, בבחי' כל המענג את השבת וכו', מיום רביעי בשבוע (יום בו אומרים בשיר של יום לכו נרננה...) היה מסתובב ברחובות ובשווקים והיה קונה מכל טוב עבור השבת האנשים היו מתפלאים על שהוא הולך בעצמו לקנות מצרכים לשבת אבל הוא לא חפץ ליתן לאחר את המצוה הגדולה הזאת והיה קונה את הדברים הטובים ביותר עבור השבת, שכן — אמר — כמה מאמרים קדושים נכתבו בגמ' ובמדרשים על עונג השבת וע"כ מצוה גדולה היא לענג ביותר את השבת.

גם בקדושת השבת הראה לעין כל כי השבת אינה דומה בכלל לימות החול, ספרו הקודש "סידורו של שבת" מיוסד על כך להראות גודל קדושת השבת, הספר מיוסד כולו על התיבה "שבת", הכל נוטריקון שבת, כגון: שבת בחול תזכור, שבת בו תתברך, שמו בו תפאר, שירה בו תשיר, שתיקה בי תהילה, וכו', להראות גודל קדושת השבת ועלינותה.

בעיניו שקבע בכל להשיב את תשובותיו בבראשי תיבות מתיבת שבת כנ"ל, ומעשה בעשיר אחד ששלח את שוורים לעיר אחרת על מנת למוכרים שם, כעבור מספר ימים שמע האיש כי כל השוורים מתו בדרך ממחלה ממארת, נכנס העשיר בבכיה רבה אל רבי חיים שאינו יודע להשית עצה בנפשו והרי עתה הפסיד הרבה מכספו בגין מיתת השוורים ומה יעשה עתה? פתח רבי חיים את פיו ואמר לעשיר שהיה רגיל תמיד לעבוד בשבת: "שורך בשבת תעבוד — שורך בדרך תמות, אבל אם שורך בשבת תנוח — שורך בדרך תלך", הגביר אומנם הבטיח כי יפסיק לעבוד בשבת וכי ישמור את השבת, או אז פסקו השוורים מלמות והוא הצליח בכל.

בשבת קודש לא היה רבי חיים ישן כלל, הוא היה אומר: כתי' ושמרו בני ישראל את השבת, והרי שומר אסור שישן, כל השבת ניצב על משמרתו, אש קודש בשבת שהכל רעדו ממנו.

ועל גודל קדושת השבת היה רבי חיים רגיל לומר: בכל השבוע עבד האדם ואף מתייגע עבור פרנסתו. אין לו זמן לחשוב בעמקות על הקדושה, אבל כאמור ומותר האדם מן הבהמה אין, א"ין הוא נוטריקון אדם יש נשמה והוא היתרון של האדם על הבהמה, וא"כ לנפש הבהמית נחוצים אכילה ושתיה ובזה היא נהנית, אבל נשמת האדם צריכה ליותר מכך, ועל־כן, מן היושר הוא ליתן אל הנשמה יום אחד בו תוכל להתייחד עם קונה רצונה, והוא יום השבת המקודש לנו ביותר. — זכה איפא רבי חיים כי נבואתו של המגיד מזלאטשוב תתקיים בו במלוא משמעותה, כפי שהעיד עליו ואמר: "עתיד נער זה להיות יונק מקודשת השבת ומתענגיה"...

● ובין כתפיו שכן... ●

השכינה הקדושה חפפה על רבי חיים בכל עת ובכל זמן ואף הגנה עליו במשך שנות חייו. ומעשה וחלה רבי חיים מאד, שלושה ימים היה מוטל על ערש דוי מבלי שהרופאים ידעו כל תרופה למחלתו, בני הקהילה הרבו באמירת תהילים לרפואתו, ואולם, הוא היה נראה ממש כמו נפטר.

ביום הרביעי החליט אחד מהסובבים אותו כי ישפוך לתוך פיו כף של מרק, אפשר וזה יכניס בו חיות כל שהוא, ברגע בו שפכו לתוך פיו את כף המרק נתעורר רבי חיים בבהלה וזעק: וי! אוי!... נבהלו מאד הסובבים אותו ואחד מהם התכופף לעבר פניו ושמע כי רבי חיים אומר: "האם אינך רואה כי מרן הבעש"ט עומד אצלי"! ומאז הוטב לו עד שנתרפא לגמרי.

לאחר שהבריא מן המחלה סיפר לחסידיו: בשעה ששכבתי כך, חשבתי וכי אני נמצא כבר בעולם העליון, לפתע ראיתי את הבעש"ט ובקשתי ממנו כי ירפא אותי, אלא שהבעש"ט השיבני: "חיים בני, כבר נגזרה גזירה", אז אמרתי: "אבל עשיתי פעם טובה לכבודו, שכן מדודו של מורי ורבי המגיד הק' מזלאטשוב שלא בירך ברכת המזון בסעודה שלישית עד שסיפר איזה מעשה מכבודכם — הבעש"ט, פעם אחת נשתהה רבי בסעודה ג' עד שהניף היום של יום ראשון, הביאו לפניו מים אחרונים לברך ברהמ"ז אבל עדיין לא סיפר מגדולת כבודכם, אז אמרתי לרבי: ועדיין לא סיפרתם מן הבעש"ט? רבי הסכים, הוריד המים אחרונים, סיפר מכבודכם ואח"כ בירך ברהמ"ז, וא"כ בעבור טובה זו חייבים אתם לרפא אותי". הבעש"ט הסכים והתחיל לבכות, אלא שעדיין לא פעולתי מכיון ועוד לא היתה בי נשמה, רק אח"כ כאשר התעוררתי וראיתי את הבעש"ט פחדתי וע"כ צעקתי...

גם בית המדרש של רבי חיים בצ'רנוביץ, ידע זמנים קשים, הקב"ה היה בעזרתו תמיד, ליד ביהמ"ד דר גוי שהיה בעה"ב על המגרשים ועל הדירות הסמוכות לביהמ"ד. הוא הציק מאד להגבאי ואף לא נתן מספר פעמים להיכנס להתפלל בביהמ"ד, וגם העמיד שומרים בפתח כדי שהיהודים לא יוכלו להתפלל שם, באחד הלילות ראה הגוי זקן יהודי בעל הדרת פנים שהחל להפחידו, הגוי צעק על היהודי: "האיך נכנסת לכאן, והלוא יש שומרים בחוץ"? השיב הזקן ואמר: "דע לך, כי אני הוא בעל הבית של ביהמ"ד דכאן, הזהר השמר לך שלא תציק לגבאי וליהודים ואם תציק רע ומר יהיה גורלך ואין עונשין אא"כ מזהירין, זאת ועוד, השומרים כלל לא ראו אותי כשנכנסתי, ואף אתה ראה בביהמ"ד שאני הדלקתי. וע"כ ראה שלא להציק יותר"!

והזקן נעלם ואיננו, נבהל הגוי, הוא רץ אל השומרים ושאלם באם ראו יהודי זקן שנכנס אל המקום, כאשר נענה מצידם בשלילה החל מאד לפחד, ואומנם מאז ואילך פסק הגוי להציק לגבאי ולכל היהודים. גם על ביהמ"ד עצמו שורתה השכינה, שכן כל בתי הכנסיות שהיו בעיירה נהרסו ע"י הקומוניסטים ואולם ביהמ"ד של רבי חיים שרד עם עוד ב' בתי כנסיות, ועפ"י עדויות — הריהו עומד עד היום.

● בשבח ארץ ישראל ●

אהבה גדולה לארץ ישראל שורה בלבו של רבי חיים, תמיד התעניין עליה וגם שאל מה מצבה ומה מצב היהודים שבה, פעם הגיע אליו שליח שחזר מארץ ישראל, רבי חיים שאלו בשבח ארץ ישראל והאיש השיב: "על הגשמיות בארץ איני יודע לספר, אבל זאת אוכל לומר, כי האבניה

ביהמ"ד של בצ'רנוביץ.

של הארץ מאירים וזוהרים כיהלומים מגודל קדושת הארץ"... רבי חיים התלהב מאד והחליט כי הוא עולה לארץ ישראל, סיבה נוספת היתה לו לעזוב את הגולה, שכן כאמור פעמים רבות הלשינו עליו כי הוא חותר תחת השלטונות, ואף נתפס למאסר פעמים רבות, אשר ע"כ רצה לעזוב, אלא שהרבנית לא רצתה, שכן על מי יעזוב את העיר, ומי יתמנה לרב במקומו, ואולם הוא, מגודל אהבת הארץ ומפחד השלטונות החליט לעזוב, משמשמעו זאת בני הקהילה באו וביקשוהו שלא יעזוב, ואז השיב להם כי לעולם יישאר שמו על שם עיר זו, ואומנם תמיד נקרא בשם ר' חיים צ'רנוביצר.

בשנת תק"ע עזב את העיר צ'רנוביץ ושם את פעמיו לארץ ישראל. בדרכו עבר דרך העיירה בוצ'אץ' (בוטשאן) ושם התעכב שלושה שנים ונהיה לרב עליהם עד שיצא משם לארץ ישראל.

לפני עזבו את הגולה פקד על משמשו כי ישמור על ביהמ"ד בצ'רנוביץ אף בזמנים קשים מאד, וישגיח שלא יחוסל ביהמ"ד ושיתקיימו בו שיעורים תמידין כסדרן, ואומנם, ביהמ"ד לא חוסל.

● באור פני מלך חיים ●

בשנת תקע"ג הגיע לשערי ארץ הקודש, הוא עלה מיד לעיה"ק צפת ת"ו ושם נתיישב, בצפת ישב כארבע שנים, שם חיבר גם את חיבורו הגדול "שער התפילה" על ערך התפילה ועל כוונותיה, הוא שלח את החיבור מא"י לחו"ל כדי שידפיסו אותו ואף אמר על זה "כאשר יתפשט חיבורי זה בעולם, תהיה ע"י זה התקרבות הגאולה".

בצפת עסק כל העת בתורה ובתפילה ואף הפיץ את תורת החסידות, כמו כן חיבר ספרים נוספים בצפת, חיבורו הגדול "באר מים חיים" על התורה בדרך פרד"ס שנתפשט בכל תפוצות ישראל, חיבורו האחר "ארץ חיים" — ב' חלקים, האחד על נ"ך ומגילות, השני על הלכות ואגדות ממסכת ברכות, ומן הנכון לציין כי ספר ארץ חיים היה למראה עיני הרה"ק ר' ישראל זיע"א מרוזין בחו"ל והוא אמר כי יקראו לספר "ארץ חיים" שכן מוצאי מצא חיים בארץ החיים...

ובהגיע יום כ"ז בכסלו לשנת תקע"ז עלתה נשמתו של הרה"ק רבי חיים לאור באור החיים ולהיות נשמתו צרורה בצרור החיים עד בוא ינון במהרה.

הוא נטמן בעיה"ק צפת ת"ו בבית העלמין הישן, ומצבתו כבוד באחת המערות בביה"ע הנקראת על שמו. במערה זו נטמן ג"כ הגאון בעל "לבושי שרד" זיע"א.

זכר צדיק לברכה.

(התמונות — באדיבות "גנזך קידוש השם")

איזור מודיעים: היסטוריה נפלאה שריחה וטעמה לא פג

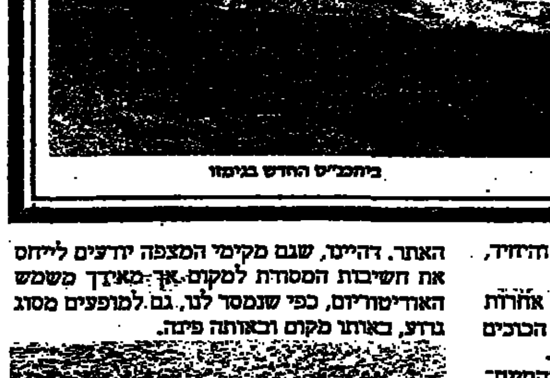
ביהכנ"ס החדש בגימזו

המהלך בשבילי מודיעים עד עצם היום הזה יכול לממש את ההסטוריה העתיקה של האיזור. כיום כשהאתרים הם בשליטתנו חשוב לסקור גם את הנסיונות השונים לגאול את מודיעים מידי הערבים. פרט חשוב שכדאי לזכור שאין כל מידע ברור במקורות לגבי מיקומם של קברות המכבים וגם בקרב החוקרים יש מחלוקת בנושא. מה שברור הוא שגופים שונים מנסים לנצל את ההתודה הרבה שיש לאיזור מודיעים בקרב כל שכבות העם לפעולות פרסומת ראוותניות שאינן תואמות לעיתים את רוח המקום

כתב וצילם משה מיכאל צורן

מודיעין היתה מקום תורה ומסירות נפש החל מתקופת מתתיהו ובניו עד תקופת מרד בר כוכבא. ולא בכדי פרץ המרד נגד היוונים דווקא במודיעין. כנראה שבמקום זה התרכזו בני תורה רבים שרצו לשמור על התורה בפינה שקטה זו. כאשר התנכלו להם היוונים לא היה מנוס מההכרעה הגורלית אשר שינתה את פני ההסטוריה היהודית.

מודיעין המשיכה להיות מקום תורה גם לאחר תקופת החשמונאים. במשנה נזכרת מודיעין לגבי שני דברים. הראשון, לגבי דין "דרך רחוקה" בפסח. "איזו היא דרך רחוקה? מן המודיעין ולחוץ וכמדתה לכל רוח, דברי רבי עקיבא" (פסחים צ"ג:). ושם בגמרא: "אמר עולא, מן המודיעים לירושלים חמישה עשר מילין הוויא". מרחק זה הוא כ־23 ק"מ ומתאים בדיוק למרחק בין מודיעין העתיקה במידיה לבין ירושלים העתיקה. מברייתא נוספת הנזכרת שם (צ"ד:) "היה עומד חוץ למודיעים ויכול להכנס בסוסים ובפרדים. יכול יהא חייב, ת"ל ובדרך לא היה והוא היה בדרך", נלמד כי הדרך לירושלים עברה סמוך למודיעים, הדבר השני הוא לגבי נאמנות על טהרת כלי חרס. "מן המודיעים ולפנים נאמנים על כלי חרס, מן המודיעים ולחוץ אין נאמנים". (חגיגה פרק ג' משנה ה'). משתי משניות אלו אנו למדים כי עולי הרגל היו עולים לירושלים דרך מודיעים והמשיכו כנראה במבוא בית חורון או בדרך הנוכחית דרך עמק איילון. כן למדים כי במודיעים התקיימה תעשיית כלי חרס, השוק לתוצרתה היה בירושלים, שבה לא עסקו בתעשיית כלי חרס, בגלל האיסור לעשות בה כבשונות מפני העשן, וכך היתה השפעת גומלין בין ירושלים עיר הקודש ומודיעים הסמוכה. מצב זה נמשך עד חורבן בית שני.

נסיונות לגאול את מודיעים

איזור מודיעים היה מאות שנים בשליטת הערבים. עוד בשנת תרנ"ז נשלחה משלחת מלונדון לארץ שבראשה עמד סיר אלקס גולדשטיין שסייר בארץ וביקר גם במודיעים. בעל השטח שכלל את תל אראס וקברות המכבים, היה קלארק, סגן הקונסול האמריקני בירושלים ובעל סוכנות כללית לתיירות בכל המזרח התיכון. הוא רכש את השטח שכלל 116 דונם בשנת תרמ"ב אך בגלל טרדותיו החליט למכרו וגם להודיע היטב. בהתכתבות שהתנהלה ביניהם מסר קלארק כי כבר בתנת"ד התעניין קניין מארה"ב, חורון מיכאל, בדבר קניית השטח. הוא ניהל מו"מ ע"י הקונסולים האנגלי והאמריקני. גולדשטיין מסר דו"ח מביקורו במקום ובין היתר פורטים מהמצב המשקי של מטעי המקום אשר כלל: 225 עצי זית ישנים נותני פירות; 76 עצי זית צעירים; 1,000 גפנים עם פירות; 70 עצי שקדים ועצי תאנה.

בהתכתבות בין השניים שנמשכה 3 שנים נמסר דו"ח מלא על השטח העומד למכירה. צורפו מפות ותמונות ואף נתקבלה חוות דעת חיובית. הארכיאולוג האנגלי ס. מאוקוויכטר, אישר אף הוא שסייר במקום.

מענין שבמשך ההתכתבות תוכנן ליישב במקום 2 או 3 משפחות שיתפרנסו ממטעי הזיתים ומחקלאות, ואפילו הביאו בחשבון פתיחת בית הבראה במקום, במשך הזמן. עקב האוויר הצח השורר בו. חליפת המכתבים נמשכה משנת תרנ"ה עד תרס"א והסתיימה בלא כלום. עקשנותו של קלארק שדרש מחיר מוגזם בתנאי התקופה ההיא (9,000 פרנק) הכשילה את המו"מ.

כעבור שנים אחדות עמדה הצעת מכירה זו שוב על הפרק. אחר מלחמת העולם הראשונה ביקר בארץ ראש עירית ברדפוד באנגליה, שהתענין בנושא זה של גאולת מודיעים ושוב לא יצא הדבר לפועל היו נסיונות של מגביות למטרה זו אך מכל הפעולות הללו לא יצא דבר.

שחרורו של המקום בא לבסוף בעזרה ע"י כוחות צה"ל שכבשו את מודיעים.

חוסר ודאות מוחלט לגבי מיקומם של קברות המכבים

כפר ערבי קטן הנמצא כ־10 ק"מ מזרחה לעיר לוד, נושא את השם אל מדיה ובקיצור מידיה. שם המזכיר לנו את המקום ההסטורי של מודיעים עיר מולדתם של מתתיהו ובניו מקדשי השם. הכפר מידיה נמצא כשלוחה של הרי יהודה המוקפת בנחלים, ממערבו נמצא ואדי אל מידיה הנקרא כיום נחל מודיעים. ממזרח ואדי קוריקה, שני הנחלים משתפכים לוואדי אל נטוף, כיום נחל נטוף, המגיע לשפלת לוד ודרך נחל איילון משתפך לנהר הירקון.

בתוך בין הנחלים הללו, נמצא הכפר מידיה. הר המודיעים, הנמצא כתל הנקרא בערבית א ראס, כלומר הראש, הוא ראש הר המודיעים. הכפר קטן ודל. אספקת המים אליו נעשית בבורות חצובים בהם נשמרים המים מימות הגשמים לימות הקיץ.

ממערב לכפר נמצאים קברים שהערבים קוראים מכנים אותם "קבור אל יהוד", קברות היהודים. בעשרות השנים האחרונות מייחסים החוקרים קברים אלה לקברות המכבים.

בספרי החוקרים ניתן תיאור ראשוני עוד בשנת 1866 לגבי מיקומם של קברות המכבים. "צפונה מקברי המכבים, כקילומטר אחד, נמצא קבר מקדש לערבים בשם שייך אלע'רביוי, והוא מבנה קטן בעל כיפה לבנה, סמוך לקבר שכבות מפולת ושרידי בנין קדום. בשנת 1870 חפר פה לראשונה החוקר הצרפתי ויקטור גרין וגילה יסודות מבנה, אבנים מסותתות, שברי עמודים ושרידי מוזאיקה. בפינה נמצאו עצמות אדם. ב־1874 חקר החוקר הצרפתי הנודע קלרמון גאנו את מודיעים וסביבותיה. הוא הרחיב את חפירות גריין, הוסיף לנקות את שכבות המפולת הסמוכות וגילה שרידים נוספים, בקירות מבנה אחד גילו החופרים 3 כוכים גדולים, כוך בכל קיר. קלרמון גאנו שיער וקבע שאלה הם קברות המכבים.

לעומתו היו סבורים חוקרים אחרים שהקברים הללו לפי צורתם משתייכים למאה השלישית לספירתם, לכל המוקדם, ולכן לא ייתכן כי אלה הם קברות המכבים. עובדה נוספת שהכחישה את קביעת החוקרים הצרפתיים היתה שהקברים מפוזרים בשטח ואינם מצופים למבנה המרשים והזיהוד, כפי שהוא מתואר במקורות.

בשלב זה אין כל חידושים או תגליות אחרות בנושא. כך או כך "התרגלו" לכנות את הכוכים הללו שגילה קלרמון גאנו כקברי המכבים.

אך אפילו לשיטתם — תמוהה מאוד ההתייחסות לנושא מצד רשויות התיור במדינה.

המפליא שבכל הענין הוא שאין כל שילוט מתאים לקברים. אמנם בצומת המכבים יש שילוט ברור שמאלה לקברות המכבים, והתייר העושה דרכו לכאן יכול לחשוב לפי השלוט הגדול שמחכה לו באתר בית קפה מפואר או כל כיו"ב. להפתעתנו לא מצאנו כל שילוט על שורת הקברים המיוחסים למכבים. אלמלא תושב מקומי שסייע לנו באיתור המקום לא היינו מתוודעים לקברים אלה. כאמור, גם בקרב החוקרים אין כל וודאות שהמדובר בקברות המכבים ויש כאלה הסבורים שהם נמצאים מספר ק"מ מערבה מכאן.

ניצול ההיסטוריה לפעולות פרסומת ראוותניות

עצוב מאוד להווכח כיצד מתייחסות רשויות המדינה לאיזור ההסטורי של העם. כנראה שמחד גיסא גם החוג שאינו שומר תורה מרגיש שהאיזור שייך למסורת קדומה וקדושה ומנסה להתאים את עצמו אליה. הנה, למשל, במצפה מודיעים שהוקם בשנת תשכ"א, דרכו אפשר לצפות על כל הנוף מסביב. הקימו אודיטוריום מפואר בו נערכות מדי פעם הרצאות לתלמידי בתי הספר ולחיילי צה"ל. במרכזו של האודיטוריום מוצבת המנורה ענק, דרכה מוצגים ומומחשים לתלמידים ולמבקרים במקום את דיני החנוכה, כך מספר לנו האיש על האתר. דהיינו, שגם מקימי המצפה יודעים לייחס את חשיבות המסורת למקום. אך מאידך משמש האודיטוריום, כפי שנמסר לנו, גם למופעים מסוג גרוע, באותו מקום ובאותה פינה.

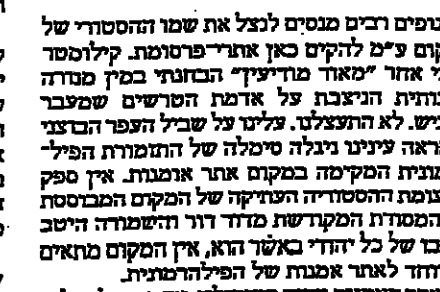
הדרך לחשמונאים

גופים רבים מנסים לנצל את שמו ההסטורי של המקום ע"מ להקים כאן אתרי־פרסומת. קילומטר וחצי אחר "מאוד מודיעין" הבחנתי במין מגדל אמנותית הניצבת על אדמת הטרשים שמעבר לכביש. לא התעצלתי. עלינו על שביל העפר הבוצני ולמראה עינינו נגלה סימלה של התזמורת הפילהרמונית המקימה במקום אתר אומנות. אין ספק שלעומת ההסטוריה העתיקה של המקום המבוססת על המסורת המקודשת מדור דור והשמורה היטב בליבו של כל יהודי באשר הוא, אין המקום מתאים במיוחד לאתר אמנות של הפילהרמונית.

אתר האמנות עדיין בחיתוליו, אך כדאי להעלות את הענין באזני פרנסי הציבור שיקדימו אולי תרופה למכה. כשהכל יעמוד על תילו, יהיה מאוחר מדי.

לעומת כל זה, מרענן להווכח בהקפדתם המוחלטת של הישובים החרדיים על דיני התורה, ובהם הלכות העירוב ושאר דינים. בכל יישוב דתי שעברנו בדרך, בולטים חוטי העירוב המקיפים את כל היישוב. במקומות שוממים כאלה, העירוב מהווה שמירה של ממש על התושבים ומשפחותיהם.

"גני מודיעין" — תנופה ותאוצה

לראות כיום במודיעים תושבים חרדיים, ילדים בפיאות כשציציותיהם מתבדרות ברוח השומרונית החזקה ואברכים הממהרים לבית תלמודם כשגמרתם תחת בית שחיים — זה אינו בגדר מראה נדיר. למרות הכל כדאי לייחס מספר מילים על היישוב "גני מודיעין", שעבר את תקופת המשבר בה היה שרוי והחל בתנופה מואצת.

על אף שעברו כבר 5 שנים מאז רכשו 350 משפחות חרדיות מגרשים על אדמת יהודה ושומרון ב"גני מודיעין" ומהרבה תכניות ותקוות נותרו המגרשים בשממונם — יצא בזמן האחרון הועד היישוב שמושבו בבני ברק בקריאה מחודשת לתושבים וכבר נקט בפעולות יזומות על מנת להבטיח את המשך הקמת היישוב על הקרקע.

תחילתו של הרעיון היה בהתאגדות של מספר יזמים חרדיים שתכננו בניה זולה באחד המקומות היפים ביותר במודיעים. המקום שאותר הוא על גבעה נישאה ואוויר צח מצוי שם במשך כל ימות השנה.

הפיתוח הופסק לפני למעלה מ־3 שנים מסיבות שונות, הכספים שהושקעו מצד כל רוכש הגיעו לכמה אלפי דולרים. ייעוד המקום הוא חרדי במוצהר ועליו נימנו קבוצות חסידיות, ספרדיות ובני ישיבות ובהם קבוצה של הרב בעדני מבני ברק המתכנן להקים ישיבה במקום, חסידי בעלז וקהילות נוספות.

היישוב חולק ל־3 גבעות. במערבית 230 מגרשים, במזרחית 120 ובאמצעית 150 (שלב ב') יצויין שקבוצה אחת בשם "קהילות יעקב" של הרב עדוסי מקריית אתא, נשארה במקום כל הזמן וכ־20 בתים עומדים כיום בשלבי בניה שונים, אותם הזכרנו במאמר הראשון ויישובם נקרא כיום בשם "חשמונאים". קבוצה זו נמצאת בגבעה המזרחית ויתר הקבוצות בגבעה המערבית שעבורם מהם כבר נכנסים שיארגן את המשך הפיתוח.

התארגנותו מחדש של הועד "גני מודיעין" שמושבו בבני ברק היא לפי מספר מסלולי בניה ופיתוח. מסלול מהיר, מסלול רגיל ועוד. אלה שהביעו נכונותם להצטרף להסדר החדש, אם לבניה ואם רק לעבודות הפיתוח, חוייבו להפקיד מקדמה עם התחייבות אצל הועד.

ההיענות הפתיעה אף את האופטימיים מבין חברי הועד.

המודיע — עמ' ר'
יום ו' ער"ש א' טבת כ"ז
ב' דר"ח טבת ד' דחנוכה

هكذا من الأصل

כי בן זקונים הוא לנו...

שבוע של התעלות רוחנית, לימוד תורה ואחדות אגודאית מופגנת בלונדון ★ סיום המשניות הכללי של פרחי אגודת ישראל, היה מפגן תורני אגודאי המפיח תקוות גדולות למרות הכל ועל אף הכל ★ בני הזקונים שלנו מעודדים אותנו שעוד נזכה ל"כל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו" ★ עצתו של מרן ה"סטייפלר" לעסקן ציבורי שחשש לעתיד חינוך ילדיו ★ 4 דורות תחת גג תנועתי אחד..

מאת יוסף דרוק - לונדון

...קום כי שובו את ירושלים, הגיע לידינו תוך שמחה זכינו שגם ילדי תלמוד התורה בבית ...יתם, תוך מטעם אגודה חרדית, הכדבר על ...ן הרש של לימוד משניות בע"פ ובחינת תלמידי התורה, שיזכו גם לקבל פרסים לפי ...ת לימודיהם וקיבץ על ידי רבנו, להגדיל היה ...ף מכתב עידוד מרבנים וגדולי תורה.

אכן, שבוע הראשון לא חשנו את הקשר ואת ההרים, ביום ראשון, בערב ג' חנוכה, באולם "בליספיה פנטור" ברובע ה־ן בצפון לונדון. הבנו, מי שבכם מה שראינו כמה ימים קודם לא היה חידוש ירושלמי, כי אם העתק, הכנת היוצרים, עד כמה ...ת לנו, שייכת לכאן.

מסיבת הסיום השנתית ה־38 של לימוד המשניות, נערכה הפעם בלונדון. טקס הסיום וחגיגת חלוקת הפרסים באנגליה, נערכים לסירוגין על פי סדר קבוע, בכל שנה בעיר אחרת, בלונדון, מנצ'סטר וגייטסהעד. בערים אלה, הריכוזים הגדולים יותר של יהודים חרדים באנגליה.

אין כמעט צורך לומר שמאז שנערכו המבחנים הראשונים, גדיים נעשו תיישים, ויש מביניהם רבים שכבר הגיעו להוראה. כמה מ"כוכבי" הערב הזה מן המבוגרים כותנו.

היו בין הנבחנים וחברי ה"פרחי" בצעירותם. ...כמה מבין הרמ"ים וראשי הישיבות באנגליה ובאירופה, היו מבין הנערים שהתמודדו על התארים והפרסים במשך 38 השנים, שבהן נערך המבצע בקביעות מדי שנה בשנה. למען האמת, גם בירושלים ובבני ברק ואולי במקומות נוספים, נמצאו תלמידי חכמים מופלגים שאת צעדיהם הראשונים בהתמדה ובלימוד שיטתי עשו כאן. יש לזכור כי בשעתו, כשארגון זה החל, עוד כמעט שלא קיימים היו בתי ספר חרדיים ותלמודי תורה באנגליה, ה"פרחי" היו מן החלוצים.

הדברים כבר נאמרו לא אחת בהזדמנויות שונות של אירועים אגודאיים ומותר לחזור עליהם שוב ושוב, אין לך כמעט תנועה או מפלגה אחרת שבה בולטת כל כך, וכל כך עמוק מושרשת, המשכיות הדורות, כמו באגודת ישראל. בכל אשר תפנה באולם אותו יכול להיתקל בשמות מוכרים, אבות, בנים, סבות, דור שלישי ואף רביעי וחמישי באגודת ישראל. אין כמעט צורך לומר, 3 דורות שישבו באולם זה לא היה חזיון נדיר. בין הנערים באולם ובין הזוכים בפרסים היו בנים, נכדים ונינים לדמויות מוכרות בגלריית העסקנות והמנהיגות האגודאית, או המנהיגות התורנית ביניהם נכדיהם של רבנים וראשי ישיבות מכל החוגים והנוסחאות, אם כאן באנגליה גופא ואם בארצות אירופה, אם מלפני השואה ולאחריה, ועד כמובן ימינו אנו.

כאמור, זו השנה ה־38 שבה מתקיים טקס סיום המשניות באנגליה, ואם בשנים ראשונות היה זה מבצע בכל אירופי, הרי שבמשך השנים האחרונות היה זה מאורע אנגלי מקומי, אולם השנה זכינו לראות בחידוש, כאשר קבוצת ילדים מכמה ארצות אירופה, בעיקר משוויץ וצרפת, הגיעה בראשות המדריך הרב לוד כדי להשתתף באירוע, ואף זכו לקבל פרסים ביניהם גם פרסים בולטים.

"כמה נער זה מחייב אותנו" קרא בפאתוס המנוחה, הלא הוא הרה"ג אהרן דוד דונר, רבה של קהילת "עדת ישראל" בסטמפורד־לונדון. היה זה כאשר הנער משה שטיינהויז מצוריך, נבחן ב־1500 משניות בעל פה, "אין לו מסביבו אותם ת"תים, ישיבות, בתי כנסת ובתי מדרש כפי שיש להם ילדי לונדון — כמה מחייב אותנו נער זה שהוגה ולומד תורה ומצליח בה בעיר?" שאל הרב. באוירה מחושלפת שגרפה אחריה תשואות רמות, כאשר עלה הנער לבימה לקבל את הפרס זכה ללווי חבריו מן הקבוצה האירופית, ומדריכם הרב לוד קרן מאושר. הרב לוד מקווה שבשנה הבאה, תגדל הקבוצה שתשלח ע"י פרחי אגודת ישראל באירופה, למבחנים.

כאמור, לנערים אלה היה זה שבוע ארוך של לימוד, בתקופת חופשת החורף המקובלת בארצות אירופה ואנגליה. מי שעבר ברחובות סטמפורד־היל בימים אלה, יכול היה להבחין בהרבה מפתחי הבתים, בבחות "ברוכים הבאים" — לחג בעברית. רובם נועדו לקדם את פני הילדים שבאו מהחוץ ושחולקו משפחה בראש ביום חמישי בצהריים, ל"אכסניות" בבתים פרטיים בכל האיזור, שזכה למסורת יפה זו של הכנסת אורחים מאירת עינים. עוד באותו ערב נערך המפגן הגדול באולם בית הספר "יסודי התורה", המארח באופן מסורתי חלק גדול מכל המבצע הזה.

★ ★ ★

טעות לחשוב, שחגיגת לימוד המשניות, הם עניינים הנוגעים רק לילדים ולנערים או למדריכיהם ולראשי אגודת ישראל. זה הרבה מעבר לכך. המבצע כולו, על כל הדבטיו הארגוניים והחינוכיים, מהווה חוט המקשר מאות בתים ומשפחות עם תנועת אגודת ישראל. לא קשר ארעי, לא קשר ארגוני תעמולתי למפלגה. הרבה מעבר לקשר של בחירות פעם בארבע שנים. היינו אף מרחיקים ואומרים: מעבר לקשר של פנקס קופת־חולים.

המדובר בקשר למשפחות המארחות. כפי שאמרנו מבצע הכוונה הגדולה, שבו לוקחים חלק מספר ניכר של אברכים ובעלי בתים, רבנים ודמו"ים, אנשים מכובדים ונגידים, המתנדבים לכמה שעות לשמש כבוחנים לנערים, הם ואותן משפחות מארחות יוצרים קשר הדוק עם התנועה, קשר של נותן ומקבל בצורה הדדית המביאה תועלת, וחינוכית בעיקרה, לשני הצדדים.

לא נטעה אם נאמר, שצעדיהם של מאות הילדים ברחובות סטאמפורד־היל וגולדרס־גרין בימים אלו, הביאה כבוד רב לאגודת ישראל. לא רק כתנועה מקומית, אלא כתנועה כלל ישראלית. גם מתנגדים ואנטי־ציונים, לא יכלו שלא להרהר — ראו גידולים שגידלה, כי בן זקונים היה להם.

"בן זקונים" — ראשי תיבות המרמזים על ששה סדרי משנה" שמענו על הנער חיים הירץ מציריך, שזכה לבדו את המעמד בשם נערי אירופה, אומר בשם אחד הגדולים. ברכתו ביידיש, היתה למשב רוח מרענן.

אך: "בן זקונים" — שיחתו המאלפת של הגאון רבי יוסף צבי דונר, בין קריאת התורה לתפילת מוסף, בהיכל ביהמ"ד "עדת ישראל" בקוזין איזבט סט. בפני כ־350 נערים וילדים, יצא מן הלב והיתה בה הבהנה אגודאית מאלפת:

"וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו". כך ראה פוטיפר השר המצרי את מעשי יוסף בביתו. ושואל הרב שליט"א, כיצד יכול היה גוי זה לעמוד על כך שכל אשר הוא עושה, ה' הוא זה שמצליח בידו, מהיכן היו לפוטיפר הכלים הרוחניים והשגה עמוקה זו. מה היה הרקע לכך. אלא — הסביר הרב — רש"י ז"ל מפרש, כי בן זקונים הוא לו, שיוסף היה "בן איקונים של יעקב אבינו", דומה לו במעשיו ובהנהגתו. וכמו שיעקב אבינו שלח לו לעשיו אחיו "עם לבן גרתי" — ומפרש רש"י "ותרי"ג מצוות שמרתי", — וכי כיצד יכול יעקב לקיים שם תרי"ג מצוות? הלא יש מצוות שאי אפשר לקיימם שם, ועוד, שלא כל אחד יכול לקיימם? אלא, יש לדקדק בלשון "שמרתי", קיימתי לא נאמר, אלא שמרתי, וזה על ידי לימודים. כך יעקב, בכל תקופתו אצל לבן היה משנן וחוזר על לימוד שלמד בישיבת "שם ועבר". יוסף, שהיה בן זקונים לאביו ועמו למד תורה, היה כל הזמן גם הוא בבית פוטיפר "משמר" את תורתו שלמד ומשנן לעצמו, ומשהיה פוטיפר רואה את יוסף משנן וגורס כל היום היה שואלהו לפשרם של דברים "מה הנך ממלל שם כל היום", היה יוסף מסביר, "זו תורת אלוקים שלמדתי מפי אבי מורי". כך זכה הנער העברי וחדרה ההכרה לראשו ש"כל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו", כך גם אתם נערי חמד, — קרא הרב לעבר הנערים — עליכם לשמר תורתנו, ללמוד ולהכין את מצוותיה, לשמור ולעשות. אתם מתהלכים בימים אלו ברחובות סטאמפורד־היל ומשננים פרקי משניות, הבריות רואות ותמהות ואף זוכות להסבר "כי בן זקונים הוא לנו" — בכם תקוותנו, בכם תקוות היהדות, בכם תקוותה של אגודת ישראל.

★ ★ ★

את השבת עשו הילדים במסגרת המשפחות שאצלן התארחו, את סעודות השבת ואת התפילות, מנחה וערבית. בשחרית, באו כולם כאמור להיכל הגדול של בית הכנסת "עדת ישראל", שהיה מלא בצפיפות רבה. היה זה מחזה מרנין לראות את ההרכב המגוון של הילדים, יושבים על ספסלים אלו בצד אלו, לבושי קפוטים לנדר... נים מיפוספים, בצד "רשיקלד" חסידיים, פאות ארוכות ומסולסלות לצד שבעי "פרפר", אלו בנים להורים מצרפת, הללו בניהם של אברכי ישיבת גייטסהעד אלו בנים של חסידי גור וילדים מבני עדות המזרח. תושבי לונדון ובניהם של בוגרי מיר ופוניבז', ולצידם של ילדים מגודלי פאות ארוכות, נוטה ויוציץ והסידורות כלו, שתל־מידי הת"ת שלהם בולטים כאן בין מצטייני הב־חינות והספק, ובין כולם יכולת להבחין גם בפרצופים, שכאילו הוצאו ובאו ישר לכאן, מחצר ת"ת עץ חיים או מאה שערים בירושלים.

תיארנו רק חלק אחד של המאורע, כאשר חלקו השני, מצד האירוח וסדרי הלימודים, נערך בשכונת גולדרס־גרין, שם התכנסו הנערים הבוגרים יותר. עסקני אגו"י ד"פרחי", ארגנו להם שם תכנית נפרדת ומיוחדת שכללה הרצאות ושיעורי תורה. בין השאר הדגמו להם הלכות שמיטה, שחיטה וסת"ם. את התפילות והסעודות ערכו בבית המדרש "בית שמואל", של הגאון רבי אלחנן היילפרין אב"ד, שאף נאם ומסר שיעורים בפני הנערים. שיעורים אחרים שמסר מפיו של הרב אברהם דויד, ראש ישיבת "יסוד יוסף חי". לסעודה שלישית, הוזמנו לישיבת "חיי עולם" שם נאם בפניהם ראש הישיבה, הרה"ג יוסף ליברמן. שיעורים מסר גם הרה"ג ר' חיים היילפרין והרב מרדכי לייטנר שגם מארגן את מבחני ההלכה בשביעית באנגליה. כמו כן הרצו במהלך השבוע בפני הנערים, הרבנים הולמד, מרקס לוינברג, פנחס יונג ומ. פלקס.

על התכניות העיקריות והארגון ניצחו חבר של מדריכים ועסקנים, ביניהם בלטו שני הותיקים, ר' יוסף שליידר, ור' אלכסנדר שטורם, שלהם ותק רב בניהול הקמפים והמבחנים. הפעם ייחד לו מקום מיוחד לעבודת ארגון והכנה מוקדמות ומעשיות, הבחור משה דייס, ולידו עזרו קבוצת מדריכים צעירים בני ישיבות אנגליה, ומתנדבים מקרב הבעל־בתים בעיר, אליהם ניצח ר' משה שפרד.

★ ★ ★

הפתעה מיוחדת היתה לגבי לוינסון, ורבים יהוו את השם. הגב' לוינסון היא רעייתו של איש החסד נקי לוינסון, המצטיין במידת הכנסת אורחים. מאה וחמישים הילדים הנוספים (כ"י) שהגיעו למסיבת "עונג שבת" לביתה, לאחר תום הסעודה בליל שבת, לא גרמו לו מפח נפש. אז מה אם המארגנים אמרו לה שהם מצפים רק לכשב־עים ילדים, לא בבית תיווצר בעיה נוכח "מקרה" שכזה, וכי אם יופיעו פתאום כמה "משלוחים" נוספים לא תספק להם ארוחת בוקר, צהרים וערב? את נקי לוינסון (מבמשרים, אך אם נקרא לו בשמו העברי הנבון איש לא ידע למי מתכוונים), ואת רעייתו, לא יפתיעו אורחים. גם לא אורחים מאגודת ישראל... כולם אהובים כולם ברורים, כולם יתקבלו כאן ברצון ובכבוד.

למשפחת שפיצר ברחוב פאג'ד, בעבר השני של סטאמפורד־היל, לא היתה גם כן הפתעה גדולה כל כך. שבעים הילדים (כ"י) מילאו את סלון ביתם, ובעלי הבית עזרו לצד המדריכים בקבלת הילדים וארגונם על מקומם. המדריך, ר' משה חליבה והאברך, הרב שלאס, הצליחו למקד את תשומת לב הילדים, לדברי תורה, לפרשת השבוע, לזמירות שבת וסיפורי צדיקים מעניני דיומא. כאמור, זה פן אחד של ההיבט האגודאי של המבצע, כאשר משפחות שלמות, לא של פקידים תנועתיים ולא של חברי מוסדות או עסקנים מוכרים. אלא בעלי בתים פשוטים, בעלי מעמד כזה או אחר ויכולת כזו או אחרת, לאו דווקא עשירים, מעמידים את עצמם ואת ביתם לרשותו של מבצע אגודאי טהור, ועל ידי כך מרגישים עצמם כשייכים לתנועה, נותנים ומקבלים. דומה שיש מה ללמוד כאן, ולו רק לשם כך, המאמץ היה כדאי.

★ ★ ★

את הישג המבצע בשנים האחרונות, הגדיר אחד המרצים בפני התלמידים בעת סעודת מלווה מלכה, באולם הת"ת "יסודי התורה". המחנך, הרב דוד דייס, שאל מדוע קבעו את חג החנוכה על מעשה נס חד פעמי של ההדלקה, ולא קבעו על הנס של הנר המערבי שלא היה נכבה לעולם. והזכיר הנואם, שעוד זוכר את הסיום הראשון בזמנו במנצ'סטר, שם נבחנו הנערים ולמדו רק סדר אחד של משניות, שאין דומה מעשה יחיד למעשה של רבים. לא קבעו גם אלא רק כאשר כל המנורה כולה דלקה בנס. כך גם ההישג וההשי־גות של הסיום הפעם, שהוא נערך על כל ששה סדרי משנה שלמדו הנערים.

ועדיין לא אמרנו כמעט דבר על ערב הסיום עצמו, שבו נכחו כמעט כל הרבנים החשובים של אנגליה. בראשם הגאב"ד הג"ר חנוך פאדווא, רבם של קהילות היראים, שפתח את הערב באמירת פרקי תהילים, והג"ר בצלאל ראקאוו, אב"ד קהילת גייטסהעד. גלריית האישים והנכבדים ישבו במ־קומותיהם כמעט כל זמן החגיגה, האזינו לדברי התורה שהושמעו מפי נציגי הילדים, לדברי הנואמים ולהכרזות הפרסים וחלוקתם.

והפתעת הערב. בעצם לא כל כך הפתעה. במקום זה הבאנו לפני ארבעה שבועות את דבריו של כקש"ת האדמו"ר מבוסטון שליט"א, שתיאר בחמימות את המפגן האגודאי שבו זכה להשתתף לאחרונה באמריקה, לעת ועידת אגודת ישראל שם. אחד הנואמים המרתקים שהוזכרו בדבריו היה הדיין הרה"ג ר' אהרן דוד דונר. כאן בלונדון הצלחנו להבין את דבריו, באופן מוחשי. המזיה תורנית ואגודאית, מלאת חיוניות ושופעת הומור רבני דק, דרשנות ומגידות ועל כולם, כשרון לרתק את הקהל שמנה כאלף וחמש מאות איש שישבו לארוחת הסיום. לכל אורך הערב, היתה המטרה המרכזית של הדברים שוזרה בדברי הפתיחה, הרצאות הקישור והזמנת הזוכים. כולם הדגישו בדברי מוסר את החינוך ללימודי התורה, להתמדה, לשינון ולשאיפה בגדלות תורנית.

היה זה המנחה ר' אהרן דוד דונר, שדאג שלא נסיח לבנו מתופעת ההמשכיות כפי שכבר הזכרנו. הוא התחיל בכך מן הילד הראשון שנקרא לשאת דבר תורה הלא הוא אליהו לופיאן מלונדון, כמובן שאין צורך להציגו, את סבו כמעט כל אחד מכיר. אחריו עלה הילד משה לייטנר שסבו ר' חיים אריה, זכה לארח את גדולי עולם התורה בבית מלונו במאריינבד, לעת שהתאכסנו שם בכנסיות הגדולות. כן שמענו שמות נוספים: יהושע השיל טברסקי, משה הגר, שמשון רפאל אולנגר, בנימין ברימנר־טייך, וזו רק רשימה חלקית. ואם בעסקנות עסקינן, נדמה שמטרותיהם לצטט את דבריו של הדיין דונר בעת שקרא לנער חיים נפתלי מגייטסהעד, בנו של העסקן התורני, הרב יוסף גרינפלד, יוזם ומנהל פרוייקט "סידי" להפצת תורה וקירוב רחוקים בא־נגליה. הרב גרינפלד התייעץ בשעתו עם מרן ה"קהילות יעקב": "באם להתחיל בעסקנות ציבו־רית שאולי ח"ו בגלל זה יזניח את חינוך בניו הוא. ומרן זצ"ל הורה לו שיצא לעסקנות ועצה יעץ לו, לקבוע שיעור יומי של רגעים מספר עם ילדיו בספר "ארחות צדיקים". וכך עשה — אמר הנואם — את התוצאה אנו רואים הערב". אכן, גם אנו רואים שעצתו הטהורה של אותו זקן תועלת רבה יש בה.

אחד אחד נקראו ראשי אגודת ישראל בארץ זו. למסור ולהקריא את הזוכים בפרסים ולהביע להם ברכה.

ראשון עולה מנכ"ל אגודת ישראל בבריטניה הגדולה, הרב חיים יעקב דייס שבתחילת דבריו הוא מודה בשם התנועה לכל מי שלקח חלק בארגון השבוע הערב הזה. הוא כמובן "שוכח" לצרף ברכה לעצמו ולצוות המשרד אשר עמו, אך בעצם אין כמעט צורך בכך...

אחריו עולים הגאון הרב בן ציון כלוי חבר הנשיאות סגני הנשיא, הר"ר ברוך משה צימרמן, ר' יצחק צימרמן, ר' יוסף לובנשטיין, ר' עקיבא שרייבר ועמם שורה של אישים תורניים, רבנים, דיינים, ראשי ישיבות ועוד מוזמנים בהמשך כל אחד בתורו ואין כמובן מוקדם ומאוחר בתורה.

אחד הדברים הבולטים במהלך הערב הזה כולו, שעידוד היחיד, טפיחות וברכות נמסרו לאו דוקא למצליחנים, אף כי כאלה לא חסרו כאן. לעידוד רב זכו גם כאלה שמסיבות אובייקטיביות לא זכו ללמוד הרבה, אך מהמעט שלמדו, הצליחו ועשו פרי. כן זכו נערים שיוצריים הלומדים בבית ספר כללי, שבכתות עצמם שקדו ונבחנו במאה פרקים משניות ועוד היד נטויה.

בין פרק לפרק, הנעימה מקהלה של "פרחי" בליווי תזמורת את המסיבה. היא התחילה בלחן חדש על הפסוק "ויעשו כולם אגודה". השיר החדש "תורת ה' תמימה" בודאי יהפוך בזמן הקרוב ל"שלאגר" זמרתי בעולם.

כאמור, בין הנואמים המרכזיים, היו כאלו שבעבר היו חניכי "פרחי" ולמדו משניות. כך גם הרב דונר, כך גם הנואם המרכזי הרב חיים קריפמן ר"מ בישיבה לצעירים של גייטסהעד, אחד מן הכוחות התורניים העולים.

הערב הגיע לשיאו עת נקרא לבא אל הבמה, הנער אברהם מרדכי דויד, בנו של הרב גבריאל דויד, מנהלו של הסמינר במנצ'סטר. הנער, קצת מבויש ומאולץ, עולה לבמה לקבל הפרס של ש"ס בבלי השלם, על הצלחתו בבחינות ביותר מאלפיים משניות ויותר מ־50 דפי גמרא, אותם ידע בצורה שהפליאה את בוחניו. הנער זוכה לקבל את הפרס.

(המשך בעמוד י"ד)

המודיע הצעיר

פרשת מקץ
גליון 46

בינים

אנו עומדים בסיומם של ימי־החנכה.

נראה לי, שלא שעמם לכם בחנכה. כך עושה רשם, לפי שמע הבלוים שהכינו עבורכם. מיני ומקסי לונה פרק; סרטים כשרים למהדרין; (בהכשר איזה בד"צ?) השקפה ושקפים ושקופיות; וזה לא הכל. הצגות מרתקות עם טרגדיות, ודרמות, מערכות ותערוכות בנושאים חנוכיים כמובן, סיורים וטיולים — באוירה חרדית — לא לשכח!; יום של כף וערב של ענג לשעות של חויה; (רוחנית, רק רוחנית!) והרשימה עדין ארכה וחנוכית מאד.

אתם שמים לב למה שקורה לנו? רוחות הרחוב חודרות אלינו ונעשות כמעט "אורחות כבוד" בימים חגיגיים כמו חנכה וחול־המועד. ממתי תרבות היציאה לערבים שיכת אלינו? אולי התאטראות היו דוקא תרבות יון שבחנכה אנו חוגגים את הנצחון עליה? כמה מרויחים וכמה מפסידים בכל התכניות החנוכיות הללו?

אצלנו בבית מדליקים נר חנכה בנחת — איננו ממהרים לשום מקום. אנו יושבים באוירה חמה ומשפחתית ושמחים להזדמנות לפגש את עצמנו, לשמע ולהשמיע, לחנך ולהתחנך. וחם לנו. וטוב. ומתוק, ולא רק מן הרבה של השפגניה הביתית. ולפעמים, רק פעם אחת בשמנה ימים, יוצאים גם לתכנית אחת. כדאי לכם לנסות.

עד כאן בינתים, חני

סיפור

מכות חנוכה

"אבל, אבא" — התחנן שוב ושוב ישראלקה הקטן. "אני כל כך רוצה ללכת ללמד קצת בבית־המדרש". ואבא — בשלו: "לא, ישראלקה. הערב לא תלך". הילד לא רצה לותר. "אבל, למה, אבא? למה כל יום אתה שולח אותי — ואילו היום אינך מרשה בשום אפן?" האב, ר' שבתי כורך הספרים, יהודי פשוט וירא שמים, הסביר לבנו בנחת: "אתה יודע, ישראלקה, שבעירה שלנו יש נערים ובחורים לא כל־כך טובים. משכילים, פורקי־על, מפקרים. ובלילות חנכה — יושבים הם לבלות בבית הכנסת. אני חושש שהם יפתו אותך להצטרף אליהם, חס וחלילה". אבל ישראלקה הצטער מאד. הוא אהב ללמד. אהב כל כך ללמד, עד שלא יכל היה ללכת לישון — בלי מנהגו הקבוע, למוד של ערבית ב"שטיבל". (בית המדרש של העירה. מלשון "שטיב," "בית המדרש היה הבית הראשון של כל יהודי".) בבית לא היו מספיק ספרים, ולא היתה גם האוירה המיחדת, החמה, של השטיבל. ואפילו מקום לשבת וללמד בו — לא היה. ישראלקה נסה לשכנע את אביו: "אבא, הבחורים ההם יושבים עד מאוחר מאוחר בלילה, נכון?" ר' שבתי הניהן בראשו. "אז תראה: הנר הקטן שיש לי כאן לאור יספיק לשעתים בלבד. ואז, כשאחזור אחרי שעתים — יהיה זה סימן בשבילך שרק למדתי, ולא הצטרפתי חלילה להוללות". האבא השתכנע מהרצון החזק של הילד. הזהיר אותו שוב ושוב, ושלחו לבית הכנסת.

ישראלקה פסע בקרירות. חם וטוב היה לו, למרות הקר העז ששרר בחוץ. המעיל היה אמנם בלוי וקרוע, אך הלב חם מאד. כשנכנס ל"שטיבל" שמע מיד קולות שלא היה רגיל בהם. אבא צדק: במרכז בית הכנסת ישבה חבורת נערים ובחורים. הם דברו בקולניות, צחקו בפראות, ושחקו בקלפים. ישראלקה אפילו לא השגיח עליהם. הוא הלך מיד לפנה שלו, הדליק את הנר — וישב ללמד. וכשהתעמק בגמרא שלו, שכח עולם ומלואו. לא שמע ולא ראה את אלו שמסביבו. הם נסו לקרא לו, רצו לדבר אליו. אך כשראו שהוא שקוע בשלו עד שאינו שומע אותם — הניחו לו. ישב ישראלקה ולמד. היו הוא, ותורתו, ואלקיו — בצותא.

ובבית — מחכה לו אביו, ר' שבתי, בקצר רוח. עני מרוד היה ר' שבתי. אולם עבור התורה של הבן — לא חסך כסף. את טובי המלמדים שכר לו. בעין פקוחה השגיחו הוא ואשתו על הילד שגלה כשרונות מזהירים. והנה, חלפו כבר השעתים — וישראלקה עדין לא שב. האב התחיל לדאג. האמנם לא עמד בנו בפתוי? ככל שנהיה מאוחר יותר — כך גבר הצער בלב האב. הוא התחרט על שלחו, וכעס מאד על הילד. את ליל החנכה הוא מבלה בצורה נוראה כזו! שכב האב במטתו, כשמחשבות כאלה רודפות אותו. יהיה עליו להעניש את בנו בענש חמור, כדי שלא יתקרב יותר לחברים כאלו. ומתוך כאב הלב הזה — נרדם.

ושם, בשטיבל, עדין הזדמר נגון הגמרא בפיו של ישראלקה. הנר הקטן, שאמור היה להספיק, רק לשעתים, דלק עוד ועוד. הוא אפילו לא הבחין בפלא, לא שם לב לזמן שעובר. לא שם לב ששמים מזכים אותו בנס חנכה קטן. רק למד — וחשב — והקשה — ותרץ. עברו שעות וכבר כמעט עלה עמוד השחר — כשכבה הנר. ישראלקה סגר את הגמרא, ומהר לביתו. עלה למטתו, וכשמחו עוד נתון לסגיה האחרונה שעסק בה, נרדם.

לא זמן רב ישן. הבקר האיר, והאב התעורר. מיד זכר את הספור של ליל אמש. נגש למטתו של ישראלקה, העיר אותו — והכה בו. מכה, ועוד אחת, ועוד אחת. מכות של חנוך היו אלה בעיניו. כדי להרחיק ילד מדרך רעה — מכרחים להשתמש ביד קשה, להכות, להכאיב.

והנער הכה — ושתק. עיניו דמעו — מכאב ומעלבון. הוא ידע שאביו מכה אותו לשוא. ידע שהוא למד, רק למד. אפילו מלה אחת לא החליף עם הנערים ההם. ובכל זאת ספג את המכות בשקט.

★ ★ ★

הנער גדל והיה לרבי ישראל המגיד הגדול מקוז'ניץ, זכותו תגן עלינו. וכך היה אומר, כשספר את המעשה הזה: "יכלתי בקלות להפטר מן המכות הללו. אבא שלי ידע שאינני שקרן, והן שלי הוא הן, לאו שלי הוא לאו. אם כך, למה שתקתי? כי לא רציתי להתגדל בתורתי".

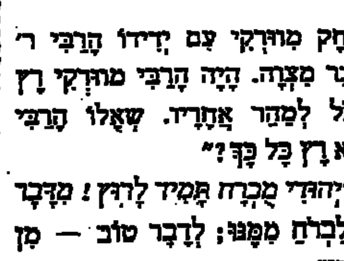

תמיד לרוץ

פעם הלך רבי יצחק מווֹרקי עם ידידו הרבי ר' יחזקאל מקוז'מיר בדבר מצוה. היה הרבי מווֹרקי רץ לפניו, והרבי לא יכל למהר אחריו. שאלו הרבי מקוז'מיר — "למה הוא רץ כל כך?"

השיב רבי יצחק: "יהודי מכרח תמיד לרוץ! מדבר רע — צריך למהר ולברח ממנו; לדבר טוב — מן הראוי למהר ולרוץ אליו".

טביל בפרשת השבוע

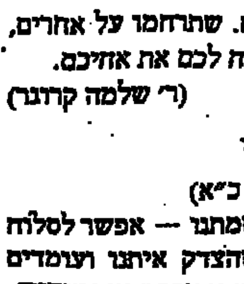

מקץ

"וקל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש, ושילח לכם את אחיכם" (מ"ג, י"ד)

את הפסוק "ה' צלך" פירש הבעל־שם טוב: ה' הוא כמו צל לאדם. באותה צורה שנוהג האדם עם הבריות — נוהג הקב"ה איתו. אם הוא מוותר ומעביר על מידותיו — מעבירין לו על כל פשעיו. אם הוא מדקדק כחוט השערה — גם עימו מדקדק הקב"ה בדין. אם מחפש את הרע בכל אחד — מחפשים את חובותיו. כשמלמד זכות על חבריו — מלמדים גם עליו זכות.

כך אמרו חז"ל: "כל המרחם על הבריות — מרחמין עליו מן השמים". וזה שאמר יעקב לבניו: "וקל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש" — לפני שהשם יתן לאיש רחמים, יתן לכם מידת הרחמים. שתרחמו על אחרים, ואז גם האיש ירחם עליכם וישלח לכם את אחיכם.

(ר' שלמה קרונר)

★ ★ ★

"אבל אשמים אנחנו" (מ"ב, כ"א)

אם חטאנו ואנו מכירים באשמתנו — אפשר לסלוח לנו; אבל אם אנו חושבים שהצדק איתנו ועומדים במרדנו — אין כפרה. כשאמרו אחי יוסף "כנים אנחנו", קצף יוסף ואמר: מרגלים אתם. אך כשאמרו לו "אבל אשמים אנחנו" — נתמלא רחמים עליהם ויסב פניו אל הקיר ויבך.

(רבי דוד מובילטוב)

פנה בעתון — חברים כל ישראל

נא להתפלל עבור החולי
יאיר יקותיאל
בן חסיה פסי
הזקוק לרפואה ש...

"אדם לאדם — זאב", שמעתם פעם את האמרה הנוראה הזו? היא רוצה לתאר מצב, שבו לאדם לא אכפת מזולתו. כל אחד חי את חייו לעצמו, ואינו מתעניין במה שקורה לשני.

לצערנו, האמרה הזו מתארת מה שקורה היום במדינתנו. כל אחד עסוק במלחמת החיים הפרטית שלו, ובסבך דאגותיו לפרנסתו, למשפחתו, לכספו ולכל היתר — מאבדים האחרים.

אולי דוקא לכן, כל כך מחמם את הלב לראות מודעה כמו זו שצלמנו כאן עבורכם. כמובן, ראשית כל יש את הצער בגלל החולה. אבל מה שמחמם את הלב, זו הפניה הפשוטה והמובנת "נא להתפלל". "בקשו רחמים על"... "להזכיר ברפואת את..." ולכל קורא ברור — שיש להתפלל. מי החולה? לא יודעים. אפילו שם משפחתו לא מוזכר. אף אחד אינו רוצה לפרסם את צרותיו מעל גבי העיתון. מספיק "פלוני בן פלונית" — שזהו הנוסח שמבקשים בו רחמים. מספיק בשביל להתפלל, לבקש, להשתתף בצער. בין אם הוא צעיר ובין מבוגר. נפח או עורך דין. מקפיד יהודי ממעמד זה, או ממעמד אחר. מספיק שהוא יהודי, שאנו אחיו וערבים לו, כדי שנתפלל עליו מכל הלב.

וכמובן, שלפעמים הבקשה דורשת יותר — כאשר המדובר בגדול תורה. אז מספיקה "מודעונת" קטנה כזו כדי ליצור שעות של תפלה ופרקי תהלים בכל מקום ריכוז של חרדיים. כל ישראל חברים.

هكذا من الأصل

מתפלא למראה עיניו, המס־תנוררות מן המראה ומן היופי — בצורה מקסימה. מיתן

מפאת הטיב והן מפאת הכשרות הטובה שבו. ואף על היחס הנפלא והחמים מצד

תחנת הרכבלים מארוזה להר ויסר־הורן שגובהו 4,500 מ"ר מעל פני הים

להגדיר את העיירה "ארוזה" לא כעיירה כי אם ככפר נופש — פשוטו כמשמעו. נופש במלוא מובן המילה. המקום יפה להפליא, ממש קוסם עין. המבקר בארוזה יכול להנות על כל צעד ושעל מפלאי הבו־רא שעין לא שזפתם במקו־מות רבים אחרים. האויר הצח במקום הינו בריא במ־יוחד, האקלים הנוח מאפשר את השהות במקום גם לאנ־שים הסובלים מלחץ דם גבוה, וממחלות אחרות. מבוגרים וצעירים כאחד יכולים להנות שם ואף להבריא — בארוזה השוויצרית. המקום ידוע גם כמקום מפגש לאישים חשובים. מצד אחד מבקרים בו אדמורייים, רב־נים וראשי ישיבות ומאידך גם אישי ציבור רבים נופשים שם ואף מקיימים פגישות ביניהם בצל האויר והאקלים הצח והנפלא.

במרחק של כשעתיים נסיעה מן העיר הגדולה "ציר־ריך" וכבר אתה שרוי באטר מוספרה אחרת, באקלים אחר לגמרי, בתוך תחומה של ארוזה, גם הנוף הנשקף ממ־רומי ארוזה הינו מפלאי ההשגחה, העיירה גבוהה, הנוף נפלא וכאשר מזינים את העינים מן הנוף הזה אי אפשר שלא לברך ולהודות בהתלה־בות יתירה "מה רבו מעשיך ה'".

במרכז העיירה ארוזה נמצא בית המלון המפואר והוותיק "מטרופול" העומד תחת הנהלת הר"ר בייניש לוין ומשפי מציריך. המלון בהשגחת הכשר מעולה, כשר

משפי לוין — בעלי המלון אין לפסוח כלל וכלל, כל אורח מקבל הרגשה כאורח יחיד במקום, כבן־בית.

המלון ממוקם במרכז העי־יירה ארוזה, הוא מרוחק כ־2 דקות הליכה מתחנת הרכב־לים המפורסמים של ארוזה. המובילים את המטיילים מתחתית ארוזה ועד פסגות ההרים הגבוהים 4,500 מטר מעל פני הים. רכבלים המוכ־רים לכל מבקר במקום. הגשמיות בבית המלון נאה ויפה, הארוחות מזינות ואף עשירות בתפריטים עד שניתן

הנוף הנשקף ממלון מטרופול בארוזה. בחזית: אגם השיט הנפלא

שים לנדוד למקום רחוק. גם התחבורה לבית המלון נוחה מכל חלקי הארץ — שוויץ, הנהלת בית המלון מקיימת טיולים להכרת פלאי הבורא בכל הסביבה כולה, גם האגם הנפלא המצוי במקום משרה אוירה ניטחה ורגועה על האורחים והנופשים המופ־לאים ממראה עיניהם.

לאור כל זאת, הרי שארו־זה אינה עיירת קייט ונופש פשוטה, מנוחת הנפש והגוף אותה סופג כל מבקר במקום משתלבת עם הכרת כל אותם פלאי בריאה, נפלאות שמים וארץ המתגלים בעיירה זו, ואי אפשר שלא להתפעל מהם.

מראות קסומים לה לעיי־רה זו, על אף מיקומה הגבוה יחסית האקלים נעים ונאה, כאשר כל המרחב עוטה שלג צח ולבן וזורחת השמש במלוא הדרה ומחממת את פני המ־קום.

המראות הקסומים מש־רים על כל מבקר מנוחת נפש וגוף, אוירת מרגוע ואף הבראה ובריאות. זאת, הינה הייחודיות של העיירה הנ־פלאה הזאת, שאין כמעט למוצאה בהרבה מקומות אחרים אף בשווייץ עצמה. כפר נופש נפלא ונהדר מכל הבחינות.

לשלמה אברמוביץ
ולכל הצוות!
הרבה הצלחה לרגל **פתיחת חנות המפעל**
מאחותכם מירושלים
זהב ירושלים בע"מ
Gold of Jerusalem Ltd.

שפע ברכות והצלחה
לפתיחת החנות זהב ירושלים
בבני־ברק
מאחלים:
לניאדו — עיצוב תכשיטים
טל. 03-791741

AVIPAZ
אביפז
אביפז — יצור ושיווק אריזות לתכשיטים בע"מ
רח' תוצרת הארץ 17 תל אביב: טל. 256681, 02-260332 ת.ד. 378 ת"א 61003
מברכים את
שלמה ואיתן
רשת "זהב ירושלים"
עם פתיחת סניפם החדש
עלו והצליחו
ברכות עד בלי די!

טנא מלא ברכות
לשלמה אברמוביץ
לרגל פתיחת
החנות החדשה
עלה והצלח
מאחלים:
משיח אברהמי ובניו
אברהמי ובניו חברה לבנין בע"מ

איחולים לבביים
לשלמה אברמוביץ
לפתיחת העסק החדש
ברכות עד בלי די!
מאחלים
כל צוות טנים בע"מ
הספקה לצורפים ותכשיטנים
רמב"ם 16 ת"א 03-660664 03-655914

המודיע הצעיר

אנו מבקרים ב־

שמעה: שולמית

חברת תהלים לבנות

כולכם מכירים את חבורות־התהילים לבנים. אין בזה שום חידוש. אבל אנחנו מצאנו דבר מעניין מאד: חברת תהילים לבנות דוקא.

כן. בשכונת ארזי־הבירה, שכונה ירושלמית חדשה, הזמינו אותנו לבקר בחבורה המיוחדת הזו. פסענו בשבת לפני הצהרים במבואות השכונה. שורר שם שקט מוחלט. בנים־בבתי הכנסת. ואיפה הבנות? — שאלנו. "הבנות כולן בתהילים", השיבו בפשטות. דשאים מוריקים, גינות נוי מטופחות. מגלשת הגמל המפורסמת בין הירושלמים. שבילי הליכה מרוצפים ונעימים. אוירה כפרית כמעט. הדרך כל אלו הגענו לכולל, שם אמרו הבנות תהילים. לכולל? — אתם מתפלאים. מה זה, גם כולל יש לבנות? קודם כל, גם זה לא מופרך היום יש אפילו "כולל" לנשים. כך מכנים בסמינר בירושלים את הכיתה המיוחדת לנשים נשואות. אבל במקרה שלנו המדובר רק במבנה, שבמשך כל השבוע משמש ככולל ובית מדרש לאברכים, ובשבת קולט את הבנות.

כבר מבחוץ שמענו פסוקי תהילים הנאמרים בקול רם, היו אלה שירי־המעלות. חייכנו, הפסוקים נאמרו בנעימה מזרחית בולטת. יכולנו לעצום עיניים ולחשוב שאנחנו בלב שכונת הבוכרים. אבל היינו בכל זאת דוקא בשכונה אקסלוסיבית, אמריקאית ברובה: ארזי־הבירה. נכנסנו — והרי מה שראינו:

יותר ממאה ילדות ישבו שם. חלקן על ספסלים, אחרות על כסאות, וכל היתר — על שטיחוני רצפה. ביד חלק מהן היו ספרי תהילים. הן אמרו בכוונה את "למנצח מזמור לדוד" שלוש פעמים, שירי המעלות, ועוד מפרקי התהילים של שבת.

עמדנו מן הצד והסתכלנו בפליאה במחזה המיוחד. על אמירת התהילים "ניצחה" בתיה, אשה נחמדה שמטפחת לראשה, ועוזרה לה מזל. הבחנו גם באשה פעילה תושבת השכונה — יפה. (השם בדוי).

— "יפה, של מי היה הרעיון היפה הזה?" — שאלנו. — "לגמרי של בתיה", השיבה מיד. "היא גננת במקצועה, היתה ממלאת מקום לגננת של ביתי, וכך הכרנו. ניסיתי למצוא לה מקום מתאים — ומצאתי".

יפה הסבה את תשומת־ליבי לבנות המתפללות. "שימי־לב", אמרה לי. "הן מכל הגילים! יש בנות שלוש, חמש, שבע, ועד לארבע־עשרה. ומכל החוגים: מעדות אשכנז וספרד, אמריקאיות וישראליות. יש כאן בנות מ"חורב" ומ"דושינסקי", ואפילו — (אמרה בלחש) כמה בנות

חילוניות משמואל הנביא, שיש להן שמלה מיוחדת לתהילים של שבת".

הבנות סימו לומר תהילים, ופצחו בשירה יפה. גם סיפור היה: יפה סיפרה משהו מעניני היום. אחר כך הגיע ה"אוצר": כל משתתפת קיבלה גלידה חמה. יפה סיפרה לי שאת הממתק תורמת בכל שבת משפחה אחרת מהשכונה, שבנותיה משתתפות ב"חברה". "בקיץ אכלו כאן ארטיקים, בחורף — דברים שונים". — סיפרה. היא הדגישה לי שהם מקפידים לפתוח את האריזות בערב שבת, שלא תהינה בעיות עם הדבקה ואותיות. שמתי לב שהרבה ילדות שומרות את הממתק.. "רק אחרי קידוש נאכל" — הסביר לי.

בתיה חילקה כרטיסי השתתפות. בכל ראש חדש נערכת הגרלה, והזוכות מקבלות סידור, ספר תהילים, או מתנות אחרות. "איך ידעות הקטנות לומר תהילים?" — שאלתי. בתיה אמרה שהן פשוט למדו בעל־פה. פעם ועוד פעם, עד שהן זוכרות. "זה בכלל טוב, בכל זמן פנוי — למשל בתחנת אוטובוס, תוכלנה קצת להתפלל" — הוסיפה. היא ארזה את חמישים (!) ספרי התהילים שסחבה לכאן, על מנת להחזירם.

"תספרי בעיתון" — הוסיפה יפה, "שאפילו במזג אויר סוער, של גשם־רעם־וברק, היו כאן כשמונים בנות. ובקיץ, קרה כבר שהגענו למאה שלושים".

מה דעתכם לפתוח עוד חבורות כאלו?

בשכונה שלנו

מספרת: שולמית

"מזל טוב! מזל טוב!" העירה אותי אמא בבוקרו של יום שלישי "למשפחת שורץ נולד בן". לרותי נולד אח! איזה יופי! — קפצתי מן המיטה בקריאות שמחה.

בקר עליז שכזה, כבר לא היה לי מזמן. הכל היה נראה פתאום קל ופשוט: לסדר את המיטה, לעזור לחיימקה וחני להתלבש, ללכת למכלת, כל מה שנראה לי בבקר רגיל סיוט הפך לחויה. אז מה בעצם קורה לתפקידים שלנו כשאנחנו שמחים? לאן נעלם הקושי שבהם?

כשהילקוט על כתפי, רצתי מהר לבית משפחת שורץ. רציתי להגיד לרותי מזל־טוב, ואולי גם לעזור. כשהגעתי לשם מצאתי את רותי השניה מדיחה כלים חלביים, ציפי מרחה את הסנדויצים, ורותי עצמה נסתה להכין תוכנית, אלא שמרב בלבול ושמחה היא לא הצליחה בשום־אופן... לבסוף, כשהבית נראה מסודר, פחות או יותר, רצנו לביה"ס. כשחזרתי הביתה שלחה איתי אמא סיר, ובו ארוחת צהרים למשפחת שורץ. עזרתי לרותי להושיב את הילדים על־יד השולחן, מה אומר לכם — היה דוקא די נחמד לגלות מישהו שיודע עד פחות ממני בעניני ארוחות צהרים...

בלילה, כשסוף סוף גמרנו להאכיל את הקטנים ולהשכיב אותם במטות, מצאנו את רותי בוכה. "מה קרה?" שאלה רותי השניה. "אני מתגעגעת לאמא שלי ואין לי כח ואני כבר רוצה שהיא תבוא" היתה התשובה. כך חלף לי שבוע "השלום־זכר" וה"ואכט נאכט", אמא של רותי והתנוק הקטן כבר בבית, וכעת כולנו מתכוננים לברית. מדוע כולנו? זה פשוט מאד. מי יסחב שולחנות מביה"כ? מי ירוץ לכל השכנים לבקש כסאות? מי יזמין את כולם, אם לא אנחנו הילדים? חדוה וציפי נשלחו לקנות מפיונים. שתי הרותיות, יהושע, מרישלה ורחולה אחותי הגדולה, הלכו להביא את כל מה שהכינו נשות השכונה לברית — מדודה מלצקי הביאו פשטידה, גב' איזנברג הכינה דגים ועוד ועוד — רשימה ארוכה.

כך התנהלו השמחות הקטנות והגדולות בשכונה שלנו, נו, אז פלא שאנחנו אוהבים אותן? התפקיד שהוטל עלי היה עריכת הסכו"ם על השולחן. רצתי הביתה כדי לשאול מה שמים בשמאל ומה בימין, והאם לשים את הכף והסכין בצד אחד. כשהגעתי חזרה למשפחת

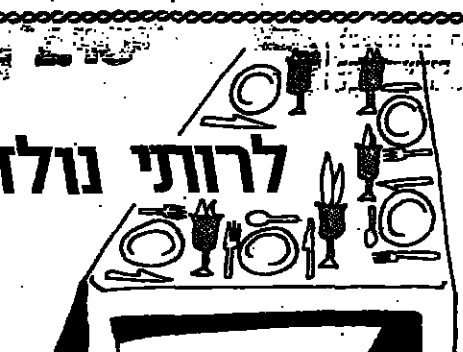

לרותי נולד אח

שורץ כבר הורגש המתח בחלל האויר. "למזלי הגיעה באותו רגע תגבורת רצינית: חדוה וציפי חזרו. לאט לאט התחיל השולחן לקבל צורה של שולחן שמחות. התינוק כבר נלקח לבית הכנסת ואנחנו עדין עסוקות בעריכה. פתאם, קלטו אזני הערה של אחת הדודות: "אני לא מבינה למה הילדות צריכות להסתובב כאן בין הרגלים! כל השכונה באה לעזור — זו רק הפרעה!" ברגע הראשון לא הבנתי שהכונה אלי ממש, חדוה "תפסה" את העניין רגע לפני, והיא כנראה נעלבה לא פחות ממני, תגובתה המידית והטפשית היתה "זו לא לגמרי כל השכונה, חסרות עוד כמה"...

למה צריך לדבר כך, חשבתי לי, נניח שאנחנו קטנות ובאמת מפריעות, למה צריך לפגע בנו כך? מה גם שבמקרה הזה כמעט ברור לי, שהדודה הזו, עם כל הכבוד לה, לא היתה מסתדרת בלעדינו.

איזה מזל שבשכונה שלנו — ולא רק בה — שוכחים את הדברים המרגיזים.

ספורים של אמא

כתבה: ש. יפה

סִפּוּרִים יֵשׁ לְאִמָּא
בְּלִי מִסְפָּר וָסוֹף
סִפּוּרִים יֵשׁ לְאִמָּא
עַל כָּל חַיָּה וָעוֹף
עַל בָּתֵּי הָעִיר וְחַיּוֹת הַכְּפָר
עַל גַּלֵּי הַיָּם וְחוֹלוֹת הַמִּדְבָּר

וּכְשֶׁאֲרוּחַת עֶרֶב לִי תַּגִּישׁ
עִם הַכַּפִּית — סִפּוּר יַגִּיעַ חִישׁ
עַל הַדְּבוֹרָה הַמְעוֹפֶפֶת
שֶׁלְּעוֹלָם אֵינָהּ מִתְעַיֶּפֶת
עַל צַדִּיקִים שֶׁהָיוּ, אָבוֹת וְאִמָּהוֹת
וְעַל כָּל מִינֵי נִסִּים וְנִפְלָאוֹת

וּכְשֶׁאֲנִי אוֹכֵל אֲרֻחַת צָהֳרַיִם
שׁוֹמֵעַ בֵּינְתַיִם עַל מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם

פִּתְאֹם הָאֹכֶל כֹּה טָעִים
עַד שֶׁקּוֹרֶה לִי לִפְעָמִים
שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ מֵאִמָּא עוֹד...
כִּי הַסִּפּוּר יָפֶה מְאֹד!

רגע, חושבים!

חשבו, פתרו, ושלחו למערכת "המודיע" רחוב יהודה המכבי 5, ת.ד. 1306 עבור "רגע חושבים" בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים.

פתרונות לרגע חושבים 46

א. גור, מאה שערים, באר מים חיים, רחובות איש חלק

ב. יק, קין, נקר, קינן, קמץ.

ג. 8 ,4 ,9

4 ,7 ,1

6 ,2 ,5

(1) על מי מדובר?

(מפרשת השבוע)

א. רוח הקודש בדבריו נצנצה עצה לשכנע את אביו — מצא.

ב. בשנה מתוקה כמותו מתברכים גם הוא היה במנחת האחים.

ג. לְצָרוֹת צְרוּרוֹת הוּא גָרַם וְאַף הוּא צָרוּר בִּצְרוֹר.

(2) לאורך הסולם

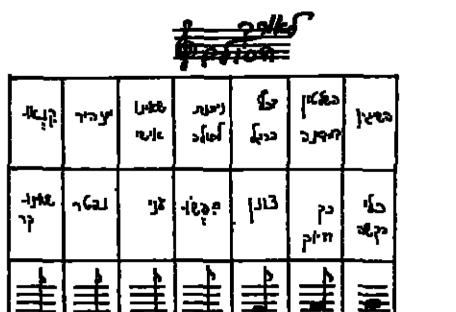

בשורה הראשונה והשניה לרוחב מובאות הגדרות למילים. מצאו אותן. את ההגדרות בשורה השניה יש להפחית מן ההגדרות בשורה ראשונה, והתוצאות — והתווים שבשלישית. (פֶּה - מֹח - מַחְפֵּה)

(3) מִלִּם שֶׁכָּאֵלוּ

א. איזו קבוצה מדמויות החנוכה מכילה בתורה אחד מצרכי ההדלקה?

ב. איזו קבוצה מדמויות החנוכה תהפוך בכתיב לא מנוקד לסמל השלום?

פרס ראשון **בנצי לויפר** חזון יחזקאל דנ. שדה גת — "בן פורת יוסף"

פרס שני **מירי דריימן** תיבת הנגב 306/3 אשדוד — שבעלי תשובה עומדים...

פרס שלישי **ישראל לב** ירושלים 22 בני ברק — "קידוש השם"

הספרים מתנת הוצאת "משאבים"

مكان الأصل

הטור
*שכנו ושלכן

כה לחי ללניאדו

הננו קבוצת נשים חרדיות, ש־לדתנו בביה״ח הדתי לניאדו בנתניה. מעל דפי עתונכם רצינו להודות לבית החולים הנקי והמצוחצח! לצוות הדואג ומסור! לאוירה הביתית.

★ בעת שבכל המקומות השביתה חוגגת דואג השומר המסור שש־עות הבקורים בלניאדו נשמרת.

★ האחיות נעימות ומסורות — חלקן בכיסוי ראש או חבושות פאה ואת חשה עצמך ב״סביבה שבה״.

★ ישנן ילדות שעוד ״מריחות״ פנה ערב לידתן — אם עת לידתן חל בסביבות שבת [בית מלון חרדי, או נשות הקריה המתנדבות לסייע במקרה כזה].

★ היחס במחלקה הוא כדיר ונפ־לא ״בית מלון בחמשה כוכבים״. סט יפיפיה, עזבות מטבח השוא־לת ״משהי רוצה תוספת?״ והג־כונה לתת לך ארוחת צהריים בטרם צאתך לדרך.

★ האחיות התגשמות של ״פלורנס נייטינגל״ מחיכות, מהנות מתינוק, מרגיעות ועונות בסבר פנים על שאלותיך.

★ ואם את בבית החולים שבת חג אז פמוטים ונרות גפרורים — ונייר תתוך פרכנים — ולחם משנה. קדוש — הבדלה סעודת שבת גם ה״גפילטע פיש״ ובית כנסת למטה — אם בכוחך לרדת לשמוע קריאת התורה, קדושה או ברכו את ד׳.

ובחג — לולב ואתרוג הדס וערבה, ממתינים לך בחדר הסער־גה האחיות עוברות בחדרים להציע ״חרשא״.

ושמחת תורה — רקודים והיצה ובעליה לתורה פוגשים רופא ודופאה. האחד שבא לעלות לתו־רה והשניה עם בנה לעלותו ל״כל הנערים״ הרגשתך ביותר תפלאה.

ובשנת השמיטה — הכל כשר וניתן לאכילה

★ ★ ★

אשרינו שזכינו, ואשריו שזכה — האדמו״ר מקלויזנבורג שלי־ט״א, להקים מפעל כזה, לחסד ולישועה, לחן ולתפארה.

יאריך ד׳ ימיו ופועל כפיו יתקלו.

★ ★ ★

״נשים הבני־ברקיות — אתמנו מסל צות!

של ט נשים שילדו אחרי החג מצטרפות גם הן לתודה.

★ מ. ג. — בני ברק ★ מ. א. — בני ברק ★ ק. מ. — בני ברק ג. ה. — אשדוד צ. ס. — בני ברק מ. כ. — נתניה ט. ק. — בני ברק ב. פ. — בני ברק ד. ד. בני ברק.

מאת שו״ש

הבית שלנו

התמודדות עם מצבי לחץ

הלחץ הוא בן לויה של חיי היום־יום. הוא מתחיל בארבות השיאו מגיע עד לערעור שווי המשקל הח.

השינויים הם שינויים שיטתיים, חלקם רצויים וחלקם כפויים, חלקם פתאומיים וחלקם צפויים. השינוי גורם ללחץ נפשי גם הוא שינוי לטובה או חלילה לרעה מכיון שכל שינוי בהתנהגות הרגילה ההתארגנות מחודשת במצב שנוצר.

כאמור, יש מצבי לחץ הנגרמים בפתאומיות: נפילה קשה, מלחמה, הפלה ועוד. יש המצטברים בה־דרגה כמו: מגורים בצפיפות גבוהה, הזדקנות, אשפוז ממושך, שירות מלואים, תקופת בחינות ועוד.

יש אירועים הנחשבים לשינוי מידי וכלול כמו: נשואין, החלפת דירה, לידה או מות ח״ו. יתכנו כמובן גם שילובים בין כל הסוגים הנ״ל.

יתכן מצב לחץ שאינו הופך למשבר כל עוד לא מופיע גורם נוסף. גורם זה שאינו חייב להיות חמור משמש כמוהו בבחינת ״הקש השובר את גב הגמל״.

דוגמא מצויה מתוך הסיפור המסופר על רוכב שהגיע עם שחר לכפר קטן וביקש לדעת היכן נמצא האגם הקפוא שסכנת מות נשקפת לכל מי שעובר עליו, ומשהתגלה לו כי זה עתה חצה את האגם הנורא, צנח מול סוסו ומת.

כלומר, האיום אינו טמון בב־עיה עצמה אלא בצורה שבה האדם מקבל אותה.

מצבי לחץ גורמים לשני סוגי תגובות:

1) הגנה שאינה מחושבת (2 התמודדות יעילה.

תגובות של הגנה — תסכול, כעס, תוקפנות ושוב תסכול — פחד, התכחשות לעובדות, בריחה להזיות ופתרונות מדומים, בריחה למחלות, פתוח תלות ופסיביות.

— דכאון, האשמה עצמית, יאוש ואדישות

בדרך כלל תגובות אלו אינן באות במודע, אשה לא מחליטה במודע ״כיון שסבלתי מהורי אציק לילדי״

״כיון שאני פוחדת למות אתעלם מהגידול והוא יעבור מעצמו״.

התמודדות

מצבי לחץ הם הזדמנות ללמוד כיצד להתמודד מהי תגובת הת־מודדות יעילה? התמודדות פרושה מאבק של האדם עצמו (עם עזרה, לפי הצורך) במצב הלחץ שנוצר וברגשות הקשים שנוצרו בעקבו־תיו.

ההתמודדות היא תהליך — לטווח ארוך ומתמשך והיא מאפשרת לעבוד את המשבר, לחזק את ההערכה העצמית; להתגבר על העבר ולצפות לעתיד. תהליך זה דורש קבלת החלטות (לעתים בתנאים קשים) בחירת פתרונות חדשים ושינוי תפקידים.

תהליך מוצלח של העליה מארץ לארץ הוא דוגמא מצוינת. המהגר התמודד (ומתמודד) עם פחדים היסוסים, מותר על דברים רבים שהיה רגיל אליהם, מסתגל למעמד שונה בחברה, בשכונה, בביה״כ־ביה״ס לומד מחדש דפוסי התנהגות מקובלים, משנה מקום עבודה מתלבט עם קשיי ההסתגלות של שאר בני המשפחה ועוד ועוד.

ההתמודדות מתחשבת במצי־אות אך מפעילה דרכי תגובה אלטרנטיביות. התמודדות קשורה בכל־אופן בפעילות. לא לשקוע בפסיביות ובתלות אלא לעשות משהו לשפור המצב. פעילות מאפשרת פורקן של הלחץ והיא מעלה את הסיכוי של האדם לש־לוט במצב. אף שאיננו מזמינים מצבי־לחץ הרי שפעילות של יצירה מכל הסוגים צומחת לעתים קרובות על מצע של מצבי־לחץ.

כל מצב וכל קבוצה מגיבים למצבי־לחץ בצורה שונה. יש הבדלים בין המינים ויש הבדלים בין הגילים. ילדים חשופים ללחץ בצורה שונה מאשר מבוגרים וגם כאן יש הבדלים התלויים באישיות כמו בטחון בסיסי, דמוי עצמי, אופטימיות, גמישות וכו׳.

יש הבדלים התלויים בחברה. קבוצות אוכלוסיה שונות מגיבות אחרת.

ככל שהמשפחה מאורגנת יותר מתוך גיבוש, גמישה יותר מאיכך גיבוש, סיכויה להתמודד טובים יותר. בין אם מדובר בשינויים כמו: לידה ראשונה ולידות נוס־פות. בין אם מדובר במחלה של אחד מבני הבית, בין אם מגיעים לנשואי הילדים ובמיוחד להת־חדשות הבית עם נשואי האחרון שבהם או בפרישה מעבודה או ח״ו מוות.

כל אלה הם מצבים היכולים להתקבל כבעיה כאסון חלילה או כאתגר? של קבלת הדין (או המצב) והפקת המיטב ממנו.

איך לעזור לאחרים להת־מודד?

בנסיון לעזור לאחרים אפשר ליפול בקלות לתוך מלכודת של עזרת יתר המכונה ״חבוק דב״. במקום לעזור לנפגעים לעזור לעצמם אנו רואים את הנפגעים כחולים אולים שאינם מסוגלים לקבל החלטות ולדאוג לעצמם. ״עזרה״ כזו מוכרת ודאי לכולכן והיא גורמת לפאסיביות ותלות, במקרים כאלה תהליך ההבראה (מלידה, מחלה, גרושין, מוות) הוא איטי ואין הנפגעים יכולים לקחת על עצמם אחריות והסתג־לות למצב החדש.

לעתים מוצאים תגובה הפוכה בדיוק. דרישה מהנפגעים להת־גברות להסתרת הצער, לגילוי גבורה וחישוק שפתים. מגלים מעט מדי סובלנות והבנה לזמן הדרוש כדי לרפא פגיעה נפשית. הנפגע מרגיש שאסור לו לבכות בחברה, שעליו לתפקד כרגיל, שעיתוי השינה שלו אינם מוצד־קים, הוא חושש להראות נפגע שמא ישפט בחומרה, יכולתו להתמודד וחדת הלחץ שלו עולה.

לעזור מבלי להתנשא לקבל עזרה בלי להיות מושפל

אם אנו מעונינים באמת ובת־מים לעזור, עלינו להתחשב בעק־רונות הבאים:

— התיחסות של כבוד לנתמך

— יכולת ליצור איתו קשר ולדבר בשפתו. לכן ככל שהתומ־כים קרובים יותר לנתמך דומים לו כך קטן הפער שביניהם. אבל לא תמיד הדבר אפשרי וכאן צרי־כים חכמה אנושית ולב־חם כדי לקרב אלו לאלו.

את התמיכה יש לכוון לשלושה מישורים (או חלקם — לפי הענין)

— להתחלק במעמסה הרג־שית ע״י קבלה הקשבה (בקור חולים, נחום אבלים גם הרבה אחרי שבעת ימי האבל)

— להשתתף השתתפות מם־שית (מעשית) בהקלת הנטל ולע־זור בפתרון בעיות (אחרי לידה, בזמן אשפוז, מחלה וכו׳)

— לתרום משאבים נוספים, בין אם משאבים חומריים או ידע חדש המשפר את יכולת הנתמך להשתמש במשאביו הקיימים. (שתוף פעולה בין הורים לילדים חריגים, בין משפחות של נכים, בין אלמנות וכו׳)

בכל מקרה יש לתת גיבוי רוחני חזק שהוא האמצעי הבדוק ביותר נגד יאוש. הוא נותן משמעות לסבל ואת היכולת לקוות לעתיד.

חינוך לעמידה במצבי לחץ

דרכי ההתמודדות עם קשיים נלמדות מהשנים הראשונות ממש והן משתפרות במשך החיים.

למידת השיטות מתבססת על עיקרים אלו:

— להכיר את הבעיה העומדת לפנינו מכל צדדיה ואז להשתמש בכוחות העומדים לרשותנו כדי להגיע לפתרון.

— ללמוד להכיל צער, פחד, כעס וכו׳ מבלי להתיאש ומבלי לוותר. מה שנקרא — ״עבודת המידות״

— להשתחרר מתלות מוגזמת ולעשות משהו לשפור המצב. — ביוזמתנו.

כידוע העוזר בעצמו עלול להי־זקק לעזרה במצבים שונים גם לקבל עזרה צריך ללמוד. לקבל בתודה וברצון. לא להתביש ולחכ־כות שוב להזדמנות כדי להחזיר מנה אחת אפיים.

מה לעשות כנגד הנזלת?

היום אין בית אשר אין בו נזלת, ולא רק אחת אלא כמה וכמה. למרות שסכומי עתק הושקעו עד היום במחקר המבקש למצוא מזור מרעה חולה זו — היא עדיין שולטת בכופר במשך כל חודשי השנה ולכן אל תקוו למצוא בשורות אלו תרופת פלאים, שתורקן באחת את מסדרונותיו הסתומים של החוטם ותאפשר לכם להנות מחמצן טרי בלי להרגיש שאתם נהנים ממנו. כה שכן תמצאו בהמשך זו עצה פשוטה כיצד להגן על אזור החוטם הנוטה להאדיר ולהפוך למוזהם ומודלק ורגיש בכלל הנזלת.

כמו בכל דבר טובה המניעה מהריפוי. ברגע שנזלת מתחילה להיות רצינית יש למרוח את אזור האף, ורצוי לפני השינה, כי אז המריחה תחזיק מעמד זמן רב יותר, במשחה בה משתמשים אצל תנוקות להגנת העור באזור החתול. מריחה כזו לא רק מגינה על האף, היא גם מרפאה במקרה שיש כבר פגיעה בעור בעקבות השפשוף הבלתי פוסק, ומונעת את כאב החיכוך הבלתי נמנע.

רפואה שלמה

הכינים - עובדות הפוכות

מאמר שהתפרסם ב״גרדיאן״ פוסט מביא חידושים מעניינים בנושא המטריד רבות את כולנו, הכינים. כיון שהמאמר מפריך מיתוסים ידועים, חשבתי שמן הראוי לדאוג לתרגמו מאנגלית לעברית ולהביאו לפניכן.

נושא המאמר הוא: עובדות על הכינים.

הכינים הם יצורים תמימים, לכאורה, המתקיימים רק מהדם, שהן מוצצות מהאכסניה האנושית שלהן. בעת האחרונה הם הפכו למחקרים במקצועות הרפואיים בארץ ובעולם כי מעטות המשפ־חות בעלות ילדים, שלא נדבקו במגפה זו בעשור האחרון.

התגלו פרטים מעניינים ומר פלאים, עובדות מוזרות יותר מכל הסיפורים, שכבר הילכו על חרק דוחה זה, שהוכתר בתואר: ״הדבר המופלא ביותר שנברא בעולם״.

כולנו, בני ה״משפחות הטו־בות״ התגבנו להאמין, שרק המר זוחים והמלוכלכים לוקים בנגע זה.

ד״ר מונרו מבית הספר לרפו־אה טרופית בלונדון מפריך הנחות אלה. ״מים וסבון״, הוא מצהיר, ״אינם דוחים כינים״! להפך, ראש נקי מעודד את הכינים והן חוזות עליו ומתרבות בו עוד יותר. (חפיפת הראש היא מייצרת כינים נקיות יותר... — הוא מוסיף באי־רוניה).

אחרי שהתאוששנו מהפצצה הזו, המשכנו ללמוד, שמים וסבון אינם משפיעים על הכינים מפני שהכינים חסינות נגד מים! למרות, שהכינה אינה יכולה לשחות, זה בלתי אפשרי שהיא תטבע במים. כשהיא במים, היא פשוט עוצרת את נשימתה! וכך היא יכולה להתקיים כמה ימים.

עוד מיתוס שנופץ הוא הדיעה, ששיער קצר עדיף על שיער ארוך. ההפך הוא הנכון! בשיער קצר קל לכינה להגיע לעור הקרקפת, שם היא מוצצת דם ומתרבה.

וכך כותב ד״ר מונרו במאמר ״הערכה לכינים״: ״שערות קצרות מעודדות כינים המעדיפות להיות קרוב ככל האפשר לקרקפת, כדי למצוץ ולזון ממנה. (וזאת לדעת, שהכינה מוצצת מהקרקפת כחמש פעמים ביום).

השיער הארוך גם מפריע לכינה לעבור מראש לראש. כך ששיער ארוך מגן עלינו במקצת מהכינים״.

הלאה, הכינה משנה את צבעה לפי צבע העור וצבע השיער של האכסניה שלה, וכך היא מצליחה להבלע בסביבה ולהעלם.

הביצים הלבנות גם הן חלק מתכסיסי הכינה: אילו ביצים עק־רות הדבוקות על השיער וגורמות להתעסק בהן בנסיון להוציאן. הביצים החיות, כהות הן נמצאות קרוב לקרקפת. — לעולם לא יותר מאשר 1 ס״מ מהקרקפת! — ורק מהן יוצאות הכינים. אנ־שים מבזבזים את כוחם להוציא את הביצים הלבנות, הבלוטות ולא מגיעים אל הביצים הבשלות הכהות, הקרובות, כאמור לקרק־פת.

הציתון הבריטי לרפואה ״בי־לנסט״ מדווח על שש מליון מק־רים של כינמת בשנה באמריקה.

נהגו לחשוב, שזו בעיה של עוני ומלחמה, אבל עובדה היא, שהכינים נעלמו אחרי מלחמת העולם השניה. וחזרו, דוקא, בת־קופת השפע של שנות ה־70.

עתה, הפכה מכת הכינמת למחלת העור המדבקת ביותר הק־יימת כיום.

ד״ר אלי פישר ממעבדת ״פישר״ המתמחים בהכנת תכשי־רים נגד־כינים, מוסיף ואומר: ״התרבותה של הכינה מהירה מאד. ישנן פי ארבע נקבות מזכ־רים. ואם יש להן הזדמנות, הן עוברות מראש לראש, לפעמים, חמש פעמים ביום, ומטילות כמאתיים ביצים תוך שבועות מעטים. (והאחיות בבתי הספר עדיין מספרות לנו שכינה מטילה 50-60 ביצים בחייה).

ד״ר פישר מפריך עוד סיפורים על הכינה. בניגוד למה שחשבו בעבר הרי לדבריו, זה פשוט בלתי אפשרי להדבק בכיני ראש ע״י שימוש במסרק או במברשת משותפים, או ע״י השענות על גב־כורסא. הכינים הנמצאות על המסרק הן כינים מתות או גוססות.

הדרך היחידה להדבקות היא קפיצה ישירה מראש לראש — כששיער של אדם אחד בא במגע עם שיער של שני. לכן ילדים נדבקים בזה יותר ממבוגרים.

כשנשאל ד״ר פישר אם כינים מסוכנות לבריאות, הוא הפתיע בתשובתו: בדוך אחת, המיתו הכינים יותר בני אדם מכל מחלה אחרת וזאת ע״י הפצת מחלות והעברתן מאדם לאדם, כמו: מחלת הטיפוס. כיום, רוב המחלות המדבקות האלו כמעט ועברו מהעולם, ולכן הסיכון מועט. מכל מקום, תמיד ישנה אפשרות של אינפקציה מחיידקים הנגרמת בגלל הגרוד״.

הגירוד בראש אינו בא מהכינים הזוחלות ולא מהעקיצה, אלא מריר שהן מפרישות הגורם לת־גובה אלרגית. התגובה הזו באה אחרי, שהאדם נעקץ, לפחות, עשרות אלפים פעם, ובינתיים ״מספיק״ נושא הכינים להעביר את הנגע להרבה אנשים אחרים.

לכינים יש יכולת השרדות גבוהה מאד. הם פיתחו חיסון לתכשירים השונים, וביניהם אף לד.ד.ט. רוב התכשירים בשוק מצריכים טיפול חוזר אחרי עשרה ימים.

ד״ר פישר טוען, שאפשר למ־נוע את הכינמת ע״י סירוק חזק והברשה מתמידה של השיער. כך אפשר בבטחה ובקלות להסיר את הכינים לפני שהן מספיקות להגיע לקרקפת ולהטיל שם ביציהן״

כאן רצוי להעיד כי שתי ההע־רות האחרונות של ד״ר פישר משמיטות את הקרקע מתחת לתכשירים שמעבדתו מיצרת להשמדת הכינים.

ערכה: בלה

סעודה שלישית - הסבר נוסף!

כמדריכה רציתי גם אני להביע דעתי בנושא: אצל החסידים אין האבות אוכלים בבית אלא הול־כים לרבי או לשטיבל, כדי לה־תבסם בדברי תורה בשעות קדושות אלו של השבת, ובבית נשארים הילדים יחד עם האם, ודבים אוכלים מתוך שהם רעבים וכלל לא יודעים מן המושג סעודה שלישית. ולכן: הונהגו בבתי הספר ובסמינרים, לאכול סעודה שלישית במסגרת הבית־הארגון.

כל שבוע מכינות 2 בנות אחד־רות (לפי סדר מסוים) את הסעודה השלישית, אך מקפידים על סעודה זהה לכולם, כלומר: מגש פרוסות מרוחות, (ממרח — כל אחת כר־צונה) כפול מספר הבנות, והבנות יודעות ומודירים להן את המטרה: לאכול כי זהוי מצוה ולא בגלל שרעבים. ואפילו לא רעבים חייבים לאכול כזית כדי לצאת ידי חובה.

ע״י הצמצום מצמצמים את התחרות, אפשרי בשבת מסוימת — קצת להרחיב את הסעודה אבל או משתתפות כל בנות הכיתה בסכום כסף שנקבע מראש, ותמו־רת ההתחרות. וכן משתדלים להביא סיפורים ומעשיות מצדיקים סביב נושא מסוים כפי שאבות האוכלים בבית עם המשפחה ער־שים. כך יוצאים ידי מצוות האכי־לה וכך עם תוכן רוחני. והאפשרות נותנת לכל אחת לנהוג כפי שהדריה מבקשים ללכת הביתה או להשאר בחברת הכיתה.

מ.ה בני ברק

מזל טוב באסותא

לויבר אהרון ולאה	בן
אביטן יהודה וקורין	בן
בנסטי אשר ואסתר	בת
משאם תן ובתיה	בת
ירון משה וטלביה	בן
מזרחי שם־טוב ואורנה	בת
שנה בעז וליאת	בן
קדש רפי ופרדיך	בן
ווכנהר אשר ורינה	בת
יעני ראובן ועדינה	בן
סאהלביץ אברהם ורחל	בן
ברלינר יעקב ושרה	בת
צרפתי רפי וסמדר	בן
קלין יוסף ושמחה	בת
פרידמן שמואל ואסתר	בת
נתיב שלמה ורחל	בת
ברויאר מנחם ותמר	בת
סבאג מאיר ויעל	בת
דומאנש דומיניק ורקלין	בן
איזיקס יהונתן ושרה	בן
שרלי אברהם ואניטה	בת
הפיבשר יוסי ודפנה	בת
בלוסמן רמי ושלי	בן
מרקסון שמואל וטובה	בת
תמים שמעון ואורנה	בן
גיסימוב אברהם ואורלי	בת
אבלייבה ברטה ויורי	בת
פלס בצלאל וגילה	בת
רוזנברג אייר וכרמלה	בת
לאורי אבי ואורנה	בן
קלין יהושע ושושנה	בת
שמש יצחק ואולה	בת
צמרמן אהרון ויפה	בת
לנדא אליהו ולאה	בן

גם לך מגיע אסותא
220 155

תשבץ/מס׳ 46 פרשת מקץ זאת חנוכה

מאת אבינועם שולב

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. המען למשלוח פתרונות: ״המודיע״ — תשבץ מס׳ 46, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

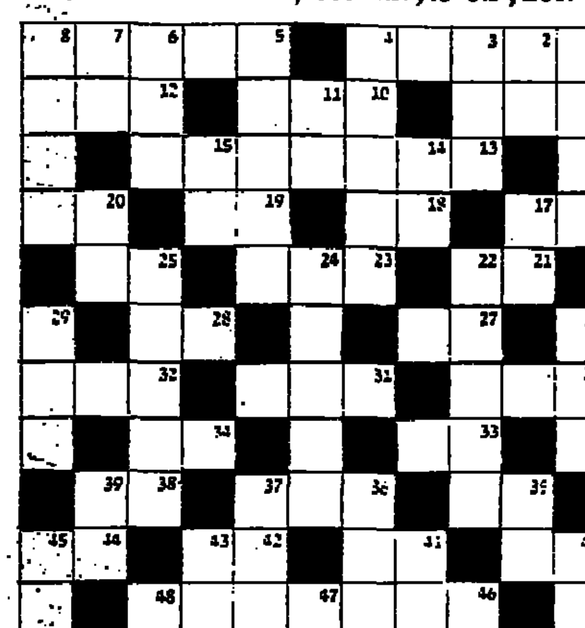

מימין לשמאל:

1. שם כולל למיני ירק וגרעינים הניתנים כמזון לבהמות; 5. מבני יוסף; 9. יונה, דוד גדול; 10. סמבר; 12. אתר קדום הבקעה על גדות עמק החולה; 13. כינוי ליום האחרון של חנוכה; 16. סמל האיטיות; 18. טהור, נקי; 19. קידומת לשמות משפחה בהולנד; 20. בן בקר; 21. גבהה; 23. תְפלה; 25. בית הציפור; 27. מכשף; 28. פקודה; 30. שטח המשמש למרעה; 31. רוטב של דגים; 32. בן הנכד; 33. ידיד; 34. פנים, קרב; 35. מין צמח בשם; 36. התיחס בחיבה; 38. תפר; 40. יופי, נוי; 41. סוף, אחרית; 42. רשע; 44. סוד; 46. חמיו של יוסף; 49. רוחב כף היד; 51. משך הזמן שאדם עובד בעבודה מסויימת; 52. תבואה, בר; 54. אוצר; 55. עיר במרכז הארץ.

מלמעלה למטה:

1. תורגמן, מעתיק משפה לשפה; 2. זקן; 3. מעבר מפולש מקודה בין שני רחובות כשמשני צדדיו חנויות ובתי מסחר; 4. שק גדול; 5. סוג דגים החיים במים מתוקים; 6. צד המצה שליד הארון; 7. חלק, מנה; 8. בית כלא; 11. תכשיט קדמון; 14. רך; 15. נבון; 17. תבואה; 20. 8. בית כלא; 11. תכשיט קדמון; 14. רך; 24. אל נא, לא יתכן; 25. מאורעות, דברים שקרו; 26. חרפה, בוז; 29. הֲלם, דָפק; 35. שהה בלילה; 36. גזל אודגני נטול צבע, מחמרי התמיסה החשובים; 37. זבן העומד בחנותו מאחרי הדלפק; 39. כבש שמן ומפוטם; 40. קוסם או מכשף במצרים הקדומה; 41. כיוון, דרך התנהגות; 43. אויב; 45. מבחר הפרי, מיטב היבול; 46. גחלת כבויה; 47. את בארמית; 48. גזים כהים הנפרשים מתומר בוער ונשאים באויר; 50. מצב מסרים בסיום משחק השחמט שתוצאתו תיקו; 53. אבא.

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס׳ 44 זכו:

1. שלסר — אשדוד
2. ישראל רוזנבוים אשדוד
3. רחל וחנה פרנקל חיפה
4. ישראל שור בני ברק
5. קליר — בני ברק

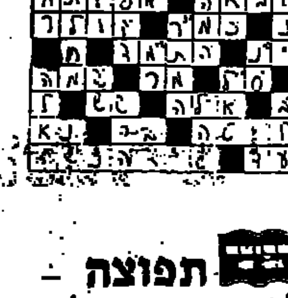

פתרון תשבץ מס׳ 44

הפרסים: ספרים — מתנת תפוצה — הוצאה לאור ורשת שיווק ארצית לספרי קודש — ירושלים: מלכי ישראל 6; בני ברק: חזון איש 15. הודעות ישלחו לזוכים.

סלון ״ביוטי״
רח׳ חבקוק 2 פינת הרצל 18 ב״ב
תסרוקות לנערות לכל הגילים
★ החלקה ★ סלסול ★ פסים
★ עיצוב שיער אופנתי ★ ציוד חדיש
מחירים נוחים
פתוח רצוף מ־10 בבוקר עד 6 בערב
יום שני אחה״צ — סגור

First Lady
ראשונה בעולם!
ראשונה בישראל!
בטיב, ביופי
ובעיצוב
לרגל ספירת המלאי ניתן לרכוש עדיין
פאות ממבחר הדגמים במחירים הישנים
להשיג בכל הסלונים בארץ
השווק הבלעדי ״הפאה״
ר׳ עקיבא 65, בני־ברק, טל׳ 788710; 03-790089
לטחיזות נשות בית וגן ירושלים,
מיכלין 22, טל׳ 02-421872

ועד נשים
למען חינוך מיוחד
ס.ו.ל.ם
ההגרלה נדחתה
לר״ח אדר התוצאות
יפורסמו אי״ה בעיתון.

שי־לי
עקיבא 36 בני־ברק
סבו״ם 24 חלקים 9.90
סבו״ם תולה 24 חלקים 11.90
ועוד אלפי מציאות

סלון ״ביוטי״
רח׳ חבקוק 2 פינת הרצל 18 ב״ב
פאות ממיטב היצרנים
עיצוב וסירוק ע״י פאנית מעולה
מחירים נוחים
שי על קניית פאה
פתוח רצוף מ־9 בבוקר עד 6 בערב
יום שני אחה״צ סגור

מכשיר
למרטיבי לילה
ב־⅓ מחיר
טלפון 02-243597

מתנת חנוכה
כולם מצפים לו!

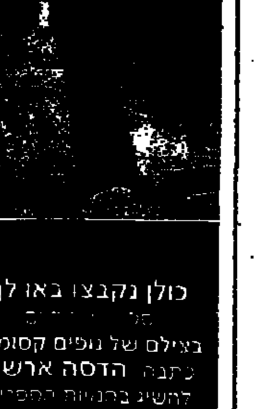

כולן נקבצו באו לך
באילם של נופים קסומים
כתבה הדסה ארשת
להשיג בחנויות הספרים
חנוכי ומרתק!

מבצע בסלוני ״אוה״
פאת Yaffa
ב־3 תשלומים
החודש תוכלי לרכוש את
פאת ״יפה״ המקסימה
בעיצובן של באניות ״אוה״
Yaffa ב־3 תשלומים
ברשת סלוני ״אוה״
בני־ברק, רח׳ ר׳ עקיבא 88 טל׳ 03-787813
רחובות, רח׳ בילינסון 18 טל׳ 08-456948

jacquelyn jacquelyn jacquelyn jacquelyn ATARA עטרה jacquelyn jacquelyn jacquelyn jacquelyn

סלון עטרה גם בירושלים

לנוחות לקוחותינו הירושלמיות!

הספריות רבקה ודבורה מפאות עטרה בני־ברק,
תקבלנה מעתה גם בירושלים,

בסלון החדש והמפואר של

פאות jacquelyn עטרה

רח׳ יחזקאל 2 ירושלים, טל. 02-288585

לקביעת תור, נא לטלפן לגב׳ מרים רוזנוסר, טל. 02-288585,
בימים: ראשון, שלישי ורביעי, בשעות 9 בבוקר עד 6 אחה״צ;
בימי שני וחמישי, בשעות 9 בבוקר עד 1.30 בצהרים.
בימי ששי וערבי חג — סגור.

פאות עטרה

בני ברק: רח׳ האדמור מגור 37, טל. 03-788054
ירושלים: רח׳ יחזקאל 2, טל. 02-288585

مكزو من الأصل

מקץ-ויגש; א'־ח' טבת תשמ"ז

יום החודש	יום השבוע	מר־חשון	עלות השחר	עטיפת טלית	נץ החמה	סו"ז ק"ש להמג"א	סו"ז ק"ש להגר"א	סו"ז תפילה להמג"א	סו"ז תפילה להגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
ב	ז	מקץ זאת חנוכה	5.01	5.44	6.36	8.22	9.08	9.26	9.58	11.42	12.12	2.47	3.48	4.51
ג	א		5.01	5.44	6.36	8.22	9.08	9.26	9.58	11.43	12.13	2.48	3.49	4.52
ד	ב		5.02	5.44	6.36	8.23	9.08	9.26	9.58	11.43	12.13	2.48	3.49	4.53
ה	ג		5.02	5.44	6.36	8.23	9.08	9.26	9.59	11.44	12.14	2.49	3.50	4.53
ו	ד		5.02	5.44	6.36	8.24	9.08	9.26	9.59	11.44	12.14	2.50	3.51	4.54
ז	ה		5.03	5.44	6.36	8.24	9.08	9.26	9.59	11.44	12.15	2.50	3.52	4.55
ח	ו		5.03	5.44	6.36	8.24	9.08	9.27	9.59	11.45	12.15	2.51	3.53	4.56

לפי אופק ירושלים

מתוך: לוח דבר יום ביומו

מאבקו של רבי עקיבא

(המשך מעמוד ח')

סבל רבי" ובסופו של דבר נרכשה האדמה עליה נבנתה המושבה "פתח תקוה".

על התלהבותו בקרב הישוב הירושלמי לרכישת נחלות בארץ ישראל מספר רבי עקיבא יוסף: "בני ימים קיבצנו ביחד את כל כסף מקנתה שלושת אלף דינרי זהב" (החלק העשירי מזה שלוש מאות דינרי זהב, היתה השתתפות רבי הלל חותנו) ונעשה בזה ראשית היסוד לקנין פתח תקוה.

בהמשך התיאור מספר רבי עקיבא על סבלות המתישבים שהתישבו בפועל בפתח תקוה בראשונה "בנו את בתיהם סמוך לה (שעבר בשטח) אולם לא יכלו לשתות מים מן הנהר כי מרים הם ומסוכנים היו. כל מי ששתה מהמים, ברובם מי ביצות, חלה בקדחת". מוכרחים היו איפוא לעקור משם ולבנות במקום אחר "יעד כי חפרו ובאו אל המים מים חיים, בינתיים נאבד כל אשר לנו מרוב העבודה ומצוקים ורודפים בהתבולתם — אכן לה' הישועה כי מצאו גואל נחלתם, והיה ראשיתם מצער ואחריתם ישגה מאד מרוב כל, את עינינו ריגיע כפינו ראה האלקים ויוכח אמש".

סבלם של המתישבים בתקופה הראשונה להתישבותם באדמות פתח תקוה היה מרובה ביותר. אולם לא היה דבר קשה בפני רבי עקיבא יוסף בהתלהבותו לקיים מצות ישוב אר"י, ומה גם שהוא הצליח בתקנות לקבוע את התנאים הנוגעים לחיזוק גדרי הדת כמתכונת הסדרים בירושלים. כדוגמא נציין את התקנה "בכל בתי ת"ת וישיבות לא ילמדו נערי בני ישראל, כי אם תורת ה' ומוסר, וכתב לשון הקודש בלבד". עד ח"י שנים אסור לילד להפסיק מלימודיו".

בן חייב כל אחד מן המתישבים לקבוע עתים לתורה. בשבתות ומועדי ה' חויבו ללמוד הלכות התלויות בארץ. ואם כי ביום עסקו בעבודתם חוייבו להעמיד "משמרים" בלילות, וכל אחד מהמתישבים חויב לשבת בבית המדרש וללמוד חצי לילה בכל שבוע.

נוסף על המתישבים שעסקו בחקלאות נקבע מראש כי בין המתישבים ייקלטו "עשרה בטלנים תלמידי חכמים יראי ה', אשר יעמדו על המשמר על קיום הדת ומצוות התלויות בארץ ועל חינוך הבנים". רבי הלל אף העיד את נחלתו שהיתה הגדולה בין נחלאות המתישבים, לכטורה זו שהכב־ שיתה יופנו להחזקת "עשרה הבטלנים".

אין ארץ ישראל נקנית אלא ביסורין. כאמור, בנו בראשונה בתיהם של המתישבים בפתח תקוה סמוך לנהר, ולא היו יכולים להחזיק מעמד בגלל המים שגרמו למחלת הקדחת. כל הבנינים שנבנו סמוך לנהר הלכו איפוא לאבדון. תוך הפסד רב, עד כי "חפרו ומצאו מים חיים" אולם לא היה בכך בדי להניא את כל המתישבים, ורבי עקיבא יוסף עצמו; נמנה ביניהם ועסק בפועל ממש בעבודה חקלאית, במכתב אשר שלח לכולל אונגרין בי־ רושלים, הוא מספר שהוא "אין לדרכו עת לחרוש אולי יכונן ה' עפרה לפרנס מיגיעה, אמן כן יאמר ה' "יעל כן — הוא ממשיך — אם גם אינני בבית. ימתול לשלוח רק לביתי היינו להכנה בעדי".

רבי עקיבא יוסף נשא את עיניו לפיתוחה של פתח תקוה, שהוא בבחינת סניף לירושלים ולכן התקין תקנות מיוחדות להבטיח שמנהגי ירושלים בהליכות הצבור והיחיד, בבית ובמשפחה, יחייבו גם את מתישבי פתח תקוה, כדוגמא נציין את הסעיף הראשון בסדרי השבתות ומועדים: "בערב שבת וירו"ח, אחר חצות היום, תורם נס גבוה על מקום גבוה שיתראה על כל גבול נחלתינו, וגם ייתקע בשופר לאות ולמופת שיקבצו העם ממל־ אכתם בשדה". כל מי שיתמהמה יותר משעתיים לאחר הרמת הנס צפוי לעונש.

רחוב לבו של רבי עקיבא יוסף, כאשר נוכח לדעת שמתישבי פתח תקוה נוהגים כמנהגם של בני ירושלים ואנו מצטטים את דבריו: "כאשר אני הייתי בפ"ת היו מתנהגין עם יהדות כמו בירושלים, וכאשר בא ערב שבת אחר חצות היו מתקבצין ובאין עם מרכבות שם ביחד, ליסע אל נהר "אדיע" לטבילה לכבוד שבת, עם שירים ותשבחות אשר היו נשמעין בזמרם למרחוק עד פרסה סביב. בשבת אחרי התפילה ולימוד ושינה אחרי סעודת הצהרים, התקבצו ובאו לביהמ"ד ואמרו כל ספר תהלים ברבים עד מנחה".

אין איפוא כל פלא שהתקנות של פתח תקוה שנוסחו ע"י רבי עקיבא יוסף והכלולות בחוברת "אגודת מתישבי הישוב בפתח תקוה" אושרו ע"י הבד"ץ בירושלים המציינים "ראינו ושש לבנו כי אנו רואים אם יהיה ה' ית' בעזרתם ויעמוד לימינם, להוציא את מחשבתם הטובה לאורה, תשועה גדולה יצמח מזה לארצנו הקדושה" ועל כן הם פונים "מצוה רבה לכל איש החובב עמו וארצו לעמוד לימין החברה לעזרם ולסעדם ולתמכם בכל מה שאפשר".

כד כבד עם מאמציו להנהיג את מנהגי ירושלים בפתח תקוה, נשא את עיניו להקמת מושבות נוספות ויחד עם ועד חברת "שלום ירושלים", שנוסדה בימים ההם, פעל לכונן מושבות ברחבי הארץ, ובין ההצעות היו לרכוש אדמות בסביבת קדש נפתלי או גוש חלב בגליל. אגרת בענין זה, שנמצאה בעזבונו של הנצי"ב, ראש ישיבת ואלוזין הובאה לדפוס בחוברת "אגודת ציון", ומשום מה הושמטה חתימתו של רבי עקיבא יוסף, שהתנה את חתימתו "תנאי קודם למעשה שתתנהג על פי יראי אלקים חושבי שמו, כדברים היוצאים מלב העיברי".

הנצי"ב שתמך ביזמה זו "אחר שרחש לבבם לקנות מקום שם היה העיר קדש נפתלי או גוש חלב "ויהי ה' עמם", מדגיש במיוחד את תביעתו להיענות לתנאיו של רבי עקיבא יוסף כדבריו, וראה אנכי להעיר לשים לב לדברי אנשי ירושלים תובב"א".

(על מאבקו נגד היתר המכירה במאמרנו הבא)

כי בן זקונים

(המשך מעמוד י"א)

מידיו של הגאון, גם לנאום ברכה מפיו של הרב דונר שהתרגש עד מאד.

* * *

"אלף נכנסים לתלמוד — מצטט המנחה את הגמרא — ואחד יוצא להוראה" — באולם זה — הוא ממשיך יושבים יותר מאלף איש, אין לי ספק שמכאן ייצא גדול הדור של הדור הבא —קרא. אין ספק הוסיף כל אחד מכם יכול, אם תרצו תזכו, אם כל אחד יתאמץ, אין ספק שכל אחד יכול להצליח".

תם ולא נשלם, ערב של חויה תורנית מאלפת, ערב של אחדות אגודאית שטעמה עוד לא נפגם, ובלשונו של המנחה: כל אחד יכול...

"יעשו כולם אגודה אחת — לעשות רצונך בלבב שלם".

אבלות בהלכה

(המשך מעמוד ר')

להעיר דברים מחודשים הערות נכבדות אשר שולבו בפנים הספר ובסופו בקונטרס מיוחד ובהם מכתביהם של מרנן הגרי"י וייס, הגרש"ז אויערבאך, הגרש"ו ואזנר, הגרי"י פישר, הגרא"ד הורוויץ, והגא"י וולדינברג שליט"א.

קצרה המסגרת מלהעריך את כל התוכן המסועף והמגוון הכלול בספר זה, מ' סימניו מכילים בקר־ בם את כל פרטי פרטיו של מקצוע גדול זה ואת רב ענפיו ופארותיו, אשר בלי פקפוק כלל ניתן להגדיר את הספר כאנציקלופדיה מושלמת לאלפי הלכות ומנהגים הכלולים בה ובכל אשר יפנה האדם ימצא את ההלכה הצריכה לו פסוקה וברורה. כן ראוי לציין במיוחד את "מפתח הענינים" (בסוף הספר) המשתרע על פני ח"י עמודים שעל פיו ניתן למצוא בק־ לות כל ענין תוך זמן קצר — הדיך מפתח זה המסודר בסדר נכון ומועיל לפי א־ב אפשר לראות ולהווכח כי הספר מקיף בצורה מושלמת ומלאה כל הנוגע לעניני אבלות והמסתעף מהם.

לא הניח המחבר שליט"א פינה חוית שלא השתטח בה בתחומים אלו, והצליח לדלות הכרעות חשובות ומחודשות מספרים ויד־ תורים שונים, ולדוגמא, בעמוד קס"ח מצטט המחבר הוראה מו־ פלאה משמו של הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל מקובנה, אותה הוא דלה דוקא מספר... "תולדות יצחק" הוא ספר תולדותיו שנכתב ע"י איש סודו רבי יעקב ליפשיץ זצ"ל, שהתיר לאבל תוך שלשים לרחוץ אפילו בחמין בימי ספירת העומר. ועי"ש בהערה הנימוקים לפסק זה ומה שהעיר ע"ז המחבר שליט"א, וכהנה דוגמאות רבות בספר.

המחבר שליט"א לא הסתפק רק בהבאת דבריהם ופסקיהם של גדולי הדורות, אלה הגדיל והפליא לעשות בבירור ובעיון מעמיק בשטחים אלה כפליים לתושיה מה שלא הובאו עד כה אף בספרים שנתייחדו להלכות אלו, כגון: תפלה לפני העמוד והשתטחות על הקבר בתום י"ב חודש בשנה מעוברת הנוגע למעשה בשנה דנא; סידור הבית בתוך שנת האב־ לות; שטיפת הרצפה וצחצוח נע־ ליים בימי השלשים ובו הכרעת הגרש"ו ואזנר שליט"א, השתתפות האבל בשמחות שאין עושים בהם סעודה אלא מכבדים במיני מזונות וכדו', או בשאלה המעשית מאד בדבר השתתפות האבל בשבע ברכות בתוך "פנים חדשות" שבהם הובאו הכרעותיו של מרן הגרש"ז אויערבאך שליט"א, ועוד בירורי ענינים והוראות הלכה רבים מפי פוסקי דורנו שליט"א.

לסיום, אין לנו אלא לבקש ולחנן מלפניו ית"ש כי ישאר הלימוד בענינים אלו אך ורק בגדר "דרוש וקבל שכר". ואפריון נמ־ סייה להמחבר שליט"א על עבודת הקודש אשר שם על שכמו, זכות זו וזכות לומדי התורה ועמליה בכלל תעמוד לנו, ויבולע המות לנצח בבלצ"ג בב"א.

"החילוני האחרון"

(המשך מעמוד ה')

ומזכרות בעיקר לתיירים, ניתן לרכוש פוסטרים בציורי לעג ושיסוי נגד "לבושי שחורים" הנראים סוחבים כסף מכיסי תיי־ רים, נראים כמעודדי מהומות ברחוב העיר, מוצגים כ"יפושי סדרי" במגרשי ספורט וחופי רחצה ועוד כהנה וכהנה. כמובן שהדמ־ ויות הן מפלצתיות ומעודדות חרדה שה"שטירמר" לא היה מתבייש בהן. מחיר פוסטר נע בסביבות 40 דולר, משמע, שזוה את הכסף, (אגב, בהצגת פוסטרים מסוג זה יש עבירה על החוק והיכן הם שומרי החוק?).

המשך ציטוט:

"בקולנוע הגיעו לשיאים של ברוטליות, בניגוד לכל כללי האסתטיקה. גבלס נתן אישור אישי לכל סרט (= "בטול צב־ חוה", י.ר.)... היהודי הפך להיות ביטוי לכל רע ומושחת בעולם, הסכנה נראית מוחשית ולא כמשהו אידיאולוגי. נוצר פחד ממגע עם היהודי, על רקע תפיסתו כמעודד מחלות, כמו דֶבֶר חולירע".

האם המחשת היהודים החרדים כגוף ענקי מאורגן המחסל חילו־ ניים עד "האחרון" איננה גורם פסיכולוגי מזעזע יותר מיהודי של הקולנוע הנאצי הגורם דבר חור־ לירע בלבד, וכאן נקרא החילוני ("שעדיין לא אחרון") להקה ולעמוד על נפשו נגד החרדים הנ־ בקשים את חייו, (ושמא "החיל־ האחרון" כבר גרם את פקו ת ידים למעלה" בשיבות בירוש־ לים?).

בסוף המאמר הנזכר מופיע קטע המזעזע לא פחות מקודמיו, אך הפעם לא בגרמניה הנאצית. הרי הוא:

"... מוקרנים קטעים מסרטי תעמולה לפני תלמידי שמיני־ ות, צברים, במסגרת סמינרי־ נים מיוחדים להכנת דרכי ההשפעה של התעמולה, בי־ ניהם סרטים שהפיק אש"ף שמטרתם להוראות את אלימות צה"ל... למרות שהתלמידים מודעים לתהליכי התעמולה בסרט הם מגיבים ביחס של דחיה כלפי החיילי הצלתי? שהם רואים על המסך. דרושה מידה רבה של הסברה על מנת לנטרל את תגובת הסלידה".

* *

אולי "החילוני האחרון" הוא שיתרום את חלקו לניטרול תגובת הסלידה הנ"ל? אולי ה"צבוּרָה" תתרום משהו לכך?

יש אומרים שכל הרעש סביב ההצגה הוא מיותר, מכיון שכל ההצגה לא שוה כרטיס כניסה לא מבחינת ה"יצירה" ולא מבחינות אחרות ו"חבל על הרעש", נודה ולא נבוש, לא ראינו את ההצגה ואיננו נוהגים לבקר בתיאטראות אך החשש המבוסס על האוירה הקיימת הוא כי זו רק התחלה ושלב חדש בהמחשת "סכנת ההתחרדות" לא רק לגבי אפיה של המדינה אלא גם לגבי עתיד העם החילוני היושב בה העומד בסכנת הכחדה.

אל לנו לזלזל בתופעה זו. רגי־ לים אנו להרכין ראשנו בפני גלים ולומר אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים. אמת הוא! אך גם ידוע הפרוש שנם "אין לנו וכו'" זהו מחבלי המשיח, שאזלת היד הגדולה ולא מנסים לפעול ולעשות את הדרוש. עלינו לנקוט באמצעים הסבירתיים ומשפטיים לעצור בעד אוירת השיסוי המר־ פעלת על ידי הבוגדים בתורה ובעם ואפילו במדינה שכידוע "איננה מדינת הלכה".

ולסיום בדבר טוב נזכור דברי חז"ל המפרשים על הפסוק "וירח את ריח בגדיו" — "בוגדיו" ואולי אף בוגדים אלה עתידים לחזור בתשובה.

בימים ההם

(המשך מעמוד ד')

מן האור מגרש הרבה מן החושך". כמו אותו ניצוץ הבודד שנדלק בליבו של מתתיהו, הפך לשלהבת אדירה ומסביבה התלכדו כל אלו שזיק אלוקים היה בלבם. "רוממות ק־ל בגרונם וחרב פיפיות בידם", הם ששחררו את עם ישראל משעבוד רוחני ופוליטי גם יחד. כך יהא גם בעתיד.

* * *

הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים

בדברי חז"ל במדרש דברים (רבה פ"ד ס"ב) "הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים", אם אין בידינו להשתמש בסייף, ואף איננו רוצים בכך, עלינו להשתמש בספר בכוח הרוחני ובכוחן של נרות החנוכה להאיר את עיניהם של ישראל.

דווקא חג החנוכה המשמש סמל לנצחון רוחני, נגד המתיוונים, משמש נושא לחילוניים המנסים להבליט את המלחמה, ומסלפים את תוכן החג, וכאן הסכנה המרו־ בה ביותר. אנו מדליקים והם מד־ ליקים, הם מדליקים נרות וטוענים "שהם מוהירים אורה לחוגים החשוכים", ולא נשכח אותה הפגנת בריונים שצעדו ברחובות "מאה שערים", ובפיהם הקריאה "באנו חושך לגרש", לעומתם אנו מדליקים נרות חנוכה, ומכוונים את ליבנו כלפי דרום, שם עמדה המנורה במקדש, שסמלה את האור בבחינת "הרוצה להחכים ידרים".

בית שמאי ובית הלל מחולקים ביניהם אם "פוחת־והולך" כדעת בית שמאי, או "מוסיף והולך" כדעת בית הלל, שתי דעות במאבק עם החילוניות. יש הטוענים שיש לפתוח במאבק בבת אחת בכל היקפו, ויש הטוענים כי יש להנהיג בתמימות להחדיר את האור, ללבבות טיפין טיפין. אדם שהיה שרוי בחושך תקופה מרובה איננו יכול להסתגל לאור אלא בהדרגה, והוא עלול להפגע מריבוי האור, הוא הדין לגבי המאבק נגד החי־ לוניות יש להחדיר את המאור שביהדות לכל אחד ואחד מישר־ אל, את המלחמה נגד המתיוונים ועתודיהם בכל הדורות, וככל החוגים יש לנהל במלוא האומץ. אולם אין אפשרות להחדיר לאדם אמונה בכח־הזרוע. יש להוסיף יום יום יותר ויותר, ובסופו של דבר יאירו הנרות הללו של כל אלה שטעו ויחזרו למקומם.

בתום של ימים אלו ימי החנוכה גדולים כדי להכניס אורה ושמחה לבית ישראל, להפיץ אורה ולהח־ דיר שמחה לבית ישראל, ואם כי מבחינת ההלכה אין בימי חנוכה חובה של משתה ושמחה, אלא להודות ולהלל. אולם גם אם אין חובת שמחה, השמחה פורצת ועולה.

אותה אמונה שעודדה את הצ־ אמים המועטים שנענו לקריאתו של מתתיהו, "מי לה' אלי", בודק הטבע לא היה להם שום סיכוי, אלא שהאמונה הפעימה. אותה אמונה זאת מעודדת אותנו בציפיה לגאו־ לה השלמה, וכך אנו מסיימים את פיוט "מעוז צור" בחרוז "אז אג־ מור בשיר מזמור חנוכת המזבח".

כמו בקיום מצות שמיטה שיש בה הפגנת אמונה "יהיה אמונת עיתך", "אמונתי" — זה סדר זר־ עים, שמאמין בחי־עולמים" וזורע. באותה אמונה הוא משבית בשנת השמיטה את אדמותיו והכגדרת חז"ל, "גיבורי כח עושי דברו". בזכות אמונה זאת במוצאי שביעית בן דוד בא" וכדברי הרמב"ם "המלך המשיח עתיד לעמוד ול־ החזיר את מלכות דוד לישנה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל"... ועושים שמוטין ויובלות וכל מצ־ וותי האמורות בתורה (הלכות מלכים פי"א ה"א).

בפרשת וישב שקוראים השבת החנוכה לידת פרץ אבי משפחת בית־דוד, אנו נושאים את עינינו "לצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך", ואף "משיח" ר"ת מדליקים שמונת ימי חנוכה. חנוכה הוא איפא סמל לאור התורה ולאור הגאולה גם יחד.

מאז ועד עתה משמשים ימי החנוכה, הימים שבה ניסו אויבינו "להשכיחם תורתך", ימי התעודדות להתאזרות רוחנית וגילויי הגבורה של שומרי אמונים בימים ההם, מחייבים גם אותנו בזמן הזה להמשיך את שרשרת הדורות, וכביכים ההם, נדע גם אנו להעביר פעלים, להגדיל תורה ולהאדירה.

זקהיים יגיע בשבוע הבא להתוות אלטרנטיבות ל"לביא"

ירושלים. — פקידים בירושלים אמרו, כי המומחה של משרד ההגנה האמריקאי, דב זקהיים, יבקר בשבוע הבא במשרד הבטחון כדי "להתוות אלטרנטיבות למטוס ה"לביא".

זקהיים הביע בעבר ספקנות לגבי יכולתה של ישראל לייצר את המטוס במסגרת תקציביה.

משה קרת, ראש התעשייה האוירית, הכחיש כי טיסת הבכורה של המטוס — שנדחתה פעמיים מאז ספטמבר — הוקדמה כדי שתתבצע לפני ביקורו של זקהיים.

בשבוע שעבר סירב דובר של התעשייה האוירית לומר, מתי ימריא המטוס. הוא אמר כי תמיד צוין שטיסת הבכורה תהיה בסוף השנה או בראשית השנה הבאה.

שלוש חברות אמריקאיות ייצרו חלקים מהמטוס החדש: גרומאן ייצרה את הכנפיים ואת הזנב, פראט את ויתני את המנוע וליר־סיגלר את החלקים האוירוניים. (ע"ר)

הוסרו הצעות לדון בדו"ח מסקנות פרשת השב"כ

גור תקף את פרס בנאום קשה

מאת כתב "המודיע" בכנסת

מליאת הכנסת הסירה ביום ד', כתום דיון של כשלוש שעות, ארבע הצעות דחופות לדון במס־ קנות דו"ח השב"כ בענין אירועי האוטובוס בקו 300. מטעם הממ־ משלה השיב להצעות אלה סגן השר במשרד ראש הממשלה רוני מילוא, שביקש להסיר את ההצ־ עות ולשים סוף פסוק לויכוח בנושא זה.

ח"כ מילוא אמר במליאת הכנסת, כי מי שבודק את הדו"ח וראה כי כל דרכי החקירה ודרכי הבדיקה שעמדו לרשות ראש הממשלה מוצו עד תום. לדבריו המסקנות נתבררו בכל הועדות שהוקמו, בין בועדת זורע ובין בועדת בלטמן. "המאורעות המ־ צערים שמתוארים חייבו לקבל לקחים ונוהלי עבודה שהוכנו ע"י ועדת יריב — והלקחים הללו ישמו, סיפר סגן השר מילוא חדש, כאמור, מהכנסת להסיר את הנושא מסדר היום.

מליאת הכנסת התאחדה, ברוב של חברי הקואליציה, 13 מהליכוד ו־3 מהמערך, להסיר את כל ארבע ההצעות מסדר היום, כולל את הצעתו של ח"כ מרדכי גור, שבנ־ אום קשה ותוקפני לא רק תבע את התפטרות ראש הממשלה יצחק שמיר, אלא גם צרף ביקורת נגד מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס. במהלך דברי ביקורת אלה נגד פרס שאל השר־לשעבר גור אותו האם אין עליו אחריות מיניסט־ ריאלית והאם הכנסת לא צריכה לשפוט את ראש הממשלה והאם למד חוסר אחריות זאת ממורו בן גוריון?

3 נפגעו קל מבקבוקים שנזרקו לאוטובוס

3 נוסעי אוטובוס נפצעו באו־ רח קל מפגיעת שני בקבוקים שנ־ זרקו לעברו בעת שחלף בכביש ירושלים לכיוון שכונת נווה יעקב. המקרה אירע השבוע סמוך לשעה 19.30 ליד צומת הכניסה לשכונה. אוטובוס בקו 25 שנסע ממרכז העיר לשכונה נפגע בשני הבקבוקים, שלא היו ככל הנראה בקבוקי תבערה אלא בקבוקים רגילים. האוטובוס המשיך בנ־ סיעתו והגיע לנקודת המשטרה של השכונה, שם דיווח הנהג על המקרה. שני הבקבוקים פגעו בדופן הימנית של האוטובוס והתנפצו מהשברים נפגעו קל 3 נוסעים בעיקר מרסיסים בפנים.

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ בדיקה הנדסית לפני קניית דירה דו"ח מהנדס קביל בבית משפט מיל"ב 02־224388

★ בשמואל הנביא שטופת שמש, 3 חדרים, משופצת + דוד"ש + פלדלת, ק"ב 02־812377

★ בבאולה 3 יפה במיוחד, ק"ד דרומית, דור־נוף 02־243021

★ בצפניה, 3 ק"ג, גדולה ומסודרת דור־נוף 02־228633

★ במאה שערים, בנין שלם, במחיר הזדמנותי. דור־נוף 8־243557.

★ בבאולה, בנין עם אפשרות לבנית עוד קומה בהזדמנות! דור־נוף 8־243557

★ למכירה 4 ברמות ב' ירושלים אפשרות למסירה מיידית 03־843049 ת"א

להשכרה

★ 3 חדרים בפנים מאירות מרווחות כניסה מידית לזמן ארוך 228090

★ בבאנו החדשה, מרוהטת, לזוג, + מרפסות + דוד"ש, ל־5־6 חודשים 825472

★ להשכרה בקרית צאנז, 3, מרוהטת קומפלט, + טלפון + מרפסות גדולות 02־817526

בקוש דירות

★ דרושה באזור עזרת־תורה או בהר־נוף, 3־3½, ללא תיווך. 02־521356 ,02־532808

מטפלות

★ למורה בסנהדריה המורחבת דרושה מטפלת לילד אחד 6 ימים בשבוע 02־816096

★ דרושה מטפלת ל־5 ימים לתינוק, עם עבודות קלות, בהר נוף טל־533125

שעורים

★ שעורים פרטיים בגיטרה קלסית וחשמלית בכל הרמות טלפון 02־633741

בני ברק

למכירה

★ 3.5 חדרים + גג מרוצף רח' הרצל 5 מדרגות 03־701972 בין 10־8 בערב

★ בדיקה הנדסית לפני קניית דירה דו"ח מהנדס קביל בבית משפט מיל"ב 02־224388

להשכרה

★ להשכרה 2 חדרים גדולים, ק"ב 5 מדרגות, במרכז בני ברק טל 053־613655

עבודה

★ דרושה בייביסיטר אחראית ומסורה ל־4 פעמים בשבוע, גם בבוקר 02־636280

★ דרושה תופרת קונפקציה מנוסה למשרה מלאה טלפון 02־226547

★ דרושה ברובע היהודי אשה שקטה לעזרה בבית (לא נקיון) 4 שעות 5 ימים 300 ש"ח + המלצות 02־280146

★ למוסד תורני דרוש מחסנאי למטבח, עם נסיון 02־712674

★ מחפשים אשה מלוה לאשה מבוגרת עם או בלי לינה, פרטים 02־667481 02־669687

מכירות

★ חולצות נשים ובגדי ילדות ותינוקות בדברי־חיים 23/6 במוצש"ק ובראשון 10־7 בערב

★ למכירה פינת־אוכל (שולחן + 6 כסאות) במצב מצויין. בחצי מחיר 02־532721

שידוכים

★ משרד לשדכנות לשם מצוה עם השתתפות בהוצאות לכל העדות והגילים ויים אברהם 03־794719

★ שדוכים לדתיים ע"י ארגון מתנדבות "עדי־עד" 03־252280 03־256941 אחה"צ

קייטרינג

★ רק ב"אוף שמחעס" שירותי קייטרינג לשמחות, לארועים, למוסדות, וסתם לאוכל טעים וטוב, נקי, זול ובהשגחה ישיבתית "גלאט", אוכל למשפחה לשבת ארוז ומוכן עד פתח הבית 02־713389 02־714680 בשעות 8־16

הלבשה

★ בגדי היריון, ולנערות חרדיות יבוא מארופה "הלבשה מלכה" המלך ג'ורג' 14 ירושלים

● וינה, סגן מנהל בסוכנות האו"ם לפליטים אונר"א, מחמוד באג'ז איאש, 50, נהרג בתאונת דרכים בוינה.

חדש
★ לרגל הפתיחה - הנחות.
★ תנאי תשלום נוחים
קרמיקה
כלים סניטריים
אביזרי אמבטיה
ברזים
ביתשלי ירושלמי
רחוב יד חרוצים 22, תלפיות, ירושלים, טל: 717124
מנוהלת לבית גלי

בעזהשי"ת

צעקת האלמנה

אלמנה שבורה ורצוצה, שְׂבֵעָה מרורים, שבעלה ת"ח חשוב מאד עזבה לאנחות בגיל צעיר עם יתומים קטנים ללא פסת לחם, וצעקתה באה עד עומק נפשנו, ומתבוננת במר נפשה להצילה ממשבר, כי באו מים עד נפש — ה"י — כי אין־בידה אפילו חלק זעיר מהתחייבותה [illegible]

לכן אנו פונים בקריאה נרגשת ודחופה לבוא לעזרה בצרלה בסיוע שיש בו ממש למען מצוה גדולה זו, דלא בכל יום מצוה גדולה וחשובה כזו באה לידכם

אבי היתומים ודיין האלמנות ירפא לשבורי לב ויחבש לעצבותם, תתברכו ממקור הברכות וכטו"ס

החותמים למען האלמנה והחשובה

הק' משה אריי פריינד — הגאב"ד מעה"ק ירושלים

חיים פנחס שיינברג — ראש ישיבת תורה אור

מתוך המלצת הבד"ץ שליט"א:

...גם עול קשה של התאוות הנשואין מוטל על עול אשה קשת רוח זו, והאלמנה שרויה בצער מניין תקח כל התחתונות העוקיות. אשרי הזוכים במצוה נשגבה זו, אשר לא בכל יומא מתרחיש כהאי.

(—) פקים התום הבד"ץ

מתוך מכתבו של מרן הגאב"ד שליט"א:

...לא יתואר בחרט עלי גליון גודל עגמת נפשה של אלמנה זו, שעליה מוטל העול הקשה. לזאת מי האיש החפץ חיים היודע ומבין ערכה הגדול של נשואי יתום ויתומה, יחדו בזריזות של מצוה ולהתאמץ בהשתדלות יתומה מן הכלל ולהחיש פדות וישע להאלמנה שהיא קשת רוח ויסורי נפשות בוקעת רקיעים

יצחק יעקב ווייס רב הגאב"ד מעה"ק ח"י

גם אני מבקש להיענות בעין יפה לקריאה הנ"ל — שלמה זלמן אויערבאך

גם אני מצטרף לדברים האמורים למעלה ומצוה גדולה וכפולה להשתתף במצוה רבה זו.

הנני מצטרף להדברים האמורים לעיל — יוסף שלו' אלישיב

החותם בברכה לכל המסייעים — ש. נסים קרליץ

התרומות לשלוח:

נא לציין עבור "צעקת האלמנה"

הרה"ג רבי יוסף ליברמן שליט"א, עמוס 14 ר"ם.

הרה"ג רבי משה יוסף מילצקי שליט"א, צפני 21 ר"ם.

הרה"ג רבי יהושע נויבירט שליט"א, נוה עזר 8 ביה"ג, ר"ם.

הרה"ג רבי נפתלי נוסבוים שליט"א, בר־אילן 25, ר"ם.

הרה"ג רבי שלמה מילר שליט"א, יהלום 9, פתח־תקוה.

הרב הגאון ר' שמואל גלבר רוז"ר אור החיים 2 בני ברק

הרה"ג רבי יצחק שיינלין שליט"א רוז"ר הצאי 3 בית כולל חזו"א ב"ב

הרה"ג רבי שלמה איילשטיין רוז"ר בן יעקב 12 בני ברק

בנק ברקליס־דיסקונט, שבטי ישראל י־ם, חשבון 662879

בנק הדואר — חשבון 6־81893־4

במוצש"ק אור לג' בטבת תשמ"ז 3/1/87
בשעה 7.00
הקהל הרחב מוזמן לפתיחת החנות.
Eve & Adam
מחלקות
לגברים | לנשים
מחלקה אקסקלוסיבית
לשמלות חופה
★ מכירה ★ השכרה ★ איפור ★ וסרוק
האופנה בן סדן
כל דגמים קלאסיים
יבוא איטלקי מקורי
ר' עקיבא 40 ב"ב טל. 789997

ש. חסדיאל סיני סוכנות לבטוח
רח' ר' עקיבא 91 בני ברק טלפון 03־789847
Eve & Adam
ברכת הצלחה
והמשך עבודה פוריה

עם פתיחת
חנותכם החדשה
Eve & Adam
מאחל הצלחה
מאיר — מוצרי חשמל
רח' עקיבא 41 בני־ברק
מזגני אויר ב־12 תשלומים

מלא טנא ברכות
לרגל פתיחת החנות
Eve & Adam
שאו ברכה
עלו והצליחו
בברכה
אופנת אלגה
יצרנית בגדי נשים
יצחק אלחנן 27 ת"א

איחולי עם פתיחת חנותכם
Eve & Adam
מאחל
טירת השעשועים בע"מ
יבוא ושיווק ארצי
לשעשועים מכל הסוגים לתינוקות וילדים
רמת־גן רח' ז'בוטינסקי 124, טל. 736380, 736526 (ליד מעשטת ר"ג)

טנא מלא ברכות
לפתיחת חנותכם
Eve & Adam
עלו והצליחו
מאחל:
עו"ד חרמון משה

לוח המודיע

דירות ובתים

לשכת ברכה
קיה מציע דירה השכה
עשרות מבקשי דירות
מחכים לדירתך
ללא דמי תיווך
שרותי עו"ד במחיר מוזל
מאגר הדירות הגדול ביותר באזורים החרדיים גאולה, לבוש מרדכי 8
02-285676 282770 282362

ירושלים

למכירה

★ בנוה צבי 4 (1 קטן) + הול + חמום ביתי + דוד"ש + חזית + מרפסות סגורות לסוכות + מטבח אמריקאי חדש וגדול. ק"ב ביהודים טובים, ללא תיווך. 93,000 (02)823008

★ לרציניים! בגאולה 4 גדולים הול (38 מדרגות) חדשה הסקה. 4 כותנים 120,000 "המתווך" מלכי-ישראל 6 7 — 5 אחה"צ.

★ בהר-נוף 4½ + מטבח אמריקאי גדול + מרפסת סוכה + סורגים פלדלת — 92.000 (02)525774

★ בהזדמנות!! בגבעת-שאול בישראל-נג'ארה 4½ + כל התוספות + דירת הורי וחצי (02)527950

★ בהר-נוף 4 מטבח מפואר + נוף ק"ג לכניסה מיידית 85,000 "אורטל" (02)287973 (02)288588

★ ע"י גאולה ומא"ש 2 וחצי + הול (40 מדרגות) כחדשה 62,000 (מתפנה — שנה וחצי) "המתווך" מלכי-ישראל 6 (02)273355

★ ברמות 4 במחיר 3!!! 4 חדרים גדולה + שפוצים, 54,000 272710, חייבת להמכר!!!

★ בגאולה 2 חדרים + 2 מרפסות + דוד"ש ועוד. (02)383208

★ בנוה-יעקב "במשהב" איזור דתי, 3 חדרים, מסודרת 855265(02) בערב.

★ במקור ברוך 3 ק"ב + 3 מרפסות, 4 כותנים — 75,000 "ירושלים — 85" 539087/8

★ בהר נוף בשלבי בניה מתקדמים: 5 חדרים + גינה דרומית, 5 חדרים פנטהאוז דרומי, 4 חדרים דרומית "ירושלים — 85" 539087/8

★ בנוף רמות 4½ ק"ב מידי 4 כותנים $81,000 "ירושלים — 85" 539087/8

★ 3 + גג ברובע היהודי ק"א + מטבח מסודר ושמש מפתחות ב"מאגר-דירות" (02)224179

★ ברחוב בלוי פנטהאוז ענק יפיפיה בהזדמנות, בסנהדריה 4 ק"ב מסודרת + כותנים ומרפסות, בשאול המלך 3 וח' ק"ב מציאה "משכן נכסים" 248422 248216

★ בשרי ישראל 3½ דרומית ק"א משופצת 70,000 - 8־243557 "דור-נוף" מידי

★ הר נוף 4 חדרים דרומית נוף ק"ד 81,000 "דור נוף" 8־243557 מידי

★ בסנהדריה פנטהאוז 4½ מפוארת 140 מ"ר 4 כותנים "יאוה" (02)248012

★ 3½ במקור ברוך ק"ק + חצר + הסקה, משופצת + גינה (02)381146

★ הר נוף 4 עם גינה כניסה פרטית לכניסה מידית מתאים גם לבית כנסת "אנגלר סכסון" (02)221161

★ 3 חדרים + חצר ע"י יחזקאל 68,000 "זוריר" (02)245258

★ בהזדמנות, בהר נוף, 4, מרפסות, מרווחת, מידי, 71,000 "גולדיס" (02)412321 (02)533208

★ בהזדמנות, בבית-ישראל, בית 2 חדרים + גינה, זקוקה לשיפוץ, (02)660319 (02)639155

★ למכירה בהזדמנות 2 ברמות ב' קומת כניסה מידית "תיווך" (02)242377

★ ברמות פולין 3 חדרים + מרפסות + ארונות + דוד"ש טלפון (02)863641

★ בהר נוף, במרכז 4 77,000, 5 87,000, 5 פנטהאוז 115,000 "ארמון" 822531

★ בהזדמנות!!! ברמות א' (מול רמות פולין) 3 + פ"א, ק"ב, כותנים מצויינים "עידית" 286761, 287924

★ בבניה בתל ארזה (5 דירות בבנין) דירות פאר 4 — 3 כותני אוויר 4.5 גדולים 100,000, 5 הול 125,000 גמור בשנה וחצי. "המתווך" מלכי ישראל 6, 12.30 — 10 7 — 5

★ בבית וגן 5 + חצר לא מרוהט מתאים גם למוסד ולבית-אבות $450 "אורטל" (02)288588, (02)287973

★ בשוק שכונת הבוכרים 700 מ"ר 865565, 637939, 536308

★ בקרית משה 4 (1 קטן) קומה עליונה דרום מזרח מערב (02)535797

★ ברחוב משה בלוי 3 חדרים ק"ב + הסקה + טלפון + דוד"ש (02)227942

★ דירת 4 בנוף-רמות מט"ר בשבט לשנה לפחות (02)861036 אחה"צ "ללא תווך"

ביקוש דירות

★ מחפשים דירה, בגאולה, או בהר נוף, יפה, נוף, לכניסה מיידית (02)223111 אבלס

בני ברק

למכירה

★ דירה משוכללת 1+4 על הגג מזרח דרום מערב (055)33908

★ 3 גדולים + חצי + 3 מרפסות, אפשרות בניה, צדדים טובים, חזית, בינה הבא"א $80,000 גמיש (02)533661

★ 3 ברמת אהרן ק"א + מטבח אמריקאי פינוי בעוד שנה (03)707052

★ 3 בשרת: ק"ב, חזית, פינוי מידי + אפשרות בניה $46,000 "הבנה" (03)788531 (03)7517074

להשכרה

★ ברחוב העצמון מרוהטת 5 + גג ק"ג מידית לתקופה ארוכה (02)381158

★ להשכרה בבני-ברק 2 גדולים והול מרוהטת ומרפסות ק"ב 781995 בערב

בערי הארץ

★ בקרית אריה, 3½ גדולה (120 מ"ר) מפוארת + מחסן + נוף מקסים + מרפסת סוכה, רק 88,000!!! 272710

★ דירה בקאליב 3.5 חדרים חזית פינוי מיידי 30,000 (08)459239 (08)457741

מכירות

★ מכירת בגדי נשים מפאריז במוצש"ק יום ראשון ויום שני טלפון (02)246312

★ למכירה בהזדמנות דוכנים בגדים וסוודרים לילדים וילדות תוצרת חוץ במוצ"ש מ־10 — 8 ברח' בעש"ט 14 ק"א.

★ זוג מיטות חדשות מתרוממות 90 ס"מ + שידה לבן בשילוב אפור 1500 ש"ח 794302

★ למכירה מקרר, מכונת כביסה, ספה, מכונת תפירה, שטיח 819687 (02)823280

★ בהזדמנות סלון + מזנון כפרי + וילון + חדר ילדים טל (03)708372

★ מכונת כתיבה הרמוס 3000 חדשה, מכונת תספורת אוסטר בהזדמנות (02)383208

★ רמנים, לוח, יד תוצרת גרמניה וחנוכיה עתיקה מכסף (02)665168

★ בהר נוף מבחר דירות 4 חדרים בשלבי סיום כלם עם נוף מ-88,000 — 80 דור נוף (02)243557/8

★ באתמודזוף 4½ חדרים גדולה, מרווחת ומשוכללת, דרומית ק"ה + מעלית (02)812828

★ 5 בבביה ע"י הנה (גמור שנה ורבע) ק"ב חזית כותנים טובים ומחסן 122,000 "המתווך" מלכי ישראל 6 (02)273355

בזמ"פ

★ 3 חדרים ברח' רש"י כניסה נפרדת גינה + חצר משופצת 32,000 מידי דור נוף (02)243557/8

★ בגבעת-שאול 2 ק"א מסודרת + מרפסת 21,000 מידי!!! "קבאקו תנו" 232581

★ ע"י עמוס 3 גדולים קבלה מצות, בגאולה 3 וחצר כותנים טובים חמום 54,000. "המתווך" מלכי ישראל 6 (02)273355

להשכרה

★ בקרית צאנז 3 חדרים מרוהטת קומפלט + טלפון לתקופה קצרה (02)242636

★ הר נוף 4 דרומית 76,000 "אנגלו-סכסון" (02)221161 (מלד"ן)

★ בסוהוצקין מבצע מגורים לחנוכה!!! בק"א 4 גדולים ומוארים + הול גדול ושימושי, בק"ג פנטהאוז 4 כותנים (מעלית) + מרפסת ענק + מחסן וגג פרטים "מוטי וקוצר ושות'" (02)225588 (02)247937

★ ברמות ג' 2 + מחסן 36,500, ברמות 3 41,000, ברמות 3½ + מרפסות 51,000 249141

★ ברמות ג' 3½ ק"ב 58,000, ברמות 4½ 63,000, ברמות ג' 4 ק"א 73,000 223377

★ הר-נוף 2 דירות 4 (על שטח 5) קומה שלמה משוכללות "מיכאל סטאר" (מלד"ן) (02)228271

דו"ח מהנדס מומחה, קביל בבית משפט, המפרט את הליקויים בדירתך וערכם הכספי.
מכון ישראלי לביקורת בניה מיל"ב
02-224358-9

רהיטים

★ ארונות קיר, ספריות, פינות אוכל 3Xתשלומים שפיצר יפו 51 ק"ב

טפטים

★ במבצע: הדבקת טפטים פרלים, חזיות באחריות ב־3 תשלומים 14 ש"ח למ"ר (מינימום 25 מ"ר) "רמפלטט" (02)288784

מכוניות

★ פג'ו 504 סטיישן 1979 14,000 ש"ח (02)382006

עבודה

★ דרושה רוקחת וסטג'רית בבית מרקחת (בבני ברק) טל: (03)749646 (03)789567

★ דרושה פקידה לסוכנות בסוח למשרה מלאה (02)246202

★ מחפשת עבודה כעוזרת בבית או במטבח מוסד דוברת אנגלית צרפתית ספרדית גרמנית ואידיש, (03)794861

★ למכירה או להשכרה עם עבודה קומפוזר i.b.m טלפון (03)774387

★ דרושה פקידה לא נשואה 8 שעות עם ידע בנהול חשבונות ואנגלית טלפון (03)251517 בין השעות 15.00 — 11.00

★ בנות לעבודה בתעשיה בתחום האלקטרוניקה 5 ימים בשבוע (02)242152/9

★ תופרות, תנאים מעולים למתאימות, שכר גבוה, שעות נוחות (02)242152/9

★ למשרד תווך דרוש 1) סוכן מנוסה תנאים טובים למתאים. 2) בעל נסיון בעבודת קלדנות והדפסה על מחשב אפל (02)249210 02-282154

★ דרושה טבחית לארוחת ערב, 5 פעמים בשבוע, בית יתומים ציון בלומנטל רחוב הושע 14 ירושלים

★ למעון יום מטפלות לפנות בשעות לפנה"צ טל: (02)826399

★ לבית החולים "בקור חולים" ירושלים דרושות פקידות השולטות בשפות עברית אנגלית כולל הדפסה, לאגף קשרי חוץ ויחסי ציבור ולמחלקת רשומות לפנות לטל: (02)226786

★ לטפול בזוג קשישים בבני ברק דרוש אדם מסור 3 — 2 שעות לפנה"צ אפשרי פנסיונר (052)447865 בערב

★ אשה אחראית למשק בית והשגחה על שתי בנות (8,5) בתנאים טובים מאוד 5 ימים בשבוע אפשרות למגורים במקום (בית פרטי) 760124

★ דרושה אשה/אחות לטיפול בקשישה + עבודות קלות + לינה (02)825098

שיפוצים

★ "שיפוצים בני תורה" שפוצים בבניה, ברמה גבוהה, גימור מושלם, באחריות (02)822421

חוגים

★ אנגלית! אנגלית! בואי הצטרפי לחוג (לנשים) שלנו נא להתקשר (03)781667

קורסים

★ מתניה — בית ספר אומנותי חרדי לילדות ולנערות, תחומים רבים, טל: (02)526512

שונות

★ את הקלטת "צלילי ילדות 2" ניתן להשיג ים: נבל וכינור, ב"ב: אלי ביתן הצילום

מחירי הנפט עלו ל־18 דולר לחבית

ניו יורק, — מחירי הנפט עלו השבוע ל־18 דולר לחבית, הרמה הגבוהה ביותר ב־10 חודשים. סוחרים אמרו כי העליה היא תוצאה של קיצוצים בבלאי הנפט של ארה"ב ומערב אירופה, ושל הקמנת התפוקה במדינות אופ"ק. מחיר של 18 דולר היה היעד שקבע אופ"ק בועידתו בג'נבה לפני שבועיים. (ע"ר)

● נורפולק, ארה"ב — נושאת המטוסים האמריקאית "נימיץ", עם 11 האניות הנילוות אליה, הפליגו אתמול מהבסיס הימי נורפולק שבוירג'יניה, כדי לערוך שיט בים התיכון. (ע"צ)

ההבדל בין פאה
לבין פאה מקסימה
תלוי ב... "חוט השערה"
רחוב שטראוס 20 ירושלים
ליד מונית בני-ברק
(בהנהלת זהבה לוי)
Glamour Treat
PRINCESS
Venus
מיטב ומבחר הפאות
רחוב ירושלים 16
פינת רבי עקיבא
בני ברק
(בהנהלת יפה אייזיק)
זכרי!
פאה יפה וטובה
רק ב"חוט השערה"

מגעים להורדת מכסים עם מדינות שאינן חברות בהסכם הסחר החופשי

מנכ"ל משרד התעשיה והמסחר, מר יורם בליזובסקי, אומר כי ישראל מקיימת מגעים שוטפים עם נציגי המדינות שאינן חברות בהסכמים של איזורי סחר חופשי, עליהם חתמה ישראל וזאת כדי להגיע לפתרון בעיות משותפות בנושא הסחר.

כידוע, ב־1.1.87 נכנסו לתקפן הורדות המכסים המתחייבות מההסכמים שיש לישראל עם ארצות השוק המשותף וארה"ב.

לדברי מר בליזובסקי, המדינות שאין להן הסכמים עם ישראל, לא זכאיות להורדת מכסים אוטומטית היות ואין כל מחוייבות חוקית כלפיהן. אף מדינה לא מעוצרת על זכותה של ישראל להוריד מכסים במסגרת הסכמי איזור סחר חופשי, החוקיים לפי גאטט.

ישראל הציעה למדינות שונות פתרונות לבעיות שני הצדדים, דוגמת הסדרי מכס, או הסדרי איזורי סחר חופשי. יש לזכור שהיוזמה לחתימת איזור סחר חופשי עם ארה"ב נולדה כפתרון לבעיה דומה שנוצרה עם ארה"ב עם תחילת ביצוע הורדות המכס במסגרת הסכמי השוק המשותף. צויין כי במסגרת הצעדים להורדות המכסים, נמנעה הפליה שהיתה עלולה להווצר כלפי מוצרים שמקורם בשוודיה. פינלנד, יפן, ספרד וארצות נוספות.

בנושא יחסי הסחר של ישראל ויפן מציין מר בליזובסקי, כי ישראל עוקבת אחר ההתפתחות בסחר עם יפן, אינה מעוניינת ביצירת הסית סחר נגדה ותהיה מוכנה לדון עמה בכל בעיה שתתעורר. בהקשר זה הוא ציין שהעובדה שהספקים היפנים המספקים לישראל מכוניות בהיקף גדול, נמנעים מלרכוש רכיבים בישראל ומתעלמים מהדרישות המופנות אל כל ספקי הרכב בישראל, אינה תורמת לפתרון הבעיה. (עתי"ם)

"אירן איבדה את היוזמה הצבאית"

קהיר — גנראל כנעאן חיידלה, סגן ראש הממשלה ושר ההגנה העיראקי, טוען, כי אירן "איבדה" להלופין את היוזמה הצבאית והאפשרות שתפתח במיתקפה חדשה בממדים גדולים היא מינימלית.

בראיון שפורסם אתמול על ידי העיתון "אל אח'באר" כותב גנרל חיידלה, כי יש לצפות שפאו תשוחרר על ידי הכוחות העיראקים. (ע"צ)

ואלדהיים היה מעורב בהעברת שבויים בריטיים

ניו יורק, — הקונגרס היהודי העולמי הודיע כי בידיו מיסמכים המוכיחים כי נשיא אוסטריה, קורט ואלדהיים, בתקופת שירותו בצבא הגרמני במלחמת העולם השניה, הורה לחיל האוויר הגרמני להעביר אנשי קומנדו בריטיים, שנפלו בשבי ביוון.

המיסמכים, שנתגלו בארכיון הלאומי של ארה"ב, מראים כי ב־17 באוקטובר 1943 נתפסו קצין ועשרה חיילי קומנדו באי היווני ליתה. לא נודע מה עלה בגורלם אחר מכן.

בינה הגדיר דובר מטעם ואלדהיים את ההאשמות החדשות כ"בלתי נכונות לחלוטין".

דובר מטעם הקונגרס היהודי העולמי אמר כי מן המיסמכים עולה, שראש המטה של הכוחות הגרמניים באותו איזור, הגנרל אוגוסט וינטר, ציווה על לוטננט ואלדהיים להנחות את חיל האוויר להעביר את השבויים מליותה במטוס מדגם "יונקרס".

ברשימת הקצינים התורנים במטה האיזורי, מיום 1 בדצמבר 1943 מופיע ואלדהיים כסגן לקצין המודיעין במטה, האחראי ל"חקירת שבויים". (ע"ר וע"צ)

טרר...טרר...
...שלום, מה שלומך,
...אולי תתקשר מאוחר יותר
מה קרה?
החנות מלאה,
פרסמתי מודעה ב"המודיע"
אין תחליף
לעוצמת הפרסום
ב"המודיע"

למכור או
לקנות
לשכור או
להשכיר
דירה ללא דמי תיווך
שרותי עו"ד ומשכנתאות
"מעון": רח' פינס 9
ק"ב 233266, 233913

שיק פריז
בשני תשלומים
ללא חשש שעטנז
מבצע לחנוכה
הנחות מיוחדות
מבחר עשיר בעיצוב חדיש
ז'קטים, מעילים, מעילי גשם, חליפות, שמלות וחצאיות
במידה עד 52
10% למביא מודעה זאת על מוזמן בלבד
ביח"ר צרפתי לבגדי גברות תל אביב נחלת בנימין 16
טלפון 655087

יד לשבים
חשמלאי מוסמך
מקבל כל סוגי עבודות חשמל
גבירץ
טל. 02-288930

מכירת בגדים
מחו"ל
לנשים ולילדים
ברח' מתתיהו 21/6 בני-ברק
ביום שני מ־8 — 4 אחה"צ

תכשיטי שטיין
(בעק)
מבצע חנוכה
כל סוגי תכשיטים
מזהב ופנינים
מתנות
לחתן ולכלה
במבחר עשיר
רשב"ם 2 ב"ב 706776 בשעות הערב בין 10-7

המזרח התיכון
רח' חזו"א 2
בואו להמשיך את חופש החנוכה במוצש"ק
הכניסה חינם
היציאה עם
מתנה חינם

המזרח התיכון
רח' חזו"א 2
לסבתא קריסטלים
לאמא נרונלה
לאמא של האמא - כלים
ולבן של הבן צעצועים
לכל המשפחה
מוצרי חשמל ואלקטרוניקה

המזרח התיכון
רח' חזו"א 2
מבצע ענק
במוצש"ק
שלא היה כדוגמתו
החל משעה אחר צאת השבת

המזרח התיכון
רח' חזו"א 2
חיסול דמי חנוכה
בירידה
על כל קניה
במוצש"ק
מתנה

הענק של חנוכה לילד
ונכדך
הספר המושך את העין
בהצגוניות ובפנימיותו
"ארחות צדיקים"
שיצא לאור במהדורה מפוארת ומרהיבה ע"י "בהוצאת ארחות חיים"
בפורמט רגיל ובפורמט כיס
• הספר המותאם לכל גיל •
להשיג בכל חנויות הספרים בארץ
בהוצאת ספרים "תמוצה"

אצל אופנת "איבי"
הלבשת נשים ר' עקיבא 141 בניברק
חיסול כל המלאי
לרגל שינויים ליחידים לקיבוצים וכו'
במחירים נמוכים
כדאי
לכל שמלה שי 2 זוגות גרביונים
פתוח במוצש"ק
לא להחמיץ!

בס"ד
מנהלת משק-בית
מטפלת מעולה
(עם המלצות) דרושה לגור עם משפחה ברובע היהודי בירושלים
ת.ד. 4075 ירושלים. (02)271982

למכירה
בהר נוף
קוטגים בני 5 חדרים גינות
צמודות + נוף 02-228616

ינון חשמל ומוצרים
כל צרכי החשמל לבנין ותעשיה
תנאים מיוחדים למוסדות,
למפעלים, לחשמלאים
במחירים סיטונאים
+ תנאי אשראי מועדפים
אפשרות להזמנה טלפונית
רח' דוד ילין 34 פינת יוסף בן מתתיהו
טלפון: 381719

צרכניה
"יד לישראל"
רח' בן יעקב 27 בני-ברק

מצרך השבוע

שוקולד למריחה 500 גר' "טופז"	1.05 ש"ח
פטל 4 ליטר "גולדג'ויס"	3.85 ש"ח
רולדה קרפיון "בהקפאה" הק"ג	9.50 ש"ח
רולדה כסיף "דג טח" הק"ג	7.80 ש"ח
משחה נוזל "קיווי"	1.95 ש"ח
קקאו 1 ק"ג מרגנית	2.40 ש"ח
שוקולית 500 גר' "מרגנית"	1.45 ש"ח
סודה לניקוי הכל	2.42 ש"ח
סוד 3 ק"ג	9.10 ש"ח

על כל 100 ש"ח קניה שי נאה
150 ש"ח שיק ל־30 יום

בורו פארק
בבני ברק
הבאנו שמלות וחליפות
דגמי 13אב
מבוח פארק ללילה אחד
בבני ברק חבל להחמיץ
את ההזדמנות המיוחדת!!
הכל מקסים ומיוחד!!
משעה 10.30 — 7.30
רק במוצש"ק חנוכה פר
מקץ רח' עזרא 44 בני ברק

שוקולד ירושלים
עדנים - מריר פרווה
מיוצר עבור חברת
"דינה" ירושלים
בהשגחת הבד"ץ
בהשגחת הרבנות הראשית ירושלים כשר למהדרין מחלקת הכשרות
רח' השקמה 1 ירושלים טל: 02/222055

חורף חמים וטעים
עם "פיצה הוליווד"!
פיצות נהדרות! מלווה משובח!
★ הגבינות בהכשר אגודת ישראל (טרה)
★ המלווה בהכשר הרב לנדא אב"ד ב"ב
★ הירקות מועדת השמיטה ב"ב
מתקבלות הזמנות למסיבות ואירועים
מבצע!!!!
על כל הזמנת פיצה משפחתית*
בקבוק משקה משפחתי חינם!
משלוח חינם הביתה! בגוש דן
טלפון: 03-767920
רחוב נגבה 53 רמת-גן
★ 8 מנות, ניתן להקפאה
פתוח מ־5.00 בערב עד 12.00 בלילה

פאות 8 תסרוקות
Elisjeva J. Moskovits
אלישבע
ממיטב היצרנים:
"ג'קלין", "גורגי"
"יפה", "פורסט לידי"
ופיאות משיער טבעי.
Yaffa
JACQUELYN
Georgie
First Lady
התאמת פיאות מקצועית ע"י מומחית מהולנד
סלון יופי לשיער, תספורות לנשים, נערות וילדים
בימים א', ב', ג', פתוח עד השעה 17.00
לשבוע זה 15.1.87-4.1.87 20% הנחה על כל מבחר הפאות במלאי
Sheva's wigshop
Rehov Yannai 3 Jerusalem 02-245970 רח' ינאי 3, טל
אוטובוסים: 3, 13, 19, 20, 23, 30, 41. ובשלומציון: 11, 15, 22

פוטו זוהר
רח' ר' עקיבא 89 בני ברק
היחיד בארץ!
מתחתנים?
הזמינו את פוטו זוהר!
פוטו מצלם תמונות ללא הגבלה ואתם — רשאים לבחור את התמונות בכמות הרצויה לכם!
דבר כזה עוד לא היה!
הזמינו עוד היום: 03-798554
דבר כזה עוד לא היה!
אצלנו לא מנהלים חתונות-אצלנו מצלמים חתונות!
מבחר ענק של אלבומים, מסגרות בסידורים ובגדלים
צילומי פספורט וצילומי ילדים בסטודיו
הסרטת וידאו תאורה ללא מוניטור וללא מעלה באיכות ביותר

לוח היום

בס"ד יום ו' ער"ש פ' מקץ
א' טבת מ"ז
ב' דר"ח טבת
הדף היומי בבלי: בבא קמא ק"ב
ירושלמי: כתובות ז
משנה יומית: טהרות א, ה־ו
הלכה יומית: או"ח רצא, ח־ז

קריאת שמע	8.22
תפילת השחר	9.26
שקיעת החמה	4.52
מחר	
עלות השחר	5.02
נץ החמה	6.36

קול הדף
לשמיעת השעור בדף היומי טל. 02 — 243121 02 — 241112. השעור מתחיל בכל תחילת שעה.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: ליל שבת: קופ"ח מכבי רח' בן סירא 2, שבת: הר הרצוג רח' הר הזיתים, מוצ"ש: מרפאת רחמה רח' הס"ג 28.
תל־אביב: ליל שבת: שדה דב רח' האחוד 3 תבנית ל', שדה דב רח' האחוד 3, תבנית ל' שבת: פארמאורקט רח' יהודה הימית 61, יפו, דיזה רח' אצ"ל 52, שכ' התקוה. מוצ"ש: שדה דב רח' האחוד 3 תבנית ל', דיזה רח' אצ"ל 52, שכ' התקוה.
בני־ברק: ליל שבת: הדסה רח' זבולון 151, מוצ"ש: רמת יצחק שד' ירושלים 96.
רמת־גן: ליל שבת: הדסה רח' זבולון 151, מוצ"ש: רמת יצחק שד' ירושלים 96.
חיפה: ליל שבת: חניתה רח' חניתה נ"ס 22, מוצ"ש: מזוד רח' הגבורים 97.
הקריות: ליל שבת: ביאליק שד' ירושלים 15 ק. ביאליק, מוצ"ש: פמנטן רח' הגדוד העברי 4 ק. מוצקין.
נתניה: ליל שבת: הדסה רח' הרצל 24, מוצ"ש: תרופה רח' הרצל 2.
אשדוד: ליל שבת: קופ"ח כללית, מוצ"ש: קופ"ח כללית.
פתח תקוה: ליל שבת: קופ"ח כללית רח' חיים עוזר, מוצ"ש: קופ"ח כללית רח' חיים עוזר.
בת־ים: ליל שבת: צבצאות רח' בלפור 75, שבת: צבצאות רח' בלפור 75.
רחובות: ליל שבת: הנגב רח' הרצל 196, שבת: כללית רח' בני משה.
שעות הפתיחה של בתי המרקחת התורנים בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: יום ו' וליל שבת: ביקור חולים — ילדים, שערי צדק — פנימית, מוצ"ש: שערי צדק — ילדים, הדסה הר הצופים — פנימית, ביקור חולים — נשים, הדסה עין כרם — כל שאר המחלקות.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' ל' לוין ז"ל
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל' 8-539255 • ת.ד.
דפוס "הדי", בע"מ
הדפסה: בירושלים מסט
סניף ת"א: אלנבי 132, ת"ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ושגמנן
סוכנות בארצות־הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

בס"ד
הזדמנות!
שמלות יפהפיות לילדות
קטיפה וצמר
הכל מארצות הברית
המכירה תערך בעזה"י
במוצש"ק משעה 7.30
בבני ברק רח' הרצל 31
(מול ממ"ש)
להתראות

מכירה
של שמלות נהדרות לשבת,
לחול ולחתונות לילדות
מספ' 16-7
תוצרת חוץ
ביום שני ד' טבת 9-5 בערב
החשמונאים 14 ק"ב י־ם

מכירה חד פעמית!!
מבחר עשיר של
שמלות וחליפות
אלגנטיות לנשים.
חולצות סריג בדגמים מרהיבים, מבחר מעילים לילדים ולילדות
תוצרת ארה"ב
במוצש"ק מקץ רח' אמרי חיים (העצמון) 27 ק"ב בני-ברק
בין 10 — 7.30

יד לשבים
צלמת מנוסה מקבלת הזמנות
לצילום כלות בבית, צילום חתונות בעזרת נשים, בבנים, סוכות, ובאירועים שונים
פרחיה זרעין
טל. 02-856773

מבצע חנוכה
בצוע עבודות

מכזا من الأصل

ביה"ח בנהריה יסגר ביום ראשון נוכח מחסור בתרופות ובמזון

המנהל: "אין תרופות, אין תמיסות, אין ציוד ואין אוכל"

משרות חולים המאושפזים בביה"ח הממשלתי בנהריה צפויים לסכנת מוות, נוכח המחסור החמור בתרופות ובמזון ואי יכולת המוסד להשיגן בשל קשיי תקציב, נמסר מהנהלת המוסד. מנהל ביה"ח, ד"ר אליעזר חוני, מסר אתמול לכתב עתיים, כי בדעתו לסגור ביום א' את בית החולים ולשלוח לבתיהם את החולים, לאחר שכל נסיונותיו להשיג תרופות ומזון לחולים, עלו בתוהו.

לדבריו, המלאי אזל כמעט כליל ואין תרופות אנטיביוטיות. אין תרופות לחולים הנמצאים בהלם, לאחר ניתוח, וחסרות תמיסות לדיאליזה. ביחידה לטיפול נמרץ לב ולטיפול נמרץ כללי. אין כמעט תרופות כלל, שלא לדבר על חוסר בציוד רפואי מינימלי.

ד"ר חוני הוסיף, כי המזון ושארית התרופות יאזלו ביום א'. לדבריו, הוא אמנם מנסה לקבל תרופות מבתי חולים אחרים, אולם לא יוכל לעשות כן מעבר ליום א', משום שמצבם של שאר בתי החולים אינו טוב בהרבה משלו וגם הם זקוקים לאותן תרופות.

אתמול שיגר ד"ר חוני מברק למנכ"ל משרד הבריאות, בו הוא מודיע לו על המצב החמור אליו נקלע ביה"ח ועל כך, כי הוא יאלץ לסגור אותו ביום א'.

יודגש, כי בית החולים הממשלתי בנהריה הינו ביה"ח היחידי הנמצא בקו העימות והמשרת את חיילי צה"ל. בנוסף לאוכלוסיה של 200 אלף נפש המתגוררת בגליל המערבי.

ממשרד הבריאות נמסר בתגובה על כך, כי נעשית פעילות קדחתנית למנוע הן את שביתת האחיות ביום א' והן את סגירת ביה"ח.

שרת הבריאות עומדת להפגש לדיון דחוף עם שר האוצר בענין זה. משרד הבריאות טוען, כי המצוקה נגרמה בשל מניעת העברת תקציבים מהאוצר לבתי החולים.

חיילים עבריייני תנועה בצפון נשלחים לעבודות ביצורים

שיטת ענישה לנהגים עבריינים, הונהגה לאחרונה בפיקוד צפון, כך מדווח השבועון "במחנה".

על פי נהלים חדשים שנקבעו בפיקוד, חייב כל חייל וקצין שעבר עבירות תנועה כלשהי, להתייצב תוך 24 שעות מעת ביצוע העבירה בפני קצין השלישות הפיקודי, ולאחר שנשפט, אם נמצא חייב בדין, נשלח העבריין לרצות עונשו בעבודות ביצורים של חיל ההנדסה, לתקופה של חודש ימים. האלטרנטיבה לעונש זה — מעצר הרכב בו בוצעה העבירה לתקופה של שבוע עד חודש, על פי חומרת העבירה.

"במחנה" מדווח, כי במהלך השבוע שעבר נעצרו שישה רכבי קצינים, ושנים עשר חיילים נשלחו לעבודות ביצורים. מטרת הנוהל החדש היא, כמובן, מלחמה בנגע תאונות הדרכים וצמצום מספר הנפגעים בכבישי הצפון. מקורות במשטרה הצבאית בפיקוד צפון מציינים, כי הנוהל החדש מעורר הדים רבים, והדבר מורגש היטב בכבישי הפיקוד. (עתי"ם)

פרס: וייצמן מועמד המערך לשר הפנים

אך הדבר אינו מציאותי בינתיים

מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס סבור, כי עיקר תשומת הלב צריכה להיות נתונה לבצוע התוכנית הכלכלית ולא לשינויים קואליציוניים. "זה נראה לי הדבר הדחוף ביותר" אמר. פרס סבור, כי מר וייצמן אמנם מועמד מתאים של המערך לתפקיד שר הפנים, אך הדבר אינו מציאותי בינתיים.

פרס שוחח עם עיתונאים במהלך סיור שערך אתמול, בשכונות הכלולות בפרוייקט השיקום בירושלים.

לדבריו, ישנם שלושה נושאים שיש לבצע בתחום הכלכלי: להגיע לעיסקת חבילה, לקבוע סדר בבצוע הרפורמות במשק ולסיים את הדיונים על התקציב. לדעת פרס, יש אמנם חילוקי דעות, אך חיוני להגיע להסכמה בין כל הגורמים במשק מבלי שאיש "יכופף את היד לרעהו" כלשונו.

פרס אמר, כי תוכנית כלכלית נמדדת לאורך זמן. "מוטב לצאת לדרך שלובי זרוע ובהסכמה, מאשר שכל אחד ינסה לפעול נגד השני והחברה והמשק ינזקו".

לדעת מ"מ ראש הממשלה יש לבצע קודם רפורמה בשוק ההון "הרפורמה במיסים יכולה לחכות ולעבור שינויים" (עתי"ם).

כינוסי זכרון למרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל

ביום ראשון, יום השנה השני להסתלקותו של מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר וראש מועצת גדולי התורה, יעלו מחנכי בתי הספר של החינוך העצמאי דברים לזכרו ומשנתו המוסרית ושיחות מתוך ספריו. במקומות רבים בארץ ובחו"ל מתקיימים כינוסי זכרון.

ביום ראשון בערב יערך כינוס מרכזי בישיבת מיר בירושלים, בהשתתפות רבים מבוגרי הישיבה, בשעה 6.30 בערב. דברים יאמר הרה"ג רבי אריה פינקל שליט"א. ביום א' בבוקר תתקיים עליה לקברו שבמרומי הר המנוחות בחלקת ראשי ישיבת מיר. בשעה 9 בבוקר תצא תחבורה מרחבת הישיבה כן יתקיים שיעור בהלכה בהיכל הישיבה בשעה 12.30 ע"י בנו הרה"ג ר' רפאל שמואלביץ שליט"א

הופרה הפסקת האש בביירות

ביירות — התפוצצויות של פגזי ארטילריה זיעזעו את ביירות ואין כל סימן להפסקת אש בין השיעים למחבלים הפלסטינים, על אף ההכרזות האחרונות.

דובר המחבלים מסר כי חילופי אש מקלעים, מרגמות, רימונים, קטיושות ופגזים נמשכו כל הלילה והיו מספר נפגעים. (ע"ר ע"צ)

קטר רכבת התהפך ומספר קרונות ירדו מהפסים ברמלה

רמלה — קטר רכבת התהפך ביום ד' בערב ומספר קרונות ירדו מהפסים, כתוצאה מחבלה במסילה, ליד מפעלי נשר למלט, ברמלה.

חוקרי המשטרה והרכבת שהגיעו למקום גילו שישה ברגים שהוצאו מחיבורי המסילה, בעקבות זאת הקטר ירד מהפסים, התהפך וגרר אחריו 21 קרונות המשא שהיו מחוברים אליו. איש לא נפגע והחקירה נמשכת.

נציב השב"ס לשעבר בתצהיר לבג"צ בעניין נקש:

בבתי כלא בחו"ל קיים חשש לפגיעה באסיר זר

נציב שרות בתי הסוהר לשעבר, ד"ר מרדכי ורטהיימר, טוען בתצהיר לבג"צ, כי על פי הכרתו את המצב בבתי כלא בחו"ל, קיימת, במקרים לא מעטים, סכנה לפגיעה גופנית באסיר המרצה עונש מאסר בבית סוהר במדינה זרה ולפעמים הדבר הגיע לכדי "סכנת נפשות ממש".

ד"ר ורטהיימר קובע עוד בתצהירו, כי גם ההלכה היהודית אוסרת הסגרת יהודי לידי מאסר בארץ של לא יהודים. הוא טוען, כי ההלכה היהודית קובעת, כי מדובר בסכנה הגובלת בפיקוח נפש.

תצהירו של ד"ר ורטהיימר הוגש מטעמו של ויליאם נקש לקראת הדיון המשפטי בעתירתו נגד שחרורו, שיתקיים ביום א' הקרוב.

הרב שמעון בן ציון, המשמש מורה לאסירים בכלא תל מונד, טוען בתצהיר לבג"צ, כי נקש אינו "פסיכופט", כפי שהגדירו הפסיכולוג פרופ' קארל פרנקשטיין, אלא אדם חזק בעל אישיות חזקה, המתכוון להיות, עם שחרורו, אזרח נאמן לארצו ולהשתתף בפעולות צדקה וחסד.

הרב שמעון בן ציון הגיש את התצהיר ביום ה' לבג"צ כדי לסתור את הטענות שהעלה פרופ' פרנקשטיין בחוות דעתו שהוגשה ע"י חברי הכנסת מר"צ ומפ"ם. (עתי"ם).

רינה נקש: כל הליכי ההסגרה בטלים

רינה נקש, אשתו של ויליאם נקש טוענת בתצהיר שהגישה לבג"צ, כי כל הליכי ההסגרה של בעלה בטלים ויש להחיל נגדו הליכי הסגרה חדשים.

בתצהירה נטען, כי ימים אחדים לפני הדיון המשפטי בבית המשפט העליון בערעור על הכרזתו של נקש כבר הסגרה בבית המשפט המחוזי בירושלים בחודש מאי השתקד, בוטלה אמנת ההסגרה בין ישראל לצרפת והיא הוחלפה באמנה רב לאומית, כיון שלא הושלם הליך ההסגרה של ויליאם נקש ע"פ האמנה בין שתי המדינות שבוטלה, שוב לא ניתן להשלימו.

ועדת הכספים אישרה תקנות ניכוי הוצאות רכב

ועדת הכספים של הכנסת אישרה אתמול תקנות מס הכנסה בדבר ניכוי הוצאות רכב ושווי השימוש ברכב, לצורך מס הכנסה. זאת בעקבות המלצות הוועדה הציבורית לבדיקת היבטי מס ההכנסה של השימוש ברכב, שבראשה עמד רואה החשבון מר ישראל שטראוס.

כמו כן דנה הוועדה בתקנות המאריכות את תוקפם של השיעורים המופחתים של דמי הביטוח הלאומי לעצמאים. הוועדה דחתה את אישור התקנות בעיקבות אי ביצוע החלטת הועדה בדבר השוואת תקרות הביטוח הלאומי לעצמאים ולשכירים.

הוועדה אישרה הקצבה של 13.4 מיליון ש"ח לכיסוי הגרעונות של עיריית באר שבע. (ע"מ)

משרד הבריאות: יש להרתיח את מי השתיה בראש פינה

משרד הבריאות הורה לתושבי ראש־פינה להרתיח את מי השתייה שלהם, לאחר שהתגלו במעיינות, המספקים מים לישוב, חיידקי קולי רבים מעל המותר בחוק.

המשרד דרש להתקין בדחיפות מיתקן הכלורה במאגר הראשי של המועצה ועד אז, יש להרתיח את מי השתייה (עתי"ם).

מצית סיגריות גרם לפיצוץ מיכלית דלק

2 נפצעו באורח בינוני מכוויות

מיכלית דלק התפוצצה אמש בבאר שבע. שני אנשים נפצעו באורח בינוני מכוויות והועברו ל"מיפוי" בבה"ח הרפואי "סורוקה" בעיר.

המיכלית התפוצצה סמוך לשעה 7 בערב ברחבת חניה ליד תחנות הדלק בדרך חברון בבאר שבע. לאחר שמיכל הדלק שלה עלה בלהבות. כבאי אש, שהוזעקו למקום, עוסקים בכיבוי האש ובתוך כך הועברו שני בני אדם למרכז הרפואי "סורוקה" בעיר, לאחר שניכוו.

השניים היו בקירבת מקום, כאשר שומר מגרש החניה ניגש לבדוק את סיבת נזילתו של דלק מהמיכלית. בדוח ראשוני העלה, שהשומר הצית את מצית הסיגריות שלו, כדי לאתר בחשכה את מקור הנזילה מהמיכלית, וכתוצאה מכך התלקחה המיכלית והתפוצצה.

אחד הפצועים הועבר באמבולנס מד"א לבית החולים, ואת השני פינה מהמקום רכב פרטי.

התקפות אוויר עיראקיות מאסיביות על מטרות איראניות

בגדאד — עירק הודיעה, כי מטוסיה תקפו אתמול באופן מאסיבי מטרות צבאיות וכלכליות בעומק השטח של איראן.

בהודעת הפיקוד העליון העירקי נאמר, כי מטוסים עירקיים הצליחו להשמיד מטרות רבות ובהן ניתן מסוף הדלק האיראני העיקרי באי חארג וכן שדות נפט, שדות תעופה ומחנות צבאיים.

בינתיים נמשכים הקרבות באיזור הדרומי של החזית בין כוחות איראניים ועירקיים וכן הפגזות מתותחים ארוכי טווח של האיראנים (ע"ר וע"צ).

התפרעויות בגדה ב"יום הפת"ח"

פוזרה הפגנת 200 צעירים במחנה בלאטה

שכם יהוסי ישרו אתמול בידה היהודית, במחנה שבו מצויין "יום הפתח" אף היו מספר תקריות.

בשעות הבוקר נרגם סיור מג"ב באיזור המסחרי של שכם. איש מאנשי הסיור לא נפגע חודק האבן נלכד. זמן לאחר מכן, נופצה שימשה של מיניבוס תיירים במרכז שכם.

בשעות הצהרים, נזרקה אבן לעבר בניין המכס בבנין. לא נגרם נזק ואיש לא נפגע.

ב־3 אחה"צ החלה התקהלות של צעירים במחנה בלטה. הם זרקו אבנים לעבר כלי רכב. שניים מהמתקהלים נעצרו.

לאחר מכן, התקהלו כ־200 מתושבי המחנה ולוח צה"ל פיזר אותם בעזרת גז מדמיע וכדורי גומי. על מחנה הפליטים בלטה הוטל עוצר (עתי"ם).

שביתת מסחר חלקית במזרח ירושלים לרגל יום ה"פתח"

במזרח ירושלים היתה אתמול בבוקר שביתת מסחר חלקית. תלמידים של כמה בתי ספר במזרח העיר נשלחו לבתיהם — כל זאת על רקע "יום הפתח".

היום יעשה נסיון נוסף לסיום משבר האחיות

היום יעשה נסיון אחרון למנוע את עיצומי האחיות, האמורים להתחיל ביום ראשון. שרת הבריאות תפגש עם שר האוצר, כדי לנסות למצוא פתרון למשבר.

האחיות מאיימות ליישם את ההסכם עמן באופן חד צדדי, החל מיום ראשון בבוקר. איום זה כולל עבודה בארבע משמרות, במקום שלוש עד כה.

האחיות טוענות כי המעסיקים לא ממלאים את ההסכמים הנוגעים לסעיף התנאים הפיזיים שבהסכם, דהיינו הסדרת הסעות לאחיות במשמרת, סיוע בדיור וסדור מעונות לילדיהן.

במשרד הבריאות אומרים, כי משרד האוצר הסכים להקציב לנושאים אלה מיליון שקל לשנה, בעוד שלפי תחשיבי משרד האוצר העלות של יישום סעיפים אלה מסתכמת ב־9.5 מיליון שקל.

41 ניספו בדליקה במלון בפורטו־ריקו

סאן־חואן, פורטו־ריקו, — המשטרה החלה בחקירת הדליקה שפרצה במלון דופונט פלאזה, אשר ניספו בה 41 בני אדם ועוד 100 נפצעו.

מושל פורטו־ריקו רפאל הרנאנדז קולון אמר, כי אין להוציא מכלל אפשרות הצתה זדונית.

האש החלה בקומת הקרקע והגיעה עד הקומה החמישית במלון בין ה־22 קומות. עד כה ידוע על 41 ניספים ו־100 פצועים בדליקה. (ע"ר)

שוב צלבי קרס בתל אביב

צלבי קרס נתגלו ביום חמישי על דלתות השרותים בקומה ה־12 בבית גיבור, ברחוב קויפמן בתל אביב.

כזכור, נתגלו ביום ד' צלבי קרס רבים על מספר מוסדות ציבור ברחובי העיר (עתי"ם).

נקבעו מחירים מירביים לרכב פרטי על 1600 סמ"ק

שרי התחבורה והאוצר חתמו אתמול על צו הקובע את המחירים המירביים של כלי רכב פרטיים ומנועיות עד 1600 סמ"ק ושל רכב מסחרי עד 4.5 טון.

שני השרים חתמו על צו נוסף הקובע הסרת הפיקוח על רכב ומנועיות מ־1600 סמ"ק ומעלה וכן על אופנועים, תלת אופנועים ואופניים עם מנוע עזר.

הצו הקובע את המחירים המירביים לכלי רכב, מבוסס על ההסכם בין ישראל למדינות השוק המשותף על הורדת מכסים, שינוי שעורי מס הקניה ע"פ הדרוג החדש, עדכון שערי המטבעות בהן ירכשו יבואני הרכב והשוואת מחיר השוק בגובה של 18% לכל הרכב הפרטי ו־22% לרכב מסחרי שמשקלו בין 2.2 טון ל־4.5 טון.

בעקבות הצו יוזלו מחירי כל המכוניות שנפחן נע בין 1301 ל־1600 סמ"ק ובמקביל תחול התייקרויות ברכב ממדינות השוק המשותף, בשל קביעת מחיר שוק אחיד של 18% לכל הרכבים.

גוף פלשתיני מעניק תמיכה ליריב של ערפאת

רבת עמון — מנהיג פלשתיני יריב ליאסר ערפאת, עטאללה עטאללה המכונה אבו זעים, זכה אתמול בתמיכת הגוף הפוליטי הוותיק ביותר של הפלשתינים, במאבקו למען הדחת יאסר ערפאת ממנהיגות אש"ף.

המדובר בוועד הערבי העליון, אשר הוקם עוד בתקופת המנדט הבריטי בארץ ישראל. מזכ"ל הוועד, אל חאג' חאלד אל חוט, הכריז על תמיכת ארגונו בעצרת אללה, בעצרת שנערכה ברמת אללה, בעצרת שנערכה ברבת מת ארגון המחבלים "אל פתח".

משקיפים פוליטיים ציינו, כי תמיכתו של הוועד היא בעיקר בעלת ערך סימלי, שכן חשיבותו של הוועד פחתה במידה ניכרת עם מות מנהיגו, המופתי הפלשתיני האג' אמין אל חוסייני, לפני קרוב לעשור שנים.

בעצרת השתתפו כ־15 אלף אנשים והיא היתה הגדולה ביותר שאורגנה ע"י אבול זעים מאז פתח במאבקו נגד ערפאת לפני 6 חודשים.

אבול זעים פתח במערכה שלו נגד ערפאת זמן קצר לאחר שהמלך חוסיין שם קץ לשיתוף עם ערפאת שנמשכו למעלה משנה על גישה משותפת ירדנית־פלשתינית לנושא השלום במזה"ת. אולם עד כה טרם זכה לתמיכה גלויה מצד הממשלה ואמצעי התקשורת בירדן. (ע"ר)

בית החולים בקור חולים ירושלים
ברכות מזל־טוב
להולדת הבנים/הבנות

אלמליח מרדכי ואני	בן	לוי משה ודינה	בן
ארד יוסף ומיכל	בן	ליברסון שמעון ודבורה	בן
אדרי נפתלי ומרים	בן	מארקוביץ מרדכי והיצל	בן
אלקוקין רפאל ומזל	בן	מנשה מנשה ואביבה	בן
אלקלעי יוסף ומרים	בן	מסלאתי חיים ודליה	בן
אמזלג מאיר ודליה	בן	מרגלית משה ופנינה	בת
אבוביץ חיים ולאה	בן	נגאתי מעוז ואביבה	בן
אליעזר יעקב וחיסל	בן	סיינג אברהם ורחל	בת
בטאט ראובן וגילה	בת	סמימי דוד וסוזן	בן
בן גיגי ציון ושמחה	בת	סחראי יעקב ואסתר	בת
בר אילן אדיר ולאה	בת	סואני בנימין ורחל	בת
הורוביץ יצחק וחיה	בן	עוקשי אבנר ואסתר	בן
דהן דוד ודלו	בן	עירוני חיים ובתשבע	בת
דניאל אשר וסימה	בן	עמוס חנניה ואסתר	בן
הסרי בנציון ורבקה	בן	פחימה דוד וסילביה	בן
הולנדר אהרן וויקי	בן	פורזילי עמי ואושנה	בן
ווינד נפתלי וזהבה	בת	פושהוס יחיאל ולאה	בן
העברי אברהם ושרה	בן	פורסוני אברהם וקרן	בת
צביח פנחס ואסנת	בת	צדוק יוסף ושרה	בת
זאבי זאב ויסימה	בן	קהיזר רונן ומלי	בת
סורצין אברהם ונחמה	בן	ריכמן אשר ונחמה	בן
סוויל כהן יצחק ואילה	בן	רוזנברג יוסף ופסיה	בן
זלזניק אברהם ואסתר	בת	חסנברג דוד ואלן	בן
יאיר יחזקאל ורינה	בן	רבי יגאל ולאה	בת
כהן שמעון והדסה	תאומות	רבינוביץ ירחם ומרים	בן
כהן חיים ופרידה	בן	שטיין משה ונחמה	בן
כהן פרץ ואפרת	בן	שרוקי רפאל ואסתר	בן
חשין יצחק ונחמה	תאומים	שניידר חיים ופרל	בת
לוין בנימין ועדנה	בת	שמואלי אברום ומרי	בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

מספר מקומות מוגבל!!
מסתיימת ההרשמה לבית ספר לאחיות מעשיות
בבית החולים "ביקור חולים" ירושלים
ההרשמה במשרד בית הספר ברח' שטראוס 3
טל. 02-223141 שלוחה 64
בשעות 8.00-12.00 לפנה"צ
מעומדות/ים בני 17-35 עם השכלה של 10 שנות לימוד לפחות מתקבלים אחרי מיבחני כניסה ובחינות פסיכוטכניות

בס"ד
קנו בזול...
ישר מהיצרן ב...
"הכל לגן"
המרכז הגדול והזול בגאולה
נפתחה מחלקה מיוחדת למוצרי אלקטרוניקה הכוללת משחקים אלקטרוניים (פיירמן) מחשבים קסיו שעוני קסיו וקמבים ועוד ועוד.
במוצש"ק זו החנות תהיה פתוחה
"הנחות ענק" תמיד כדאי!! ועכשיו בודאי!!

הכל לגן
רח' מאה שערים 7 02-281243

בחנוכה
לא נפסיק לשיר עם הקלטת החדשה של
ילדי לונדון
הפצה ראשית גל־פז

חדש ב"חבקוק"
מלכי־ישראל 14 ירושלים
02-422868 02-282093
המשחק הפופולרי
"החחתי מצווה"
מדבקות וחוברות על שמיסה
מצוה קיימתי
נקודה קבלתי

ברוך דיין האמת
בצער רב וביגון קודר,
אנו מודיעים על פטירת בעלי, אבינו וסבנו,
איש תם וישר וירא ה'
הר"ר **נפתלי צבי**
בן מנחם מנדעל הכהן **שורץ** ז"ל
קרית אתא
ההלויה התקיימה ביום ד', כ"ט כסלו תש"ח
המשפחה
יושבים שבעה בבית המנוח, רח' העצמאות 69 קרית אתא

הקמת מצבה
הננו להודיע שביום א' ויגש ג' טבת מ"ז במלאת י"ב חדש לפטירת אבינו היקר
מוהר"ר **שמחה בונם שטרן** זצ"ל
תתקיים הקמת מצבה בהר הזיתים בחלקה האמצעית במדרגות מול ציון האורה"ח הק' זיע"א, בשעה 3.15 אחה"צ. תחבורה תצא בשעה 3.00 משכון פאג"י ותעבור דרך מאה שערים
המשפחה

הקמת מצבה
במלאת השלושים לפטירתה של אמנו האשה הצדקניה
מרת **לאה ראטער** ע"ה הכ"מ
תתאסף בבית החיים "שומרי שבת" זכרון מאיר. ביום שני ד' טבת תשמ"ז בשעה 2.30
תחבורה תצא בשעה 2.15 מביתה רח' ישעה משה 3 בני־ברק
נ.ב. אחד מהמנחמים שכח מעיל במעט ונדרש האוכד יפנה למשפחה

השיעור השבועי לאברכים
ביורה דעה חלק ב'
של מו"ר הגר"י גשטטנר שליט"א
מתחדש ביום ראשון פ' ויגש בשעה 8.30 בערב
בהתיבתא "יפנים מאירות" רח' רב אשי 8 ב"ב

שיק מודל
בשני תשלומים · בלי שעטנז
בית חרושת למעילים וז'קטים
חליפות צמר ומעילי גשם לנשים
גם במידות גדולות
ניתן להזמין לפי מידה
תל־אביב רח' קלישר 46 ליד מגדל שלום
טלפונים: 03-657186, 03-659118

קרן הפרסים התורתית
ע"ש הרבנית **חנה זקס** ע"ה
הודעה לציבור
במסגרת הפרסים למצטיינים בפעולות להפצת תורה ויהדות אנו מעניקים
פרס למטרות הסברה דתית
העוסק בהסברת ערכי היהדות לציבור הרחב
מחברי ספרים בתחום זה מתבקשים לשלוח שני עותקים עד טו בשבט ש.ז.
עפ"י הכתובת: קרן הפרסים התורתית, ת.ד. 6051 ירושלים, 95064

הנהלת חשבונות וכתבנות לומדים
ב"מחשבת"
בי"ס חרדי לפקידות
ב־ב: ר' עקיבא 56 טל. 03-702864
ירושלים: צפניה 41 טל. 02-826251
פתוח בשעות 4.30-6.30 אחה"צ

זכור!!
לתת דמי חנוכה לאלמנה הצועקת ולילדיה המתחננים במר נפשם
אנא בואו לעזרתם!!
פרטים בעמוד ט'

חדש לקראת חנוכה
במעמקי הים
סיפור מרתק ומותח של נער שתעה בדרכים עקלקלות וחזר בדרכי פלאים לצור מחצבתו

נא להתפלל עבור החולה
ר' יעקב הירש בן נכע לאה
הזקוק לרפואה שלמה בתושח"י

מהיר ירושלים
מא"ש 83 285103-4
ביום א'
למירון צפת אבנית עמוקה טבריה ב־8.30
פרטים במשרדים פתוח גם במוצש"ק.

המתנה היפה לימי החנוכה
הספרים המרתקים
יהדות הדממה
(א־ב)
פרקי הוד של מסירות נפש וגבורה

פונססיק פלסטיק
שמירת הריהוט לשנים
ציפויי ניילון
לספות, כורסאות וכסאות
עבודה מומחית
02-810072
02-826701

לפני וגם אחרי הדלקת נרות
הש"ס לנוער
לכל ימות השנה
להשיג בחנויות הספרים

בימי החנוכה
רכוש את הסידרה הנפלאה
אדירי התורה
על מעשיהם ונפלאותיהם של התנאים

"הדייג"
האחים רוזנר
בית מסחר לכל סוגי הדגים
829445 829222
שוק מאה שערים רח' עין יעקב 24 י־ם

חנות הדגים משה וייסנשטרן
בית מסחר לכל סוגי הדגים
טל. 223737 שוק מחנה יהודה עץ חיים 6 י־ם
מבצע לתקופה מוגבלת
בקלה פילה עם עור 3½ ש"ח
פילה קוד 8 ש"ח
להתראות!!!

בס"ד
מפעל הש"ס
הכללי בהיכלי התורה
בני־ברק ת.ד. 620 רח' ר' עקיבא 111 טל. 03-787702
טל. בירושלים 02-416152

ללומדי הש"ס שליט"א
הננו להודיע על המבחן החודשי
★ תוכנית "30 דף לחודש": מס' כתובות נ"ט־פ"ח
★ תבנית "הוראה": יו"ד סי' פ"ד ס"ע ר־פ"ט (כולל טור, ב"י, שו"ע, ש"ך וט"ז)
★ תבנית "20 דף לחודש": מס' ברכות נ"ד־ס"ד, עירובין ב־י"ב
שיתקיים בס"ד ביום שני, ד' טבת תשמ"ז
בשעה 6.00 בערב בדיוק
נ.ב. נא לדייק בזמן למאחרים אין חלוקת מבחנים
בברכת הצלחה רבה ההנהלה

כולל גור — ירושלים
כולל יורה דעה • כולל חושן משפט • כולל ש"ס • כולל בני חו"ל • המרכז: רח' דלב"ח 6
ברוך הבא בשם ה'
הננו מקדמים בברכה את בואו של ידידנו הדגול והנכבד איש חי ורב פעלים לכלל ולפרט ולמוסדות התורה בארץ ובחוץ לארץ ומחשובי העסקנים של היהדות החרדית בארצות הברית
הנדיב הרב **אלימלך ניימן** שליט"א
מנהל הקונסול היהודי בארצות הברית
ויועץ לנשיא מועצת ניו יורק
יהי בואך לברכה ולחזוק מוסדות התורה
זכות התורה תגן עליך ותברכך בכל מעשיך
ימלא ה' משאלות לבך לטובה
המברכים
הרב יהודה אריה אלתר, ראש הכולל
הרב אברהם בוך, מנהל

בית הבראה לאם ולילד
בני ברק
ברוכים הבאים!!
לר"ר **שמואל וינברג** הי"ו
סגן רה"ע בני ברק, ויו"ר וועד ידידי אם וילד
ולרעיתו הגב' **אסתר וינברג** תחי'
מנהלת בית הבראה
עם שובם משליחות קודש למען אמהות ישראל וילדיהן
וועד הידידים קרן הבנין וההנהלה

מבצע חנוכה בית חם
מערכת הסקה יוקרתית חינם!
היום, מחר ומחרתיים
קרית דוד
הפרוייקט היוקרתי לציבור הדתי
משרד המכירות באתר:
רח' ההגנה (המשך רח' עזרא) שילוט במקום
שעות המשרד:
א־ה 9.00–13.00
ו' 9.00–12.00
ב' וה' 17.00–19.00
טלפון מס' 08-456034
משרד ראשי קבלן מבצע:
ד.דני בע"מ
ע. מאיר, ד. זמיר, ויצמן 2 חולון
טל' 03-886943-4